

Lietuvos Respublikos
Seimo
ketvirtoji sesija

2018 m. birželio 12 d.
184 ir 185 posėdžiai

Stenogramos

100

E. leidinį parengė

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
DOKUMENTŲ DEPARTAMENTO STENOGRAMŲ SKYRIUS

Elektroninis leidinys leidžiamas nuo 2016 m. lapkričio 14 d.

TURINYS

IV (PAVASARIO) SESIJA

2018 m. birželio 12 d.

Rytinis posėdis Nr. 184

Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės metinis pranešimas	7
Seniūnų sueigos patikslintos 2018 m. birželio 12 d. (antradienio) posėdžių darbotvarkės tikslinimas ir tvirtinimas	12

Diskusija dėl mokesčių ir pensijų sistemų tobulinimo

Ministro Pirmininko Sauliaus Skvernelio kalba	14
Finansų ministro Viliaus Šapokos kalba	16
Socialinės apsaugos ir darbo ministro Lino Kukuraičio kalba	16
Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovo Arnoldo Pranckevičiaus kalba	18
Banko „Luminor“ vyriausiojo ekonomisto Žygimanto Maurico kalba	19
Vilniaus universiteto profesorius Romo Lazutkos kalba	21
VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP) valdybos pirmininko Klaudijaus Manioko kalba	24
Seimo rezoliucijos „Dėl Lietuvos laisvės lygos 40-mečio“ projekto Nr. XIII-2298 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (L. Kasčiūnas)	32
Seimo nario P. Gražulio kalba	36
Seimo nario K. Masiulio kalba	36
Seimo nario P. Urbšio kalba	37
Seimo nario A. Gumuliausko kalba	37
Seimo nario A. Ažubalio kalba	38
Šios rezoliucijos priėmimas	39
Technologijų ir inovacijų įstatymo projekto Nr. XIII-2269 ir Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 14, 15, 21, 23, 24 ir 84 straipsnių pakeitimo ir 18 ir 25 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto Nr. XIII-2270 pateikimas (V. Sinkevičius)	39

Vakarinis posėdis Nr. 185

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto Nr. XIII-1446(2) svarstymas	46
Seimo nario A. Kubiliaus kalba	47
Seimo nario S. Gentvilo kalba	48
Seimo nario A. Butkevičiaus kalba	48
Seimo nario A. Skardžiaus kalba	49
Seimo nario V. Poderio kalba	50
Radiacinės saugos įstatymo Nr. VIII-1019 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-1835(2)ES ir Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 2, 8, 24, 25 straipsnių, devintojo skirsnio pavadinimo ir priedo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-1836(2)ES svarstymas	52

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 15 ir 21 straipsnių pakeitimo ir 8 ¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1927(2) svarstymas	52
Seimo nario P. Saudargo kalba	53
Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo Nr. XI-1541 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1928 svarstymas	54
Muziejų įstatymo Nr. I-930 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1733(2), Bibliotekų įstatymo Nr. I-920 6 ¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1734(2), Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1735(2) ir Profesionaliojo scenos meno įstatymo Nr. IX-2257 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1737(2) svarstymas	54
Muziejų įstatymo Nr. I-930 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1733(2) svarstymo tęsinys	56
Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 1, 4 ir 9 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 4 ¹ ir 9 ¹ straipsniais įstatymo projekto Nr. XIIIIP-765(2) svarstymas	57
Seimo nutarimo „Dėl 2019 metų paskelbimo Juozo Naujalio metais“ projekto Nr. XIIIIP-2022(2) svarstymas ir priėmimas	58
Seimo nario V. Juozapaičio kalba	58
Šio nutarimo priėmimas	58
Teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 4, 6, 20, 28 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1947(2) ir Statybos įstatymo Nr. I-1240 24, 27, 28, 34 ir 37 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1948(2) svarstymas	58
Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 3, 12, 15, 16, 20, 25 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 16 ¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIIIP-502(3)ES svarstymas	59
Seimo nario S. Gentvilo kalba	59
Gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1650(2) svarstymas	60
Šeimos kortelės įstatymo projekto Nr. XIIP-4130(2) ir Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4131(2) svarstymas	61
Seimo nario R. J. Dagio kalba	61
Seimo narės R. Tamašunienės kalba	62
Farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 19, 33, 35, 35 ¹ , 59 ¹ , 68 ¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo aštuntuoju ¹ skirsniu įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1744(2) svarstymas	63
Seimo nario A. Matulo kalba	64
Farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 19, 24, 25, 26, 27, 29, 33, 61, 62, 64, 65 straipsnių ir priedo pakeitimo ir ketvirtojo skirsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-738 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1745 svarstymas	71
Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-866 svarstymas	71
Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1292(2) svarstymas	71
Labdaros ir paramos įstatymo Nr. I-172 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1628(2) svarstymas	72
Statistikos įstatymo Nr. I-270 12 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIII-957 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2148(2) svarstymas	72
Asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2273 pateikimas (E. Jankevičius)	72

Mokėjimų įstatymo Nr. VIII-1370 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1092 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2197, Mokėjimo įstaigų įstatymo Nr. XI-549 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1093 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2198, Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo Nr. XI-1868 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1094 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2199, Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 47 straipsnio ir 1 priedo pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1095 1 straipsnio pakeitimo ir 2 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2200, Bankų įstatymo Nr. IX-2085 56, 72 ir 77 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1098 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2201, Centrinų kredito unijų įstatymo Nr. VIII-1682 40, 54 ir 60 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1099 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2202, Kredito unijų įstatymo Nr. I-796 49, 60 ir 66 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1100 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2203 ir Draudimo įstatymo Nr. IX-1737 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1107 6, 9, 40, 74, 76, 77, 80, 82, 85 straipsnių pakeitimo ir 78 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2204 pateikimas (V. Ažuolas)	73
Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 1, 10, 42, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 65 ¹ , 67, 68, 69, 70, 72 ir 77 ² straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 61 ¹ straipsniu ir priedais įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2286 ir Tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo Nr. I-555 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2287 pateikimas (V. Umbrasas)	74
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-2309 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Sinkevičius)	77
Šio nutarimo priėmimas	77
Politinių partijų įstatymo Nr. I-606 2 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2266 pateikimas (R. Sinkevičius)	77
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-2308 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (R. Žemaitaitis)	80
Šio nutarimo priėmimas	80
Politinių partijų įstatymo Nr. I-606 5 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2261 pateikimas (R. Žemaitaitis)	80
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-2313 pateikimas, svarstymas ir priėmimas (A. Širinskienė)	83
Šio nutarimo priėmimas	83
Seimo statuto „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 145 straipsnio pakeitimo“ projekto Nr. XIIIIP-939 pateikimas (A. Širinskienė)	84
Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Sveikos gyvensenos komisijos nuostatų patvirtinimo“ projekto Nr. XIIIIP-2160 pateikimas (D. Kepenis)	85
Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Antano Algimanto Miškinio peticijos“ (projektas Nr. PNP-53) priėmimas (P. Čimbaras)	86
Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Alberto Kučinsko peticijos“ (projektas Nr. PNP-54) priėmimas (P. Čimbaras)	86
PAVARDŽIŲ RODYKLĖ	87

SANTRUMPOS

- LLRA-KŠSF – Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcija
- LSDDF – Lietuvos socialdemokratų darbo frakcija
- LSDPF – Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija
- LSF – Liberalų sąjūdžio frakcija
- LVŽSF – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcija
- MSNG – Mišri Seimo narių grupė
- TS-LKDF – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija
- TTF – Frakcija „Tvarka ir teisingumas“

- A – alternatyvus teisės aktas
- ES – su Europos Sąjungos teise susijęs teisės aktas
- GR – Respublikos Prezidento gražintas Seimui pakartotinai svarstyti įstatymas
- VK – su Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimu susijęs teisės aktas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

IV (PAVASARIO) SESIJOS RYTINIO POSĖDŽIO NR. 184 STENOGRAMA

2018 m. birželio 12 d.

*Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas V. PRANCKIETIS
ir Seimo Pirmininko pirmoji pavaduotoja R. BAŠKIENĖ*

PIRMININKAS (V. PRANCKIETIS). Gerbiamieji, Jūsų Ekscelencija Prezidente Valdai Adamkau, Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininke Vytautai Landsbergi, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarai, gerbiamieji Seimo nariai, Vyriausybės nariai, ekscelencijos ambasadoriai, svečiai! Pradedame 2018 m. birželio 12 d. Seimo rytinį posėdį. (*Gongas*)

Gerbiamieji Seimo nariai, dabar išklausysime Lietuvos Respublikos Prezidentės D. Grybauskaitės metinį pranešimą. Kviečiu Jos Ekscelenciją Lietuvos Respublikos Prezidentę D. Grybauskaitę.

M. STROLYS (*Seimo posėdžių sekretoriato vyriausiasis specialistas*). Jos Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidentė D. Grybauskaitė!

10.01 val.

Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės metinis pranešimas

D. GRYBAUSKAITĖ. Ačiū. Devintas metinis pranešimas, dar bus ir dešimtas. Taip, kaip numato Konstitucija, susitinku šiandien su jumis ir su Lietuvos žmonėmis.

Taigi mieli Lietuvos žmonės, Seimo nariai, šiandien prieštaringas jausmas apima galvojant apie Lietuvą. Iš vienos pusės matome įstabų laisvės kūrinį, kurio pažanga žavisi visas pasaulis, kuriuo didžiuojamės ir mes patys, mažiau nei per tris dešimtmečius pavertę Lietuvą savarankiška valstybe. Kitoje pusėje – iš politinių užkulisių į valstybės pamatus vis prasiskverbiantis godumo ir nepasitikėjimo kirminas, verčiantis žmones geresnio ir teisingesnio gyvenimo ieškoti svetur. Ties šimtmečių sankirta tapo dar aiškiau – valstybingumo kelyje atokvėpių nėra. Tiek istorija, tiek dabartis mus nepalauja mokyti, kad Laisvė – tai nesibaigianti mūsų visų asmeninė atsakomybė. Iššūkių ir išbandymų buvo visada, bet ne nusivylimas, o tikėjimas Lietuva buvo visų sunkiausių sprendimų ir apsisprendimų raktas. Praeitame amžiuje turėjome didžiųjų pasipriešinimo mokytojų, todėl iki šiol turime savo valstybę. Nesitaikstyti ir nepasiduoti, patiems spręsti Lietuvos ateitį mus mokė ir J. Basanavičius, partizanai, Sąjūdis, Sausio 13-oji ir visų Laisvės kovų dalyviai. Jų idealizmo šviesoje kiekvienas, o pirmiausia, politikai, galime įvertinti ir savo darbus, norus ir ketinimus, kiek juose yra tarnavimo Lietuvai.

Naujasis šimtmetis atsirito naujų išmėginimų banga, bet kartu apdovanojo mus drąsa į daug ką pažiūrėti kitomis akimis, išsivaduoti iš baimių ir priklausomybės, įtakų ir nešvarių pinigų. Sudėjus politinės korupcijos viršūnių vandenį, prieš mus atsivėrė „neregėta Lietuva“, nors visi įtarėme ją esant. Kur ciniškas išskaičiavimas nustelbia viską ir kėsina į valstybę, į demokratiją, kur knibžda godžių, klasingų ir demoralizuotų savanaudžių, nematančių valstybės idėjos, kur suprantama tik šantažo, melo ir grasinimų kalba, o įtaka poveikiu – einamiausia prekė.

Lietuvos išvadavimas nuo vietinių grobikų – mums visiems tekusi atsakomybė. Atgrasymui ir apsivalymo kovai, sąžiningų žmonių valstybės pergalei prieš klasingą machinatorių Lietuvą reikalinga pilietinė gynyba ir kuo daugiau sąjungininkų.

Šalies žvalgyba jau geba vidaus grėsmes vertinti taip pat rimtai, kaip ir išorės. Ne tik įžvelgti, bet ir padėti jas šalinti. Valstybės, o ne prekeivių, įtakos pusėn šiandien stoja vis savarankiškesne tampanti ir teisėsauga, įvaldžiusi naujus teisinius įrankius kovai su korupcija, o jų per pastaruosius kelerius metus sukūrėme pakankamai. Ilgametės pastangos ir įdirbis, nauji paskirti institucijų vadovai pradeda duoti rezultatus.

Fundamentaliems nacionalinio saugumo klausimams randasi ir vis daugiau politinės valios, taip pat ir šiame Seime. Priešakines valstybės gynybos linijas papildė tiriama žurnalistika, vidiniai sąjūdžiai jau užgimsta mokyklose, ligoninėse, socialiniuose tinkluose.

Bendromis jėgomis jau perbridome vietinius rubikonus, pažabojome gazprominius energijos vėjus, apsigynėme nuo „Rosatomo“ įtakų, juodosios buhalterijos, bankinių sukčių. Pradeda užsidarinti „paskolų dėžučių“ ir „dramblių pirkimo“ kontoros, įtartinų ryšių atsikrato Valstybinė mokesčių inspekcija. Tačiau atsiranda vis naujų prekeivių Lietuva, pasikėsinimai į valstybę nesibaigia, mėginimai užvaldyti šalį nesiliauja. Bet tik teisinis ir pilietinis pasipriešinimas yra rimtas atsakas į neskaidrią politiką. Turime išlikti teisės viršenybės valstybe, rasdami tinkamą balansą tarp žinojimo, informacijos, įtarimų ir pagrįstų įrodymų.

Kad sąžiningas žmogus savo valstybėje jaustųsi oriai, turime teisiniais instrumentais galutinai nusikratyti korupcijos pančių, atnaujinti politinę sistemą ir pakilti iš nepasitikėjimo duobės, į kurią vis patenkame. Nors esame priskiriami prie šalių, kontroliuojančių korupciją, neskaidrumo erozija prasigraužė į daugumą partijų. Todėl vidaus politika, primenanti lopomą Gedimino kalną, dažnai neatlaiko – trūkinėja ir griūna. Ekstremali situacija paskelbta jau seniai, tačiau avarinė būklė išlieka, partinės sistemos krizė gilėja. Tiesioginis politikos susilieėjimas su verslu ir ilgametė priklausomybė nuo finansinių rėmėjų daugelį padarė pažeidžiamus. Oligarchinį demokratinės sistemos užvaldymą pristabdėme, nors visi skaudžiai nusideginome pirštus, taip pat ir aš.

Atsakomybę už Lietuvą reikia prisimti su visomis asmeninėmis rizikomis. Apgailestauju tik dėl vieno, kad viskas vyko ne taip greitai, kaip tikėjausi, kad korupcijai sutramdyti prireikė beveik dviejų kadencijų, o teisėsaugai užtruko tiek daug laiko nuo įtarimų prieiti prie teismams reikalingų įrodymų. Tuo tarpu konstitucinė sankloda, kurios dalis yra ir Prezidentas, reikalavo ir reikalauja dirbti su visais, kuriuos lemia rinkimai ir žmonių valia – su visais Seimais ir jų nariais.

Tačiau nuoširdžiai tikiu, kad kartu su trimis istorinėmis politinės korupcijos bylomis prasideda ir naujoji mūsų šalies skaidrumo istorija, kad perkrovę politikų ir verslo santykius pereisime į kokybiškai naują valstybės vystymosi ir politinės kultūros etapą. Tai sudėtingas, bet labai svarbus ir valstybės ateičiai lemtingas laikotarpis.

Gyventi be užkulisinių įtakų reikės mokytis mums visiems ir pirmiausia – partijoms, nes tik laisvi politikai gali priimti laisvus sprendimus. Asmeniškai žinau, kiek kainuoja nepriklausomumas ir principingumas. Už viską tenka mokėti. Tik atsirbojimas nuo įtartinų interesų – vienintelis kelias skaidriai politikai.

Kad ir kokios silpnos, pavargusios, nukraujavusios būtų politinės partijos, tačiau kol kas tai patikimiausias demokratinio valstybės vystymosi pagrindas. Ir šiandien partijos turi nepakartojamą galimybę prisikelti naujam gyvenimui. Turime 24 politines partijas, jau laikas turėti ir jų kokybės standartus bei demokratinio valdymo tradicijas.

Dešimtmečio reikėjo, kad prikeltume pasitikėjimą teismais. Taip pat žingsnis po žingsnio, apsisivalydama nuo susitepusių veikėjų, keisdama ydingas praktikas, reikalaujama aukščiau kompetencijos ir moralės standartų iš nepasitikėjimo liūno gali išbristi ir partinė sistema. Profesionali klaidų analizė, nuoseklus darbas ir atsakinga lyderystė partinę sistemą gali vėl pastatyti ant kojų.

Partijos, kurios pajėgs įveikti vidinį susipriešinimą, vienas kito niekinimą ir kompromitavimą, galios koncentravimą partijų viršūnėse, eilinių narių izoliavimą, kurios remsis ne tik lyderio vardu, bet ir savo ideologija, bendraminčiais, vienijamais pažiūrų ir idėjų, tikrai turės ateitį.

Kol kas partinėje veikloje dalyvauja tik 120 tūkst. žmonių, per trejus metus naujų atėjo vos du tūkstančiai. Kur kas daugiau buvo norinčių dalyvauti ekspedicijoje „Misija Sibiras“ ir šalies gynyboje. Kariuomenės rezervą papildė jau trečia savanorių šauktinių karta, vis daugiau žmonių pasirengę prireikus ginklu ginti Tėvyne.

Šiandien savanorių reikia ne tik į kariuomenę, bet ir į partijas. Antraip veržli, skaidri naujų politikų karta, kuriai Lietuvos sėkmė ir garbė bus svarbesnė už asmeninį ūkį, kuri neparduos savo laisvės už jokių pinigų, taip ir liks neišsipildžiusi politinė svajonė. O jau artimiausiuose rinkimuose galime pamatyti pseudodemokratinį judėjimų triumfą arba ant nusivylimo bangos išnirusį naują koncertą – gelbėtoją.

Rinkimų komitetai, turėję suteikti daugiau demokratijos, paskatinti nepartinių žmonių dalyvavimą rinkimuose, deja, tampa vienkartinės demokratijos grimasa su politinių atskalūnų reanimacija, neaiškiu finansavimu, menka kontrole ir vieninteliu tikslu – siekti valdžios, o nepavykus – transformuotis į naują komitetą.

Valdžios ėmimas bet kokia kaina, kai tikslas pateisina priemones, gražina mus į kitą santvarką, kurioje jau buvome, kur tautos susitarimas negalioja. Negalioja ir priesaika, nei politinė, nei moralinė atsakomybė. Todėl rinkimų organizavimo skaidrumas išlieka iššūkiu mūsų dar vis trapiam demokratijai.

Juridinių asmenų milijonams jau septyneri metai uždrausta rungtis ir konkuruoti rinkimuose. Valstybė partijoms kasmet iš biudžeto atseikėja pus šešto milijono eurų, bet nostalgija verslo piniginiams injekcijoms neblėsta. Vis girdime kvietimus vėl legalizuoti partijų pirkimą. Gal todėl stringa pasiūlymai dėl grynujų pinigų ribojimo, su šešėliu vis dar kovojama tik čekių loterija, sunkiai juda pradėtos neteisėto praturtėjimo bylos ir vis didėja pagunda visai atsisakyti ikiteisminio tyrimo terminų.

Noras išlaikyti įtakos svetus neišlaisvina nuo partinės priklausomybės ir mūsų Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK). Daugelyje Europos Sąjungos valstybių, tokiose kaip Vokietija, Danija, Belgija, Švedija, Nyderlandai ir kitos, kurias sunku būtų pavadinti nedemokratiškomis, komisijos veikia be politinių partijų atstovų. VRK objektyvumo užtikrinimas – svarbi politinės sistemos atsinaujinimo dalis, ypač laukiant daugelio rinkimų. Nepakeitę ydingų įpročių ir toliau turėsime rimtų bėdų su valstybės valdymo kokybe ir atstovaujama demokratija.

Gerbiamieji, Lietuvos žmogus su savo rūpesčiais ir lūkesčiais kol kas dar vis paliktas politinės darbotvarkės nuošalėje, o rinkėjų patikėtas laikas Tautos atstovybėje naudojamas tarpusavio rietenoms ir asmeninėms sąskaitoms suvesti.

Parlamentas – Laisvės kovų bastionas – tampa pasikėsینimo į žmonių laisvę ir demokratiją šaudykla, iš kurios pokši vien drausti ir bausti. Persekiojimas ir draudimai verčia žmones jaustis svetimiems savo šalyje.

Neieškant bendro gerovės vardiklio, Lietuvos darna virsta visuomenės supriešinimu: pensininkai – su dirbančiais žmonėmis, kaimas – su miestu, gydytojai – su mokytojais, statutiniai – su valstybės tarnautojais, o gerovė – su gynyba. Selektivi parlamentinė kontrolė ir komisijų vėjus tik dar labiau didina neteisybės jausmą šalyje. Sukiršinti ir susiskaldę, praradę tarpusavio ryšius neįstengsime susitelkti dėl svarbiausių valstybei darbų. Kad ir kiek nagrinėtume praeitį, nuo atsakomybės už šiandienos sprendimus nepabėgsime. Ilgai vegetavusi politinė darbotvarkė perpildyta ypatingos skubos klausimų, kurie žmonių gyvenime tėra nereikšmingos smulkmenos. Erotikos apibrėžimai ir medžioklė su lankais ar ne ta uniforma aprengti žaisliniai kareivėliai tampa svarbesni nei socialinė atskirtis ir emigracija, mažėjantis šalies konkurencingumas, vaikų raštingumas ar pasirengimas referendumui dėl dvigubos pilietybės.

Nepateisinamai vėluojame ir su Europos Sąjungos paramos panaudojimu. Štai kur reikėtų rimtos parlamentinės kontrolės. Demokratija yra grindžiama ne „mažuma klauso daugumos“, o viešo aptarimo, įtikinimo, įsiklausymo ir kompromiso principais, numato visuomenės įtraukimą į sprendimų priėmimą. Tik taip sukursime pasitikėjimą grįstą visuomene. Atsakinga politika reikalauja visas žmonių rinktas valdžias ne kariauti, o bendradarbiauti ieškant geriausių sprendimų mūsų žmonėms.

Jau aštuonerius metus šalies ekonomika auga, Lietuvos patrauklumas investicijoms aukštas, tačiau ir šis istoriškai ilgas pakilimo laikotarpis nėra amžinas, todėl turi būti išnaudotas ateities ekonomiką nulemsiantiems sprendimams priimti. Veikdami kryptingai su skirtingais Seimais ir Vyriausybėmis per rekordiškai trumpą laiką daugelyje sričių padarėme reikiamą pažangą ir tapome Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos nariais. Tai mūsų valstybės vystymosi kokybės įvertinimas. Dabar mūsų ekonomikai atviros net 36 pažangiausių pasaulio valstybių idėjos ir parama, bet kartu tai didelis įpareigojimas skaidrinti ir tobulinti šalies vystymąsi, rūpintis mūsų šalies konkurencingumu, inovacijų plėtra ir ekonomikos modernizavimu, progresyviu verslu, žmonių raštingumu ir strategine infrastruktūra.

Mūsų variklis pasaulio ekonomikos greitkelyje – kvalifikuoti žmonės, kaip buvo ir anksčiau, ir aukštos pridėtinės vertės produktai. Tačiau inovacijų politika yra tapusi nuolatinio ambicijų ir interesų karo tarp dviejų ministerijų ir tam tikra prasme įkaite. Šimtai milijonų eurų, išleistų mokslo ir verslo bendradarbiavimui skatinti, turi virsti ne tik Lietuvos ekonomikai, bet ir eksportui tinkamais produktais. Patentais, o ne vien moksliniais straipsniais pasaulyje matuojamas akademinis šalies potencialas.

Ūkininkaujančios politikos dėmesio centre niekaip neatsiduria ne tik aukštosios technologijos, bet ir padėtis pačiame žemės ūkyje, į kurį bus sudėta jau apie dešimt milijardų eurų europinės paramos. Žemės koncentracija vienoje rankose, pajų ir vekselių biznis, nekontroliuojamas žemių įsigijimas, neskaidrios ES paramos dalys, fiktyvūs ūkiai, vadinamieji sofas ūkininkai atvedė prie netvarkos, anarchijos ir iškreiptos rinkos. Vieni kaime niekaip nesuduria galo su galu, kiti pamiršta deklaruoti šimtatūkstantinius sandorius. Artėja dar vienos Europos Sąjungos derybės dėl paramos žemės ūkiui, tačiau ir papildomi milijardai latifundinių santykių kaime nepakeis, todėl turime apsispręsti dėl žemės ūkio politikos ir kaimo plėtros strategijos.

Socialiai orientuotoje politikoje ir atskirtis turėtų būti mažinama ne vienkartinėmis išmokomis, o kryptingais ir ilgalaikiais sprendimais, kuriuos priimant dalyvauja ir patys žmonės. Pirmuose kampanijos „Už saugią Lietuvą“ susitikimuose savivaldybės net neturėjo socialinių paslaugų planų. Šiomet dauguma jau aiškiau planuoja, kaip dirbs su probleminėmis šeimomis, senoliais, neįgaliaisiais, budinčiais globotojais, kaip perorientuos paslaugas uždarius vaikų globos namus, kad žmonės neliktų be darbo. Socialinį žmonių saugumą didžia dalimi nulemia pajamos, todėl „Sodros“ vyšniniai vokai uždirbantiems mažiau nei minimalią algą su perspėjimu, kad jie neturi iš esmės jokių garantijų, išjudino pačių žmonių sąmoningumą ir pabudino darbdavių sąžinę – dėl objektyvių ir subjektyvių priežasčių algos ėmė didėti. Tačiau ties skurdo riba vis dar gyvena nepateisinamai daug dirbančių žmonių. O socialiai atsakingas verslas, kurio šalyje vis daugėja, kuria naujas bendravimo tradicijas ir pagarbius tarpusavio santykius. Tai didžiulė atsvara mūsų buvusiai oligarchinei istorijai.

Atskirtis nėra tik nepriteklis – tai ir žmonių savijauta šalyje. Žmonės, ypač regionuose, jaučiasi niekam nerūpintys, nuo jų pradeda nieko nebepriklausyti, su jais vis mažiau tariamasi, jie atskirti nuo sprendimų priėmimo. Kai kuriose savivaldybėse ne tik oponentai, bet ir žurnalistai turi „žinoti savo vietą“. Tačiau savo valstybėje žmonių balsas gali ir turi būti girdimas. Pilietinės galios indeksas nežymiai auga, ir žmonės pamažu ima suvokti, kad aktyviu dalyvavimu galima pakeisti valdžios sprendimus, pagaliau – ir savo paties gyvenimą.

Dalyvaujamąsios demokratijos kokybė taip pat turi keistis, kad už mus nespręstų niekas kitas, kad netaptume pastumdėliais ar vasalais. Jeigu ir toliau manysime, kad užtenka susimokėti mokesčius ir kartais ateiti prie balsadėžių, o į visa kita geriau nesivelti, – laisvės ir demokratijos šalyje tik mažės. Pilietinis aktyvumas – tai įsisauganti atsakomybė. Demokratija siūlo daugybę instrumentų, kaip dalyvauti priimant sprendimus, reikia tik išmokyti jais tinkamai naudotis.

Nevyriausybinų organizacijų balso stiprumas yra svarbiausias demokratijos matuoklis. Kuo dažniau politikai jį girdi ir priima sprendimus, atsižvelgdami būtent į šį barometrą, tuo didesnius teigiamus pokyčius turėsime. Nevyriausybinų organizacijų stiprinimas išlieka svarbiu uždaviniu valstybėje, kitaip turėsime tik „daugumos“ vadinamąją demokratiją ir jos primestus sprendimus.

Pozicijų vis dar neišsikovoja ir mūsų profesinės sąjungos. Dėl susilieimo su valdžia ir vis dar iš mokslinių konferencijų Rusijoje parvežamos patirties jų pasitikėjimas ir autoritetas silpsta. Profesinėse sąjungose dalyvauja tik apie 10 % visų darbuotojų ir jų kasmet mažėja. Todėl neįgalias profsąjungas keičia spontaniški, valdžiai kur kas nepatogesni vidiniai sąjūdžiai. Kol vadinamasis „slaptasis“ pirkėjas ir „slaptasis“ pacientas ieško vaistų nuo korupcijos sveikatos ir farmacijos sektoriuje, o korupcijos karštinė krečia didžiulį klinikas, kovai už sąžiningas algas ir skaidrią veiklą pakilo Medikų sąjūdis, pirmam mūšiu sutelkdamas net 43 tūkst. medikų ir 3,5 tūkst. pacientų. Ir jų balsas tapo girdimas.

Visur, kur įsigali savivalė, reikalingas pilietinio pasipriešinimo sąjūdis. Formų yra įvairių, kaip išjudinti sprendimus ir kaip dalyvauti juose įteisinant valstybės mastu – nuo peticijų feisbuke ir kituose tinkluose iki gyvo protesto.

Iš 1,5 tūkst. šimtmečio idėjų Lietuvai žmonės viena svarbiausių išrinko mokytojo profesijos prestižo stiprinimą. Tai reiškia, kad švietimas privalo tapti pagrindine šalies investicija. Švietimo reformos užduotis – ne tik atliepti darbo rinkos poreikius, bet ir pakeisti ugdymo kokybę taip, kad ir vaikai, ir visi mūsų žmonės spėtų koja kojoni su skaitmeniniu laikmečiu, orientuotąsi nuolat kintančioje ekonominėje, politinėje, kultūrinėje aplinkoje, ugdytų kritinį ir kūrybinį mąstymą. Kol mokytojų rengimo pertvarka neįsivažiavo, mokyti finansinio raštingumo imasi bankai, kritinio mąstymo – žurnalistai ir visuomenininkai, socialinio – nevyriausybininkai, o kompiuterinio – net atsakingas verslas.

Kokybiškai naujas žmonių švietimas būtų nacionalinė šimtmečio pergalė. Tik suteikę jauniui deramą išsilavinimą šiandien, galime laiduoti už valstybės ateitį. Nes išsilavinusi tauta visada išliks laisva, kad ir kaip suktųsi pasaulis.

Gerbiamieji, susiskaldymas ir susipriešinimas tarptautiniuose santykiuose toks pat pavojingas kaip ir šalies viduje. Prekybos karų grėsmė, nesuskalbėjimas dėl saugumo ir vis labiau kasantanti retorika abiejose Atlanto pusėse, tarptautinių susitarimų ignoravimas geopolitinę situaciją aplink mus daro miglotą. Globali daugiašalė diplomatija išgyvena krizę, todėl visuotinis išsipareigojimas taikai, demokratijai, laisvei ir žmogaus teisėms jau nėra savaime suprantamas dalykas. Aižėjančiame šiandienos pasaulyje saugumas tampa daugialypis, todėl ir priemonės turi būti visa apimančios. Tikėtis, kad mus apsaugos kiti, jau nebegalime.

Būtina stiprinti dvišalius ryšius su strateginiais partneriais ir artimiausiais kaimynais, plėsti draugų ratą. Ieškoti naujų bendradarbiavimo formatų, išvengti transatlantinio susiskaldymo ir siekti efektyviau veikiančios Europos Sąjungos bei greitai reaguojančios, prie naujos saugumo aplinkos adaptuotos NATO.

Geopolitiniai iššūkiai įpareigoja stiprinti šalies apgiamumą. Todėl Valstybės gynybos taryba jau patvirtino apsisprendimą nuosekliai didinti finansavimą gynybai iki 2,5 % BVP. Kartu būtina siekti didesnio partnerių ištraukimo į mūsų regiono saugumą. Tai bus artimiausio NATO viršūnių susitikimo tikslas. Veikti išvien mokomės ir Lietuvoje kaip tik dabar vykstančiose šimtmečio pratybose, kuriose dalyvauja net 22 NATO valstybės, taip pat Švedija ir Suomija.

Nebijokime būti ir Europos Sąjungos integracijos smaigalyje, nes tik suvieniję pastangas karinio, energetinio, kibernetinio ir ekonominio saugumo srityse jausimės stiprūs. Atgimstanti stiprios ir vieningos Europos idėja gražina pasitikėjimą savimi. Didesnė ES atsakomybė už savo piliečių saugumą – tai, ko nori mūsų žmonės.

Lietuva jau prisideda prie Europos saugumo stiprinimo: mūsų iniciatyva kuriamos greitojo reagavimo pajėgos kibernetinėms grėsmėms atremti ir kovoti su priešiška propaganda, patvirtinti bendri standartai ES išorės sienos apsaugai – taip pat su mūsų dalyvavimu. Gandamiesi nuo „Gazpromo“ ir Astravo, spartindami elektros tinklų sinchronizavimą su Vakarų Europa pasitarname visos Europos Sąjungos energetiniam saugumui ir esame to kelio pavyzdys.

Šiandien kartu su bendraminčiais esame visur, kur ginama laisvė ir demokratinės vertybės: Ukrainoje, Afganistane, Irake, Malyje, Viduržemio jūroje – ten, kur yra mūsų partneriai. Naują kokybę įgavo Lietuvos strateginė partnerystė su JAV, Prancūzija, Lenkija ir Lietuvos saugumo atrama tapusia Vokietija. Jau beveik dešimtmetį sėkmingai einame Šiaurės kryptimi, lygiuodamiesi į skandinavišką gerovės, demokratijos, socialiai atsakingo verslo supratimą.

Šių metų Vasario 16-oji apibendrina mūsų užsienio politikos sėkmę: šimtmečio svečiai – pasaulio lyderiai, kurių šiomet tiek daug sulaukėme ir dar sulauksime. Visas demokratiškas pasaulis, traktuojantis mus kaip orią ir gerbiamą valstybę, šiandien yra su mumis. Turime pakankamai nuoširdžių draugų, todėl neieškome vakarykštės dienos už rytinės sienos ir išlaikykime užsienio politikos kryptį.

Mielieji, tyrimai rodo, kad valstybėje vyksta stipri vertybių kaita. Drauge su Nepriklausomybės Aktu į Lietuvą grįžta ir Pirmosios Respublikos dvasia. Šiandienos jaunimui nepriimtinos sovietinio gyvenimo tradicijos, jų netenkina dabartinė demokratijos kokybė ir politinė kultūra – jie pasirengę tai keisti. Nepriklausomybės kartos apsisprendimai koreliuoja su tarpukario Lietuvos žmonių nuostatomis: kur svarbu tarnauti didesniems tikslams, elgtis principingai, nestovėti abejingam, pasitikėti savimi ir pačiam imtis atsakomybės, užuot laukus, kad kažkas atneš pokyčius. Vadinasi, šimtmečio virsmas tikrai vyksta ir mes jo liudininkai.

Lietuvą pasirinkę užsieniečiai jau dabar vadina mus pasakų šalimi dėl daugybės dalykų, kurių patys nė nepastebime. Ir užsienyje gyvenantys lietuviai vis dažniau teigiamai vertina savo Tėvynės ateitį tikėdami, kad Lietuva bus sėkminga, klestinti ir pasauliui atvira valstybė. Todėl tikėjime savo Lietuvą labiau ir patys. Tuomet rasime sprendimus ir šiandienos išmėginimams, ir rytojaus išbandymams. Tikiu, kad keturi milijonai balsų gali susitelkti ne tik į šimtmečio himną. Kad su tuo pačiu užsidegimu ir tikėjimu dalyvausime rinkimuose, partijose, sąjūdžiuose ir bendruomenėse. Kad Lietuva skambėtų didingai ir patikimai, visur reikalinga kritinė masė neabejingų žmonių. Kas kitas rinksis Lietuvą, jeigu nesirenkame jos patys? Kas kitas, jeigu ne mes, mylės mūsų žmones ir mūsų Tėvynę?

Kai mūsų žemę laimins Popiežius, o padangę sudrebins Dainų šventė – mes kiekvienas būsim Lietuva. Nuo mūsų visų priklausys, ką kitame šimtmetyje skelbs Nepriklausomybės varpas – prisikėlimą, sąjūdį, „Gloria“ ar nesibaigiančias rietenas ir pavojus mūsų Valstybei. Jeigu norime ką nors pakeisti – keiskime dabar, nes tai – vienintelis laikas, kurį Lietuva mums dovanuoja.

Ačiū visiems, kam rūpi Lietuva. (*Plojimai*)

PIRMININKAS. Dėkojame Lietuvos Respublikos Prezidentei ir skelbiu pertrauką iki 11 valandos.

M. STROLYS (*Seimo posėdžių sekretoriato vyriausiasis specialistas*). Jos Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidentė. (*Plojimai*)

R. BAŠKIENĖ (*LVŽSF*). Kolegos, kaip ir girdėjote, Seimo Pirmininkas paskelbė pertrauką iki 11 valandos. Po to darbotvarkės tvirtinimas ir rytinis posėdis bus tęsiamas. Ačiū.

Pertrauka

PIRMININKAS. Gerbiami kolegos Seimo nariai, gerbiami svečiai, tęsiame posėdį. Noriu pranešti, kad praeitą kartą mes tai paskelbėme, bet nebuvo kam įteikti, tai gėlės nenuvyto, ir leiskite man visų jūsų vardu pasveikinti D. Šakalienę jos jubiliejaus proga. (*Plojimai*)

11.01 val.

Seniūnų sueigos patikslintos 2018 m. birželio 12 d. (antradienio) posėdžių darbotvarkės tikslinimas ir tvirtinimas

Darbotvarkės tvirtinimas. Seniūnų sueiga darbotvarkę patvirtino.

K. Glaveckas. Prašom.

K. GLAVECKAS (*LSF*). Gerbiamas Pirmininke, pirmas klausimas yra diskusija dėl mokesčių. Aš manau, kad mes turėjome ir turėtume pakviesti Lietuvos banko pirmininką V. Vasiliauską, nes, vienaip ar kitaip, – tai viena iš pagrindinių mūsų ekonomikos institucijų. Aš kalbėjau su juo, jis galėtų ateiti čia, dalyvauti, jeigu mes rastume jam laiko pradžioje, trečiam, ketvirtam. Jis irgi galėtų padaryti trumpą pranešimą apie mūsų mokesčių padėtį, nes bankas iš esmės yra iš tikrųjų labai svarbi institucija. Siūlyčiau tą sprendimą priimti, kviesti ar nekviesti, nes be banko mes labai liūdnai atrodome. Labai ačiū.

Mes randame pakviesti kitus iš komercinių bankų, bet nerandame iš pagrindinio savo banko – vado. Man labai keista.

PIRMININKAS. Ačiū. Aišku, ta iniciatyva galėjo būti anksčiau, dabar jau sutarta, kas yra pakviesti.

J. Razma.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Pirmininke, vis dėlto aš taip pat kolegų vardu kviesčiau išgirsti kad ir tokią pavėluotą siūlymą. Jeigu banko vadovas gali atvykti ir laukia to kvietimo, man atrodo, nieko blogo, kad įvairesnių ir išsamesnių nuomonių mes čia išgirsime.

O mano siūlymas frakcijos vardu – išbraukti rezervinį 3b klausimą, Statuto pataisą, kuri leistų politiškai atrinkti ekspertines išvadas, nepatinkančias valdantiesiems, balsuoti, kad jos nėra lydimasis dokumentas. Nesuprantama, kam tokių keistų projektų išvis čia prireikė.

PIRMININKAS. Gerai. Svarstysime abu pasiūlymus.

J. Sabatauskas.

J. SABATAUSKAS (*LSDPF*). Ačiū, gerbiamas Pirmininke. Mūsų frakcijos siūlymas yra išbraukti rezervinį pirmą klausimą – Politinių partijų įstatymo projektą Nr. XIII-P-2266, nes Teisės departamento pastaboje aiškiai pasakyta, kad požymis neatitiktų Seimo nario laisvo mandato principo, kuris yra konstitucinis. Taigi prieš tai turėtų būti apsvarstyta Teisės ir teisėtvarkos komitete.

PIRMININKAS. Ačiū. A. Kubilius.

A. KUBILIUS (*TS-LKDF*). Gerbiamas posėdžio pirmininke, aš vėl noriu grįžti prie to, ką siūlė K. Glaveckas. Gal jūs galite paaiškinti, koks čia bus žanras dabar? Tai yra vadinama diskusija, bet joje kalbės tik premjeras, ministrai ir dar kažkas pakviesti. Kas nusprendė, ką pakviesti, neaišku.

Opozicijai, pavyzdžiui, galimybės išsakyti savo nuomonę šitoje vadinamojoje diskusijoje nėra numatyta. Aš suprantu, čia mes artėjame prie Rusijos Dūmos turbūt pavyzdžio, kur G. Selezniovas sakė kažkada... B. Gryzlovas sakė kažkada, kad Dūma – tai ne vieta diskusijoms. O kas čia yra per žanras? Čia ministrai ir premjeras jau pristatė projektus. Tai būtų gera proga galbūt išklausyti įvairesnes nuomones, taip pat Lietuvos banko, opozicijos, komitetų pirmininkų, kad žinotume, į kurią pusę dabar judama, tai ne – dabar dar sykį mums paaiškins, kas buvo prieš savaitę padaryta, ir net klausimų negalime užduoti. Čia, vadinasi, diskusija, ar čia kas yra? Ar čia pamokslai nesupratusiems? (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. Klausimus užduoti galėsite, o diskusijos organizatoriai ją taip organizavo. Jeigu organizuosite jūs diskusiją, siūlysitės, tada ir bus pasiūlymai.

Gerai. Dėl pasiūlymų. Pirmas pasiūlymas dėl banko valdytojo įtraukimo į diskusiją. Turime apsispręsti, ar pakviesti V. Vasiliauską į diskusiją.

Lygu. Balsavo 110 Seimo narių: už – 55, prieš – 8, susilaikė 47. Prašau apsispręsti ir balsuoti iš naujo. (*Šurmulys salėje*)

Pakartotinis balsavimas. Balsavo 109 Seimo nariai: už – 50, prieš – 8, susilaikė 51 Seimo narys. Vis dėlto nuspręsta nekviesti. (*Šurmulys salėje*)

Kitas pasiūlymas buvo dėl rezervinio trečio klausimo. Taip pat turime apsispręsti. J. Razma siūlė jį išbraukti iš darbotvarkės.

Balsuojame. Kas už J. Razmos pasiūlymą, balsuoja už, kas pritaria darbotvarkei, patvirtintai Seniūnų sueigoje, balsuoja prieš, kiti susilaiko.

Balsavo 113 Seimo narių: už – 45, prieš – 32, susilaikė 36 Seimo nariai. Pasiūlymui nepritarta.

J. Sabatauskas siūlė išbraukti pirmą rezervinį klausimą.

Kviečiu balsuoti. Kas balsuoja už J. Sabatausko pasiūlymą, kad būtų išbrauktas, balsuoja už, kiti, kas pritaria darbotvarkei, patvirtintai Seniūnų sueigoje, balsuoja prieš arba susilaiko.

Balsavo 113 Seimo narių: už – 45, prieš – 28, susilaikė 40 Seimo narių. Taip pat pasiūlymui nepritarta. Darbotvarkė lieka tokia, kokia buvo numatyta Seniūnų sueigoje.

Dėl visos darbotvarkės – A. Kubilius.

A. KUBILIUS (*TS-LKDF*). Gerbiamasis Pirmininke, aš norėčiau jūsų paklausti paprasto klausimo. Aš kartu su M. Majausku Biudžeto ir finansų komitete prašėme iškviesti į komiteto posėdį Lietuvos banko atstovus, nes Lietuvos bankai dėl svarstomos reformos yra pareiškę kritinių nuomonių. Ten ponas S. Jakeliūnas ir visa dauguma taip pat nepritarė tam, kad Lietuvos banko atstovai būtų pakviesti. Į Seimo salę taip pat negalime pakviesti. Seimo salėje pranešimus gali daryti tik kieno nors paskirti pranešėjai. Opozicija neturi jokios teisės. Tai aš tada iš tikrųjų siūlau: arba jūs paskelbkite, kad kitą savaitę bus posėdis, į kurį bus galima pakviesti Lietuvos banko atstovą ir kuriame galės pasisakyti opozicija, o jeigu jūs to nesugebate padaryti, mes tada nematome reikalo klausytis šitų amžinų pamokslų.

PIRMININKAS. E. Gentvilas.

E. GENTVILAS (*LSF*). Aš frakcijos vardu kreipiuosi į valdančiuosius. Gerbiamieji, jeigu mes norime girdėti kitą nuomonę ir balsai iš esmės apylygiai, ar jums rūpi, kad opozicija nori girdėti ir kitokią nuomonę? Pasirodo, nerūpi. Aš dabar bandau įsivaizduoti, kaip Seime vyks svarstymas mokesčių reformos, kaip jums rūpės mūsų nuomonė. Aš manau, kad mes neturime reikalo čia

dalyvauti, galime sėdėti savo kabinetuose, klausyti garbingų šiandien kalbančių ekspertų, bet nedalyvauti posėdyje, nes jums yra vienodai, ko pageidauja pusė Seimo. Pakartojamas balsavimas, sutelkiama dauguma, banko vadovas nekviečiamas.

Noriu pasakyti, kad banko vadovas yra labai svarbios valstybės institucijos vadovas, nemenuojant komercinių bankų. Jums ir visuomenei, manote, nesvarbu girdėti šitą nuomonę? Mes manome, kad tai buvo labai svarbu. Ačiū, mes nedalyvaujame jau šiandien.

PIRMININKAS. S. Jakeliūnas.

S. JAKELIŪNAS (LVŽSF). Gerbiamieji, jeigu jums įdomūs kokie nors argumentai, tai į Lietuvos banko reglamentus, kompetencijas neįeina mokesčių ir pensijų sistemos politika. Lietuvos bankas yra išreiškęs savo nuomonę ir poziciją raštu. Mes ją žinome, mes ją gerbiame ir į ją atsižvelgiame tiek, kiek verta į ją atsižvelgti.

PIRMININKAS. Ačiū. Visai darbotvarkei galime pritarti bendru sutarimu? (*Balsai salėje*) Galime. Darbotvarkė patvirtinta.

11.13 val.

Diskusija dėl mokesčių ir pensijų sistemų tobulinimo

Darbotvarkės 1-3 klausimas – diskusija dėl mokesčių ir pensijų sistemų tobulinimo. (*Triukšmas salėje*) Nematau, kur premjeras? Kviečiu į tribūną Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ministrą Pirmininką S. Skvernelį. (*Balsai salėje*) Pranešėjams skiriama iki 10 minučių.

Ministro Pirmininko Sauliaus Skvernelio kalba

S. SKVERNELIS (LVŽSF). Laba diena, gerbiami kolegos, likę kolegos. Turbūt labai simboliška po Lietuvos Respublikos Prezidentės metinio pranešimo, kviečiančio susitelkti bendram darbui, turėti tokį vaizdą.

Tikrai, kalbant apie Lietuvos banką ir banko vadovą, dalyvauja Vyriausybės posėdžiuose, pasisako, nuomonės yra išgirstos, turi iš esmės labai rimtų siūlymų, kurie buvo apsvaistyti Vyriausybėje. Nematau jokios problemos, ar jis čia galėtų dalyvauti. Galėčiau ir savo laiką leisti pasisakyti, bet tiesiog yra tvarka. Kai buvo organizuojama diskusija, tada buvo galima siūlyti pranešėjus. Jeigu teiktųsi atvykti bankas, matyt, banko vadovas, problemos nebūtų. Bet, kiek žinau, kiek teko bendrauti su Biudžeto ir finansų komiteto pirmininku, Lietuvos bankas labai selektyviai pasirenka, kokiais klausimais atvykti į Seimą, kokią informaciją pateikti, kokiais ne.

Tikrai aš nenoriu kartoti to paties, kas buvo pasakyta pristatydamas įstatymų paketus, kalbėdamas apie mokesčių reformą arba visas šešias struktūrines reformas, galbūt išskirsiu tik porą momentų, esminius dalykus, po to, matyt, svarbiausi yra mūsų dalyvaujantys ministrai ir ekspertai, kurių nuomonės yra svarbios. Vyriausybė pasiryžusi išgirsti svarbius argumentus ir lanksčiai reaguoti, teikti pataisas dėl tų siūlymų, jeigu tai yra tikrai argumentuotos, finansiškai atsakingos ir atliepančios tuos tikslus, kuriuos mes turime, pataisos.

Dėl mokesčių reformos iš tiesų problematiką labai trumpai pasistengsiu įvardinti. Pirmiausia darbuotojų indėlis į socialinio draudimo sistemą turi būti aiškesnis, nes darbuotojas nemato darbdavio sumokėtos socialinio draudimo įmokų dalies, bazinė pensija nepriklauso nuo susimokėtų socialinio draudimo įmokų, tačiau ši pensijos dalis integruota į socialinio draudimo sistemą.

Antra problematika – darbo apmokestinimas turi būti konkurencingesnis, nes mūsų vidutinės pajamos gaunančių darbo apmokestinimo našta apie du procentinius punktus didesnė negu Estijoje ir apie penkis procentinius punktus didesnė nei Lenkijoje. Viršijame pagal mokesčių našta tiek Europos Sąjungos, tiek EBPO vidurkius

Trečia problematika – mokesčių struktūra turi nestabdyti ekonomikos augimo. Tiek ir Tarpautinio valiutos fondo, tiek ir OECD, to paties Lietuvos banko ir Valstybės kontrolės ekspertai paskelbtuose tyrimuose pažymi, kad Lietuvoje neišnaudotos galimybės biudžetą papildyti pajamomis iš ekonomikos augimą nestabdančių mokesčių, pavyzdžiui, iš nekilnojamojo turto mokesčių.

Ir ketvirta – mokesčių aplinka turi būti prognozuojama ir stabili, nes dabar Lietuvoje nėra įteisintas ilgesnio laikotarpio esminių apmokestinamų pokyčių planas, kas sudaro prielaidas nepasitikėti mokestinės aplinkos stabilumu.

Kokios priemonės yra siūlomos? Efektyvus gyventojų pajamų mokesčio mažinimas, išplečiant neapmokestinamąjį pajamų dydį iki 2,5 VDU ir nuosekliai kasmet didinant NPD. Antra, įvedamos „Sodros“ lubos, vėlgi yra pasiūlymas, tai padaryti per trejus metus, nuo 120 VDU iki 60 VDU. Trečia, aiškus išankstinis trejų metų fiksuotų mokesčių planas, siekiant konkurencingiausio darbo užmokesčio... atsiprašau, darbo apmokestinimo Baltijos šalyse. Ketvirta, socialinio draudimo tarifo mažinimas siūlomas dviem procentiniais punktais. Penkta, darbuotojo ir darbdavio mokesčių įmokų sujungimas, vadinamasis konsolidavimas. Šešta, bazinės pensijos perkėlimas iš „Sodros“ į valstybės biudžetą, darant konsolidacijos pratimą. Septinta, ekonomikos augimo nestabdantys ir socialiai (...) šaltiniai, mokesčių šaltiniai, tai yra nekilnojamojo turto mokestis antrajam gyvenamajam būstui, gyventojų pajamų mokesčio progresinis tarifas 25 %, siejant su „Sodros“ lubų dydžiu, tabako akcizo laipsniškas didinimas.

Kokią gi esminę naudą gautų, labai konkrečiai ir aiškiai, kad pajauštų žmonės savo piniginėse? Tai yra gaunantiems vidutinį darbo užmokestį mokesčių našta per trejus metus sumažėtų 5,1 procentinio punkto, gaunantiems 1,67 VDU mokesčių našta sumažėtų 3,4 procentinio punkto. Jau 2019 metais gaunantiems VDU atlyginimas augs 46 eurai į rankas, o gaunantiems 1,7 VDU atlyginimas į rankas paaugtų 55 eurai per mėnesį. Pokyčius turi pajusti 1 mln. dirbančiųjų. Manome, kad mokesčių sistema bus socialiai teisingesnė, aiškesnė, darbo mokesčiai bus mažiausi Baltijos šalyse.

Ir dėl pensijų reformos. Vėlgi problematika – pakeitimo norma, santykis tarp pensijos ir atlyginimo krenta ir jis gali kristi iki 34 % 2040 metais, jeigu reforma nebus daroma. Siūlant pakeitimus, ateityje ši pakeitimo norma turėtų pasiekti arti 50 %. Antra problematika – kaupimo ir „Sodros“ pensijos supriešinimas. Pervedant iš „Sodros“ į pensijų fondus, mažinama kaupiančiųjų „Sodros“ pensija. Šiuo metu žmogus turi susidėlioti, kas jam labiau apsimoka, kaupiti ar nekaupiti. Trečia problema – grėsmė „Sodros“ mokumui ir pensijų augimui nuo 2020 metų. Ketvirta – netinkami žmonių sprendimai, padaryti 2013 metais, beveik 600 tūkst. asmenų kaupė tik 2 %, šie asmenys nesukaups anuiteto, neturės reikiamo pajamų srauto senatvėje ir taip mes auginsime pajamų nelygybę. Ir penkta problema – brangus kaupimas, netaiklios investicijos, atskaitymai į pensijų fondus iki 1 % ir daug atvejų, kai investicijos yra rizikingos ir, priešingai, per konservatyvios.

Kokios priemonės? Pirmoji priemonė – papildomumas, „Sodros“ lėšos nevedamos į fondus, kaupiantiems iš asmeninių įmokų, „Sodros“ pensija nemažinama. Antra – „Sodra“ išliks pertekliuje ir 2020 metais, prognozuojama 66 mln. eurų, indeksavimas bus vykdomas, pensijų augimas numatytas ir, aišku, bus atsisakyta darant šią reformą 3,5 procentinio punkto iš „Sodros“ pervedimo į privačius kaupimo fondus, kas dabar numatyta įstatymuose nuo 2020 metų.

Didesnė pajamų lygybė senatvėje. Minėti 600 tūkst. asmenų, kurie šiandien kaupia tik 2 %, kaups pakankamai arba 6 %, arba iš viso nekaups. Bet tuo pačiu būdu neliks neprasmingo kaupimo ir iš viso laukiamas kaupiančiųjų augimas dėl patrauklaus produkto.

Ketvirta, laisvė rinktis. Valstybė tik siūlo, nukreipia, bet neverčia. Automatinis įtraukimas siūlomas su teise tris kartus iki 40 metų, su galimybe tris kartus atsisakyti. Lankstumas, kai žmogus bėdoje. Tai yra teisė kaupiančiajam laikinai 12 mėnesių iš viso per visą kaupiamąjį laikotarpį sustabdyti mokėjimą į fondus.

Kitas dalykas, kaupimas (...) per pusę, fondų atsiskaitymai po pereinamojo laikotarpio per pusę mažesni, tai yra 0,5 procentinio punkto.

Investicijos pagal kaupiančiojo amžių, gyvenimo ciklą investicijų koncepcijos įdiegimas taikoma automatiškai, bet, jau minėjau, asmuo gali rinktis ir kitaip.

Ir bazinė pensija finansuojama iš bendrų valstybės biudžeto pajamų. Kokia būtų esminė nauda? Kaip jau minėjau, turėtume išaugusią pakeitimo normą pagal demografines ir ekonomines prognozes. 2040 metais tai būtų 42 %, 2070 metais – 50 %. Kaupimas taptų efektyvus, didesnė senatvės pajamų lygybė, kaip jau minėjau. „Sodra“ vis dėlto išliks pertekliuje, bus tęsiama pensijų indeksacija priklausomai nuo ekonomikos augimo ir ta indeksacija šiandien pagal prognozę

mums reikia teikti, kad tiek 2019, tiek 2020 metais turėsime indeksacijos metu pensijų augimą vidutiniškai apie 23 eurus. Tokie esminiai dalykai.

Jau šiandien vyksta diskusijos Seime, yra kalbama ir diskutuojama apie 2 % tikslingumą mažinti „Sodros“ tarifą. Siūlomi kompromisai. Mes linkę tuos kompromisus daryti ir esame įregistravę įstatymų pataisas. Šiandien po ekspertų pasisakymų, manau, sulaukus svarių argumentų, taip pat esame linkę diskutuoti ir svarstymo stadijoje, iki priėmimo stadijos padaryti pačius geriausius sprendimus, nes sprendimų tikslas, kaip minėjau, ilgalaikis yra vienas: didinti mūsų žmonių pajamas, tapti konkurencingiausiems Baltijos šalyse pagal darbo apmokėjimo našta ir galiausiai pasiekti tų tikslų, kuriuos mes ir siekiame stiprinti, tarp jų ir viduriniają klasę. Ačiū.

PIRMININKAS. Kalbės finansų ministras V. Šapoka.

Finansų ministro Viliaus Šapokos kalba

V. ŠAPOKA. Laba diena, gerbiamieji Seimo nariai. Šiandien ir Lietuvoje, ir pasaulyje buvo pasakytos labai svarbios kalbos, kviečiančios ieškoti bendrumo, ir salėje pamatėme dramatišką poziciją iš opozicijos, kuri pasirinko šio kvietimo negirdėti. Šiame fone tikrai kalbėsiu trumpai, galbūt net pakartosiu, nes ne pirmą kartą kalbu apie mokesčius iš šios tribūnos. Vos tik prieš savaitę kviečiau statyti namą kartu, netąsyti kiekvienam sau patinkančios sienos į vieną ar į kitą pusę, na ir šiandien manau lygiai taip pat.

Rengdami pertvarką kvietėme visus pateikti siūlymus. Ir Seimo narius, ir verslo asociacijas, įvairių socialinių grupių atstovus, pensininkus, jaunas šeimas, studentus ir kitus. Finansų ministerijos tiek mokesčių ekspertai, tiek ekonomistai, investicijų analitikai, visa komanda išanalizavo tikrai detalai visus siūlymus, sąsajas su kitomis reformomis ir aš tikrai giliai tikiu, kad parengė patį geriausią variantą, kuris taip reikalingas Lietuvai šiandien. Visai Lietuvai, o ne kuriai nors vienai interesų grupei. Konkretų, aiškų, prognozuojamą trimetį planą, kad mokesčių našta darbuotojams sumažėtų, jų pajamos išaugtų ir galėtume tapti lyderiais pritraukdami investicijų, kurių mums taip trūksta. Lyderiais inovacijų srity. Išskaidrinti galų gale šešėlių ir ne baudžiant, o paskatinant sąžiningus, pilietiškus mokesčių mokėtojus. Tada galbūt jie grįš ir savo vaikus augins čia. Kviečiu kartu dirbti – ir opoziciją taip pat.

PIRMININKAS. Kviečiu socialinės apsaugos ir darbo ministrą L. Kukuraitį.

Socialinės apsaugos ir darbo ministro Lino Kukuraičio kalba

L. KUKURAITIS. Dėkoju, posėdžio pirmininke. Gerbiami Seimo nariai, premjeras aiškiai pristatė pokyčių pensijų sistemoje esmę. Aš pridėsiu keletą akcentų ir detalių.

Pirmiausia visus pensijų reformos siūlymus matome kaip sisteminį siūlymą. Būtų neteisinga imti vieną ar kitą konkrečią detalę, ją kritikuoti nematant viso paveikslo. Šiuo atveju neretai kalbant ir girdint kritikus, girdėti tik vienos ar kitos detalės kritika, apskritai apie visą sisteminį siūlymą kalbama labai mažai.

Mano galva, svarbiausias pensijų reformos siūlymo esmė yra pensijų mokėjimų rizikos išskaidymas. Šiuo metu mes turime pensijas, susietas tik su vienu rodikliu, t. y. Darbo užmokesčio fondu. Kiek dirbančiųjų dirba, kiek dirbančiųjų sumoka mokesčių, tiek mes galime išmokėti pensininkams. Turint galvoje prieš akis demografinius iššūkius ir tas prognozes, kurios yra numatomos dėl dirbančiųjų mažėjimo, iš tiesų kilo labai rimta pensijų mažėjimo arba santykiui tarp pensijų ir darbo užmokesčio mažėjimo rizika. Todėl yra svarbu diversifikuoti, arba išskaidyti, riziką.

Šiuo atveju reformoje yra siūlomi trys ateities pensijų šaltiniai. Pirmasis išliktų toks pat. Tai individuali „Sodros“ dalis liktų kaip sąsaja su Darbo užmokesčio fondu. Kiek dirbantieji sumoka įmokų, tiek Darbo užmokesčio fondo kontekste „Sodros“ fondas išmoka individualią pensijų dalį.

Bendroji pensijų dalis būtų susieta su valstybės biudžeto galimybėmis ir tai būtų mums svarbi galimybė, nes, kaip rodo užsienio šalys, Europos šalys, tos pensijos yra adekvačios. Ten pensijos yra adekvačios, kur valstybė iš kitų mokesčių papildomai primoka senstančiai visuomenei. Todėl šitas perkėlimas sudaro visas galimybes šitą pensiją mokėti iš papildomų mokesčių.

Trečioji rizikos dalis, arba trečiasis šaltinis, yra sąsaja su šiandienos atidėjimais. Tai yra kaupimas. Mūsų vertinimu, mūsų visuomenė jau turi pakankamai lėšų, kad atitinkamai atsidėtų ateičiai ir tai būtų tas šaltinis, iš kurio taip pat būtų primokama privati asmeninė pensija.

Taigi rizikos diversifikavimas į tris dalis, mano galva, yra esminis pensijų reformos siūlymas. Jeigu mes matome pensijų sistemą kaip visumą, tada ir svarbu, kad visoje pensijų sistemoje dalyvautų kiek galima daugiau žmonių – tiek „Sodros“ dalyje, tiek mokant gyventojų pajamų mokestį bazinėje dalyje, tiek visiems papildomai kaupiant.

Kadangi daugiausia klausimų kyla dėl kaupimo dalies, trumpai ją pristatysiu. Kokią šiuo metu turime situaciją? Turime 1 mln. 300 tūkst. žmonių, kurie yra sudarę sutartis su kaupimo fondais. Iš jų – per 800 tūkst. yra aktyvūs. Vadinas, tu, kurių darbo sutartys yra ir iš jų yra mokamos įmokos į fondus. Iš tų 1 mln. 300 tūkst. – 700 tūkst. kaupia tik 2 % ir didžiąjai daliai neapsimoka kausti. Dar blogiau, jų pensijos, visų pensijos, 1 mln. 300 tūkst. pensijos, atitinkamai „Sodros“ pensijos mažėja, nes yra paimama iš „Sodros“ ir pervedama į pensijų fondus. Tų, kuriems neapsimoka kausti ir dar mažėja pensija, iš tiesų situacija yra bloga. Mes turime daryti keitimus.

Ką mes siūlome? Siūlome pakankamą, adekvatų kaupimą, kad visi, kurie dalyvauja kaupiant, dalyvautų pagal formulę 4+2, arba, jeigu konsoliduosime tarifus, bus 3 ir 1,5, kur 4 ir 3 yra žmogaus įmoka, o 2 ir 1,5 yra valstybės prisidėjimas nuo vidutinio darbo užmokesčio. Atitinkamai sumažinti „Sodros“ įmokų tarifą, savaime įtraukti visus, kaip premjeras sakė, iki 40 metų, ir jau dabar dalyvaujančius kaupimo sistemoje. Kodėl iš viso reikia to automatinio įtraukimo? Iš karto pasakysiu, kad čia ne privačių pensijų fondų skatinimo forma arba jų siūlymas. Ne, tai yra žmonių skatinimo galvoti apie savo ateitį forma. Kaip sakiau, jeigu mes galvojame apie kaupimą kaip trečią pensijų dalį, sistemine dalį, turime kiek galima daugiau žmonių įtraukti. Be to, apie tai, kad pensijų kaupimas Lietuvoje turi būti visuotinis, kad kiek galima daugiau žmonių dalyvautų, o Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacija rekomenduoja privalomą kaupimą, kalba ir Europos Komisija, ir Tarptautinis valiutos fondas, ir ta pati EBPO.

Kokiam pensijų fondui žmonės būtų priskiriami? Kadangi įstatymo projekte kartu siūloma Lietuvoje pagaliau įgyvendinti gyvenimo ciklo fondų strategiją, kiekvienas būtų priskirtas jo gimimo metus atitinkančiam tiksliniam pensijų fondui, turint galimybę pasirinkti kitokį. Visoms pensijų kaupimo bendrovėms nauji dalykai būtų padalinti po lygiai atsitiktine tvarka. Pavyzdžiui, jeigu savaime 2019 m. sausio 1 d. įtraukiama 30 tūkst. žmonių, tai visos pensijų kaupimo bendrovės gautų po 6 tūkst. dalyvių, nes šiuo metu egzistuoja penkios bendrovės. Jeigu iki kovo 1 dienos žmonės neatsisakytų kausti, nuo kovo 1 dienos pradedamos skaičiuoti pensijų įmokos į pensijų fondų sąskaitas. Visiems esamiems pensijų kaupimo dalyviams taikoma tokia pati tvarka: jie savaime įtraukiami į naują sistemą, tačiau turi galimybę atsisakyti. Atsisakymas galima dvejopas: stabdyti dalyvavimą, t. y. toliau įmokos tiesiog nepervedamos, arba nutraukti dalyvavimą ir su sukauptomis lėšomis grįžti į „Sodra“. Jeigu lėšų yra daugiau, nei buvo perversta iš „Sodros“, už tas papildomas lėšas įsigyti papildomų „Sodros“ taškų ir taip turėti didesnę „Sodros“ pensiją.

Visi dalyviai, kurie liks ar pradės kausti papildomai, galės laikinai, ne ilgiau kaip 12 mėnesių per visą dalyvavimo kaupiant pensiją laikotarpį, stabdyti pensijų įmokų pervedimą į fondus. Atskaitymai iš pensijų fondo turto mažinami perpus, ir tai yra svarbu, kol 2021 metais pasieks 0,5 %, turint galimybę ateityje mažinti iki 4 %, jeigu pensijų fondo turtas augs iki 2,5 mlrd. eurų. Nustatoma anuiteto riba – nuo 10 tūkst. eurų, turima galvoje, kad šiuo metu yra 17 tūkst. eurų, tam, kad kiek galima daugiau dalyvių galėtų išpirkti pensiją. Jau ne kartą esame kalbėję, kad tos sumos dydis tikrai yra diskutuotinas ir gali būti keičiamas. Asmenims, kurių gaunamų pensijų suma neviršija 95 % NPD, papildomai yra skiriama priemoka. Galvojama apie dabar skurstančius pensininkus, tokių turime 95 tūkst., kurie gauna mažesnes nei 230 eurų ir neturi jokių kitų pajamų – darbo užmokesčio, kitų pensijų. Jie iš esmės yra visiškai skurde. Siekiant jiems padėti, skiriama papildoma priemonė – vidutiniškai 20 eurų. Atitinkamai šalpos pensijos senatvės amžiui sukakusiems asmenims didinamos nuo 0,9 iki 1 šalpos pensijų bazės dydžio.

Taigi kalbant toliau diskusijoje, diskutuojant komitetuose, svarstant, tikrai siūloma pažiūrėti visą sistemą, matyti tuos tris ateities pensijų finansavimo šaltinius ir galvoti, kaip geriausiai juos įgalinti, kad mūsų pensijos būtų didžiausios, kiek yra įmanoma, tiek dabar, tiek ateityje.

Labai ačiū už dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kviečiu Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovą A. Pranckevičių.

Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovo Arnoldo Pranckevičiaus kalba

A. PRANCKEVIČIUS. Laba diena, gerbiamasis Pirmininke, gerbiami Seimo nariai, labai malonu, kad pakvietėte į šią diskusiją kalbėti iš tikrųjų labai svarbia tema apie struktūrines reformas Lietuvoje ir apie bendras pastangas tiek Lietuvoje, tiek Europoje gerinti Lietuvos ir Europos žmonių gerovę. Mes, kasmet žiūrėdami į Lietuvos reformas, darome kasmetines analizes, kasmetines šalies ataskaitas ir dažnai bandome padėti valstybei savo patarimais, savo matymais. Pastaruoju metu, ką mes matome dėl mokesčių.

Dėl mokesčių. Mes matome, kad pajamos iš aplinkosaugos ir periodinių nekilnojamojo turto mokesčių išlieka mažesnės nei Europos Sąjungos vidurkis. Taip, Lietuva pertvarkė nekilnojamojo turto mokesčių sistemą į ją įtraukdama ir tam tikrą progresyvumą ir panaikino akcizų lengvatas, taikomas šildymui, naudojamoms anglims ir koksui. Vis dėlto mes manome, kad tebėra galimybė išplėsti mokesčių bazę, pereinant prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui.

Nors per kelerius pastaruosius metus Lietuva padarė pažangą gerindama mokesčių surinkimą, pridėtinės vertės mokesčio nepriemoka Lietuvoje irgi išlieka viena didžiausių Europos Sąjungoje. Lietuva imasi tolesnių veiksmų siekdama kovoti su mokesčių slėpimu, ir tai yra labai gerai, ir pagerinti mokesčių prievolių vykdymą. Pastaruoju metu įgyvendintos priemonės duoda pirmuosius rezultatus. Dar labiau pagerinus mokesčių prievolių vykdymą, padidėtų biudžeto pajamos ir mokesčių sistemos teisingumas.

Kalbant apie socialinę atskirtį, didelė žmonių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, dalis, ir didelė pajamų nelygybė tebėra svarbus iššūkis Lietuvai. Kaip žinoma, šie skaičiai vieni didžiausių Europoje, neigiamai veikiantys ekonomikos augimo perspektyvas. Jie taip pat kelia grėsmę socialinei sanglaudai ir gali dar labiau paskatinti emigraciją. Nepaisant nuolatinio ekonomikos augimo, didžiausia skurdo ir socialinės atskirties rizika kyla pagyvenusiems žmonėms, neįgaliesiems, vaikams, vienišiesiems tėvams ir bedarbiams. Tad Lietuvos mokesčių ir socialinių išmokų sistemos poveikis pajamų nelygybei mažinti vis dar yra, deja, vienas mažiausių Europos Sąjungoje.

Nors buvo imtasi tam tikrų svarbių pradinių kovos su skurdu ir pajamų nelygybe veiksmų, šaliai dar reikia daug nuveikti, kad būtų priartėta prie Europos Sąjungos skurdo ir pajamų nelygybės vidurkių. Santykinai didelis mokesčių pleištas mažas pajamas gaunantiems asmenims gali mažinti jų paskatas dirbti ir didinti skurdo ir nelygybės riziką. Skurdo ir nelygybės lygis galėtų būti sumažintas skatinant dalyvavimą darbo rinkoje visų pirma pažeidžiamų grupių asmenų ir mažas pajamas gaunančių asmenų, didinant mokesčių ir socialinių išmokų sistemos poveikį pajamų nelygybei mažinti ir geriau surenkant mokesčius, tiesiog geriau surenkant mokesčius. Tokios priemonės, mūsų manymu, taip pat galėtų padidinti socialinį teisingumą.

Ir galų gale, kalbant apie našumą, arba produktyvumą, palankaus augimo laikotarpio, pradedusio 2012 metais po globalios finansinės krizės, 2017 metais našumo augimas paspartėjo, ir tai sumažino spaudimą sąnaudų konkurencingumui. Vis dėlto ši pagerėjimą daugiausia skatino privatus sektorius, tik nedidelė pažanga padaryta didinant viešųjų investicijų efektyvumą. Konkrečiai viešųjų išlaidų mokslui ir tyrimams efektyvumas tebėra mažas, o įmonės ir mokslo bendruomenė vis dar labai mažai bendradarbiauja. Be to, viešosios investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą 2016 metais labai sumažėjo, jau dabar yra mažiau nei 1 % BVP. Fragmentiškas mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos koordinavimas bei valdymas lemia neefektyvumą ir trukdo įmonėms visapusiškai pasinaudoti įvairiomis paramos schemomis. Tolesnė pažanga dėl to pertvarkant viešojo mokslinio tyrimo sektoriaus organizavimą ir finansavimą turėtų padėti geriau panaudoti turimus išteklius.

Tad, turėdama tokią analizę, Komisija gegužės 23 dieną, vos prieš kelias savaites, Lietuvai pateikė tris rekomendacijas.

Pirma. Gerinti mokesčių prievolių vykdymą ir plėsti mokesčių bazę, pereinant prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui. Užtikrinti ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą, kartu sprendžiant pensijų adekvatumo klausimą.

Antra. Gerinti švietimo ir mokymosi sistemos, įskaitant suaugusiųjų mokymąsi, kokybę, veiksmingumą ir atitiktį darbo rinkos poreikiams. Gerinti sveikatos priežiūros sistemos rezultatus, toliau persiorientuojant nuo stacionariosios prie ambulatorinės priežiūros, stiprinant ligų prevencijos priemones, taip pat vietos lygmeniu, ir didinant priežiūros paslaugų kokybę ir įperkamumą. Gerinti mokesčių ir socialinių išmokų sistemos struktūrą siekiant mažinti skurdą ir pajamų nelygybę.

Ir galų gale trečia. Skatinti našumo augimą, didinant viešųjų investicijų veiksmingumą, užtikrinant veiksmingą valdžios institucijų vykdomą mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos koordinavimą ir šalinant viešųjų priemonių, kuriomis remiamas mokslo ir pramonės bendradarbiavimas, spragas ir neefektyvumą.

Tad iš tikrųjų šiandien diskutuojamas reformų paketas, mokesčių ir pensijų reformų paketas, daugiausia remiasi šia diagnoze. Mes sveikiname Lietuvos Vyriausybės, Lietuvos Seimo intenciją imtis šių labai svarbių problemų. Šiandien, deja, mes dar negalime įvertinti šių konkrečių projektų, nes jų vis dar yra diskusijos fazė. Kitų metų analizė ir šalies ataskaita jau pateiks įvertinimą šiandien vykstančių reformų, tačiau pati intencija džiugina. Pats entuziazmas ir noras imtis skaudžiausių, svarbiausių problemų yra svarbus.

Turbūt reikėtų pažymėti, kad laikas negali būti geresnis nei dabar, nes ekonominis augimas ir Lietuvoje, ir Europoje yra spartus ir nuoseklus. Lietuvoje, kaip žinote, pernai jis siekė net 3,8 % BVP, šiemet prognozuojame bent 3,1 %. Ekspertas auga, investicijos – taip pat, nedarbas mažėja. Tai yra geros ekonominės sąlygos imtis sunkiausių struktūrinių reformų, kaip sakoma, taisyti ne tik stogą, bet ir pamatus tiek Lietuvoje, tiek visoje Europoje tam, kad iš tikrųjų mes ir Lietuvoje, ir Vakarų pasaulyje mažintume atskirtį tarp centro ir periferijos, tarp tų žmonių, kurie laimėjo iš globalizacijos, ir tų, kurie jaučia, kad iš jos pralošė, tarp tų, kurie daugiausia uždirba, ir tų, kurie mažiausiai uždirba, ir tam, kad ateityje mažintume ir konfliktų mūsų visuomenėse galimybę.

Baigdamas norėčiau pacituoti ir priminti jums Jungtinių Amerikos Valstijų prezidento Dž. F. Kenedžio inauguracijos kalboje pasakytą išmintį: „Jei laisva visuomenė nepajėgs padėti daugybei skurstančiųjų, tai negalės apsaugoti ir saujos turtingųjų.“ Manau. Dž. F. Kenedžio pasakyti žodžiai ir šiandien yra labai aktualūs tiek Lietuvai, tiek ir visai Europai. Ačiū jums.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kviečiu banko „Luminor“ vyriausiąjį ekonomistą Ž. Mauricą į tribūną. Maloniai prašom.

Banko „Luminor“ vyriausiojo ekonomisto Žygimanto Maurico kalba

Ž. MAURICAS. Sveiki visi. Tikrai malonu būti šioje salėje, kad ir ne visai pilnoje, ir pasidalinti savo mintimis apie mokesčių sistemą. Pradėsiu nuo labai bendrų išvalgų, kas yra gera mokesčių sistema.

Gera mokesčių sistema, mano įsivaizdavimu, yra menas nukirpti avį taip, kad būtų kuo daugiau vilnos ir kad avis būtų laiminga. Pastaruoju metu svarbiau darosi ne vilnos kiekis, o avies laimė, nes jeigu avis yra nelaiminga, ji gali ne tiek daug vilnos kitą kartą duoti. Avys taip pat tampa vis mobilesnes, jos gali pabėgti pas kitus šeiminkus, kurie ne taip smarkiai tas vilnas kerpa.

Mokesčių sistema vis labiau ir labiau tampa... Taigi mokesčių sistemos tikslas yra padaryti avį laimingą ir šalys konkuruoja būtent dėl to. Niekada nereikia to pamiršti.

Dabar norėčiau pereiti prie pagrindinių keturių geros mokesčių sistemos savybių, kurių niekada nereikia pamiršti. Jeigu tikslas yra tikslai papildyti biudžetą, kuo daugiau nukirpti vilnos, tai kodėl neįvedus pagalvės mokesčio? Aš suskaičiavau, visiems Lietuvos gyventojams per mėnesį būtų 240 eurų. Kodėl tokia mokesčių sistema nėra gera? Todėl, kad nėra vertikalios teisingumo, nes ir labai neturtingi, ir labai turtingi turėtų mokėti vienodą mokesť. Mes girdėjome, kad mažiausios pensijos siekia tik 220 eurų, tai mokesťis būtų didesnis negu pensija. Be abejo, tokia sistema nėra teisinga ir atitinkamai atsiranda sprendimai, kaip tą teisingumą padidinti. Štai pasiūlymas,

beje, ir tarp politikų atsiranda, tarkim, padiversifikuojam mokesčių tarifas. Kas daugiausia uždirba? Informacinių technologijų specialistai. Tarkim, jiems mokestis bus 3 tūkst. eurų per mėnesį, o, tarkim, teisininkams, kurie sunkiai ir daug dirba, mokestis bus 30 eurų.

Ar šita sistema yra teisinga, kaip jums atrodo? Ne, nes reikia ne tik vertikalaus teisingumo, bet ir horizontalaus. Vienodas, panašias pajamas uždirbantys asmenys turėtų mokėti panašaus dydžio mokesčius, idealiu atveju – vienodo dydžio. Būtent tos šalys, kurios turi tokią sistemą, t. y. Šveicarija, Danija, Islandija, ir labai daug mokesčių surenka, ir avys ten yra labai laimingos – darbo užmokesčiai didžiausi ir darbo užmokesčio BVP santykis didžiausias šiose šalyse.

Kitas labai svarbus dalykas yra mokesčių efektyvumas. Kas tas efektyvumas? Galima sugalvoti toki mokesčių: turtingiems mokesčių tarifas – 100 % progresyvumas, neturtingiems – 0 %. Ar tai gera idėja, kaip jums atrodo? Nėra labai gera idėja, nes jeigu mokesčio tarifas yra 100 %, be abejo, kad tie asmenys mokesčio nemokės, nes mokesčių surinkimas, kai tarifas yra 100 %, yra lygiai nulis. Dėl to sukurta Lafero kreivė, kuri būtent apytiksliai nurodo, koks yra optimalus mokesčių tarifas, nes kuo didesnis tarifas, tuo daugiau šešėlio, tuo mažiau surenkama mokesčių bendrai, nepaisant paties mokesčio dydžio.

Ir paskutinis geros mokesčių sistemos kriterijus yra administravimo paprastumas, pigumas. Aš ir pats dabar neseniai mokėjau mokesčius už individualią veiklą. Yra „Sodros“ viena sąskaita, bet du mokesčiai – VSD ir PSDF ir turi du pavedimus daryti. Tai irgi toks labai paprastas pavyzdys, kam to reikia, nes vis tiek mokesčiai bus sujungti, tikėtina. Taigi tikrai mokesčių sudėtingumas, įvairių tarifų pridėjimas nepadaeda. Tuo labiau kainuoja tiek mokesčių mokėtojų laiką, tiek tų institucijų, kurios administruoja mokesčius.

Tarkim, didžiausia pasaulyje mokesčių progresyvumą turinti valstybė iš esmės yra Airija, kuri turi vos du gyventojų pajamų mokesčių tarifus – 20 % ir 40 %. Tuo tarpu, tarkim, Portugalija, Italija, kurių mokesčių progresyvumas yra santykinai žemas, turi netgi po šešis tarifus. Tai vėlgi pasižiūrėkime į save, ar nebuvo tokių siūlymų ir Lietuvoje įvesti begalę tarifų, bet reikia žiūrėti, kad ne tarifų skaičius lemia sistemos gerumą, bet būtent jų efektyvumas, kaip iš tikrųjų pasiekiamas tikslas būtent šiuo atveju, koks tikslas yra progresinio mokesčio. Irgi pamirštama, nes vienos šalys išsikelia tikslą būtent finansuoti viešąsias gėrybes, t. y. mokesčius surinkti ir finansuoti, tarkime, sveikatos apsaugos, švietimo sistemos, kitos šalys išsikelia tikslą per mokesčių sistemą mažinti pajamų nelygybę.

Bet mokesčių sistemos pajamų nelygybės mažinimas yra nelabai efektyvus. Paskaičius Ekonominės plėtros ir bendradarbiavimo organizacijos tyrimus, dažnu atveju būna tokia situacija paradoksali, o ypač Lietuvoje, kai pagaunama avis, nukerpama vilna, tada iš tos vilnos yra pasiuvamas megztinis, ta pati avis yra aprenkiama tuo megztiniu ir sakoma: štai, kokie mes geri, pasirūpinome avimis, ką jūs darytumėte be mūsų? Lietuvoje tai ypač yra paplitę, nes Lietuva yra viena iš tų šalių, kuri labiausiai apmokestina mažas pajamas uždirbančius asmenis, labiausiai apmokestina vaikus auginančias šeimas, ypač turinčias mažas pajamas. Taigi tie asmenys žymiai daugiau sumokama mokesčių, negu gauna naudos iš valstybės. Taigi tas rūpinimasis yra ganėtinai apsimestinis.

Kita mokesčių medalio pusė, visą laiką mokesčių sistemos turi būti diskutuojamos kartu, kur tie mokesčiai yra panaudojami ir kam jie yra surenkami, nes tyrimai rodo, kad paties surinkimo metu ne tiek pajamų nelygybė sumažėja, kiek būtent efektyvus paskirstymas... Tarkim, patys progresyviausi mokesčiai yra turto ir paveldėjimo mokesčiai, ne gyventojų pajamų mokesčio tarifo didinimas, bet turto ir paveldėjimo. Jeigu taip kalbant apie progresyvumą bendrąja prasme.

Jeigu kalbėtume apie pasiūlymus, pateiktus šios mokesčių reformos, aš manyčiau, kad tikrai mokesčių sistemos efektyvumą ta reforma turi nemažą potencialą pagerinti, ypač kad yra sujungtos „Sodros“ įmokos ir taip pat sumažintas „Sodros“ tarifas, nes Lietuvoje darbo apmokestinimas yra vienas didžiausių Europos Sąjungoje. Taip pat padidinamas yra vertikalus teisingumas, nes mažesnes pajamas uždirbantys gyventojai mokės mažesnius mokesčius palaipsniui didinant neapmokestinamąjį pajamų dydį, ir iš dalies skaidrumas šiek tiek turėtų sumažinti administracinį efektyvumą, nors čia dar tikrai yra neišarti dirvonai.

Vis dėlto didžiausias trūkumas, kurį aš matau, tas horizontalusis teisingumas, kuris turėtų tapti vis didesniu prioritetu ir gal netgi, sakyčiau, prioritetu numeris vienas, nes didžiausią nepasitenkinimą kelia, matyt, Lietuvos gyventojams ne tai, kad turtingesni ar daugiau uždirbantys, kartais tas turtingesnis tokia keista sąvoka, kai gauna 1 tūkst. eurų, uždirba ar 1,5 tūkst. uždirba, ne tiek daugiau ar panašiai kaip ir mažiau uždirbantis, bet dažniausiai pasipiktinimą sukelia tai, kad vienodas pajamas uždirbantys asmenys moka nevienodus mokesčius. Efektyvusis tarifas Lietuvoje yra regresinis, nepaisant to, kad nominalusis tarifas yra būtent vienodas visoms mokesčių rūšims. Mes, manau, turėtume tikrai padirbėti ties šiuo klausimu.

Aš manau, kad tai yra vidutinio dydžio, tarkim taip, žingsnis link mokesčių sistemos efektyvumo ir vertikalios teisingumo gerinimo. Horizontalus teisingumas šiek tiek yra paliktas nuošalėje. Administraciniam efektyvumui, reikia tikėtis, kad šešėlio mažinimo priemonės turės tam tikrą poveikį. Taigi apskritai vertinčiau kaip mažą žingsnelį teisinga kryptimi, tik niekada nereikia pamesti horizonto, kur mes einame, suvokti, ypač svarbu suvokti tai, kad mokesčių sistema jau nebėra tik priemonė surinkti į biudžetą lėšas, bet labiau yra padaryti avį laimingą. Aš to ir linkiu, darykite avis laimingas. Laimingos avys atneš daug vilnos ir visi būsime... tikėtina, kad sukursime geresnę visuomenę. Labai jums ačiū.

Vilniaus universiteto profesorius Romo Lazutkos kalba

PIRMININKAS. Ačiū jums ir kviečiu Vilniaus universiteto profesorių R. Lazutką į tribūną.

R. LAZUTKA. Laba diena, labai dėkoju už pakvietimą. Aš pakalbėsiu kaip tik, ko galbūt opozicija laukia, bet nesulaukia. Aš bandysiu rodyti ekrane, tik gaila, kad tas ekranas toli ir nedidelis, jeigu galite, prašom įsijungti savo artimus mažus ekranus. Mano pagrindinės tezės yra tokios, jeigu nespėčiau visko susakyti.

Reformos kontekstas. Mūsų gyventojų pajamos yra priartėjusios prie Vakarų Europos gyventojų pajamų, mes lenkiame vos ne visas Rytų Europos šalis, jeigu skaičiuojame gyventojų pajamas vienam gyventojui. Bet yra didžiulė nelygybė ir skurdas, ir tai yra ne dėl silpnos ekonomikos, o dėl netinkamos mokesčių sistemos, kuri, pirma, nesuteikia reikiamų pajamų socialinei apsaugai, antra, nemažina nelygybės. Ekonomikos augimas skurdo nelygybės savaime nesprendžia. Mes tą matėme ilgą laiką. Reikia politinės valios. Valstybės pajamos iš bendrojo vidaus produkto augimo reikalingos, bet tiktai esamoms proporcijoms palaikyti. Ten nėra ko paimti reformoms ir keisti ką nors struktūriškai. Tam reikia papildomų valstybės ir socialinių biudžetų pajamų, kad mes galėtume keisti proporcijas, mažinti skurdą ir nelygybę. Reikalinga mokesčių reformos kryptis, kuri yra nusakyta Vyriausybės programoje ir priemonių plane, deja, pateikta reforma yra priešinga savo esmine kryptimi. Reikia rinkti ne mažiau mokesčių, t. y. atsisakant dalies mokesčių iš gyventojų pajamų mokesčio, būtent plečiant neapmokestinamą minimumą ir mažinat „Sodros“ įmokas, bet kaip tik reikia rinkti daugiau, ir rinkti iš pajėgiančių mokėti. Kaip tik didelė pajamų nelygybė rodo, kad yra iš ko rinkti daugiau.

Ypač pavojinga pensijų reformos kryptis, ją reikia geriausiai atidėti iki to laiko, kai bus daugiau išmanančių ir taip pat daugiau besirūpinančių ne privačiu verslu, o valstybe. Štai Lietuvos gyventojų vidutinės pajamos lenkia Slovėnijos, atsiprašau, Slovakijos, Estijos, Lenkijos, Vengrijos, jos šiek tiek mažesnės už Slovėnijos ir Čekijos (iš naujųjų Europos Sąjungos šalių). Bet tai yra vidutinės pajamos.

Tuo pat metu nelygybė yra beveik didžiausia, mus lenkia tik Bulgarija, o mūsų valstybės pajamos, atsiprašau, šiuo atveju išlaidos, valstybės išlaidos yra 33 % bendrojo vidaus produkto, o Latvijoje yra 38 %, Estijoje – 40 %, Lenkijoje – 40 %. Septyni šito rodiklio procentiniai punktai reiškia 2 mlrd. eurų. Tai tiek mes galėtume turėti valstybės rankose daugiau, jeigu mes turėtume mokesčių sistemą, kuri aprūpintų tais ištekliais. Ir ta kryptimi reikėtų stengtis eiti, todėl, priešingai, mes nepajėgūs finansuoti socialinės srities, mūsų socialinės išlaidos – įvairiausioms kryptims, t. y. ar būtų sveikata, senatvė, ar tai šeimos parama. Mes atsiliekame ne tik nuo Europos Sąjungos vidurkio, atsiliekame nuo keturių Višegrado šalių, atsiliekame gana smarkiai, todėl, kad valstybės pajamos ir atitinkamai išlaidos yra labai mažos.

Vyriausybės programos priemonių plane yra numatyta, kad sistemiškai didinsime socialinės apsaugos išlaidas. Kaip siektiną valstybės socialinių išpareigojimų rodiklį įvardijame Europos Sąjungos vidurkį, vidutiniškai Europos Sąjungos valstybės narės socialinei apsaugai skiria 19,5 BVP, Lietuvoje – 11,5. Tad mes, siekdami to išpareigojimo, turėtume didinti valstybės pajamas, tačiau dėl gyventojų pajamų mokesčio neapmokestinamo dydžio plėtimo ir „Sodros“ įmokų mažinimo mes iš tikrųjų judėsime priešinga kryptimi.

Mokesčių sistema Lietuvoje nemažina nelygybės. Jeigu mes pažiūrėtume, koks yra Gini koeficientas, kuris rodo pajamų nelygybę, ir tas koeficientas susiklosto, kai žmonės gauna pajamų iš rinkų, ir mes pažiūrėtume, kaip pasikeičia nelygybė po mokesčių, tai ji lieka tokia pat. Iš tikrųjų mokesčiai Lietuvoje nelygybės nemažina, nelygybę mažina daugiausia pensijos, nes jeigu didžiulė dalis žmonių, kurie gyvena iš pensijų, jų negautų, žinoma, kad jie būtų daug žemiau dėl savo pajamų, ir būtent pensijos nelygybę sumažina daugiausia. Ir dar šiek tiek sumažina kitos socialinės išmokos. Pensijos nelygybės nemažina. Atsiprašau, mokesčiai nelygybės nemažina.

Dažnai mokesčių sistemos minima ašis – darbo jėgos apmokestinimo mažinimas, arba, tiksliau, jos atpigimas dėl sumažintų mokesčių. Tai Lietuvoje yra labai dažnai minima, kad Lietuvoje darbas labai smarkiai apkrautas mokesčiais. Statistika to nerodo. Iš tikrųjų mažos algos Lietuvoje yra apmokestinamos panašiai kaip daugelyje Europos Sąjungos šalių, šiek tiek daugiau negu dalyje šalių, ir gerokai daugiau, bet didesnės algos. Tai yra alga, kuri sudaro 167 % vidutinės algos, Lietuvoje apmokestinama gerokai mažiau negu daugelyje Europos Sąjungos šalių. Ir mokesčių reformos ašis – palikti žmonėms daugiau pinigų jų rankose, bet kartu valstybė taip pat surinks mažiau, ir finansuos žmonių socialinę apsaugą ir socialines paslaugas gerokai mažiau, negu galėtų, jeigu mokesčių surinktų daugiau. Suprantama, kad tokia kryptis yra naudinga verslo organizacijoms, kurios siekia turėti kuo pigesnę darbo jėgą. Taip, bet tų pačių žmonių, kurie gauna algas, ir jeigu jie gaus keliasdešimt eurų daugiau, bet turės skurdžias socialines paslaugas ir menką socialinę apsaugą socialinės rizikos atveju, gerovė dėl to nepagerės, neišaugs, mes nespręsimė minėtų sunkių problemų – skurdo ir nelygybės. Tuo tarpu pajamų nelygybė yra didžiulė. Jau minėjau, kad mes Europos Sąjungoje esame antroje vietoje po Bulgarijos, bet reikėtų pažiūrėti truputį atidžiau. Dešimtadalis Lietuvos gyventojų, kurie gauna didžiausias pajamas, gauna dvigubai daugiau negu antrasis dešimtadalis. Tai yra didžiulis skirtumas. Paskui jau būtent tas vadina-masis vidurinis sluoksniu. Čia pajamų nelygybė yra ne tokia didelė, t. y. skirtumai nėra tokie dideli. Jeigu žiūrėsime pagal atskiras pajamų rūšis, algų nelygybė irgi labai didelė. Jeigu imsime šiuo atveju jau ne 10 %, o 20 % didžiausių algų ir kitas 20 % algų, kurios atsilieka nuo didžiausių, skirtumas yra beveik du kartai.

Savarankiško darbo pajamos, kurios dažniausiai yra ginamos nuo didesnių mokesčių, pasiskirstę dar netolygiau. 20 % žmonių, gaunančių pajamų iš įvairios savarankiškos veiklos – autori-nės sutartys, individuali veikla, verslo liudijimai, uždirbančių didžiausias pajamas, paima 55 % visų savarankiškai dirbančių žmonių pajamų, o kiti 20 % jau gauna tik 19 %.

Žemiausias... 20 % žmonių, gaunančių pajamas iš savarankiškos veiklos, gauna tik 6 % visų tokio tipo pajamų. Nelygybė yra didžiulė. Viena vertus, tai yra priežastis daugeliui neigiamų socialinių pasekmių, kita vertus, tai yra potencialas didinti valstybės pajamas ir mažinti skurdą, didinti socialinės apsaugos finansavimą.

Ką reikėtų daryti su mokesčiais? Yra Tarptautinio valiutos fondo analizė, parodyta, kaip skiriasi mokesčių sistema Lietuvoje nuo Europos Sąjungos vidurkio. Nesvarbu, kaip mes lygintume, ar kiek surenkame pagal visus mokesčius, įvairius mokesčius nuo bendro vidaus produkto, ar lygintume tarifus, nematome skirtumų, į kuriuos būtų orientuota dabartinė pasiūlyta reforma. Iš tikrųjų vidutinis gyventojų pajamų mokesčio tarifas Lietuvoje – 15, nes toks ir yra vienas, o Europos Sąjungos vidurkis – 33. Korporacijų pajamų mokesčiai Lietuvoje atsilieka, jeigu žiūrėtume tarifas. Jeigu žiūrėtume pagal tai, kiek surenkama į valstybės biudžetą, tai čia vėl Lietuvos atsilikimas pagal tuos mokesčius didelis. Socialinio draudimo įmokos yra vidutinės Lietuvoje, palyginti su Europos Sąjungos šalimis. Todėl keista, kad būtent į jas labiausiai taikomasi.

Vyriausybės programos priemonių plane irgi taip pat numatyta, kad bus įgyvendinamos aktyvios skurdo ir socialinės atskirties mažinimo priemonės, nelygybės indeksą artinsime iki Euro-

pos Sąjungos valstybių narių vidurkio. Dabartinės numatytos priemonės iš tikrųjų gali šiek tiek padidinti pačių skurdžiausių pajamas, taip pat vadinamojo vidutiniojo sluoksnio, tų, kurie uždirba vidutines algas ir daugiau, bet jos visai nenukreiptos į tuos, kurių pajamos labai didelės ir, kaip minėjau, labai smarkiai skiriasi nuo vidutiniojo sluoksnio. Kaip mes mažinsime nelygybę, jeigu mokesčių neperskirstome, o reforma didelių pajamų neliečia? Pagrindinį perskirstymo įrankį – „Sodra“ mes menkiname, t. y. mažiname įmokas „Sodrai“ ir vadinamąją bazinę pensiją perkeliame į valstybės biudžetą, ir apie tai atskirai dar reiktų kalbėti.

Dažnai kalbama, kad bus padidintos ir vienu, ir kitų gyventojų sluoksnių pajamos arba kokios nors socialinės paslaugos šiek tiek daugiau finansuojamos, remiamasi daugiausia ekonomikos augimu. Ekonomikos augimas duoda apie 600–700 mln. eurų kasmet, bet tos lėšos reikalingos viešojo sektoriaus finansavimui indeksuoti, kad jis neatsiliktų nuo privataus sektoriaus augimo. Tų pajamų mes negalime panaudoti kokiems nors struktūriniais pokyčiams. Yra numatyta toje programoje, Vyriausybės priemonių plane, atsiprašu, biudžetinių darbuotojų apmokėjimo problemos, priimdami sisteminio atlyginimo... spręsimas tas problemas priimdami Atlyginimo indeksavimo įstatymą. Jeigu privataus sektoriaus algos auga ir jeigu būtų indeksuojamas visas viešasis sektorius atitinkamai, tai reiškia, kad iš ekonomikos augimo mes negalime tikėtis daryti struktūrinių pasikeitimų. Tam reikalingos papildomos lėšos ir tam reikalinga mokesčių reforma, kuri būtų nukreipta į valstybės pajamų geroką padidinimą.

Dėl pensijų keletas žodžių. Pensijų reforma, sakyčiau, antivalstybinė ir antisociali. Pasirengimas visuomenės senėjimui yra kažkodėl pasirenkamas štai toks: „Sodros“ įmoką pensijoms sumažinti dviem procentiniais punktais, bazinės pensijos finansavimą perkelti į valstybės biudžetą, t. y. *išstatyti* konkurencijai valstybės biudžete, kurio pajamos mažėja. Jeigu finansuojama iš valstybės biudžeto, o reformos kryptis tokia, kad valstybės biudžeto pajamos nedidėja (tuo tarpu iš valstybės biudžeto finansuojame labai daug ką ir yra daug pretendentų į valstybės biudžeto pajamas), tai tada kyla grėsmė vadinamajai bazinei pensijai, kad ji bus prasčiau finansuojama ateityje, negu kad ji būtų finansuojama iš socialinio draudimo biudžeto.

Yra prasminga perkelti tą pensiją į valstybės biudžetą, bet su sąlyga, kad būtų daroma mokesčių reforma, kuri gerokai papildytų valstybės biudžeto pajamas ir tokiu būdu atvertų galimybę didinti tą pensiją sparčiau, negu pati didėtų finansuojama iš „Sodros“. Dabar mes turime skurdo paplitimą tarp pensininkų – trečia vieta Europos Sąjungoje, tuo tarpu dirbančių žmonių skurdas Lietuvoje yra maždaug apie Europos Sąjungos vidurkį. Yra akivaizdi nelygybė tarp gyventojų sluoksnių – tarp pagyvenusių ir darbingo amžiaus, ir dirbančių žmonių. Reikia stiprinti padėtį tų žmonių, kurie jau nebedirba, ir ne tiek daug kalbant... Žinoma, galima kalbėti, bet kas iš to, jeigu mes nesprendžiame šiandieninių problemų, o kalbame apie 2070 metus ir lyg ir rengiamės spręsti problemas, kurios bus tuo metu.

Valstybės pajamų sąskaita kuriamų privačių pensijų iliuzija buvo pasiūlyta 1994 metais. Po keleto metų (...) *Equal* pasiūlė savo analizę, kaip tai veikia, ir parodė, kad finansavimas iš valstybės ar socialinio draudimo biudžetų, privačių pensijų fondų yra neprasmingas, todėl nė viena iš Vakarų šalių nepasirinko tokios reformos, pasirinko Lotynų Amerikos šalis, Vidurinės Azijos ir Rytų Europos. Iš Rytų Europos šalių liko Baltijos šalis, Slovakija, Bulgarija ir Rumunija. Čekija, Vengrija ir Lenkija tos reformos atsisakė išbandžiusios ir patyrusios rezultatus.

Lietuvoje mes vėl nusiteikę dar plėsti šitą sistemą jos nesutvarkę. Šita sistema yra neveiksminga... veiksminga, tai yra vadinama II pakopos. Dabartinėje reformoje mes tikrai matome, kaip padidinti jos finansavimą, visa kita nesvarbu. Kaip ten tie pinigai yra naudojami, kokios pasekmės? Pervedami pinigai, o valstybė neturi savo rankose jokių instrumentų vykdyti socialinę politiką per privačius pensijų fondus, o vykdyti socialinę politiką reiškia gyventojų pajamas perskirstyti, spręsti skurdo problemą, skurstančių žmonių pajamas didinti pasiturinčiųjų sąskaita. Kai mes atiduodame dalį lėšų į privačius pensijų fondus, mes tiesiog patraukiame tas lėšas iš socialinės apsaugos. II pakopa nėra socialinės apsaugos sistema.

Taigi yra įrodymų, yra 20 metų patirtis, bet mes, užuot sustoję ir apsižvalgę, išanalizavę esamą sistemą ir ją pertvarkę, priartinę prie Vakarų šalyse esančių II pakopos pensijų sistemų, tiesiog rūpinamės svarbiausia, kad dar daugiau ten prirašytume žmonių ir skirtume daugiau lėšų iš

valstybės biudžeto, „Sodros“. Arba dabar, užuot tiesiog perėję (...) per „Sodrą“, tai tiesiogiai iš žmonių, bet techniškai vis tiek pereiti per „Sodrą“, tik nebus apskaičiuoti „Sodros“ biudžeto plane, bet vis tiek tos lėšos bus nuostolis „Sodros“ biudžetui. Pensininkų skurdas yra didelis ir jam mažinti lėšų papildomų nėra. Kad ir kaip sakysi, bet vis dėlto ta padėtis, tas požiūris į II pakopą yra suformuluotas tų, kurie labai suinteresuoti. Yra trys bankai, kurie dominuoja rinkoje ir jų pajamos iš „Sodros“ pervedant lėšas yra didžiulės, pelnai yra didžiuliai, darbuotojų algos yra didelės, darbuotojų yra nedaug. „Sodroje“ dirba 3 tūkst. darbuotojų, ten dirba 30 darbuotojų, bet finansavimas kone panašus šitos ir šitos sistemos. Pirmiausia tai reikia tvarkyti, paskui kalbėti apie finansavimą, II pakopos pertvarkymą.

Tiek. Dėkoju už dėmesį.

VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP) valdybos pirmininko Klaudijaus Manioko pranešimas

PIRMININKAS. Dėkojame. Kviečiu VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP) valdybos pirmininką Klaudijų Manioką.

K. MANIOKAS. Ačiū, gerbiamasis Pirmininke, gerbiami Seimo nariai. Aš ateinu daugiau iš investicijų, bendros vystymosi politinės ekonomijos srities ir pasidalinsiu savo matymu, kaip šita reforma gali spręsti, sprendžia bendrus Lietuvos vystymosi pagrindinius apribojimus ar nesprendžia jų. Atsiliepsių į profesoriaus R. Lazutkos keletą argumentų, ypač apie diagnozę, su kuria iš tikrųjų sunku nesutikti, bet nesutiksiu dėl kai kurių siūlomų sprendimų.

Pirma, ką rodo turbūt daugiausia mūsų investicijų vertinimo patirtis, yra tai, kad tos investicijos ir struktūriniai fondai neveikia, kol nėra sąsajos su kitomis svarbiomis reformomis. Mokesčių reforma ir sąsaja su mokesčiais yra ypač svarbi, todėl verta vertinti šią reformą kaip tik per šią prizmę.

Antra. Iš tikrųjų dabar artėja nauja finansų perspektyva, naujas laikotarpis, kada svarstomas Lietuvos vystymosi potencialas, ir čia iš tikrųjų yra kelios svarbios problemos, kurios pasikartoja: buvo prieš septynerius metus, jos ir dabar panašiai atrodo.

Pirma, iš tikrųjų dabar esminė Lietuvos problema yra darbuotojų trūkumas, gerų darbuotojų trūkumas. Jeigu šita problema nebus sprendžiama, iš tikrųjų augimas stos. Antra rimta problema yra inovatyvumas ir ekonomikos struktūra. Trečia, gal apie ją mažiau kalbama, yra menkas socialinis kapitalas, kurį iš dalies tikrai lemia didelė socialinė atskirtis ir pajamų nelygybė. Ketvirtas dalykas, ką minėjo ir profesorius R. Lazutka, yra pakankamai mažas viešasis sektorius, tikliau, gana platus viešųjų paslaugų ratas, finansuojamas ganėtinai ribotais finansiniais ištekliais. Mes turime tai, ką galime pavadinti seklią valstybę, t. y. valstybę, kuri turi daug įsipareigojimų, bet turi mažai pinigų tiems įsipareigojimams finansuoti. Dėl to turime problemų sveikatos sektoriuje, švietimo sektoriuje ir kitur. Taigi dėl diagnozės daug kas iš tikrųjų sutaria.

Dabar ką daryti ir kaip daryti? Iš tikrųjų čia pagrindinė dilema dažnai yra tarp to, ar mes dabar turėtume mažinti darbo jėgos apmokestinimą, ar mes turėtume kaip tik didinti mokesčius, didindami viešųjų paslaugų finansavimą ir taip skatindami mūsų augimą iš kitos pusės.

Manau, kad atsakymas yra ne Europos Sąjungos vidurkiai arba ne vien tik Europos Sąjungos vidurkiai. Atsakymas yra ta pati Lietuvos specifika. Iš dalies tai yra regiono specifika ir tai yra tas pats mažas socialinis kapitalas, kuris pasireiškia mažu pasitikėjimu valstybe, valstybės institucijomis ir menka mokesčine morale. Dėl to, nors daug kas norėtų, kad Lietuvoje viešos paslaugos būtų geriau finansuojamos, atrodo, kad kelias vis dėlto yra eiti ir siekti, šiek tiek mažinant mokesčius, mažinti šešėlių pirmiausia. Tai strategija mažinti šešėlių, numatant mažesnę apmokestinimą, tai yra šitos reformos strategija, mano supratimu, yra teisinga ir remiasi būtent šio regiono ir Lietuvos specifika. Ir iš tikrųjų žiūrint, kiek dabar šita reforma atliepia pagrindinius ir kažkokius tarptautinių institucijų, Tarptautinio valiutos fondo, Europos Komisijos, OECD, įrodymus arba rekomendacijas dėl darbo jėgos apmokestinimo, taip, iš tikrųjų tai turbūt atitinka.

Antras esminis dalykas, žinoma, yra kaupimas, kuris Lietuvoje irgi yra per mažas, ir klausimas, kaip tą kaupimą reikėtų paskatinti.

Kol kas daugelis tyrimų, ypač to investavimo, finansinių paskatų kūrimo tyrimų, ypač elgesio ekonomika rodo, kad tos fiskalinės paskatos yra svarbios, bet nebūtinai yra svarbiausios. Kas lemia? Tai būtent tas pasiūlymo suformulavimas ir, trumpai, iš karto prie esmės, automatinis kaupimas, kuris ir siūlomas šioje reformoje, ir būtų svarbiausias elementas. Čia turime tuos reikšmingiausius elgesio ekonomikos tyrimus, (...), (...), kurie rodo, kad automatinis įtraukimas, dalyvavimas tame kaupime padidina šiuo atveju nuo 49 iki 86 %, (...) gal neturi tokių aiškių procentų. Naujausia britų patirtis rodo, kad tas automatinis kaupimas gerokai sumažino atsisakančiųjų skaičių beveik dvigubai. Iš tikrųjų nėra sutarimo, kiek reikšminga ta fiskalinė paskata, šiuo atveju sumažinimas „Sodros“ įmokų 2 %. Jisai gali veikti, bet, galimas daiktas, nebūtų pats pagrindinis dalykas.

Galbūt šiek tiek silpnesnė šios reformos dalis yra tai, kad iš esmės tą neapmokestinamųjų pajamų didinimą, jis daugiausia ir kainuoja fiskaline prasme, iš esmės siūloma dengti iš šešėlio, tik iš šešėlio. Dabar tie maždaug 200 mln. kasmet iš šešėlio, šiek tiek mažiau antrais ir trečiais metais, remiasi iš esmės tik vienu metų tokiu pasiekimu, kuris... Tikėtina, nelabai lengva jį bus pakartoti ir nelabai aišku, kokie jo šaltiniai. Tai yra toks tikėjimas, kad taip iš esmės ir bus. Aš suprantu, kad reformos esmė yra mažinti šešėlį, kas yra gerai, vadinasi, ir finansuoti iš to šešėlio. Bet čia lieka tam tikrų rizikų, kurios galbūt reikalautų nuolatinių siūlomų šešėlio mažinimo priemonių efektyvumo peržiūrėjimo, kažkokių papildomų šešėlio mažinimo priemonių. Iš tikrųjų mes kol kas turime per mažai įrodymų, duomenų, kas veikia čia, Lietuvoje, mažinant šešėlį, o kas ne. Tai paties Lietuvos pažinimo yra iš tikrųjų per mažai.

Apibendrinamas galėčiau pasakyti taip: ne visas problemas, kurios šiuo metu aktualios Lietuvai, galima spręsti vienu metu, nors diagnozė daugeliu atvejų sutampa, ypač dėl sprendimo būdo nuomonės išsiskiria. Mano vertinimu, vis dėlto pasirinktas būdas, mažinant apmokestinimą, ypač mažiausiai uždirbančioms grupėms, ir taip skatinant išėti jas iš šešėlio, t. y. šešėlio mažinimo strategija Lietuvai turbūt tinkamesnė negu mokesčių didinimas, taip didinant viešojo sektoriaus finansavimą, yra teisingas, bendras kelias tikrai yra teisingas. Jis iš esmės atitinka tiek Lietuvos specifiką, tiek daugumą tarptautinių institucijų rekomendacijų.

Dabar dėl taupymo iš tikrųjų svarbesnė gali būti ne fiskalinė kokia nors paskata to „Sodros“ 2 % sumažinimu, bet automatinė kaupimo forma, ir ji čia yra, tai yra esminis dalykas. Kaip ji veiks, irgi reikėtų nuolatinio monitoringo žiūrėti, galbūt atsižvelgiant į tai keisti problemos parametrus.

Apskritai galbūt silpnesnė vieta yra būtent tas finansavimas arba rėmimasis fiskaline prasme tik pinigais iš šešėlio, ne kokiais kitais, bet dėl to irgi galima galbūt taikyti tam tikras korekcijas. Ir pagaliau aš atkreipčiau dėmesį, kad vis dėlto tai yra pakankamai apgalvota ir subalansuota, į konsensusą nukreipta reforma, kuri bando tos mokesčių sistemos naudą ir kaštus visiems sistemos dalyviams, Lietuvos visuomenei paskirstyti pakankamai tolygiai. Tiek. Ačiū jums už dėmesį.

PIRMININKAS. Dėkoju jums. Premjere, jeigu malonėtumėte sėsti drauge čia, nes dabar bus užduodami klausimai, tai suteiksime žodį. Ten techninė pusė yra sudėtingesnė.

Klausti užsirašė Seimo narys... O, R. J. Dagio nėra. M. Majauskas. Prašom. Ir pasakykite, kurio pranešėjo klausiate.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju. Kiek laiko klausimui turiu?

PIRMININKAS. Viena minutė klausiti.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Viena minutė. Mes čia klausėme paskaitas kelias valandas, dabar viena minutė paklausti. Aš pirma norėčiau kreiptis į Ministrą Pirmininką, paklausti, kodėl balsavote prieš Lietuvos banko dalyvavimą šioje diskusijoje ir Lietuvos banko valdybos pirmininko pasisakymą? Jūsų balsavimas kelis kartus buvo prieš. Tai gal galėtumėte pakomentuoti, kodėl jums Lietuvos banko nuomonė nesvarbi?

Antrą dalyką norėjau paklausti dėl nekilnojamojo turto mokesčio, kuris panašu, kad nebus priimtas. Išvadų rengėjai vakar atmetė šį projektą ir siūlymą. Tikiu, kad atmes ir visas komitetas, neabejoju, kad atmes ir visas Seimas, nes tai palies daugiau kaip 300 tūkst. gyventojų. Jie vidutiniškai sumokės 30 eurų ir šiek tiek daugiau. Tai reiškia, kad 300 tūkst. gyventojų turės pildyti deklaracijas, tai yra biurokratinė našta jiems, biurokratinė našta mokesčių administratoriui, pajamų

surinkimas planuojamas 11 mln. eurų, bet vengimo galimybės didelės ir apmokestinimas didžiausias klius būtent regionuose, kur nekilnojamojo turto turi po kelis būstus.

PIRMININKAS. Laikas!

M. MAJAUSKAS (*TS-LKDF*). Tai mano klausimas, kaip jūs planuojate kompensuoti 11 mln. eurų netekimą iš šio paketo?

Ir trečias klausimas, jei galiu, labai trumpai, ar jūs matėte Finansų ministerijos pateiktus duomenis, kad poveikis asmenims, dabar dalyvaujantiems II pakopos pensijų sistemoje, dėl jūsų reformos gaunantiems 400 eurų, pajamos padidės tik 2,3 euro per mėnesį, gaunantiems 700 eurų per mėnesį...

PIRMININKAS. Laikas!

M. MAJAUSKAS (*TS-LKDF*). ...pajamos padidės tik 16,2 euro. Taigi, premjere, ar jūs matėte šiuos skaičiavimus ir kaip jūs vertinate šią reformą, kai dėl reformos mažiausias pajamas gaunantys žmonės pajus tik trupinius?

S. SKVERNELIS (*LVŽSF*). Pirma, tai nėra Vyriausybės valanda. Kaip aš balsuoju, tai balsuoju taip, kaip aš manau, būdamas kaip Seimo narys.

Antra – dėl nekilnojamojo turto mokesčio, tai ir ekspertų šiandien buvo išsakyta, tai yra mokesčiai, kurie nestabdo ekonomikos augimo ir pabandytas įvesti už ne pagrindinį gyvenamąjį būstą, manau, tikrai yra subalansuotas sprendimas. Jūs pats įvardijote, kad mokesstinė našta kiekvienam gyventojui nėra didelė. Mes šiuo atveju stabdysime galimą nekilnojamojo turto burbulą ir tikrai skatinsime, kad ta veiklos dalis, kuri yra šešėlyje, kalbant apie būsto nuomą, irgi skaidrėtų.

Trečias dalykas – dėl mokesčių reformos ir poveikio atskiras pajamas gaunantiems asmenims, tai noriu priminti jūsų dainele pernai metais, tai buvo nukreipta būtent į mažiausias pajamas gaunančius asmenis.

Tie sprendimai, kurie buvo padaryti, buvo nukreipti į juos. O šiais metais yra kalbama apie vidurinę klasę ir priklausomai nuo gaunamų pajamų per trejus metus tas padidėjimas yra pakankamai ženklus. Kalbame apie nuo 500 eurų gaunančius. Tai per trejus metus mėnesinė įmoka turėtų sudaryti 57 eurus. Iki 1 tūkst. 500 eurų gaunančių – pirmus metus 56 eurai, antrus – 12, trečius – 16. Iš viso per trejus metus mėnesinė įmoka – 84 eurai. Tai yra tikrai pakankamai ženkli suma kalbant apie vidurinės klasės pajamų didinimą ir stiprinimą.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys K. Glaveckas.

K. GLAVECKAS (*LSF*). Labai ačiū už tai, kad leidote paklausti, nors aš tikėjau, kad mes diskusiją padarysime. Iš tikrųjų čia ateity diskusija turi vykti diskusijos forma, o ne klausimų. Nežinau kam, gal finansų ministrui aš klausimą užduosiu.

Visų pirma, progresinis GPM tarifo įvedimas duos tikrai apie 4 mln. papildomų pajamų, tad daugiau kalbų ir daugiau korekcijų negu naudos biudžetui. Tai yra 4 mln.

Toliau nekilnojamojo turto mokesčio korekcijos. Du klausimai. Visų pirma, tik 11 mln. yra tikimasi. Tai irgi labai menkas dydis.

Antras dalykas. Antro turto apmokestinimas turi būti koreguotas vien tuo, kad, pavyzdžiui, naujos šeimos, kurios kuriasi, vedasi ir turi du butus, automatiškai papuola į sąlyginai blogesnes situacijas. Čia reikia irgi nemažo tvarkymo.

Trečias dalykas – tai akcizai. Be abejo, tabaką reikia riboti, jo naudojimą ir rūkymą. Akcizas dabar pas mus Lietuvoje yra europinio lygio iš esmės.

PIRMININKAS. Klauskite!

K. GLAVECKAS (*LSF*). Bet tas tikrai padidins šešėlį, nes kontrabanda tabaku taps dar labiau ženkli. Aš manau, žinant, kad muitininkai algos gauna po 600, reikalinga didžiulė tos visos sistemos rekonstrukcija.

PIRMININKAS. Klauskite!

K. GLAVECKAS (*LSF*). Tai šešėlis tikrai nesumažės.

V. ŠAPOKA. Ačiū, profesoriau, už klausimus. Dėl progresinio tarifo. Aišku, jį reikėtų skaičiuoti kartu su laipsniniu „Sodros“ lubų įvedimu. Tai tam tikras solidarumo mokestis.

Kalbant dėl nekilnojamojo turto. Kaip žinoma, Lietuva yra unikali tuo, kad beveik 90 % gyventojų turi nuosavą būstą. Bet esant dabartinei situacijai, kai ilgą laiką pinigai dėl Europos Cent-

rinio Banko vykdomos monetarinės politikos yra ypač pigūs, tendencija pradėjo stiprėti taip, kad nekilnojamojo turto koncentracija pereina į turtingųjų pusę vien tik dėl šitos priežasties. Dėl to sprendžiant tiek turčinės nelygybės klausimą, tiek, kaip premjeras jau minėjo, užkardant nekilnojamojo turto burbulą formavimąsi, tiek sudarant sąlygas, kad tas būstas jaunos šeimoms būtų labiau prieinamas... Nes jeigu nekilnojamojo turto koncentracija atsiranda mažos žmonių grupės rankose, atitinkamai prieinamumas kitiems mažėja. Sprendžiant šituos klausimus ir buvo pasiūlytas toks apmokestinimo modelis.

Dėl kontrabandos. Aš siūlau neplakti, nes jeigu kontrabandą spręsimė tikrai per mokestinius klausimus, kontrabandos problemos neišspręsimė. Faktas, kad muitinės sistema bus pertvarkyta. Tikrai siūlau šitų dalykų neplakti, nes jeigu vertintume tabako gaminių skirtumus su kaimynine šalimi, nepriklausančia Europos Sąjungai, tie skirtumai jau ir dabar yra drastiški.

S. SKVERNELIS (LVŽSF). Aš tik papildysiu dėl išsakyto šešėlio. Noriu paminėti, kad mes turime puikių pavyzdžių, kai investavome į išmanią sienų apsaugos kontrolę su Rusijos Federacija, per tą sieną iš esmės jokia tabako kontrabanda nevyksta. Didžiausias iššūkis dabar yra Baltarusijos siena ir tempai, per kuriuos mes naują sistemą diegiame, yra ištesti, bet kalbant ir apie kitą finansinę perspektyvą Europos Komisijoje, tai aš akcentavau susitikęs tiek su Komisijos pirmininku, tiek su komisarais, kad 10 mlrd. pradimas yra visai Europos Sąjungai kasmet dėl tabako gaminių nelegalaus importo į šalis, į Europos Komisijos bendriją, ir dėl to kitoje finansinėje perspektyvoje numatyti instrumentai, kaip stiprinti išorės Europos Sąjungos sieną. Juos įdiegus, manau, mes tikrai visiškai uždarysime išmaniomis kontrolės priemonėmis sieną su Baltarusija.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys T. Tomilinas.

T. TOMILINAS (LVŽSF). Gerbiami pranešėjai, gerbiami kolegos, aš norėjau paklausti K. Manioko, bet jo, kaip suprantu, dabar nėra. Referuosiu į jo pastebėjimus. Jis sakė, kad čia buvo kažkokia kalba pono R. Lazutkos apie mokesčių didinimą, o tam prieštarauja tarptautinės rekomendacijos, nors prieš tai mes girdėjome pono A. Pranckevičiaus pasisakymus būtent apie mokesčių bazės didinimą. Tai tam tikrų prieštaravimų yra ekspertų pasisakymuose.

Aš norėčiau profesoriaus R. Lazutkos paklausti. Pono K. Manioko minėta sekli valstybė – daug įsipareigojimų, mažai pinigų, ar tai reiškia, kad ateityje mano vaikai, tikėtina, neturės nemokamo mokslo, neturės valstybinės medicinos ir neturės valstybinės pensijų sistemos, jos pagrindas bus privatus kaupimas? Jeigu mes judėsime tuo keliu, kuriuo judame, kaip jūs manote? Teoriškai pažiūrėkime, jeigu mes žiūrime 70 metų į priekį dėl pensijų, tai pažiūrėkime dėl visko į priekį.

R. LAZUTKA. Aš nežinau, ką ir atsakyti. Akivaizdu, kad Lietuvoje visos tos sistemos finansuojamos menkliau, išskyrus galbūt švietimą. Bet vėlgi jeigu išskirtume investicijas į švietimą, tas finansavimas irgi nebūtų labai didelis, o poreikiai neatrodo, kad mažėtų, priešingai, visuomenei senstant, poreikiai didės. Tuo tarpu galimybių, ką aš ir bandžiau parodyti, kai mes imame skaičius, finansuoti yra. Tiesa, aš tikrai nepaminėjau savo pranešime Airijos, kuri dažnai Lietuvai sakoma kaip pavyzdys, airiai vidutiniškai gyvena, tik tiek, kad pas juos nelygybė yra maža, ir nuo bendrojo vidaus produkto, kai žiūrimas perskirstymas, aišku, yra mažas, todėl airių bendrasis vidaus produktas – 180 % Europos Sąjungos vidurkio. Bet pajamos, kaip minėjau, yra kaip Ispanijoje ir Italijoje, nėra kaip Liuksemburge. Tai yra labai specifinė šalis, ir tikrai, kai pateikiami skaičiai, atrodo, kad ten klesti be mokesčių arba maži mokesčiai. Taip nėra. Lietuvoje – mes esame europiečiai, žinome tas europines vertybes ir norus, jie nėra kokie nors lietuviui ypatingi, tiesiog mes turime susitvarkyti su mokesčių sistema ir surinkti mokesčius, kurie reikalingi socialinei sričiai.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys P. Gražulis.

P. GRAŽULIS (MSNG). Aš gal premjerui klausimą. Iš tų diskusijų aštrėja čia ne pirmą kadenciją... Lietuvoje vis dėlto socialinė atskirtis viena didžiausių Europos Sąjungoje, kaip sakoma, tai bado akis ir tai pastebi įvairios institucijos. Kaip kalba profesorius R. Lazutka ir kiti, šita reforma vis dėlto tos socialinės atskirties nesumažins arba, jeigu sumažins, tai labai labai mažai. Ar vis dėlto nebus ieškoma dar kokių nors didesnių žingsnių, kad tą socialinę atskirtį sumažintume ir kad mes bent jau patektume į dešimtuką Europos Sąjungos šalių, kuriose yra mažiausia atskirtis?

Ir dar vienas klausimas. Aš nuolat primenu, pažinojau amžinąjį atilsį K. Bobelį, Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIK'o) pirmininką. Jis visada gavo dideles pajamas, buvo gydytojas, verslininkas. Jis visada sakydavo: aš didžiuojuosi, kad didelę dalį mokesčių galiu sumokėti Amerikai. Jis nuolat siūlydavo progresinius mokesčius ir ragino visus turtingus žmones būti patriotais. Kodėl dabar pas mus viskas Lietuvoje apsivertė? Tie, kurie gaus dideles pajamas, beveik po 100 tūkst. eurų, niekaip negali susimokėti mokesčių, jiems reikia įvesti lubas. Aš niekaip to nesuprantu. Ir galbūt, dabar aš irgi pasirašiau įstatymo pataisą, lubų vien tik moraliniu atžvilgiu reikėtų atsisakyti.

S. SKVERNELIS (LVŽSF). Gerbiamas Petrai, čia daug palietėte. Nors jeigu kalbėtume apie mūsų visuomenės dalį, kuri yra skurde ar arti skurdo ribos, tai pernai metais žengti žingsniai tą parodė, ir Europos Komisijos ataskaita, kaip tik buvo vertinimas kaip stiprių žingsnių mažinant socialinę nelygybę ir skurdą. Čia galbūt reikėtų apie keletą momentų kalbėti. Pirmiausia vienas iš tokių, gal tai irgi nėra labai populiaru, bet mes šiandien nežinome iš esmės objektyvios, realios situacijos, kiek yra mūsų žmonių, kurie realiai gauna mažas pajamas. Mes turime iškreiptą vaizdą, kada rodomos mažos pajamos, žmonės naudojami visa socialine parama, bet realiai didelę dalį darbo užmokesčio arba kitokių pajamų gauna būdami šešėlyje. Bendrą statistiką tai tikrai iškreipia. Jeigu įvertintume kasmet skelbiamas ataskaitas, kad mūsų šalies gyventojai išleidžia daugiau, negu uždirba, tai, matyt, čia yra viena iš tų problemų, kai mes turėtume skatinti matyti ir mokėti mokesčius.

Viena iš tų reformų dalių, konsoliduojant darbdavio ar darbuotojo mokesčius, taip pat paskatintų kelis aspektus: vieną iš tų – trauktis iš šešėlio, nes nebūtų taip, kad čia ne mano mokesčiai mokami, čia darbdavio, tai yra mano mokestis. Galiausiai, atlikus konsolidavimo pratimą ir perskirsčius tarifus, tai tiesiog buvo įvardinta žingsnis... Kalbant apie vidurinę klasę, sutikite, tikrai tai nėra tie žmonės, kurie yra turtingiausi. Galiausiai kalbant ir apie žmones, iš kurių mes norime taip pat daugiau paimti. Šiandien tiek mokesčių mokėtojų atžvilgiu, jeigu tai yra fizinis asmuo, tiek apie darbo vietų mobilumą – labai paprasta. Jeigu tai yra nepalankios apmokestinimo sąlygos, tai tas daug uždirbantis darbuotojas dirba kitoje šalyje ir ten moka mokesčius, kur yra lubos.

Lubų įvedimas nėra palengvinimas. Mes manome, pagal skaičiavimus esame įsitikinę, kad tuos praradimus gerokai kompensuos jų sumokėti kiti mokesčiai, plus atsilaisvinus... Padarius konsolidavimą, tikrai savininkas labai daug uždirbantiems asmenims dar nedidins proporcijos atlyginimo, tai tikrai bus nukreipta arba į vidurinės grandies darbuotojų pajamų didinimą arba į naujų darbo vietų kūrimą.

Mes tai irgi turime skatinti, žmonės, kurie kuria, kurie duoda pridėtinę vertę, iš jų paimti, bet paimti taip pat su tam tikromis protingumo, proporcingumo ribomis. Vien ieškoti būdų, kaip iš kažko paimti kuo daugiau ir padalinti kitiems, nėra vienintelis ir neišvengiamas kelias. Aš manau, kad tie siūlomi sprendimai yra subalansuoti, ir mes galime kalbėti. Kalbant apie progresyvumą ir šiandien yra progresyvumas, yra per mūsų sumokamus mokesčius. Ar mes turime įvesti dar kažkokį didesnį? Manau, kad tie žingsniai, kurie padaryti... mes galime vėlgi ir kitus žengti, bet neturime padaryti taip, kad... Šiandien, sakau, labai paprasta, kad tiek mano įmonė, tiek aš pats galime atsidurti toje šalyje, kur yra palankesnis mokesčių režimas ir ten mokėti mokesčius.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narė R. Tamašunienė.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Ačiū, į dalį klausimo jau atsakė dėl „Sodros“ lubų ir dėl mokesčių pajamų nelygybės. Vis dėlto irgi esu šiek tiek kitokios nuomonės ir progresyvumo norėtuosi mokestinėje reformoje matyti daugiau. Bet klausimas dėl pensijų reformos, jis daugiausia ir sukelia diskusijas visuomenėje. Mes lyg ir leidžiame padidinti pajamas mažindami „Sodros“ įmokas, bet, iš kitos pusės, iš karto pasakome, kur tas pajamas padėti, tai yra pensijų kaupimas ateičiai, ir visa tai yra kaip primygtinai, bet laisvo apsisprendimo forma. Ministras paminėjo visuotinį pensijų kaupimą. Aš abejoju, ar to visuotinumą pavyks pasiekti, kadangi tas pajamas galima atsisakyti kaupti ir panaudoti čia ir dabar, kas labai aktualu jauniems žmonėms, vertinant dar pajamų dydį. Ar projektuojant į ateitį, mes čia neprogramuojame tokios socialinės bombos, kuri

atsilieps tų žmonių ateičiai ir visai visuomenei, visiems mokesčių mokėtojams, kurie dabar atsiskaitys kaupdami?

S. SKVERNELIS (LVŽSF). Aš pradėsiu, o ministras papildys. Tikrai šitas pokytis yra apsaugoti tuos žmones, kuriems šiandien dėl įvairių priežasčių, apie 600 tūkst. žmonių dalyvauja kaupime 2+0+0, sumažinama „Sodros“ pensija. Tai darant pokyčius, tikrai, ar jis kaups, ar nekaups, jam pagrindinė pensija, „Sodros“ pensija, nebus mažinama. Jis tiesiog pats pasirinks savo ateitį. Jei nedalyvaus kaupime, jam nebus sumažinta pensija, jis tiesiog gaus tik *sodrinę*, be dalyvavimo kaupiamosios sistemoje. Mes skatiname, kad dalyvautų ir kad tikrai būtų masiškumas, kaip jau minėjau, kalbant apie persikirstymo normą, pakeitimo norma būtų didesnė.

Bet šie sprendimai, kalbant apie tuos jaunus žmones, vis dėlto pažiūrėkime, tikrai gana daug žmonių, didžioji dalis žmonių, jaunų žmonių mato savo ateitį ir sieja ją su savo atsakinga veikla dabar ir dalyvauja kaupime. Šiuo atveju ir dalyvaujantys asmenys tikrai nieko nepraranda. Tie, kurie nusprendę nedalyvauti, gaus tam tikrą... kol kas kalbame apie 2 %. Bet jeigu tai bus sprendimas, kuris diskusinis ir kompromisinis, 1+1: vienas – „Sodros“, vienas – GPM'o procento mažinimas, tai galės šiandien tuo pačiu metu, dabar didesnes pajamas gauti, jeigu tokį apsisprendimą turės. Palikime žmonėms už savo ateitį taip pat jaustis atsakingiems ir priimti sprendimus, kurie priklauso nuo žmogaus, nuo žmogaus sąmoningumo.

L. KUKURAITIS. Aš gal tik papildysiu dėl tos socialinės bombos, kaip jūs sakote. Šiuo metu mes jau ją turime, nes apie 25 % išeinančių dabartinių pensininkų neturi teisės į *sodrinę* pensiją – nesukaupia būtinojo 30 metų stažo. Vadinasi, jau dabar mes turime problemą, turime spręsti dėl dabartinių pensininkų skurdo.

Šiuo atveju, kai kalbame apie kaupimą, tai yra priedas, papildymas. Kai kalbame apie žmonių pensijas, mes turime stengtis, kad jie dalyvautų visose draudimo formose per užimtumą, per individualią veiklą ir t. t. Tą bazę turime plėsti, kad žmonės būtų įtraukti ir išėję kiek galima gautų valstybinę, tą *sodrinę* pensiją, taip pat ir iš valstybės biudžeto bazinę dalį, tada yra jau papildoma kaupimo dalis, bet vis tiek mes į ją žiūrime kaip į papildomą. Tai šiuo atveju ir čia skatiname, ir čia skatiname dalyvauti. Jau dabar turime problemų dėl papildomų išmokų, todėl mes pridėdame apie 100 tūkst. žmonių, 20 mln. paskirstome kaip priemoną prie mažų pensijų. Turime jau ir dabar spręsti, kad kiek galima daugiau dalyvautų pensijų sistemoje.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys A. Dumbrava.

A. DUMBRAVA (TTF). Labai ačiū, Pirmininke. Profesoriumi R. Lazutkai norėčiau užduoti klausimą. Gerbiamas profesoriau, vis dėlto jūs gana kritiškai įvertinote tą reformą. Prašom pasakyti trimis keturiais punktais, ką vis dėlto jūs siūlytumėte daryti, kas yra daroma ne taip, kas yra daroma, ir ką, jūs siūlote, jūsų manymu, reikėtų padaryti? Labai apibendrintai, trumpai, kokius tris keturis punktus. Ačiū.

R. LAZUTKA. Kai kalbame apie pensijų kaupimą, tai kalbame apie sėją. Bet svarbu, koks bus derlius. Visai nekalbame apie derlių, t. y. ką jau dabar turi žmonės, kurie kaupia, ir ką jie turės, ypač jei Vyriausybė siūlo, kad automatiškai jie bus įrašyti. Ateis laikas ir jie paklaus: buvome įrašyti, kodėl mes gauname ne tai, ko mes tikėjome.

Reikia kalbėti apie sistemą, kaip ji veikia ir kokie bus jos veikimo rezultatai. Jeigu mes žiūrėtume į Vakarų šalis, tai dalyvavimas paprastai yra kolektyvinis, darbdavių ir darbuotojų susitarimu, ir tie žmonės, kadangi jie nėra ir negali būti finansiškai raštingi ir atstovaujami, turi savo įgaliotinius. Beje, čia buvo paminėta, OECD rekomendaciją reikia padaryti privalomą. Bet ne tik. Daug yra rekomendacijų. Ten yra pasakyta, kad mūsų pensijų kaupimo rinkos nėra, ji neveikia. Nėra konkurencijos. Yra užsiėmę tie, kurie dabar turi rinkos dalis, ir jie kitų neįsileidžia. Todėl efektyvumo nėra.

Grįžtant prie rekomendacijų, reikėtų, kad žmonės dalyvautų kolektyviai. Jeigu nėra profsąjungų ir darbdavių organizacijų tinkamų, reikėtų jas keisti valstybės institucijomis, sutelkti žmones, kad žmonės dalyvautų kolektyviai, kad turėtų atstovus, kurie turi išsilavinimą, ir jie derėtųsi dėl kaupimo sąlygų su investuotojais, kurie dabar investuoja tuos pinigus. O dabar jie visiškai nėra prižiūrimi. Jie prižiūrimi, kad nepavogtų. Bet ar sėkmingai investuoja, ar ne, ar laikas pereiti

nuo vieno investavimo būdo prie kito, niekas tuo nesirūpina ir eiliniai žmonės tuo negali pasirūpinti. Vakarų šalyse rūpinasi tik kokie 5–7 %, kurie dalyvauja III pakopoje, bet ne II. Štai reikia tą tvarkyti.

Paskui išmokų dalis. Kai žmogus sulaukia pensinio amžiaus, kas po to? Dabar didžioji dauguma, ir ateity dar bus ilgą laiką, tiesiog sukauptė vienkartinę sumą, kuri, vykstant infliacijai, nuvertėja. Netgi jeigu jie nusiperka anuitetą, netgi kai dabar siūloma iš „Sodros“ pirkti anuitetą, tai jis irgi nuvertėja. Mes galime pasižiūrėti. Žmogus gyvena 15–20 metų, jeigu infliacija yra 3 %, nekalbant dar apie atlyginimo augimą, tos pensijos labai atsiliks nuo tuometinių žmonių darbo užmokesčio. Tuos dalykus tiesiog reikia tvarkyti, o mes apsiribojame tikrai tuo, kad kiek įmokėti ir iš kieno kišenės, ir kokį procentą. Ir toliau paliekame juodąją dėžę veikti, galvojame, kad savaime susitvarkys. Tai ūkininkai taip nedaro. Nepakanka pasėti – reikia prižiūrėti, tręšti, piktžoles naikinti ir t. t., kad derlius užaugtų.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys G. Kindurys.

G. KINDURYS (LVŽSF). Ačiū. Aš norėčiau socialinės apsaugos ir darbo ministrui. Labai panašiai čia buvo klausta, aš truputį kitaip. Pagal reformą asmenys iki 40 metų turės būti įrašomi automatiškai į pensijų kaupimą, nes tai ekonomiškai turbūt naudinga per ilgą laiką. O kaip galėtume garantuoti pakankamą pensiją tiems, kurie yra vyresni, tarkim, nuo 45–50 metų? Dar iki pensijos lyg ir yra laiko tarpas, bet jie iki šiol nekaupė, tarkim, uždirba vidutinį darbo užmokesį arba mažiau. Koks siūlymas čia turėtų būti?

L. KUKURAITIS. Dėkoju už klausimą. Iš tiesų turime kartą, kuriai yra per 40. Jeigu jie nekaupia, nors iš tiesų nekaupiančių nėra didelė dalis, tai jų pensijų augimo būdas yra būtent tas indeksavimas formulės, kuri dabar egzistuoja. Vadinas, pensijos kyla kartu su darbo užmokesčio fondu, kuris pakankamai sparčiai kyla mūsų šalyje pastaruosiu metu.

Antras dalykas, atskyrus bazinę dalį ir perkėlus į valstybės biudžetą, iki rudens Vyriausybė įpareigojo Finansų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijas surasti bazinės dalies indeksavimo formulę, kuri būtų palankesnė arba ne mažiau gera (nežinau, kaip čia) negu dabartinė, susieta su darbo užmokesčio fondu, kur dabar egzistuoja ta indeksavimo formulė. Tai reikėtų, kad, turint du šaltinius, valstybės socialinio draudimo dalį, tai individualią dalį, ir bazinę dalį, kuri indeksuojama pagal valstybės biudžeto galimybę, ilgainiui mes turėtume galimybes turėti didesnes pensijas. Šiuo atveju toks bendras kėlimas ir yra užtikrinimas. Bet, kaip aš sakau, ypač jauniems reikia papildomai kaupti ir tam yra sugalvoti mechanizmai.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narė V. Vingrienė.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Dėkoju, gerbiamas Pirmininke. Aš, kaip skandinaviško gerovės modelio šalininkė, būčiau šiek tiek kritiška šios reformos kontekste tiek dėl progresyvumo galbūt per mažo, tiek ypač dėl kapitalo apmokestinimo klausimo, bet einame pirmyn truputėlį. Kaip ir minėjo gerbiamas Ž. Mauricas, pirmas žingsnelis tas turbūt, bet norėčiau dar ir paklausti gerbiamo eksperto. Kokie turėtų būti tada kiti žingsneliai, kad mes tikrai eitume tuo skandinaviško gerovės keliu, ar teisingo paskirstymo keliu? Ir koku greitumu mes turėtume eiti link ten, kad pasiektume tą norimą tikslą, be abejo, kuo greičiau?

Dar norėčiau užduoti socialinės apsaugos ir darbo ministrui klausimą dėl pensijų reformos ir dėl automatinio kaupimo aspektų. Jau atsakyta į daugelį klausimų, bet norėčiau išgirsti, kaip atsilieps dabartiniams pensininkams būtent šitas aspektas, nežiūrint toli į ateitį, tuo labiau kad jūs paminėjote, kad mes dabar galvojame apie pensijų dydį tiek dabar, tiek ateityje?

Ž. MAURICAS. Dėkoju už klausimą. Minėjau pagrindines geros mokesčių sistemos savybes, viena iš jų yra horizontalus teisingumas. Aš manau, kad Lietuvai tikrai to labai trūksta. Jis idealiu atveju užtikrinamas taip, kad, nepaisant, koks pajamų šaltinis, yra pritaikomas vienodas tarifas. Šiuo atveju, tarkim, „Sodros“ įmokų sujungimas yra kaip ir pirmas žingsnis, reikalingas žengti antram žingsniui, kuris, tarkim, būtų suvienodinimas mokesčių naštos dirbančiųjų, savarankiškai dirbančiųjų ir kitas veiklas vykdančių asmenų. Tikrai tai reikia daryti. Tai padarius, vėliau, manau, antras žingsnis būtų grįžti prie vertikalus teisingumo ir galimai didinti tam tikrą mokesčių sistemos progresyvumą. Mano idealiu atveju, kadangi mokesčių našta nėra maža Lietuvoje, ypač darbo apmokestinimo, tai kalbant apie darbo apmokestinimą labiau būtų mažinamas tolesnis mažiau uždirbančių, ypač vaikus auginančių šeimų, apmokestinimas, bet tai turėtų būti žings-

nis žengiamas po to, kai būtų sutvarkytas horizontalus teisingumas, nes visuomenė gali tokių reformų paprasčiausiai nepriimti ir nėra pasirengusi. Mes turime pavyzdį 2009 metų krizės, kaip pakėlę mokesčius surinkome galų gale mažiau. Tai avys nebuvo nusiteikusios tiems mokesčiams ir išėjo, kaip išėjo.

Tikslas, be abejo, yra labai paprasta sistema, vienas ar du tarifai, nepriklausomai, koks pajamų šaltinis, nepriklausomai, koks yra juridinis ar fizinis statusas tų pajamų gavimo, tas pats, aišku, galioja ir pridėtinės vertės mokesčiui, t. y. kuo paprastesnė, kuo skaidresnė sistema, kuo mažiau išimčių, tada ir pasitikėjimas gyventojų. Kas dar labai svarbu, ką aš akcentuoju, kad išlaidų sritis... Aš sutinku ir su profesoriumi R. Lazutka, kad Lietuva skiria mažai išlaidų socialinei apsaugai, netgi ilgą laiką tokį pasakymą turėjau, kad Lietuvos biudžetas orientuotas į trinkeles, o ne į žmogų. Tai iš dalies tiesa. Todėl, tarkime, bazinės pensijos aš esu labai didelis šalininkas perkėlimo į valstybės biudžetą, nes neturėtų būti jis finansuojamas iš „Sodros“ įmokų, nes tai nėra nei teisinga... Valstybės biudžete tikrai galima surasti rezervų būtent didinti išlaidas socialinei sričiai ir mažiau galbūt investuojant į tas trinkeles.

Mano matymas yra toks ir, aišku, reikia niekada nepamiršti, kad negyvename kokioje nors negyvenamoje saloje, Lietuva visą laiką yra konkurencinėje kovoje ir nereikia nupjauti šakos, ant kurios mes sėdime. Daugumos mažų valstybių sėkmės priežastis yra būtent maži mokesčiai, nes didelėms valstybėms su mažomis neapsimoka konkuruoti mažais mokesčiais, nes jos labai daug praranda, nes jos yra didelės. Tarkime, jeigu mes pritrauktume dėl mažų mokesčių 10 %, kad ir 1 % investicijų, kurios ateina į Vokietiją, tai mes jau būtume labai turtinga valstybė, bet jeigu vokiečiai sumažintų mokesčius ir pritrauktų 10 % iš Lietuvos investicijų, jie net nepajustų šito. Visą laiką mažoms valstybėms apsimoka parazituoti dideles, tai yra Liuksemburgo pavyzdys, Airijos pavyzdys, Šveicarijos pavyzdys. Mano lūkestis būtų, kalbant apie Lenkijos santykį, kad mes ir toliau važiuotume į Lenkiją apsipirkti, ten tikrai būna pigiau, bet kad lenkai pas mus važiuotų dirbti, nes pas mus didesni atlyginimai, tai mes turime tapti tokia mini Rytų Europos Šveicarija. Mano būtų toks palinkėjimas.

L. KUKURAITIS. Dėl automatinio įtraukimo būdo, formos, įtakos dabartiniams pensininkams, tai tiems žmonėms pati forma neturi jokios įtakos, pensininkams, nes tai yra forma, kaip žmonės yra įtraukiami dalyvauti kaupime, kaip jie renkasi dalyvauti kaupime.

Dabar kas gali daryti tokią netiesioginę įtaką, tai skatinimo būdai, kaip mes skatiname dalyvauti tame kaupime, šalia to, kad įtraukiame automatiškai, dar atitinkamai sumažiname keletą tų tarifų. Pradžioje „Sodros“, dabar tas siūlymas, kuris teikiamas, kad ir gyventojų pajamų mokesčio būtų padalintas tas sumažinimas, ir iš valstybės pervedama keletas procentų VDU, tai irgi yra skatinimo sistema. Tai yra apsisprendimas tų viešųjų finansų sąskaita skatinti, kad žmonės kauptų, nes patys žmonės labai sunkiai kaupia. Tai mūsų skatinimas kaupti kažkiek suvalgo tų viešųjų finansų, bet jie įdedami į žmonių sąskaitas, kurias ilgainiui jie panaudos ateityje. Tiesioginės įtakos pats automatinis traukimas pensininkams, dabartiniams pensininkams, neturi.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys V. Poderys.

V. PODERYS (LVŽSF). Dėkui, Pirmininke. Mano klausimas Ž. Mauricui. (*Balsai salėje*) Sveiki! Dėl tos didžiosios problemos, dėl BVP, vadinkim, lėšų perskirstymo per centrinį biudžetą ir valstybės fondus. Jisai, palyginti su kitomis šalimis, yra mažas arba mažokas, bet jūs kalbate ir jūs kaip ir agituojate tarp eilučių už mažus mokesčius, nes sakote, kad tai šalį daro konkurencingą. Bet taip pat yra ir kita mokykla, kuri sako, ištyrinėjus sėkmingų šalių patirtį, kad šalys daug pasiekė ekonomikoje dėl to, kad buvo stiprus viešasis sektorius. Verslininkai visur beveik vienodi, bet kas šalis skiria, tai viešojo sektoriaus profilis. Kitaip sakant, ar tai, kiek mes perskirstome lėšų ir skiriame viešajam sektoriui stiprinti, ar tai nestiprins šalies?

Ž. MAURICAS. Dėkoju už klausimą. Pirmas dalykas, prisimenant avių pavyzdį, didesni mokesčių tarifai nebūtinai didina surenkamų mokesčių kiekį. Ir Lietuvoje tarifai nėra ženkliai mažesni, netgi dauguma atvejų didesni negu kaimyninėse šalyse – toje pačioje Latvijoje ir Estijoje, bet mes surankame mažiau mokesčių. Tai yra visai kitokio pobūdžio problemos.

Kitas dalykas, ką aš turiu omeny, kad ypač mažai valstybei yra gana pavojinga eiti ne tiek skandinavišku keliu (skandinaviškas kelias irgi buvo, kai jie iš pradžių pradėjo nuo mažų mokesčių ir vėliau baigė didesniais mokesčiais), bet turėti iš karto labai didelę mokesčių bazę, labai

dosnią socialinės apsaugos sistemą, nes iš pradžių reikia užauginti tas avis. Tai mes galime padaryti, tarkim, eksperimentą, nes Lietuva yra kaip Europos Sąjungos rajonas, aš taip įsivaizduoju. Nes mes konkuruojame bendroje rinkoje. Mes padarykime eksperimentą, paimkime Kėdainių rajoną arba Jonavos ir ten įveskime 50 % dydžio „Sodros“ mokesčius ir pakelkime pensijas iki 1 tūkst. eurų. Kas norės investuoti į tą rajoną ir kas norės jame dirbti? Aš manau, kad konkurencija padarys savo, ir paprasčiausiai galų gale Kėdainių rajonas taps kaip Anykščių rajonas, apdai nuotas A. Baranausko „Anykščių šilėlyje“ – liks tik *šiškos* ir nieko neliks. Tai reikia visą laiką turėti omeny tą konkurencinę aplinką, kuri kartais tikrai yra labai negailestinga. Ir šalys, ypač Vakarų Europos šalys, kartais yra ant ribos, konkuruoja netgi agresyviais būdais, stengdamosi pritraukti investicijas, taip pat talentus iš kitų šalių, būtent siūlydamos mažus tarifus.

Mano siūlymas, kad mes geriau taptume kaip Kipras, kaip Liuksemburgas, kaip Šveicarija, kaip Airija, taptume mažų mokesčių šalimi. Stenkimės pritraukti investicijas, nes mes esame per mažas rajonas, kad ką nors pakeistume.

Vėlgi, grįžtant prie Lietuvos, jeigu Vilnius įvestų tokius mokesčius, galbūt Vilnius išgyventų, bet Kėdainių rajonas – ne. Ir mes Europos Sąjungos kontekste, deja, geriausiu atveju esame Kėdainių rajonas, jeigu ne koks Zarasų.

PIRMININKAS. Klausia Seimo narys M. Puidokas.

M. PUIDOKAS (LVŽSF). Mano klausimas toks apibendrinantis būtų visą diskusiją, tai šiuo atveju finansų ministrui, socialinės apsaugos ministrui. Iš to, ką išgirdome iš ekspertų, iš to, ką man teko pačiam nagrinėti kaip mokslininkui, mes matome, kad Lietuva, kaip maža valstybė, atsižvelgiant į savo rinkos parametrus, negali konkuruoti Europos Sąjungoje įvairiuose segmentuose. Ar galima teigti, kad ta mokesčių reforma, kuri ateina, iš vienos pusės yra tik pirmas etapas į tą didesnę progresyvumą, taip pat tam tikrą kapitalo apmokestinimą? Ir iš kitos pusės – būtent darbo jėgos apmokestinimo rimtą sumažinimą tam, kad atsižvelgus į tas pasekmes, kurias mes turime dėl išaugusių kainų dėl euro įvedimo, būtent per atlyginimus mes turėtume ir vartojimą, ir kitus dalykus, kurie suteiktų mūsų šaliai didesnę gerovę? Ar galime mes taip teigti ir to viltis, nes iš tiesų tai, ką įvardino ir gerbiamieji ekspertai, veda link tos minties, kad tai turėtų...

PIRMININKAS. Klauskite.

M. PUIDOKAS (LVŽSF). ...būti teisingiausias kelias.

V. ŠAPOKA. Ačiū už klausimą. Apibendrintai galiu pasidalinti savo požiūriu. Turime nemažą Lietuvos dalį, išvykusią iš namų, ir jeigu norime, kad ji sugrįžtų į namus, tikrai ne sienomis turėtume apsistatyti, o parodyti, kad artimiausioje perspektyvoje, artimiausių kelerių metų perspektyvoje čia yra geros sąlygos gyventi ir auginti vaikus, ir negrasinti kažkokiais kardinaliais mokesčių didinimais. Tai ne veltui tiek pernai, tiek šiemet siūlome tas priemones, kurios ir paskatintų verslumą, tai – viena, paskatintų investicijų pritraukimą, paskatintų inovacijų diegimą ir galų gale sumažintų su darbo santykiais susijusių mokesčių našta, kuri iš tikrųjų, lyginat su kitomis šalimis, smarkiai per didelė. Taip labai apibendrintai pasakius, jeigu kur nors mokesčiai yra smarkiai per dideli, to ir neturime. Mokesčiai dirbantiesiems ilgą laiką buvo smarkiai per dideli, ir dirbančiųjų trūksta.

PIRMININKAS. Dėkojame. Dėkojame diskusijos dalyviams, pranešėjams, klausiusiems. Tęsiame posėdį. Toliau posėdžiui pirmininkaus Seimo Pirmininko pirmoji pavaduotoja R. Baškienė.

PIRMININKĖ (R. BAŠKIENĖ, LVŽSF). Dėkoju dar kartą. Išties tie, kuriems buvo svarbi ši diskusija, yra posėdžių salėje, aš tuo labai džiaugiuosi, dėkoju ekspertams. Sužinojome daug, labai prasminga buvo ši diskusija.

13.01 val.

Seimo rezoliucijos „Dėl Lietuvos laisvės lygos 40-mečio“ projektas Nr. XIIIIP-2298 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Kitas mūsų darbotvarkės klausimas taip pat labai prasmingas siekis – pateikti, manau, ir priimti Seimo rezoliucijos „Dėl Lietuvos laisvės lygos 40-mečio“ projektą Nr. XIIIIP-2298. Kviečiu pranešėją L. Kasčiūną. Prašom. Pateikimas.

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Labai ačiū. Gerbiami kolegos, išties po diskusijos apie mokesčius verta kartais sugrįžti ir prie mūsų tautos istorinės atminties. Lietuvos laisvės lygai 40 metų. Man asmeniškai apie Lietuvos laisvės lygą, jos veiklą ir tos veiklos prasmę teko daugiau sužinoti iš knygų, iš šeimos pasakojimų ar liudininkų. Kokie yra tie žodžiai, kuriuos norisi pasakyti, išgirdus Lietuvos laisvės lygos vardą? Draša, bekompromisė laikysena, nepriklausomybės ledlaužis. Ir nepaleidžia toks jausmas, kad galbūt esame dar nepakankamai įvertinę ir tinkamai pagerbę šiuos drąsius žmones. Neabejoju, kad kiekvienas iš jūsų daugiau ar mažiau žino Laisvės lygos nuveiktus darbus, bet vis dėlto aš leisiu sau kai kuriuos iš jų jums priminti.

XX amžiaus aštuntajame dešimtmetyje okupuotoje Lietuvoje rusenęs pilietinis pasipriešinimas jau tapo viešesnis. Išryškėjo kelios antisovietinio pasipriešinimo – sąjūdžio, kryptys: pirmiausia religinė ir tautinė. Tautinės krypties atstovai siekė puoselėti lietuvių, saugoti tautinį tapatumą, jų politinis idealas buvo nepriklausoma Lietuva. Viena ryškiausių šios pakraipos organizacijų buvo 1978 m. birželio 15 d. įsteigta Lietuvos laisvės lyga. Tai buvo nepartinė, demokratiniiais principais veikianti organizacija, neturėjusi griežtos narystės ir formalaus vadovo. Idėjinis jos lyderis buvo A. Terleckas, o daugelis narių, tokių kaip K. Jakubynas, L. Laurinskas, R. Ragaišis, V. Šakalys, J. Volungevičius ir kiti, jau buvo kalbėję už antisovietinę veiklą, dalyvavimą ginkluotose rezistencijos kovose. Pagrindinis Laisvės lygos tikslas – atkurti nepriklausomą Lietuvos valstybę. Lyga kėlė uždavinį ugdyti jaunimo tautinį supratimą, rengtis atkurti šalies nepriklausomybę, kelti neteisėtos Baltijos šalių aneksijos klausimą tarptautiniuose forumuose. Kovodama dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Lyga stengėsi akcentuoti Lietuvos tuometinio statuso neteisėtumą. Nuolat pabrėžė 1940 metais vykusios okupacijos faktą. Pirmoji atvirai 1987 metais organizuotame mitinge prie A. Mickevičiaus paminklo prabilo apie 1939 metų slaptuosius Vokietijos ir Sovietų Sąjungos susitarimus. Didelio atgarsio pasaulyje sulaukė 1979 metais šios organizacijos iniciatyva parengta ir Jungtinių Tautų generaliniam sekretoriui bei užsienio valstybių vyriausybėms nusiųsta 45 pabaltijiečių deklaracija, kurią pasirašė ne tik 38 Lietuvos, 7 Latvijos, 4 Estijos disidentai, bet ir žymiausi Rusijos kovotojai už žmogaus teises. Dokumentas atskleidė tiesą apie trijų Baltijos šalių okupaciją ir prašė likviduoti Antrojo pasaulio karo padarinius – išvesti okupacinę kariuomenę. Dokumentas pateko į Vakarus ir 1979 m. rugpjūčio 23 d., 40-ųjų Molotovo–Ribentropo pakto pasirašymo metinių dieną, buvo perskaitytas per „Amerikos balso“ lietuvišką radijo stotį.

Kitas ne mažiau svarbus ir platų atgarsį sukėlęs Laisvės lygos dokumentas – tai A. Statkevičiaus parengtas moralinis ultimatumas SSRS vyriausybei, kuriame keliami ultimatyvūs reikalavimai apsvarstyti nepriklausomos Lietuvos atkūrimo klausimą ir paskelbti Molotovo–Ribentropo pakto dokumentus. Šie veiksmai netrukus sulaukė KGB reakcijos – nepraėjus nė keliems mėnesiams nuo minėtų dokumentų paskelbimo, buvo suimti Laisvės lygos vadovai A. Terleckas, J. Sasnauskas, o 1980 metų rugpjūčio mėnesį – A. Statkevičius.

Turbūt geriausiai Laisvės lygos vaidmenį atspindi kai kurių to meto liudininkų vertinimai. Štai kompozitorius O. Balakauskas viename savo interviu yra pasakęs, cituoju: „Laisvės lyga iš visos geometrijos išsirinko vien tiesią liniją ir būtent tai apsprendžia jos fenomenalumą. Intensyviame ir raizgiame gyvenime turėti tokį stabilų orientyrą – visai neblogas dalykas, o ypač politiniam judėjimui, kurio strateginė kryptis sutampa su Lygos tiesiaja. O juk Sąjūdis galiausiai apėmė visas Lietuvos politines jėgas ir visos jos kovo 11 dieną susiliejo vienoje linijoje – toje, kurią pirmoji nubrėžė Lietuvos laisvės lyga. Kai A. Terlecko vyrai šturkščiais balsais užtraukė ne itin gracingą melodiją, broliai inteligentai, meskit į šoną savo estetines matuokles – čia jums byloja rūsčių laikų ir vietų liudininkai, čia galbūt Lietuvos savisaugos instinktas.“ Manau, yra puiki proga šiandien atiduoti pagarbą šiai organizacijai ir tiems žmonėms. Ačiū.

PIRMININKĖ. Ačiū, gerbiamas kolega, už labai įdomų pateikimą. Jūsų nori paklausti septyni Seimo nariai. A. Ažubalis klausia pirmasis. Ruošiasi A. Anušauskas.

A. AŽUBALIS (TS-LKDF). Kaip jūs manote, gerbiamas pranešėjau, kodėl iki šiol Lietuvos laisvės lygos vaidmuo Lietuvos laisvėjimo procese nėra deramai įvertintas ir pagerbtas taip kaip kitų organizacijų? Kas trukdė ir trukdo tai padaryti?

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). Aš galbūt taip labai nesigilinsiu į tai, kas trukdo tai padaryti. Be jokios abejonės, dėl tam tikrų istorinių įvykių, faktų ir procesų, ir techtoninių lūžių, ir interpretacijų vis dar kyla tam tikrų ginčų, bet šiuo atveju norisi pasakyti turbūt tai, kad mes čia ir esame šiandien tam, kad galbūt per mažą dar pagarbą ir įvertinimą šios organizacijos, tą klaidą šiandien ištaisytume. Aš tikiu, kad mes šita rezoliucija bent iš dalies tai kompensuosime.

Kita vertus, ir toje pačioje rezoliucijoje yra raginimas atlikti išsamius Laisvės lygos veiklos mokslinius tyrimus ir juos panaudoti edukaciniais tikslais. Šiuo požiūriu manau, kad atsiras daugiau ir akademinio pasaulio atstovų, kurie daugiau dėmesio skirs Laisvės lygos veiklai ir jos prasmei.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia A. Anušauskas. Ruošiasi K. Masiulis.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Gerbiamas kolega, kai kalbate apie tai, kad reikia atlikti tyrimus, jei labai nesuklysiu, prieš 17 metų ir Seimas finansavo tuos tyrimus. Buvo išleista knyga pora kalbų „Baltijos laisvė – Europos atsakomybė“. Ten kaip tik apie Lygos veiklą 1978–1979 metų ir vėlesniu laikotarpiu ir apie tuos žmones. Vis tik tai kartais norisi, kad būtų įvertinta ir tai, kas padaryta, ne tik teigiant, kad iki šiol niekas į tai nekreipė dėmesio – vis dėlto kreipė.

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). Arvydai, teisingai, be abejo, jūs gerai pataisote – kreipė ir kreipia, bet reikėtų turbūt pasakyti, kad, suvokiant istorinės atminties svarbą, istorinės politikos svarbą, visą laiką tų tyrimų gali būti ir daugiau. Turbūt taip galėčiau atsakyti į jūsų klausimą.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia K. Masiulis. Ruošiasi S. Tumėnas.

K. MASIULIS (*TS-LKDF*). Man irgi užkliuvo ta vieta, kur apie mokslinius tyrimus, gal todėl, kad iš to pasaulio atėjęs. Man nepatiktų, kad koks nors žmogus iš Seimo nurodinėtų, ką man tyrinėti. Gal mokslininkai patys nuspręš, kada ką jiems tyrinėti, o reikia finansuoti istorinius tyrimus, ir tiek. Čia ne mums nurodinėti, ką ir kaip tyrinėti. O gal mes dar galime tada parašyti, ir kaip čia juos įvertinti reikia. Tai tikrai ne mūsų reikalas yra nurodyti net ir svarbių dalykų tyrimą.

Dabar kitas dalykas, ką mes tikrai galėtume padaryti ir ko aš pasigendau.

Aš pasigendau, kad čia mes pasiūlytume apdovanoti, o reikėtų sudaryti sąrašą žmonių ir pasiūlyti prezidentūrai arba patiems inicijuoti apdovanoti. Tą mes turėtume. Ar jie visi apdovanoti? Visi?

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). Aš tikrai esu pasirengęs prisidėti prie suformavimo sąrašo žmonių, kuriuos mes galėtume pasiūlyti apdovanoti. Tiesiog, gerbiamas profesoriau, aš galbūt ne iki galo sutiksiu su jumis dėl to, kad mes tikrai galime gana abstrakčia formuluote pasiūlyti daugiau atkreipti dėmesį į edukacinius tikslus, Laisvės lygos vaidmenį tais sunkiais istoriniais laikotarpiais ir mokslinius tyrimus atlikti. Šiuo atveju tikrai nematyčiau problemos, nes mes tikrai nenurodomė, nei ką, nei kaip tyrinėti, tiesiog galbūt tą akademinį diskursą šioje srityje šiek tiek praplėsti. Visą laiką ta valstybė, kuri vertina savo istoriją, nori pasakoti savo istoriją... nes jeigu tu nepasakosi savo istorijos, už tave tai padarys kiti, visą laiką verta tokius dalykus daryti ir atkreipti dėmesį.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia S. Tumėnas. Ruošiasi A. Gumuliauskas.

S. TUMĖNAS (*LVŽSF*). Gerbiamasis pranešėjau, sveikintina, aišku, jūsų iniciatyva pagerbti Laisvės lygos 40-metį ir dalyvavusius žmones, tačiau jūsų, kaip visada tautiškai nusiteikusio jaunuolio, nuomone, ar šiandien dėl to, ką darė šitie žmonės prieš 40 metų, nebūtų įvardyti kaip nacionalistai, turiu minty Europos integracijos šalininkus, Europos federacijos šalininkus? Kokia būtų jūsų nuomonė apie tai?

Antra. Akivaizdu, kad šitų dienų dalyviai, dažnai išgyvenę Sibiro tremtį, kalėjimų žiaurumus ir t. t., yra veteranai, daug yra senjorų (vienas iš liudininkų yra A. Terleckas, kurio, žinome, irgi sveikata ne kokia, yra įvairiausių problemų).

PIRMININKĖ. Laikas!

S. TUMĖNAS (*LVŽSF*). Ar jums neatrodo, kad Vyriausybė turėtų, neužtenka tik rezoliucijos, reikėtų koku nors Vyriausybės sprendimu pasirūpinti ir šių žmonių sveikata, gyvenimu, ypač tų, kurie konkrečiai susiduria su problemomis? Ačiū.

L. KASČIŪNAS (*TS-LKDF*). Tikrai pritariu, gerbiamasis kolega. Iš tikrųjų Vyriausybė galėtų atkreipti didesnę dėmesį į šitų žmonių dabartinę gyvenimo situaciją ir padėti jiems, jeigu gyvenimo likimas yra pakrypęs truputį ne ta linkme. Mes šiek tiek esame kalbėję ir su socialinės apsaugos ir darbo ministru apie A. Terlecką.

Dėl pirmos dalies klausimo aš galbūt labai smarkiai nesivelsiu. Būtų labai įdomu ir dėl pačių akademinų tyrimų, kaip atrodytų Laisvės lygos idėjinė linija šiandieniam kontekste, tai išties įdomus akademinis klausimas. Bet aš jums atsakysiu taip, kad Laisvės lygos ideologinė platforma įrodo vieną esminį dalyką: be tos tautinės krypties, iš tikrųjų mes galbūt ir nebūtume turėję Atgimimo Sąjūdžio, tai buvo vienas iš esminių mūsų atgimimo ramsčių. Tą įrodo Laisvės lygos visa veikla. Šia prasme to visą laiką nepamirškime ir kosmopolitiniame pasaulyje.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Klausia A. Gumuliauskas.

A. GUMULIAUSKAS (LVŽSF). Ačiū. Skirtingai nuo pranešėjo, aš susidūriau su Laisvės lygos žmonėmis, žinau juos, bendravau ir noriu štai ką pasakyti. Ką tik profesorius Kęstutis kalbėjo, kad čia ne Seimo reikalas. Aš manau, kad vis dėlto Seimas formuoja istorijos politiką, tokios rezoliucijos ir yra dalis istorijos politikos formavimo. Manau, Seimas turėtų dar aktyviau atkreipti dėmesį į tam tikrus istorinius faktus, laikotarpius tam, kad paskatintų mokslininkus domėtis ir tyrinėti tuos dalykus.

Aš tik noriu paklausti vieno dalyko, nelabai susijusio su tuo. Kaip jūs galvojate, ar Seimo istorijos politikos formavimas vis dėlto turėtų vykti nuolat ir per ką tai turėtų būti?

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Pirmiausia noriu, profesoriau, padėkoti, nes aš žinau, kaip atsirado šitos rezoliucijos projektas, šiuo atveju už jūsų vaidmenį, kad mes radome tą datą ir neatsitiko taip, kad mes būtume praleidę Laisvės lygos 40-metį. Šiuo atveju ačiū.

Be jokios abejonės, aš irgi esu iš tų, kurie mano, kad valstybė turi turėti savo istorinės atminties politiką, ypač turiu omeny, kas vyksta mūsų rytinėje kaimynystėje, kai iš esmės yra teigiančių, kad istorinė politika – vienintelė reali politikos forma. Turėdami omeny, kad bandoma perrašyti istoriją, falsifikuoti ją, mes privalome vykdyti istorinę politiką, puoselėti istorinę atmintį. Manau, tos komisijos, kurios yra įsteigtos Seime, manau, ir jūsų vadovaujama Istorinės atminties komisija, gali atlikti tuos darbus dar intensyviau, dar sistemiškiau ir perkleti kuo daugiau visų tų darbų į Vyriausybės lygmenį.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Paskutinis klausia V. Kamblevičius.

V. KAMBLEVIČIUS (TTF). Ačiū. Gerbiamas kolega, iš jūsų kalbos taip supratau, kad tiek jūs, tiek jūsų frakcija tiesiog privatizavote Laisvės lygos darbą per tuos metus. Aš norėjau jums pasakyti tokį momentą, kiek mes sunkiai ir kantriai... kol pramušėme po 25 metų A. Terlecko apdovanojimą, kol jis tapo Laisvės premijos laureatu. Ypač šiomet, po mūsų partijos „Tvarka ir teisingumas“ dėmesio N. Sadūnaitei, per jėgą irgi pramušėme. Aš pasakau taip tiesmukai – pramušėme, kad taptų laureate. Kodėl jūs buvote taip kategoriškai nusistatę prieš šiuos tautos didvyrius?

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Man A. Terleckas visą laiką buvo didvyris, tik jums priminsiu, kad esu Seime tik pusantrų metų. Bet šiuo atveju aš noriu pasakyti labai paprastą dalyką. Turbūt ne dabar tas laikas ir proga iš esmės diskutuoti, kas ką pasisavina ar kas ko nepasisavina. Manau, priešingai, šiandien yra puiki proga mums visiems susitelkti, vieningai atiduoti savo balsus už šį dokumentą ir taip išreikšti Seimo valią.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Nors laikas baigėsi, bet V. Sinkevičius dar yra vienintelis, likęs nepaklauses. Suteiksime progą tai padaryti.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Dėkoju, pirmininke. Aš iš tiesų pirmiausia dėkoju L. Kasčiūnui ir visiems pasirašiusiems, kurie iškelia turbūt labai dažnai nepelnytai nuvertinamą ir nepaminimą Lietuvos laisvės lygą. Šiuo atveju tikrai nemanau, kad yra laikas dalintis nuopelnais, kas iš tiesų šį klausimą atnešė į tribūną, bet Lauryno norėčiau labai paprastai paklausti. Kokie iš tiesų kiti žingsniai numatomi, kaip iš tiesų mes galėtume įprasminti Lietuvos laisvės lygą, kad ji išliktų mūsų atmintyje, nes šiandien dažnai ji yra pamirštama?

L. KASČIŪNAS (TS-LKDF). Iš tiesų čia jau nuskambėjo keletas pasiūlymų, reikia turbūt žvilgtelti, ar iš tų žmonių, kurie dalyvavo jos veikloje, visi gavę valstybinius apdovanojimus. Pirma, mes jau kalbame apie tokias pakankamai aukštas materijas, bet, kaip girdėjome iš dar vieno klausimo, mes kartais nesusitvarkome paprastų dalykų dėl jų orios senatvės, kai tie patys didvyriai dabar turi laukti eilėse. Šis atvejis tikrai yra mūsų visų garbės, savigarbos klausimas. Ir bandykime tas problemas išspręsti. Manau, gal pradėkime nuo mažų darbėlių ir judėsime į priekį su moksliniais tyrimais, apdovanojimais ir panašiai.

PIRMININKĖ. Dėkoju pranešėjui, jūs atsakėte į visus klausimus. Pateikimas baigtas. Svarstymas. Diskusija. P. Gražulis.

P. GRAŽULIS (MSNG). Gerbiama pirmininke, gerbiami Seimo nariai, manau, galbūt kukliai, bet paminimas Laisvės lygos 40-metis. Man teko garbė dalyvauti ir būti Laisvės lygos nariu, tuo didžiuojusi. Kaip jūs žinote, pasibaigus partizaniniam judėjimui, prasidėjo rezistencinis judėjimas, buvo matomos trys pagrindinės organizacijos, kurios į tą rezistencinį judėjimą telkė žmones. Tai Lietuvos Katalikų Bažnyčios komitetas, vadovaujamas arkivyskupo S. Kaunecko, be abejonės, jis turėjo ledinį „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“. Taip pat buvo labai žinoma Helsinkio grupė, kurios vadovas buvo V. Petkus, ilgametis politinis kalinys, didelį savo gyvenimo metą praleidęs sovietiniuose lageriuose. Džiaugiuosi, kad ir vienos, ir kitos – Laisvės lygos ir Helsinkio grupės – nariu teko būti, teko pažinoti ir bendrauti su tais žmonėmis. Taip, aš sutinku su daugeliu užduotų klausimų, kad šitie žmonės ir šitos organizacijos vis dėlto susidarius istorinėms aplinkybėms, prie kurių prisidėjo ir šitos organizacijos, ypač daug prisidėjo, kad Lietuva atgautų nepriklausomybę. Susikūrus nepriklausomybės Sąjūdžiui šios organizacijos ir šitų organizacijų nariai buvo, deja, deja, pastumti į šoną ir bandoma jų darbai šiek tiek nurašyti. Bet tai yra praeitis.

Man labai buvo skaudu, kai politinis kalinys P. Plumpa buvo paskirtas Lietuvos saugumo departamento direktoriumi, bet būdamas sąžiningas ir garbingas negalėjo ilgai eiti tų pareigų. Žinoma, čia prie kairiųjų prarado tas pareigas. Atėjus 1996 metais krikščionims demokratams ir konservatoriams į valdžią, siūliau, kad tas žmogus būtų sugražintas, bet, deja, to neatsitiko. Bet mes, kaip sakoma...

Praėjo ilgas istorijos laikmetis, 40 metų. Ir vis dėlto aš manau, kad geriau vėliau negu niekada įvertinti šitų organizacijų veiklą Lietuvai, Lietuvos valstybei, kuo jos prisidėjo prie Lietuvos nepriklausomybės atgavimo. Aš truputėlį apibrėžčiau: Tikinčiųjų teisėms ginti komitetas gynė daugiau tikinčiųjų teises, vien tik pavadinimas toks yra, Helsinkio grupė gynė daugiau žmogaus teises platesne prasme ir visi Helsinkio grupės nariai buvo įkalinti, tik, deja, vienas buvo išstremtas iš Lietuvos. Jeigu paimsime Tikinčiųjų teisėms ginti komitetą, taip pat buvo kalinami žmonės. Ir tik Laisvės lyga, vienintelė iš šitų organizacijų, kėlė politinius reikalavimus. Ji taip pat ragino, kaip ir čia, plakate, atsisakyti jaunuolius tarnauti sovietinėje armijoje, todėl ir aš, būdamas Laisvės lygos nariu, atsisakiau tarnauti dar okupuotoje Lietuvoje sovietinėje armijoje ir buvau įkalintas. Ji kėlė Lietuvos nepriklausomybės klausimą, ji organizavo 1987 m. rugpjūčio 23 d. mitingą prie A. Mickevičiaus paminklo. Mes rengėme Maironio minėjimo 125-ąsias metines Kaune lapkričio 1 dieną, tikrai susibūrė didžiulis būrys žmonių, gal apie 5 tūkst. kauniečių prie Kauno katedros, bet apie tai mažiau buvo nušviesta ir mažiau buvo žinoma. Todėl visos šios organizacijos, ypač kadangi kalbame apie Laisvės lygą, vertos dėmesio tikrai pirmuose mūsų istorijos puslapiuose ir Seimas, aš manau, turėtų tikrai deramai juos įvertinti ir suteikti deramą pagarbą.

O asmeniškai dėl šitų žmonių, šių organizacijų lyderių aš stengiausi dar praeitoje kadencijoje pateikti įstatymo pataisas, kad bent materialiaja prasme šie žmonės būtų aprūpinti. Šiandien A. Terlecko sveikata silpna, be abejonės, garbingas amžius. Gyvena ketvirtame aukšte, sunku nusileisti į pirmą aukštą pakvėpuoti gaiviu oru, į parką pavaikščioti. Be abejonės, ligoninės juos priglaudžia. Viena, kita slaugos ligoninė, bet jie turi bastytis iš kampo į kampą, nes tokie įstatymai slaugos ligoninių, taip pat ribojamas laikas. Gėda, kai susitinki su tokiu žmogumi, kada jam lyg ir nėra vietos Lietuvoje, ir nėra oriai aprūpinta senatvė, tai bent tą mes galėtume padaryti ir tuos žmones deramai pagerbti.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu K. Masiulį. Prašom, kolega. Jums penkios minutės.

K. MASIULIS (TS-LKDF). Kolegos, man teko paskutiniaisiais sovietmečio metais, paskutiniaisiais penkeriais metais dirbti mokslinį darbą, filosofijos istoriko mokslinį darbą ir aš labai gerai atsimenu tą laikotarpį, kai buvo sunku net temą pasirinkti moksliniam darbui, kad nesusiterštum ideologija ir prievarta.

Aš labai gerai prisimenu, kaip būdavo sunku gauti medžiagą. Ką reiškia skaityti šaltinius tik specialiojoje skaitykloje ir panašiai? Mes ištrūkome iš tokio kalėjimo, kurį sunku suprasti ir sunku įvertinti. Jau M. Gorbačiovo epochoje aš prisimenu tas diskusijas, kai tekdavo man filosofui diskutuoti su sociologais, ir mes klausdavome net tokio klausimo, kaip nustatyti mūsų visuomenei rūpimas temas, žmonių charakterius, žmonių tipažus, dominuojančias temas. Neįmanoma! Todėl,

kad iš viešų šaltinių neįmanoma nieko nustatyti – ten yra melas ir falsifikacijos. Iš ko paimti? Tai nebent, jeigu gali įeiti į virtuvę ir paklausti žmogaus *incognito* virtuvės šnekos, tai tada suprasi, ką iš tikro žmogus galvoja apie vieną ar kitą dalyką ir panašiai.

Štai mes gyvename šiuo metu tokį susidvejinusį gyvenimą. Vienas dalykas – oficialūs laikraščiai, raštai, televizija, oficialūs mūsų pareiškimai, kada kas užklausė, ir visai kas kita, ką mes kalbame namuose, savoje šeimoje ar su draugais. Tačiau buvo žmonių, tokių kaip A. Terleckas ir Laisvės lygos žmonės, kurie net ir šitokioje atmosferoje sugebėjo išlikti nuoseklūs, nesuskilę į du kontekstus – vieną viešąjį ir kitą sau, savo šeimai, savo artimiesiems, savo draugams. Tai reta dąsa ir reta laimė būti nuosekliam, kai už tai tau grėsė kalėjimas. Šitie žmonės, aišku, negalėjo pretenduoti būti išgirsti viešai čia, Lietuvoje. Jie galėjo pretenduoti tikrai nelegaliais kanalais būti išgirsti (jų balsai) per užsienio radijas ir užsienio kanalus. Tie, kurie norėdavo, vis dėlto galėdavo išgirsti juos. Jie buvo didžiuliai autoritetai ir didžiuliai mūsų savimonės budintojai.

Aš gerai atsimenu vieną televizijos laidą, kai manęs klausė apie Lietuvos signatarams skirtas privilegijas – automobilius, butus, būstus, žemes, aš aiškiai sakiau, kad už garbę nereikia atlyginti jokiais materialiniais dalykais. Už garbę yra atlyginama garbe, apdovanojimais, jeigu jau taip turėtų būti atlyginama. Šitiems asmenims yra niekaip neatlyginta. Signatarams yra atlyginta kokiomis nors materialinėmis paskatomis ir materialiniais dalykais – specialiomis pensijomis, žemės sklypais, o šitie žmonės yra ne mažiau, jeigu ne daugiau, nusipelnę, jiems niekaip nėra atlyginama arba... Na, gerai, gal garbės truputėlį ir atlyginta, bet specialaus valstybės dėmesio jie nemato.

Dabar dėl tyrimų. Aš išlaikau savo poziciją. Mane labai nervina, kai egzistuoja kokie nors ideologiniai nustatymai, ką, kada ir kaip reikia tirti. Mokslininkai geriau žino, kada ką reikia tirti, kokios temos mūsų istorijoje yra baltos dėmės, kokie laikotarpiai mentališkai ištirti ar dar kažkaip, ką reikia ištirti, ar tam yra netgi pajėgų, galinčių tirti, ir panašiai. Skirkime filosofijos istorikams ir kitokiems istorikams, tyrinėjantiems asmenims pakankamai lėšų, ir jie tikrai ištyrinės ne tik Laisvės lygą, bet ir kitus periodus, kurie Lietuvai irgi yra brangūs ir svarbūs. Ir nėra nė vieno išskirtinio, mažiau svarbaus – visus reikia tirti.

PIRMININKĖ. Ačiū. Kviečiu P. Urbšį. Prašau, kolega.

P. URBŠYS (MSNG). Gerbiami Seimo nariai, ar jums neatrodo keista, kad mes Laisvės lygos rezoliuciją dėl 40-mečio priimame tokioje rutininėje aplinkoje? Nes, sutikite, jei nebūtų pokario partizanų ginkluoto pasipriešinimo, jeigu nebūtų „Bažnyčios kronikos“ ir jei nebūtų Laisvės lygos, tai ir nebūtų, ko gero, Sąjūdžio. Tokio Sąjūdžio, koks jis buvo. Laisvės lyga buvo tas laisvės šauklys, kuris neleido Sąjūdžiui atsitraukti nuo pagrindinio tikslo atkurti Lietuvos nepriklausomybę. Žinoma, reikia pripažinti, jeigu nebūtų A. Terlecko, tai nebūtų ir Laisvės lygos. Jis buvo kaip tas laisvės šauklys, kuris budėjo ne tik okupacijos laikmečiu, bet kuris budėjo ir kai mes atkūrėme nepriklausomą valstybę. Jis nesilankstė jokiems autoritetams – nei Komunistų partijos, nei naujai susikūrusių partijų autoritetams ar valstybės lyderiams. Kai kam jo svarbus žodis kliuvo ir gal todėl jisai tarsi yra tam tikroje politinėje paraštėje. Jis nebuvo niekam patogus.

Bet, man atrodo, mums, kaip politikams, jis yra tas pavyzdys, kuriuo mes turėtume sekti, jeigu iš tikro mes nuoširdžiai, be jokio asmeninio išskaičiavimo esame pasirengę aukotis dėl tos Lietuvos. Ir šia proga aš norėčiau priminti jo bendražygio kunigo J. Sasnausko žodžius: „Šiandien aš nematau nė vieno politiko, kuris turėtų mokinių. Jie turi tik pataikūnų ir ginklanešių. Kartais galima išvysti šeimyninę rangą, dar kartais pasitaiko partijos klimato užaugintų augintinių. Pažįstu tik vienintelį Antaną, kuris turėjo mokinių, pasiryžusių kovoti už Lietuvą.“ Turėti mokinių, einančių tavo pėdomis, tai – didžiulis politiko ir apskritai žmogus brožas. Tai patvirtintų visi, kurie su Antanu yra bendravę.

Ta duobė, kuri šiandien yra atsiradusi tarp politikų ir visuomenės, jaunuomenės, yra tragiška. Jos neužpildysime niekuo, kol neatsiras tikėjimo ir atsidavimo. Nebijau net ir šio žodžio – idealizmo, kartais naivaus, gal besikartojančio, nusibostančio, koks buvo ir tebėra būdingas Antanui ir kitiems to meto pasipriešinimo dalyviams. Todėl kviečiu visus Seimo narius būti A. Terlecko mokiniais. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Kviečiu A. Gumuliauską. Prašau, kolega.

A. GUMULIAUSKAS (LVŽSF). Ačiū. Aš labai trumpai. Iš tikrųjų Lietuvos laisvės lygos 40-mečių švenčiame taip, kaip švenčiame. Tai yra dviejų žmonių idėja. Kada Laurynas prie manęs priėjo ir

pasakė, kad kažkada turi būti Laisvės lygos jubiliejus, aš pasižiūrėjau į savo kalendorių ir pamačiau, kad 40 metų bus birželio 15 dieną. Atsakymas P. Urbšiu – ką, geriau būtų, kad mes išvis to būtume nepastebėję? Todėl taip ir yra.

Antras dalykas, dėl mokslinių tyrinėjimų. Čia atsakymas profesoriui Kęstučiui. Aš noriu pasakyti, kad baltos dėmės metodiškai yra fiksuojamos istorijos, ir tikrai niekas neverčia jų tyrinėti prievarta, tačiau pradedantiesiems mokslininkams, pradedantiesiems tyrinėtojams yra labai praverdu vis dėlto žinoti bibliografinius dalykus ir pasirinkti galbūt kuo mažiau ištyrinėtą temą arba visai netyrinėtą temą. Todėl šiuo atveju mūsų rezoliucijos tekste yra raginimas tyrinėti Lietuvos laisvės lygos veiklą ir įvertinti ją. Tą, ką minėjo A. Anušauskas, – iš tikrųjų buvo padarytas darbas, bet jis tikrai nėra užbaigtas, moksle apskritai nėra užbaigto darbo. Istorinis Laisvės lygos įvertinimas tikrai reikalingas.

Kviečiu balsuoti už.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Ir kviečiu A. Ažubalį. Jo pavardė buvo įrašyta, tik mums kažkaip išsityrė, prašau, kolega.

A. AŽUBALIS (TS-LKDF). Ačiū, gerbiamoji posėdžio pirmininke. Kolegos, mes kalbame apie Lietuvos laisvės lygą kaip laidotuvėse. Iš tikrųjų reikia džiaugtis, kad tokia organizacija buvo, kad pati laiku save paleido, kai manė, kad atliko savo uždavinį. Nepaminėtos pavardės jaunų žmonių ar vidutinio amžiaus žmonių, kurie šiandien dirba Lietuvos labui, ar tai būtų J. Sasnauskas, ar K. Subačius, V. Bogušis, A. Tučkus, V. Bidlauskas, A. Masiulionis, E. Sasnauskaitė, R. Trachimas ir kiti. Jų yra, jie yra tarp mūsų, todėl reikia džiaugtis.

Norėčiau pabrėžti, kad šita organizacija neturėjo formalios narystės. Pasirašei pasmerkimą dėl įsiveržimo į Afganistaną ir tu gali laikyti save Lietuvos laisvės lygos nariu. Kartu Lietuvos laisvės lyga yra amžinai gyvas ir nepanaikinamas priekaištas vadinamiesiems okupacijos metų tyliosios rezistencijos dalyviams ir jų šeiminkams kolaborantams, jau po Kovo 11-osios bandžiusiems pasislėpti po „Ir tada dirbome Lietuvai“ lozungu. Būti pirmam – rizikinga, būti gyvam sąžinės priekaištui – pavojinga. Gal todėl Lietuvos laisvės lygos žmonės retai matėme įvairiose nepriklausomos Lietuvos iškilmėse deramai pagerbtus ir tarp valstybės aukštųjų dignitorių sėdintčius. Retai girdėjome jų balsus masinėje žiniasklaidoje. Matyt, todėl, kad pagerbti ir pripažinti tą, kuris negandų metais buvo teisus ir drąsesnis, nei pats buvai, nėra lengva ir ne visi tai sugeba.

Sąjūdžio metais Lyga veikė kaip bekompromisis moralinis tautos laisvės imperatyvas, kartais sukeldamas nuosaikesnių Sąjūdžio lyderių susierzinimą, tačiau nepaliekantis jokių kitų išiečių tautai – tik augti, laisvėti ir viešai pareikalauti: norime laisvės, o ne surogatinio ekonominio suvereniteto. Todėl esu įsitikinęs: garsusis mitingas prie mūsų dainiaus A. Mickevičiaus paminklo ne tik man ir kitiems jo dalyviams, bet ir visai tautai tapo tuo peržengtu rubikonu į laisvę – galutinai, negrįžtamai.

Ir pabaigai. Neturiu iliuzijų dėl sostinės valdžios istorinės atminties pajautos stiprumo, todėl siūlau Seimo vadovybei kreiptis į sostinės vadovus ir siūlyti suteikti kuriai nors svarbiai Vilniaus gatvei, o gal labiau tiktų tiesiai, plačiai, dinamiškai magistralei, Lietuvos laisvės lygos vardą. O Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetą kviesčiau iš esmės apsvarstyti buvusių Lygos lyderių galimybes gauti papildomas socialines garantijas.

Ačiū jums už dėmesį.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Nuomonės išsakytos per svarstymą.

Priėmimas. Nuomonė už, nuomonė prieš. Tuoj įjungsiu. Gerbiami kolegos, gal E. Gentvilas, kadangi nekalbėjo, sutiktų kalbėti, o kiti pasisakėte. E. Gentvilas. Prašom.

E. GENTVILAS (LSF). Ačiū. Man pačiam, kaip jaunam žmogui, studentui, išgirdus, kad Lietuvoje yra tokia Lietuvos laisvės lyga, tikrai buvo smagu girdėti, nors tai dar buvo L. Brežnevo laikai. Organizacija, kuri nuosekliai, be kompromiso pasisakė, visi supratome (tuo laikotarpiu jau ne dešimtmečiai buvome, o studentai), kad šitie žmonės kalba ir rizikuoja. Kalba ir žino, kuo tai baigsis. Tada pasigirdo ir V. Petkaus sulaikymo istorija, ir kitos istorijos.

Iš tiesų mes turime vertinti, kad tai buvo bekompromisis kovojimas ir kalbėjimas. O tas kalbėjimas dar didesnę prasmę turėjo jauniems žmonėms, kaip tam tikri šviesuliai, kad štai yra greta mūsų žmonių, kurių asmeniškai tuo laikotarpiu neteko pažinti, tačiau vėliau faktiškai su visais teko susipažinti ir susibičiulauti, kad jie buvo ir jau tada kovojo.

Gal tik viena pastaba, ar verta diskutuoti dėl to, kad reiktų mokslinių tyrimų ir t. t. Žiūrėkite, net čia, salėje, gal aš ne visai tiksliai P. Urbšį pacituosiu, kad Sąjūdžio nebūtų buvę be Lietuvos laisvės lygos, gal ne visai taip Povilas sakė, bet turbūt tikrai galėtume sutikti, kad Sąjūdis būtų buvęs kitoks, jeigu nebūtų buvę Lietuvos laisvės lygos ilgamečio, 12 metų, įdirbio Lietuvos žmonių sąmonėje ir Lietuvos laisvės lygos nuolatinio nekonfliktavimo, tačiau diskurso su Persitvarkymo Sąjūdžiu, kad jūs turite kalbėti ne tik apie persitvarkymą ir *perestroiką*, jūs anksčiau ar vėliau turite prabilti apie nepriklausomą Lietuvą. Tai štai šis diskursas, arba kontaktas, tikrai vertas istorinių tyrinėjimų, nes net ir šiandien, atrodo, šiek tiek skirtingai vertiname. Taigi už, viena-reikšmiškai.

PIRMININKĖ. Ačiū. Ar gerbiami kolegos K. Masiulis, A. Anušauskas ir A. Gumuliauskas sutinka jau nekalbėti? Balsuojame dėl rezoliucijos, kad priimtume rezoliuciją be pataisų? Tie, kurie mano, kad be pataisų, balsuoja už, o kurie mano, kad reikia taisyti, turi kitą nuomonę.

Šios rezoliucijos priėmimas

Balsavo 109 Seimo nariai. 109 Seimo nariai pritaria rezoliucijai „Dėl Lietuvos laisvės lygos 40-mečio“, ją skelbiame priimtą. (*Gongas*) Ačiū, kolegos, išties tai gražus sveikinimas Lietuvos laisvės lygai, birželio 15 dieną švenčiančiai savo gimtadienį.

13.41 val.

Technologijų ir inovacijų įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2269, Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 14, 15, 21, 23, 24 ir 84 straipsnių pakeitimo ir 18 ir 25 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2270 (pateikimas)

Kitas darbotvarkės klausimas. Kviečiu ministrą V. Sinkevičių – Technologijų ir inovacijų įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2269 ir lydymasis Mokslo ir studijų įstatymo kai kurių straipsnių pakeitimo ir pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2270. Pateikimas.

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Dėkoju, pirmininke. Gerbiami kolegos, dėl Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2269 ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 straipsnių pakeitimo ir straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2270. Projektai parengti įgyvendinant XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas, bet apie inovacijas turbūt garsiai kalbame, kad reikia pokyčių, jau nuo kokių 2008 metų, kai žodis „inovacijos“ tapo kasdienis mūsų politinėje darbotvarkėje. Deja, nuo to laiko daug pokyčių neįvyko, buvo daug kalbų, daug konferencijų. Šiandien teikiama projekto tikslas yra sukurti integruojančias ir, norėčiau pabrėžti, visus subjektus sutelkiančias sąlygas kurti naujus produktus ir taip paskatinti inovacijas, padidinančias Lietuvos valstybės konkurencingumą. Tikiu, kad, kaip minėjo ir Prezidentė, produktus galima *idėti* į šalies ekonomiką, publikacijų ir citatų, deja, ne.

Projekto uždaviniai: sukurti darnią teisinę aplinką, įstatymu nustatančią pagrindines mokslo, technologijų ir inovacijų viešojo valdymo sritis. Šiuo metu eksperimentinė plėtra, kaip technologijų srities veikla, buvo reglamentuojama vadovaujantis Mokslo ir studijų įstatymu, kurio paskirtis – reguliuoti ne technologijų sritį, o mokslą ir studijas. Todėl iki šiol verslo ir viešojo sektoriaus inovacijos yra skatinamos remiantis Mokslo ir studijų įstatymo nuostatomis, kurios skirtos mokslo ir studijų sistemos valstybiniam reguliavimui ir finansavimui.

Projekte siūloma aiškiai ir tiksliai apibrėžti viso inovacijų ciklo ir jo etapų sampratą, visų valstybės paramos subjektų vykdomos eksperimentinės plėtos ir inovacinės veiklos principus, derančius su Europos Sąjungos taikomais valstybės pagalbos reikalavimais, sukurti efektyvią mokslo technologijų inovacijų politikos koordinavimo ir strateginio valdymo sistemą, kuri užtikrintų mokslo ir studijų sistemos bei technologijų ir inovacijų sistemos sąveiką ir nustatytų technologijų ir inovacijų sistemos lyderį. Tai mes turbūt taip pat skaitome maždaug jau dešimtį ar devynerius metus būtent Europos Komisijos, dabar jau ir EBPO siūlymus Lietuvai būtent dėl fragmentiškos mūsų mokslo technologijų ir inovacijų sistemos. Optimizuoti institucinę mokslo technologijų

inovacijų sistemos sandarą, sumažinant agentūrų skaičių, formuojančių ir įgyvendinančių technologijų ir inovacijų politiką bei teikiančių viešąsias paslaugas technologijų ir inovacijų srityje, siekiant kuo efektyviau panaudoti valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos paramos lėšas.

Technologijų ir inovacijų įstatyme siūlome įtvirtinti šias pagrindines nuostatas:

Pirma. Teikiamuose įstatymuose įtvirtinti bendrą tarptautinėje praktikoje mokslo technologijų ir inovacijų srityje naudojamų pagrindinių eksperimentinės plėtros ir inovacinės veiklos rūšių sąvokų sistemą.

Antra. Įkurti mokslo technologinių ir inovacijų tarybą, kuriai pirmininkautų Ministras Pirmininkas. Tai daroma siekiant darnesnio horizontalaus mokslo technologijų ir inovacijų viešojo reguliavimo srities politikos koordinavimo ir strateginio valdymo. Siekiant, kad ji būtų labiau nepriklausoma ir daugiau ekspertinė, įtraukti maksimalų skaičių mokslo ir verslo atstovų.

Valstybės politikos formavimą technologijų ir inovacijų srityje priskirti Ūkio ministerijos kompetencijai.

Technologijų ir inovacijų srities politikai įgyvendinti įkurti politiką įgyvendinančią instituciją – Inovacijų agentūrą, taip atsižvelgiant į užsienio ekspertų – EBPO, Europos Komisijos rekomendacijas politikos įgyvendinimui konsoliduojant esamų agentūrų funkcijas ir mažinant jų skaičių. Būtų sukurta integruota politikos įgyvendinimą vykdanči vieną agentūrą.

Taip pat svarbu aprašyti subjektus, vykdančius technologijų ir inovacijų veiklą, jų finansavimo ir jiems paramos teikimo būdus.

Šešta. Sudaryti prielaidas įkurti valstybinį inovacijų skatinimo fondą, kuris teiktų neatlyginatiną arba gražintiną paramą inovatyviam verslui, ypač besikuriančioms ir jaunoms įmonėms. Tai labai svarbu padaryti iki 2020 metų, kad fondas pradėtų veikti po 2020 metų, būtent matant Europos Sąjungos finansavimo pokyčius ir norint išlaikyti vis dėlto darnią mūsų inovacijų politikos plėtrą.

Baigdamas pristatymą noriu dar kartą prisiminti šiandien Prezidentės pasakytus žodžius, kad patentais, o ne vien moksliniais straipsniais pasaulyje matuojamas akademinis šalies potencialas, o būtent šios Vyriausybės teikiamas Technologijų ir inovacijų įstatymas sudaro palankias ir aiškias sąlygas verslui ir mokslo bendradarbiavimui, paremtam abipuse nauda, o tai užtikrins efektyvesnę mokslinių tyrimų rezultatų komercializavimą ir padidins šalies ekonominę pažangą ir konkurencingumą.

Prašau palaikyti. Dabar esu pasiruošęs atsakyti į jūsų klausimus.

PIRMININKĖ. Taip, išties jūsų nori paklausti daug Seimo narių. Pirmasis klausia M. Majauskas. Ruošiasi S. Tumėnas.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiamas ministre, šiandien išgirdome iš Prezidentės metinio pranešimo ne tik apie patentus, bet ir apie inovacijų politiką, kuri, kaip ir Prezidentė sako, yra tapusi ministerijų įkaite. Ar galėtumėte pakomentuoti, kaip šis jūsų įstatymo projektas spręs šią problemą ir kaip keisis inovacijų finansavimas, kiek jis didės remiantis šiuo įstatymo projektu?

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Dėkoju. Dėl finansavimo. Mes nesame pirmiausia numatę finansavimo pokyčių, o esame numatę labai aiškiai atskirti sritis, nes šiuo metu yra tokia tvarka, kad eksperimentinė plėtra galima tikrai mokslinių tyrimų, yra mokslinių tyrimų pasekmė. Deja, taip nėra. Labai dažnai įmonės inovuoja ir be mokslinių tyrimų. Todėl šiuo atveju labai norėtume ne fragmentuoti, o atskirti labai aiškiai, kad už mokslinius tyrimus atsako Švietimo ir mokslo ministerija, už eksperimentinę plėtrą ir inovacijų politiką atsako Ūkio ministerija.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia S. Tumėnas. Ruošiasi D. Kreivys.

S. TUMĖNAS (LVŽSF). Gerbiamas ministre, kad šitas įstatymas reikalingas, rodo ir mūsų Prezidentės pasisakymas ir citata iš jūsų pristatomo įstatymo. Tačiau Prezidentė kalbėjo ir apie godumo ir nepasitikėjimo kirminus. Matyt, ji irgi turėjo minty vieną iš šitų erdvių. Tai yra vadinauosius mūsų slėnius, kurie turėjo tapti silicio slėniais, tačiau tapo įvairiais, manyčiau, galimai grobstymo slėniais, kurie yra aptarti ir Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto išvadose. Ar jūs, rengdamas šitą projektą, turėjote minty šitas pamokas ir ar pasimokysime iš tų pamokų? Vienas dalykas.

Antras, aš pasigedau truputį Švietimo ir mokslo ministerijos požiūrio į šitas problemas. Jūs rašote, kad bus iš pagrindų...

PIRMININKĖ. Jau laikas!

S. TUMĖNAS (LVŽSF). ...keičiama, Mosta bus įtraukiama į šituos darbus. Ar rengiatės ateityje su Švietimo ir mokslo ministerija daugiau tos sinergijos ieškoti, kad pasiektume tuos vaisius, kurių norime?

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Ačiū. Pirmiausia dėl slėnių. Be jokios abejonės, mes esame ir Ekonomikos komitete svarstę, kad iš tiesų yra galimybių slėnius prižiūrėti, galbūt kontroliuoti griežčiau, kad nebūtų tokių prielaidų, apie kurias jūs minėjote.

Dėl Švietimo ir mokslo ministerijos. Aš manau, kad, tai ir Prezidentė minėjo, galbūt ilgą laiką tos sinergijos trūko, taip, yra nuomonių išsiskyrimas, bet aš labai vertinu kolegų pastabas ir pasiūlymus. Šis įstatymas tris kartus buvo derintas su Švietimo ir mokslo ministerija kiekvieną straipsnį einant papunkčiui. Nepamirškime, kad tai yra tik įstatymas. Labai daug ką reikės priimti, reglamentuoti poįstatyminiais teisės aktais, ir be Švietimo ir mokslo ministerijos, be jos ekspertų, be tos pačios minėtos Mostos, aš manau, tai būtų neįmanoma.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Klausia D. Kreivys, ruošiasi V. Poderys.

D. KREIVYS (TS-LKDF). Gerbiamasis ministre, pirmiausia noriu pasveikinti su įstatymu, kad judate ta kryptimi, kuri reikalinga valstybei. Kartu norėčiau paklausti tokio klausimo: mes per pastarąjį dešimtmetį išleidome milijardus eurų inovacijoms, pastatėme slėnius, priėmėme daugybę strategijų, kompleksinių programų, nutarimų, rezoliucijų ir ko tik norime, tačiau rezultatai, vis dėlto reikia pripažinti, yra apgailėtini. Neseniai teko perskaityti Š. Pereso, vieno iš Izraelio tėvų, knygą, labai paprastu pavadinimu „No Room for Small Dreams“. Ten jis labai aiškiai pasakė, kodėl Izraelis šiandien turi tą stebuklą ir yra vadinamas startuolių tauta, arba *Start-up Nation*. Tai yra „Yozma“ programa, kurią vykdė Izraelis, „Yozma“ programa yra akseleratorių...

PIRMININKĖ. Klauskite, laikas!

D. KREIVYS (TS-LKDF). Aš tuoj pabaigsiu. Akseleratorių programa ir rizikos fondų programa, milžiniška programa, pastūmusi Izraelį į priekį. Aš noriu paklausti, ministre, kas (jūsų įstatymą aš atidžiai perskaičiau) bus tas postūmis, kuris iš esmės išsprogdins ir pakeis visą situaciją?

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Dėkoju už klausimą. Taip pat kaip ir jūs esu didelis fanas ir esu susižavėjęs, kaip Izraelis yra susitvarkęs inovacijų politiką. Vienas iš svarbių dalykų Izraelyje yra valstybės investicijos, apie tai mes kalbame ir įstatyme – tai yra inovacijų fondas, kuris turi skatinti būtent tas rūšis, kur verslas neinvestuoja, valstybė gali priimti tą riziką ir investuoti. Tai sėkmingai daro Izraelis, investuodamas į projektus, kurie po kelerių metų duoda labai didelę grąžą. Yra labai aiškiai sudėliota sistema, kai įmonės, būtent tos pradedančios įmonės, vėliau vienu ar kitu etapu turės grąžinti tuos pinigus. Lygiai taip pat mes būtent ir siūlome, kad visose naujų produktų kūrimo etapuose, ypač ankstyvose pristatymo rinkai stadijose, efektyvumui didinti įstatyme būtų siūlomos sudaryti teisinės prielaidos įsteigti valstybinį inovacijų skatinimo fondą. Valstybinį inovacinį fondą siūloma įkurti pagal Izraelio MTEP fondą, kurio operatorius yra būtent Izraelio inovacijų tarnyba, ji, beje, buvo sukurta ūkio ministerijos, bet dabar yra absoliučiai nepriklausoma, ir tik valdyboje dalyvauja ūkio ministerijos ir švietimo ir mokslo ministerijos žmonės, būtent fondas yra skirtas tam, kad finansuotų tas proveržio idėjas.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia V. Poderys, ruošiasi A. Armonaitė.

V. PODERYS (LVŽSF). Dėkoju, ministre, už reikalingą įstatymą. Bet kyla daugybė klausimų. Viena iš pagrindinių problemų yra vadinamasis mirties slėnis tarp tyrimų ir inovacijų. Niekaip jie nesusieina, todėl vadinamas mirties. Perskaitęs įstatymą niekaip nesupratu arba nematau tų mechanizmų, kurie užpildytų tą tarpą arba kurie spręstų tą mirties slėnio problemą.

Kitas klausimas. Kodėl įstatyme nevertojate tarptautinės terminijos, kuri paprastai vartojama, aprašant viso vertės kūrimo grandinę? Todėl, man atrodo, kyla labai daug nesusipratimų. Ką iš tikrųjų norime skatinti ir kas yra kas, ir kur yra riba tarp dviejų ministerijų ir dviejų sričių? Rinkos dalyviai kaip pavyzdį teikia žvakių fabrikėlį. Jeigu žvakių fabrikėlio savininkas įtaisys robotą ir atleis visus darbininkus, tai bus inovacija... technologijų plėtra, ar tokia technologinę plėtrą mes norime skatinti, čia daug kas...

PIRMININKĖ. Laikas, kolega!

V. PODERYS (*LVŽSF*). ...iš terminijos, kurią mes čia vartojame šiame įstatyme, lietuvišką, bet ne tarptautinę. Dėkui.

V. SINKEVIČIUS (*LVŽSF*). Pirmiausia teiginys, kad įvedamos naujos, tikslinamos, plečiamos, siauriamos ar net iškreipiamos esamos sąvokos, nederinant jų tarpusavyje, yra neteisingas, nes iš tiesų visi terminai yra apibrėžti Europos Sąjungos teisės aktuose, EBPO dokumentuose ir tame pačiame „Frascati vadove“.

Kitas dalykas, kalbant apie mirties slėnį, jis susidaro būtent dėl to, kad Vyriausybė investuoja į mokslinius tyrimus, verslas investuoja į inovaciją. Eksperimentinė plėtra šiuo atveju lieka absoliučiai užmiršta, susidaro principas, kur prasmenga eksperimentinė plėtra, kai produktas turėtų būti gaminamas. Mums labai svarbu, kad vis dėlto tiek verslas galėtų užsiimti eksperimentine plėtra, tiek mokslas. Mokslininkas turėtų būti motyvuotas kurti produktą, o jo kompetencija priklausytų ne tik nuo publikacijų skaičiaus. Tai būtent šiais įstatymais ir siekiame, kad tas holistinis požiūris vyrautų per visus etapus.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia A. Armonaitė.

A. ARMONAITĖ (*LSF*). Dėkoju, ministre. Išties man patinka įstatymo idėja ir linkiu sėkmės įgyvendinant. Turiu porą klausimų. Jūs, neabejoju, esate susipažinęs su įvairiais skaitmeninės ekonomikos reitingais ir Lietuvos pozicija tenai. Deja, taip yra, jog būtent valstybės vaidmuo smukdo Lietuvą šituose tarptautiniuose reitinguose, ir apskritai tai, kas susiję su skaitmenine ekonomika ir valstybės vaidmeniu, yra pakankamai silpni Lietuvos pasiekimai. Atviri duomenys, išmanūs įsigijimai per viešuosius pirkimus, elektroninės valstybės paslaugos iš tikrųjų nusileidžia daugeliui mūsų regiono, Šiaurės Baltijos regiono, valstybių. Kaip jūs manote, kaip šitas įstatymo projektas ir, tiesą sakant, naujas politikos požiūris, kurį jūs atnešėte į Ūkio ministeriją, jūsų politinė komanda, kaip vis dėlto spręs šią situaciją? Dėkoju.

V. SINKEVIČIUS (*LVŽSF*). Ačiū. Pirmiausia mūsų kaimynė, kaip čia pavadinti, Estija, toki įstatymą priėmė nelabai seniai, prieš aštuonerius metus, ir akivaizdu, kad visose švieslentėse jos rodikliai labai smarkiai pagerėjo. Pagrindinis dalykas, ko mums ir trūksta, tai iš tiesų būtent to darnaus požiūrio valstybėje, ko mes ir siekiame – labai aiškiai išdėlioti atsakomybių sritis, kas už ką atsakingas. Šiandien buvo numatoma taip, kad tik moksliniai tyrimai gali kurti inovaciją, kas iš tiesų... Aš abu ir pristatau. Gerai. Šiandien yra numatyta, kad tik moksliniai tyrimai kuria inovaciją, ką mes siekiame apibrėžti, kad vis dėlto visi rinkos dalyviai būtų skatinami vienodai, tie, kurie kuria, kurie eksperimentuoja, kurie įgyvendina eksperimentinę plėtrą, ir tos politikos įgyvendinimas, jos formavimas būtų labai aiškiai apibrėžtas valstybėje. Šiandien mes turime per daug sričių, per daug tikslų, taip pat turime labai neaiškių priežiūros agentūrų, kurių taip pat yra akivaizdžiai per daug. Visa tai nėra tik Ūkio ministerijos išradimas, tai yra Europos Komisijos ir EBPO rekomendacijos, kurias mes siekiame įgyvendinti.

PIRMININKĖ. Ačiū. Ministre, jums skirtas laikas pateikti įstatymų projektus baigėsi. G. Steponavičius tikriausiai prašys pratęsti klausimus.

G. STEPONAVIČIUS (*MSNG*). Labai ačiū, gerbiama pirmininke. Dėl vedimo tvarkos.

PIRMININKĖ. Prašom.

G. STEPONAVIČIUS (*MSNG*). Atsiprašau, ministre, kad mano gestikuliacija gale jus sutrikdė, aš norėjau atkreipti dėmesį posėdžio pirmininkės, kad pristatant du projektus proporcingai yra skiriama ne 10 minučių laiko užduoti klausimams. Tikrai naujas sisteminis požiūris, svarbūs projektai, tai aš prašyčiau...

PIRMININKĖ. Mūsų valioje apsispręsti.

G. STEPONAVIČIUS (*MSNG*). ...elgtis pagal Statutą.

PIRMININKĖ. Jūsų prašymas – pratęsti diskusijų, t. y. klausimų laiką? Kiek?

G. STEPONAVIČIUS (*MSNG*). Statutas automatiškai numato, aš neformuluoju prašymo.

PIRMININKĖ. Mieli kolegos, lydimieji...

G. STEPONAVIČIUS (*MSNG*). Taip turi būti daroma.

PIRMININKĖ. Patikslinu ir ypač tiems Seimo nariams, kurie ne pirmą kadenciją. Čia yra lydimasis įstatymo projektas, paketai visada su lydimaisiais. Priimame sprendimą, kiek pratęsti lai-

ko klausimams, nes norinčių paklausti yra daugiau. Prašome balsuoti. Kas siūlo? Kokių yra siūlymų? Penkios minutės. (*Balsai salėje*)

V. SINKEVIČIUS (*LVŽSF*). Aš tai tikrai galiu atsakinėti.

PIRMININKĖ. Kiti nori dešimt minučių. Gerai. Kartu pratęsimė rytinio posėdžio laiką, nes jis taip pat baigėsi. Tie, kurie mano, kad reikia pratęsti penkias minutes, prašome balsuoti mygtuku „už“, kurie mano, kad reikia klausinėti dar dešimt minučių, nes jau klausinėjame 12, spaudžia mygtuką „prieš“.

Mieli kolegos, penkias minutes, kol jūs ginčijotės, ministras atsakys į klausimus ir rasime kompromisą. Penkios minutės – už, dešimt minučių – prieš. (*Balsai salėje*) Nesiginčykime, praeis tos penkios minutės. Aš, kaip posėdžio pirmininkė, pratęsiu penkioms minutėms ir taškas. O taip ir apsisprendė Seimas. Gražiname norinčius paklausti. Penkias minutes dar klausiamo.

Klausia E. Pupinis.

E. PUPINIS (*TS-LKDF*). Ačiū. Gerbiamas ministre, savaiame suprantama, kad sritis labai svarbi, tačiau norėčiau paklausti, kodėl dalyvavimas verslo srityje mokslo yra gana silpnas, bene silpniausias visoje Europos Sąjungoje? Ar tai yra politikų prastas darbas ir santykių ieškojimas, ar tai nepasitikėjimas mokslu? Ačiū.

V. SINKEVIČIUS (*LVŽSF*). Tai yra labai kompleksinė problema. Aš nepasakyčiau, vienas dalykas... Viena vertus, iš tiesų mokslininkas labai dažnai yra nesuinteresuotas, nemotyvuotas padėti verslui, bet, kita vertus, nepamirškime, kad ir mūsų verslas kartais yra labai nekantrus. Kreipiantis dėl vienos ar kitos pagalbos dėl produkto, pavyzdžiui, į mokslo instituciją, reikia suprasti, kad mokslininkui iš pradžių reikia iširti problemą, išsigilinti, suprasti. Rezultatas, kurio galbūt nori verslininkas, nebūtinai bus toks. Čia, žinoma, yra rizika, o į tai reikia investuoti pinigus. Kartais ir verslui pritrūksta brandos, todėl valstybė privalo maksimaliai sudaryti sąlygas ir *fasilituoti* tą jų susitikimą.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia G. Steponavičius. Ruošiasi R. Miliūtė.

G. STEPONAVIČIUS (*MSNG*). Labai ačiū. Gerbiamas ministre, aš irgi iš principo sveikinu šį įstatymų paketą, kurį jūs teikiate. Kartu noriu priminti, kad Lietuvos ištis nėra prastos pozicijos Europos Sąjungos mastu, mes esame 2017 metų inovacijų švieslentėje, nors ir nuosaikūs pažangą padarę, kol kas 16 vietoje iš 28 valstybių. Bet, natūralu, ir estai niekuo neišsiskiria. Mes esame visiškai toje pačioje grupėje ir siekiame apie 80 % Europos Sąjungos vidurkio.

Bet, kaip ir kiti kolegos minėjo, kokių jūs tikėtės rezultatų ir kaip greitai po šio įstatymo priėmimo pritraukiant privačias lėšas, nes iš tiesų valstybė skiria netoli 1 % BVP, bet bendras rodiklis, siekinys 2020 metais, Europos Sąjungos rekomendacija yra 3 % BVP, įskaitant privačias investicijas, ir mes čia esame uodegoje. Tai kokių jūs tikėtės rezultatų?

V. SINKEVIČIUS (*LVŽSF*). Ačiū. Labai geras klausimas. Iš tiesų, kalbant apie Estiją, mes net neturėtume lygintis. Mes turime puikų biotechnologijų potencialą, puikų lazerių potencialą, kuris turėtų tik augti.

Šiuo atveju atsakymas yra labai paprastas. Verslas sutiks investuoti tik matydamas naudą. Jeigu mes sugebėsime labai aiškiai poįstatyminiuose aktuose sudėlioti privataus ir viešojo verslo partnerystę, jų principus, labai aiškų fondo veikimą, tuomet galime tikėtis net ir to santykio, kad vienas su vienu, kur valstybė investuoja ir verslas investuoja į skirtingus projektus. Bet verslas taip pat turi turėti labai aišką viziją ir matyti, kad jo investuojamos lėšos duos vieną ar kitą grąžą.

Šiandien, kaip ir sakiau, tiek verslui labai dažnai pritrūksta supratimo apie mokslo potencialą, tiek ir mūsų mokslas kartais, deja, nėra suinteresuotas padėti verslui vienu ar kitu sprendimu.

PIRMININKĖ. Ačiū. Klausia R. Miliūtė.

R. MILIŪTĖ (*LVŽSF*). Dėkoju, gerbiama posėdžio pirmininke. Ačiū, ministre, jums už pristatymą. Niekas neturi abejonių, kad ši reforma yra reikalinga. Išsamesnes diskusijas dar turėsime tiek Ekonomikos komitete, tiek pakomitetyje. Dabar turiu jums vieną klausimą. Pagrindinis akcentas yra verslo inovacijos, tačiau norėčiau paklausti, ar ši reforma bus palanki viešojo sektoriaus ir socialinėms inovacijoms?

V. SINKEVIČIUS (*LVŽSF*). Be jokios abejonės, taip, aš neišskirčiau selektyviai šiuo atveju verslo, o inovacijos, ką mes ir bandome padaryti, tai neignoruoti jokių inovuojančių subjektų. Šiandien inovacijos vyksta visur: susisiekiame, žemės ūkyje, tame pačiame viešajame sektoriuje. Mums

ypač svarbu, kad vis dėlto tai virstų vienu ar kitu produktu, kurį mes galėtume sėkmingai eksportuoti, o tas eksportas didintų mūsų šalies ekonomikos rodiklius.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Ir paskutinis klausia K. Glaveckas. A. Kubiliaus nematau salėje.

K. GLAVECKAS (LSF). Gerbiamas ministre, pasaulyje iš tikro veikia galybė investicinių fondų, tai investicijos į technologijas, į naujas ekonomikas ir t. t., ir panašiai. Daugelis tai yra sukurti privatūs fondai. Jūsų fondas iš dalies remsis biudžeto ar kitomis valstybės lėšomis, arba ištekliais. Sakykite, kokius finansinius instrumentus jūs galvojate panaudoti, kad sujungtumėte kaip tik tą valstybės dalį su privačia iniciatyva, su tais fondais, kurie galėtų būti organizuoti arba bendrai apimti tam tikras programas? Pavyzdžiui, kokia nors regiono skaitmeninimo programa galėtų apimti ir valstybės dalį, ir, tarkim, privačios iniciatyvos dalį, privačių pinigų, nes tokios programos, kurios konkrečios yra, pavyzdžiui, skaitmeninimas ar regionų, ar miestų, ar dar kieno nors, iš tikro yra labai svarbios dabartiniam etapui, ruošiantis pereiti į naują ekonomiką. Kokia čia yra jūsų pozicija?

V. SINKEVIČIUS (LVŽSF). Dėkoju. Iš tiesų skaitmeninimas, manau, taip prognozuojant, realiai po 2020 metų nebus didelė problema, nes Europos Sąjungoje tai yra viena pagrindinių diskusijų. Šiandien tiek Vokietija, tiek kitos valstybės sparčiai skaitmeninamos ir Europos Sąjungos biudžeto asignavimų skaitmeninimui mes gausime pakankamai. Mums dabar labai svarbu vis dėlto patiems pasirengti, padaryti tą skaitmeninį auditą įmonėse, žinoti, kokia yra mūsų parengtis. Fondo viziją vis dėlto aš matau, kad reikėtų finansuoti verslo įmones, ypač naujas ir inovatyvias, ir didelį augimo potencialą turinčias mažas ir vidutines įmones kūrimosi stadijoje, amortizuoti šių įmonių verslo riziką, skiriant neatlygintą arba gražintą finansavimą taikomiesiems moksliniams tyrimams. Taip būtent mūsų mokslininkų potencialas būtų išnaudojamas tų įmonių, sakykim taip, išsisukimui ir plėtrai bei augimui.

PIRMININKĖ. Ačiū, ministre, už atsakytus klausimus ir už pateikimą.

Motyvai. Nuomonė už – E. Gentvilas. Prašau.

E. GENTVILAS (LSF). Ačiū. Čia geras projektas, vienas iš šešių Vyriausybės teikiamų reformų paketo projektų. Manychiau, kad jis mažiausiai sukels kontroversiją, palyginti su kitais šiandien svarstytais projektais. Tai čia reikia iš tiesų pasidžiaugti, dabar galime kalbėti apie tą atsilikimą, kai sudedi valstybės finansavimą su verslo finansavimu, gauni tikrai prastus rezultatus. Šiuo atveju reikėjo imtis reformuoti tą sistemą. Būtent to link institucinės atsakomybės, institucinės koncentracijos keliu nuėjo projekto autoriai. Manau, kad tai yra išeitis, nes šiandien išbarstymas ir nekoncentravimas yra didžiulė administracinė, biurokratinė problema. Greta to prisideda, kai Švietimo ir mokslo ministerija kelia papildomų reikalavimų, tarkim, tokių: būtina turėti mokslų daktaro laipsnį turintį mokslininką, dirbantį tame kolektyve. Ne vien mokslų daktaro laipsnį turintis asmuo kuria mokslinę produkciją. Tai gal nereikalingi tokie susiaurinimai ir apsiribojimai?

Mokslo slėnių patirtis iš tikrųjų verčia imtis pokyčių. Atskirai kalbėta buvo Švietimo ir mokslo komitete ir Ekonomikos komitete. Atlikus tą auditą, mes šiandien matome, ką reikia daryti. Džiaugiuosi, kad ministras pateikė tokį projektą.

Ir pabaigoje. Jeigu paminėta Š. Pereso patirtis Izraelyje, tai aš linkiu ministrui V. Sinkevičiui tapti lietuviškuoju Den Siaopinu, kuris rinkos reformas Kinijoje pradėjo, nors pats gal dar ir nebuvai gimęs, kai Den Siaopinas pradėjo tas reformas. Sėkmės!

PIRMININKĖ. Ačiū už nuomonę ir palinkėjimus.

V. Kamblevičius – prieš.

V. KAMBLEVIČIUS (TTF). Ačiū. Iš tikrųjų, kai paklausai, lyg ir normalus projektas, lyg ir geros idėjos, tačiau pačiam autoriui, kuris pristatė, reikėjo gal geriau įsigilinti, kaip buvo daroma su slėnių sukūrimu. Reikėjo padaryti tam tikrą analizę, kiek jie buvo naudingi, kokia perspektyva. Pasirodo, kai atliko Valstybės kontrolė auditą, tiesiai šviesiai pasakė: mokslo slėniai – tai nuomotojai, ne investicijų šaukliai. Nei daug, nei mažai – buvo išmesta 628 mln. eurų, iš tų visų plotų, kuriuos mes sukūrėme lyg ir inovacijoms, mokslui, 94 % – nuomojamoms patalpoms.

Kur mes einame, mieli kolegos? Pristatant šitą dalyką, reikėjo normaliai išanalizuoti ir pažiūrėti, ar mes nekartojame klaidų, kurios padarytos prieš mus dešimčiai metų. Nors nesu nusi-teikęs prieš mokslą, bet šiuo klausimu susilaikau, nes nėra aiškaus atsakymo.

PIRMININKĖ. Balsuojame dėl įstatymų projektų Nr. XIIIIP-2269 ir Nr. XIIIIP-2270, lydimojo.

Balsavo 82 Seimo nariai: už – 81, prieš nėra, susilaikė 1. Pritarta po pateikimo. Kaip pagrindinis siūlomas Ekonomikos komitetas. Kaip papildomas dėl antrojo įstatymo projekto, lydimojo Mokslo ir studijų įstatymo numatytas Švietimo ir mokslo komitetas. Ačiū.

E. Jovaiša.

E. JOVAIŠA (TS-LKDF). Ir dėl pirmojo taip pat Švietimo ir mokslo komitetas.

PIRMININKĖ. Papildomas Švietimo ir mokslo komitetas dėl abiejų įstatymų projektų.

E. JOVAIŠA (LVŽSF). Taip, dėl abiejų įstatymų projektų.

PIRMININKĖ. Sutarėme. Nėra kitų siūlymų? Kolegė I. Šimonytė. Prašom.

I. ŠIMONYTĖ (TS-LKDF). Labai ačiū, gerbiama posėdžio pirmininke. Tikrai nenorime nieko nei stabdyti, nei trukdyti, nei kitaip šito įstatymo kaip nors kelio apsunkinti. Žinau, kad siūlymą mūsų komitetą paskirti kaip papildomą jūs išbraukėte, bet vis dėlto aš nuolankiai prašyčiau palikti kaip papildomą komitetą. Mes rytoj tikrai patvirtinsime išvadą, yra tam tikrų dalykų, susijusių su turto disponavimu ir valstybės pagalba, kur reikėtų įstatymo projektą pakoreguoti. Bet mes tikrai išvadą pateiksime rytoj ir linkime sėkmės.

PIRMININKĖ. Kolegos, ar galime bendru sutarimu pritarti, kad kaip papildomas būtų ir Audito komitetas, jis pasirengęs svarstyti? Puiku. Svarstymo data birželio 21 diena. Pritariame bendru sutarimu. Dėkoju.

Rytinį posėdį baigiame. Registruojamės. Vakarinis posėdis 15 valandą. O nuo tų įstatymų projektų, kurie nebuvo suspėti apsvarstyti dabar, o tai yra projektai Nr. XIIIIP-1446, Nr. XIIIIP-1835, Nr. XIIIIP-1927 ir Nr. XIIIIP-1928, pradėsime vakarinį posėdį.

Užsiregistravo 67 Seimo nariai. Ačiū. Iki pasimatymo vakariniame posėdyje. Rytinį posėdį baigiame. (*Gongas*)

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

IV (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO POSĖDŽIO NR. 185 STENOGRAMA

2018 m. birželio 12 d.

*Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotojai
A. NEKROŠIUS ir I. DEGUTIENĖ*

PIRMININKAS (A. NEKROŠIUS, LVŽSF). Gerbiamieji Seimo nariai, pradėdami vakarinį birželio 12 dienos posėdį. (*Gongas*)

Registruojamės.

Užsiregistravo 60 Seimo narių.

15.02 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-1446(2) (svarstymas)

Pirmasis vakarinės darbotvarkės klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-1446. Išvadas pristato Energetikos komisijos ir Ekonomikos komiteto narys V. Poderys. Prašau.

V. PODERYS (LVŽSF). Gerbiamasis pirmininke, mieli kolegos, pristatau Ekonomikos komiteto sprendimą, jis skamba taip: „Pritarti komiteto patobulintam Seimo nutarimui „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ projektui ir komiteto išvadai.“

Taip pat sprendimas sudarytas iš dviejų dalių. Ir antrasis skamba taip: „Prašyti Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos iki 2018 m. rugsėjo 3 d. Ekonomikos komitetui pateikti išsamų veiksmų planą, numatant jame konkrečias priemones ir jų įgyvendinimo datas, užtikrinant Lietuvos energetinį ir geoenergetinį saugumą ir įgalinant išlaikyti elektros sistemos stabilų darbą jau 2021 metais, jeigu iškiltų būtinybė atsijungti ar būtume atjungti nuo BRELL elektros žiedo.“ Komitete pritarta bendru sutarimu.

Taip pat, pirmininke, jeigu nieko prieš, aš...

PIRMININKAS. Komisija.

V. PODERYS (LVŽSF). ...perskaitysiu Energetikos komisijos sprendimą: „Iš esmės pritarti Seimo nutarimo projektui Nr. XIIIIP-1446 ir siūlyti pagrindiniam Ekonomikos komitetui jį tobulinti atsižvelgiant į Lietuvos vėjo elektrinių asociacijos, Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos, Seimo nario S. Gentvilai, Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų asociacijos, visuomenės iniciatyvos pastabas ir pasiūlymus, kuriems komisija pritarė, taip pat į komisijos pasiūlymus.“ Pritarta bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kas galėtų pristatyti Aplinkos apsaugos komiteto išvadą? Simonai Gentvilai, gal galėtumėte pristatyti komiteto išvadą?

S. GENTVILAS (LSF). Atsiprašau, kolegos, tiesiog nebuvo pasirėngęs. Komitetas svarstė strategijos projektą. Balsavimo rezultatai buvo 5 už, prieš nebuvo, 2 susilaikė.

PIRMININKAS. Dėkojame. Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininko nematau, bet irgi gal kas nors galėtų iš komiteto pristatyti? Tuoj pažiūrėsime, kas priklauso. Gal J. Jarutis galėtų? Taip. J. Jarutis galėtų pristatyti NSGK išvadą.

J. JARUTIS (*LVŽSF*). Gerbiami kolegos, atsiprašau, šiek tiek vėluojame. Kaip papildomo komiteto išvada – pritarta bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkojame. Diskutuoti užsirašė 6 žmonės. Pirmasis – A. Kubilius. Prašom į tribūną.

A. KUBILIUS (*TS-LKDF*). Gerbiami kolegos, aš gal labai trumpai. Iš tikrųjų strategija ilgai svarstyta ir turbūt nereikia ten ieškoti kokių nors detalių. Daug kas pataisyta taip pat ir mūsų frakcijos narių pastangomis. Galbūt yra kai kurių neaiškumų, kurių norėtusi išvengti, ir norėtusi daugiau aiškumo. Aš visų pirma turiu omenyje tai, kaip yra formuluojamos kai kurios nuostatos dėl elektros generacijos pajėgumų Baltijos regione, kur yra labai aiškiai išdėstomi skaičiai, kaip atrodys per artimiausius dešimtmečius elektros suvartojimo poreikiai ir kaip mažės savi gamybos pajėgumai. Tuo tarpu naujai suprojektuotų pajėgumų galios kol kas yra labai menkos, todėl lieka daug neaiškumų, kaip atrodys per artimiausius dešimtmečius būtent ši sritis. Nenoriu sakyti, kad negerai, kad į tai nėra iš karto jau duodama atsakymo, bet tai, be abejoj, palieka daug erdvės spėlionėms.

Kas man labiausiai kelia nerimą, į ką norėčiau atkreipti dėmesį, nors žinau, kad dėl to buvo daug diskutuojama ir komitetuose, ir lyg ir yra sudėliota tam tikra strategijos nuostatų redakcija, kuri lyg ir duoda atsakymus, bet būtų gerai, kad tie atsakymai būtų aiškiau formuluojami ir čia, Seimo salėje, būtų aišku, apie ką mes kalbame. Iš tiesų nemažai pastaruoju metu kalbame apie Lietuvos elektros sistemų sinchronizaciją su Vakarais. Čia premjeras ir Vyriausybė deda daug pastangų, kad susitartų su regiono partneriais ir su kaimynine Lenkija. Ne viskas pavyksta taip greitai, kaip norėtusi. Reali data yra 2025 metai, apie ją dabar kalbama. Tam reikia ir bendrų Europos Sąjungos pastangų, čia su datomis nieko daug pagreitinti turbūt neišeis.

Bet, iš kitos pusės, jei sekate energetikos tematiką ir sekate Rusijos žiniasklaidą, artimą Kremliui, tai iš ten girdisi nemažai pareiškimų, ar propagandinių, ar tikrų, kad Rusija bus pasirengusi Baltijos valstybes atjungti nuo BRELL sistemos jau 2020 metų pabaigoje. Ir todėl lieka klausimas, į kurį mes patys turime turėti atsakymą, galbūt to nebus, kad mus atjungs, kas čia žino, nežinom, nežinome, ar tikrai Rusija bus tam pasirengusi, bet atsakymus į jų šias kalbas, kurias aš vertinu kaip tam tikrą grasinimą, mes turime turėti savo strategijoje ir savo veikloje. Jeigu Rusija tikrai pasirengusi mus atjungti nuo 2020 metų pabaigos, o mes pasirengę sinchronizuoti savo elektros sistemas su Vakarais tik nuo 2025 metų, tai kyla natūralus klausimas, kaip mes gyvensime tarp 2020 metų pabaigos ir 2025 metų. Iš tikrųjų reikia labai aiškių atsakymų.

Mano įsitikinimu, techniškai ir technologiškai Lietuva turi galimybių pasirengti taip, kad kartu su Baltijos valstybėmis nebūtų šantažuojama ir gąsdinama. Bet norėtusi, kad tą pareiškimą darytų net koks nors opozicijos parlamentaras, o kad tai darytų štai šitoje tribūnoje premjeras, turėdamas visą patikinimą ir „Lietuvos energijos“, ir „Litgrid“ kompanijos, ir visų kitų atsakingų Lietuvos įmonių, kad iš tikrųjų nepaliktume erdvės ir pagundos ar kokiam „Rosatomui“, statančiam Astravo elektrinę, ar Kremliui, ypač pasinaudojus mūsų kitų metų emociu politinio gyvenimo sezonu ir artėjančiais rinkimais, primesti mums visiškai žalingą temą gąsdinant, kad Lietuva tariamai yra nepasirengusi dirbti, atsijungusi nuo BRELL sistemos, jeigu mus atjungs ta pati Rusija. Tada, gundant mus kokiomis nors pagandomis, kaip jūs čia galėtumėte išvengti visų problemų, kad jūsų Maskva per greitai neatjungtų, pavyzdžiui, jeigu mes sutiktume tuo metu priimti ir pirkti to paties Astravo elektrą.

Aš nežinau, ar tai yra tikėtinas scenarijus, ar netikėtinas scenarijus, bet aš matau erdvę. Jeigu mes tos erdvės neužpildysime savo sprendimais ir savo griežtais politiniais ir...

PIRMININKAS. Laikas!

A. KUBILIUS (*TS-LKDF*). ...bendru sutarimu padarytais pareiškimais, aš matau erdvę Kremliui bandyti mūsų stiprumą tokiais grasinimais arba tokiais šantažais. Kol kas, bent jau taip, kaip aš perskaitau strategijoje, tą sudėtingą kalbą, kur kalbama lyg ir apie tą laikotarpį po 2020 metų, aš nežinau, ar tikrai ta kalba yra pakankamai įtikinama, kad mes tikrai būsimė pasirengę.

Aš tai perduodu ir V. Poderiui – strategijos rengėjui čia, Seime, ir kartu tikiuosi, kad premjeras ras proą ir iš tikrųjų duos ne tik mums atsakymą, bet duos ir Kremliui, kad tikrai čia mūsų niekas negalvotų šantažuoti.

PIRMININKAS. Dėkojame. Kitas diskutuos D. Kreivys. Nematau salėje. S. Gentvilas. Prašau.

S. GENTVILAS (LSF). Dėkoju, gerbiamas pirmininke, kuris yra energetikas. Taip pat sveikinu su tokio strateginio dokumento priėmimu. Ne veltui turbūt sėdite tribūnoje. Iš tikrųjų norėtusi pasidžiaugti tokio strateginio dokumento pristatymu, tokiu vyraujančiu konsensusu ir nekvestionavimu šitos strategijos.

Kuo ji man patinka? Kad iš esmės išvengta praeitų strategijų... arba tokios paradigmos mūsų energetikos sektoriuje. Virsmo taškas, kad mes pradėdame kalbėti apie energetiką kaip apie decentralizuotą verslo santykių sistemą, kur valstybė dalyvauja ir nustato tik žaidimo taisykles, objektyvias tiek privačiam verslui, tiek valstybinio kapitalo verslui, tiek fiziniams asmenims. Nežiūrime kapitalo kilmės, to, kuris nėra pavojingas arba įtartinas, ir žiūrime į galimybę, kad šitokiomis žaidimo sąlygomis galėtume įkvėpti tiek inovacijas, tiek pačius efektyviausius sprendimus.

Praeitose strategijose visiškai kitaip buvo žiūrima į energetikos vystymą Lietuvoje, nes buvo vadovojamasi logika, kad valstybė turi vykdyti makroprojektus, net ne privačios viešosios partnerystės, bet kartais tik išsamiai pati. Toks pasikeitimas šioje strategijoje yra labai sveikintinas, nes jis atveria ir demokratiją, ir inovaciją, ir konkurenciją. Tačiau strategijoje yra labai daug deklaratyvumo, ir ypač svarstymo metu mes vis kamantinėjome Energetikos ministeriją, kur veiksmų planas, nes dėl jo daugiausiai ginčų bus. Jame bus matyti konkretika. Šiandien, kai nematome veiksmų plano, iš tikrųjų sunku balsuoti už deklaraciją ir sunku ją kritikuoti, nes kai kur, atrodo, viskas yra priimtina.

Štai strategijoje, pavyzdžiui, labai didelis akcentas ir sveikintinas akcentas – atsinaujinanti energetika, tačiau toje pačioje strategijoje kalbama apie gamtinių dujų vartojimo didinimą. Šitie skaičiai nei sueina, nei yra bendri grafikai, nei yra aiškus išaiškinimas, kaip tai koreliuos. Jeigu mes masyviai investuosime į atsinaujinančią energetiką, kodėl mes vis dar didinsime gamtinių dujų vartojimą ir kodėl mes vis dar sakome, kad terminalo išpirkimas yra pati geriausia alternatyva, nes čia kol kas, kol nematome suvestinių skaičių, galime tikėtis rankomis ir balsuoti už deklaraciją. Ar tai yra prielaida ir dėl to, kad kol kas strategijoje nekalbama apie aplinkos taršos mokesčius, kuriuos nuosekliai mums rekomenduoja Europos Komisija – ir šiandien ryte, ir per savo metines ataskaitas ir apžvalgas? Kodėl mes nekalbame apie tuos dalykus, kai visą akcentą, atrodo, dedame ant atsinaujinančios energetikos?

Labai pasigedau strategijoje Aplinkos ministerijos dalyvavimo, ypač klimato kaitos išipareigojimų. Vėliau bus svarstomas mano pasiūlymas konkrečiai dėl šios strategijos, kur aš pats įtraukiau mūsų valstybinius išipareigojimus dėl klimato kaitos, šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo. Žiūrint Vakarų valstybių energetines strategijas, tai jos dažniausiai vadinamos energetikos ir klimato kaitos strategijomis. Šioje mūsų strategijoje tikrai vėliausiu etapu mes kalbame apie Lietuvą kaip darnią valstybę. Aš metu akmenį į valstiečius žaliuosius, kurie turėjo istorinį šansą iš esmės jau dabar užkoduoti ir pradėti kalbėti apie Lietuvą kaip apie visiškai visiškai žalią valstybę. Daug kas padaryta, trajektorija gera, bet mūsų ipareigojimai mažinti šiltnamio efektą sukeliančias dujų emisijas yra maži.

Kas dar džiugina šioje strategijoje? Kad ji pagaliau pasiekė Seimą. Pagaliau jinai pasiekė Seimą, nes buvęs energetikos ministras J. Neverovičius dar 2013 metų vėlyvą pavasarį vaikščiojo po Seimą ir sakė, jau rudenį mes atnaujinsime strategiją, bet sąmoningai ar nesąmoningai tada nebuvo patvirtinta strategija. Tikiuosi, iš gerbiamojo A. Butkevičiaus išgirsime... nes tada turėjo Vyriausybė laisvę iš esmės daryti daug dalykų. Kurtas „Lietuvos energijos“ holdingas, stipri valstybinė energetikos kompanija, „Independence“ kompensavimo mechanizmas buvo sugalvotas be strategijos, biokuras iškeistas į kogeneraciją. Strategija – puiku, bet su ja vėluojama bent trejetą metų. Kviečiu pritarti su visais kabliukais. Iš tikrųjų sveikintinas projektas, jis būtų dar sveikintinesnis, jeigu būtų pateiktas kartu su veiklos planu.

PIRMININKAS. Dėkoju. Diskutuoti kviečiu A. Butkevičių.

A. BUTKEVIČIUS (LSDDF). Gerbiamas posėdžio pirmininke, gerbiama kolegė, pratęsiu kolegės išsakytą mintį dėl Lietuvos energetikos strategijos. Tikrai jinai buvo pradėta rengti 2013 metais. 2016 metais jinai buvo pristatoma įvairioms organizacijoms, frakcijoms ir taip toliau, o tas pristatymas labai ilgai užsitęsė.

Kalbant apie dabartinę Energetikos strategiją reikia pasakyti keletą svarbių minčių. Pirmą, vis dėlto reikia pripažinti, kad Lietuva 2015 metais tapo energetiškai nepriklausoma valstybe, nes buvo elektros jungtys įgyvendintos su Švedija ir Lenkija ir buvo pastatytas Suskystintų gamtinių dujų terminalas, bet tai yra praeitis. Aš keletą minčių, kurių pasigendu strategijoje, apie ką mes tikriausiai, nepaisydami tos strategijos, turėtume kalbėti, diskutuoti ir numatyti tam tikrą priemonių planą. Apie priemonių planą ir gerbiamas A. Kubilius truputį buvo užsiminęs, kad mes, Lietuva, turime žinoti, kas vyksta ir kaimyninėse valstybėse, nes mes aiškiai esame pasakę, kad sinchronizuosimės su Vakarais.

Kai Rusija net ir raštu 2014 metais gavo iš Energetikos ministerijos aiškų atsakymą, kad mes BRELL sistemoje nebūsime, nebūsime ir sinchronizuosimės su Vakarais, tai Rusija pradėjo įgyvendinti tam tikrus planus. Pirmą, Kaliningrado srity, tikriausiai jūs girdėjote, jau pastatytos, galima sakyti, keturios kogeneracinės elektrinės, kurių bendras pajėgumas bus 1 tūkst. megavatų. Aš žiūriu į V. Poderį – taip? Jų šiandienos elektros energijos gamybos pajėgumai yra irgi 1 tūkst. megavatų. Jie elektros energijos pasigamina užtekinai jau šiuo metu. Vadinas, yra signalas, kodėl jie stato dar keturias kogeneracines elektrines. Tai yra signalas, tą kalbėjo ir gerbiamas A. Kubilius, pratęsiu jo mintį, kad tai yra tam tikras jau Rusijos tikriausiai numatytas žingsnis, kad Baltijos šalis reikia atriboti nuo BRELL, kiek įmanoma greičiau. Yra kitas kelias, jeigu jūs pastebėjote, ir mes kaip Energetikos komisijos nariai buvome „Litgrid“ bendrovėje, kad jie jau daro BRELL vadinamojoje sistemoje, be Baltijos šalių, irgi tam tikrą sinchronizaciją Rusijoje ir Baltarusijoje. Kas yra įdomu ir tai turi būti žinoma politikams, o ypač Energetikos ministerijos darbuotojams, ministrui ir Vyriausybei, kad, pavyzdžiui, nuo Baltarusijos link Visagino šiuo metu veikianči 750 megavatų elektros linija bus atjungta ir jų yra toks numatytas planas, žiūrint į perspektyvą. Ką Lietuva galvoja, kaip elgsis šituo atveju, jeigu, pavyzdžiui, Rusija daug anksčiau išėina į tą vadinamąją savo BRELL sistemą, palieka Baltijos šalis atskirai, o mes dar nebūsime, kaip sakyti, integravęsi į Vakarų Europos šalis? Tiek mums yra gerai, kad šio mėnesio 31 dieną, „Litgrid“ bendrovės vadovai sakė, bus galutinai parengta studija, kuri duos atsakymus, kokius Lietuvai reikia padaryti namų darbus, kad mes galėtume sėkmingai sinchronizuotis.

Kitas dalykas, mielieji, dažnai kalbame apie vėjo jėgainių statybą Baltijos jūroje. Nieko neradau šitoje strategijoje. Dar 2016 metais, kai Seime vyko diskusija, buvo daug pykčio, kad kas galės atlikti SPAV'ą, PAV'ą, geologiją ir visus kitus priešprojektinius dalykus. Mes tada Vyriausybėje tyliai pasisamdėme Klaipėdos universitetą, atlikome su jų turimu laivu beveik visus darbus. Galvoju, ginčykitės, bet mes darysime. Ginčykitės, ir iki šios dienos, kiek aš žinau, vyko visiškai neseniai diskusija, kaltinimai, kad kažkas protegavo tam tikras įstatymo pataisas. Šiandien aš pasiskambinau į Klaipėdą ir paklausiau, kas vyksta toliau dėl vėjo jėgainių statybos Baltijos jūroje? Nieko. Tylu. Jokių diskusijų nėra, jokių planų nėra, nieko nedavėme.

Kitas dalykas, prie TEC-3 buvome numatę kraštutiniu atveju, jeigu atsitiktų taip, kad elektros energiją atjungia nuo Lietuvos, buvo pradėta kalbėti ir diskutuoti net su Vokietija dėl baterijų pastatymo prie TEC-3. Strategijoje irgi nieko neradau. Mielieji, viena strategijos dalis yra gera pateikta, bet kokia gali būti strategija be veiksmų plano, plano A, plano B, plano C? Įvertinę išorinį poveikį, įvertinę staigius pokyčius elektros energijos, iš kur gausime rezervą? Jūs tikriausiai žinote, kad mes galime sukaupti rezervą užkūrę visas katilines, bet tam reikia 72 valandų, tai irgi ilgo-kai užtruktime. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkoju. Kitas į diskusiją kviečiamas A. Skardžius.

A. SKARDŽIUS (LSDDF). Gerbiamas pirmininke, gerbiami kolegos, sveikinu visus, kurie prisidėjo prie strategijos rengimo, kurie galų gale ją pateikė, nes mes kol kas gyvename pagal 2012 m. birželio 26 d. A. Kubiliaus Vyriausybės strategiją. Labai patogu neturėti strategijos, tada gali daryti, ką nori. Vienos verslo grupės nori gaminti šilumą, degindamos dujas, kitos nori biokurą, trečios atliekas deginti, o už viską sumoka kas? Sumoka vartotojas. Nori vienos tiesti išilgai Lietuvos elektros linijas, kitos skersai, vėl moka. Vienos į Skandinaviją jungtį nori daryti, kitos į Lenkiją. Taip pat sumoka vartotojas. Kokie reikalingi pajėgumai? Mes, tiksliau sakant, verslo grupės save identifikuoja kartu su energetikos... nesant Energetikos strategijos kaip regionų lyderius, kaip Lietuvą, bet ar prie tos lyderystės finansiškai prisideda mūsų kaimynai latviai ir estai? Pasirodo, kad

ne. Nė dėl vieno projekto nesame mes susitarę, nei dėl sinchronizavimo su Vakarų Europa, nei dėl dujotiekių sujungimo, nei dėl buvusios Visagino atominės elektrinės statybos, nei dėl LNG terminalo išlaikymo kaštų. Niekas neprisideda, todėl visi savitiksliai projektai, kuriuos inicijuoja verslo grupės, turėdamos didžiulius stogus, užsitikrinsios nepajudinamus stogus, verčia mūsų pensininkus išlaikyti tokius infrastruktūros projektus, mokėti po 100 mln. į Bermudus už laivo nuomą, kai savo laivą galėjome turėti ir per dvejus metus būtume tuos 250 mln. sumokėję Korėjos laivų statybos kompanijai. Aš turiu omeny dolerių, ne eurų, nes tiek kainavo tas laivas. O dabar mes sprendžiame: pirkti, nepirkti, toliau tą gimnapusę vilkti. Bet atsivertęs naują strategiją tikrai matau džiuginančią tendenciją, tai yra kryptis, tikslas atsisakyti iškastinio kuro.

Gerbiamieji, mes milijardus šiandien suplanavę energetikos sektoriuje investuoti būtent į iškastinio kuro infrastruktūrą. O strategijos tikslas yra atsisakyti iškastinio kuro. Tai kuria kryptimi mes einame? Kryptis atsisakyti iškastinio kuro strategijos yra aiškiai nedviprasme, Visagino atominė elektrinė – likviduota UAB. Tikslas nebėra atominės elektrinės, bet nesuprantama investicijos infrastruktūra. Tai čia tenka apgalestauti. Kaip komisijos pirmininkas dėl buvusios tos strategijos, kurią mes dabar keičiame nagrinėdami ją ir tirdami, galiu pasakyti: nė vieno energetinio projekto nebuvo daryta naudos ir kaštų analizė. Visi vadovaujantys ekonomistai vertė tą dalyką daryti, bet ne, buvo vienas burtažodis. Nesvarbu, kad strategijoje nėra to projekto, bet jis buvo pripažintas energetiniu nacionalinės svarbos strateginiu objektu ir čia naudos kaštų analizės nebereikia.

Todėl šiandien, aš manau, strategijoje (galbūt dar iki priėmimo) labai aiškiai reikėtų numatyti, kuria kryptimi Lietuva eina: ar, pavyzdžiui, šilumos gamyboje naudoja savo nacionalinę iškastinį kūrą, t. y. biokūrą, ar importuojamą brangų kūrą? Ar energetikoje, elektros gamyboje naudojame vėją, t. y. nekainuojančią energijos rūšį, galbūt ateityje, kai atpigs ir saulės energetika... ar naudojame brangų importuotą? Tai aš suprantu, kad kuro importuotojai nori, kad mes importuotume, kad sėdėtume ant tos adatos, nesvarbu, ar tai būtų „Gazpromo“ adata, ar „Statoil“ adata, bet šiandien energetikos ekspertai aiškiai teigia, kad dujos tampa rezerviniu kuru. Rezerviniu, o mes jį įvardijame kaip strateginį.

Aš manau, kad kai strategijoje nėra aiškių krypčių, tada galima statyti, iš energetikos vartotojų įgyvendinti visokius projektus, kuriant šeimos verslui, įvairiems politikams infrastruktūrą, viską apmokėti, Vilniaus savivaldybei pirkti elektromobilius ir juos ten nuomoti, užsiimti visai pašaline veikla. Tad aš manau, kad strategija turi būti Konstitucija... atitiktis kaip Konstitucija energetikoje. Tai turi Energetikos strategiją ir nevalia nuo jos nukrypti. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Ir paskutinis diskutuoti kviečiamas V. Poderys.

V. PODERYS (LVŽSF). Gerbiamas pirmininke, mielieji kolegos, džiugu, kad iš esmės kalbėjusių palankūs atsiliepimai, tik nuo savęs galiu pridėti, kas naujo šioje strategijoje ir kas čia yra keičiama. Visų pirma, palyginus su senąja, yra aiškiai išdėliota, aiškiai įsipareigota daryti sinchronizacijos projektus, t. y. atsijungimą nuo Rusijos sistemos ir prisijungimą prie Vakarų. Ir tai jau vyksta kaip realus ir aiškus projektas. Tik kolegą A. Kubilių, kurio čia nėra, galiu patikinti, kad jau valstybė turi tą ekstremalų planą, ką daryti ir kaip išlaikyti stabilų tinklą, jeigu reikėtų anksčiau dirbti savarankiškai ir stabiliai.

Antra tokia didžioji dedamoji žinia, aišku, yra žalioji energetika, arba atsinaujinanti energetika. Kitaip sakant, jau pasaulyje ar Vakarų pasaulyje vyko tas virsmas, kai žalioji energetika iš nišinės... energetika pažaidimui virsta pagrindine energetika. Ir ant tos – angliškai *mean stresam*, arba pagrindinės energetikos, stovi šalių ūkis. Ir šia linkme su daugeliu kitų Europos šalių ir einame.

Trumpai atsakant į pastabas dėl A. Kubiliaus nuogaštavimų, kad neturėsime ekstremalaus plano anksčiau nei 2025 metais, tai jis yra ir dar bus tobulinamas.

Dėl to, kad kartu su veiksmy planu, tai turbūt to veiksmy planu Vyriausybė ir negali kartu pateikti patvirtinto. Turbūt turime galvoje projektą arba apmatų veiksmy planu. Čia aš tikrai priitariu kalbėjusiems.

Dabar, kas savaiame aišku ir kur einama, kad energetika ir klimato kaitos priemonės turi eiti kartu. Be abejo, Europos Komisija savo teisės aktais turbūt ir nustatys, kad jau nuo šių metų pabaigos visos šalys rengs klimato kaitos ir energetikos planus pagal tam tikrą formatą. Šiuo atveju visas tokias strategijas bus galima palyginti ir, kas dar svarbiau, regione galėsime turėti bendrą planą, nes visi tie planai pagal šalis bus pagal tam tikrą formatą, pagal tam tikrus reikalavimus.

Turbūt kliuvo kalbėjusiems, kad yra išplaukta dėl generacijos vystymo. Iš tikrųjų dėl generacijos vystymo paaiškės po kelių metų, ką dar turime pastatyti, ar dujines jėgaines, ar baterijas, kaip kolega A. Butkevičius minėjo, ar Kruonio 5-tą su kitokiu darbo režimo bloku, ar visus tris.

Jeigu atsiliepiu į kolegos Artūro pastabą dėl didžiųjų projektų finansavimo, taip, iš tikrųjų kai kurie projektai, kurie tarnavo visoms trimis Baltijos šalims, buvo finansuojami Lietuvos kartu su Europos Komisija. Taip, taip yra buvę. Bet dabar į priekį. Kai finansuoja Europos Komisija, jos reikalavimai yra, kad būtų paskaičiuojama, ar yra nauda regionui, ir prie finansavimo prisidėtų visos šalys, gaunančios naudą. Tai yra Komisijos kofinansavimo taisyklė. Aš tikiu, kad ir sinchronizacijos projekto atveju dalinsimės sąnaudas labai sąžiningai ir švariai pagal tai, kokią naudą gausime.

Kolegos, man atrodo, jau būtų laikas ir patvirtinti, ne šiandien, bet artimiausiomis dienomis, Energetikos strategiją. Dėkui už atsiliepimus. Dėkui, pirmininke.

PIRMININKAS. Dėkojame. Diskusijas baigėme.

Toliau pereiname prie siūlymų. Pirmasis Seimo narys S. Gentvilas turi savo siūlymą. Gal galėtumėte pristatyti?

S. GENTVILAS (LSF). Kolegos, siūlymas yra iš keleto dalių. Visų pirma, kadangi strategijoje aptariama, kokia dalis atsinaujinančių energetikos išteklių bus panaudota energijos gamybai 2050 metais, tai daugelis Vakarų pasaulio valstybių jau dabar pasakė, kad, pavyzdžiui, 2040 metais arba 2045 metais jie nebenaudos angliavandenilių išteklių, o naudos tikrai atsinaujinančią energetiką. Tai keletas siūlymų yra susiję su 2050 metų tikslu, kad 100 % Lietuvoje suvartotos energijos kiekis būtų pagamintas iš atsinaujinančios energetikos.

Kas yra labiau svarbu ir dėl ko su Energetikos komisija nesutariame, dėl ko greičiausiai balsuoti reikės, tai yra mano pasiūlymas dėl to, kiek šiltnamio efektą sukeliančių dujų mes turėtume sumažinti iki 2030 metų. Čia reikia labai stipriai suprasti ypač gerbiamiems ūkininkams ir valstiečiams žaliesiems. Jeigu jūs nepritarite šiam siūlymui, tai iš esmės įsipareigojimus mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir emisijas turės vykdyti būtent žemės ūkio sektorius, nes mano siūlymas yra, kad tai vykdytų... mes pakeltume kartelę transporto sektoriui ir energetikos sektoriui. Bet jeigu mes nepakeliame emisijos ribojimų transporto ir energetikos sektoriams, tada lieka labai didelė našta žemės ūkiui, kuris nėra įtrauktas į aplinkos taršos leidimų prekybos sistemą. Čia su Energetikos komisija nuomonės išsiskyrė. Aš labai siūlyčiau vis dėlto palaikyti mano pasiūlymą, kad mes įsipareigotume iki 2030 metų sumažinti mūsų emisijų kiekį 50 % aplinkos taršos leidimų prekybos sektoriuje dalyvaujantiems sektoriams ir 20 % tuose energetikos ir transporto sektoriuose, kurie nedalyvauja ATL prekybos sistemoje.

PIRMININKAS. Aš tikrai iš kalbos norėčiau pasitikslinti. Jūs balsuoti neprašote dėl 1–4, tik nuo 5 prašote. Taip?

Matau, linkčiojate galva, taip. V. Poderys gal galėtų pristatyti komiteto išvadą dėl šio S. Gentvilo siūlymo? Galite iš vietos.

V. PODERYS (LVŽSF). Komiteto nuomonė – pritarti iš dalies.

PIRMININKAS. Taip. Dėkojame. Kviečiu balsuoti dėl šio S. Gentvilo siūlymo, būtent dėl šios dalies, kuri yra, kaip minėjau, nuo 5 dalies. Balsuojame. Kas pritariate S. Gentvilo siūlymui, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę – prieš arba susilaikote.

Balsavo 103 Seimo nariai: už – 96, prieš nėra, susilaikė 7. Siūlymui pritarta.

Kitas siūlymas yra Aplinkos apsaugos komiteto. Gal galėtumėte pristatyti, nes yra pritarta iš dalies, gal galime ir Seime pritarti iš dalies?

K. MAŽEIKAI (LVŽSF). Mums tinka ta formuluotė.

PIRMININKAS. Taip, pritariame iš dalies bendru sutarimu.

Dėl viso po svarstymo. Nuomonė už – D. Kreivys. Prašau. Dainiau! Dėl viso.

D. KREIVYS (TS-LKDF). Čia dėl viso?

PIRMININKAS. Taip.

D. KREIVYS (TS-LKDF). Gerbiamieji kolegos, Energetikos strategija yra klausimas, kuris buvo svarstomas tiek Energetikos komisijoje, tiek Ekonomikos komitete, ir turbūt vienas iš tų retų klausimų, kai pozicijos ir opozicijos nuomonės sutapo, nes iššūkiai, laukiantys mūsų, yra dideli ir,

matome, labai aiškiai apibrėžti strategijoje. Pirmiausia – sinchronizacija, tai nuosavos gamybos didinimas, tai atsinaujinančių išteklių plėtra, tai tie klausimai, kurie užtikrins, kad mūsų energetinė sistema bus stabili ir elektros energijos kainos ateityje nekils, o galbūt dar ir mažės. Be to, elektros energijos didesnę kiekį mes galėsime pasigaminti patys. Tačiau kartu yra iššūkių, į kuriuos mes taip pat atsakėme pridėdami tam tikrus protokolus prie Energetikos strategijos. Juose aiškiai pasakome, kad turi būti priimtos priemonės, kad tuomet, kuomet nuo 2020 metų, kai Rusija bus pasiruošusi veikti desinchronizuotu režimu ir Kaliningradas bus pasiruošęs veikti desinchronizuotu režimu, o mes tikrai 2025 metais sinchronizuosimės su Vakarų kontinentiniais tinklais ir penkerius metus mes turėsime tam tikrą neapibrėžtą laiką, ir būsime pažeidžiami, turime turėti labai aiškų priemonių planą, kaip tuos penkerius pažeidžiamus metus mes išgyvensime. Aš džiaugiuosi, kad mes taip pat radome kompromisą tiek komisijoje, tiek komitete. Įmonės tą planą turi parengti, jį pristatys. Džiaugiuosi, kad mes, kaip minėjau, turime ir strategiją, ir turėsime planą, kuris atlieps tuos iššūkius.

Ir paskutinis palinkėjimas būtų Energetikos ministerijai – ne tik pateikti strategiją, bet taip pat stebėti ir vykdyti jos įgyvendinimą, ko anksčiau nebūdavo. Turėdavome daug strategijų, bet jų įgyvendinimo proceso niekas nesekdavo. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkoju. Visi motyvai išsakyti. Gal galime pritarti bendru sutarimu po svarstymo? (*Balsai salėje*) Siūlo balsuoti. Gerai, balsuojame. Kas pritariate projektui, balsuokite už, kas turite kitą nuomonę, balsuokite prieš arba susilaikykite.

Balsavo 104 Seimo nariai: už – 103, prieš nėra, susilaikė 1. Po svarstymo pritarta.

15.40 val.

Radiacinės saugos įstatymo Nr. VIII-1019 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1835(2)ES ir Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 2, 8, 24, 25 straipsnių, devintojo skirsnio pavadinimo ir priedo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1836(2)ES (svarstymas)

Radiacinės saugos įstatymo Nr. VIII-1019 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1835(2)ES. Sveikatos reikalų komiteto išvadas pristato R. Martinėlis. Kartu pristato ir išvadą dėl lydimojo. Prašom.

R. MARTINĖLIS (LVŽSF). Ačiū, pirmininke. Gerbiami kolegos, Sveikatos reikalų komitetas, kaip pagrindinis komitetas, svarstė Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymo pakeitimą. Esmė, kad yra perkeliama Europos Sąjungos direktyvos į Lietuvos teisinę bazę. Sveikatos reikalų komiteto sprendimas – pritarti komiteto patobulintam įstatymo projektui ir komiteto išvadoms bendru sutarimu.

Svarstymo išvada dėl lydimojo teisės akto – pritarti komiteto patobulintam įstatymo projektui ir komiteto išvadoms bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkojame. Diskutuoti niekas neužsirašė. Turime dvi pataisas. Pirmoji pataisa I. Degutienės. Prašom pristatyti.

I. DEGUTIENĖ (TS-LKDF). Aš sutinku su komiteto išvada, kad...

PIRMININKAS. Su siūloma korekcija. Gerai. Abi turite minty? Abi. Po svarstymo dėl motyvų niekas neužsirašė. Gal galime bendru sutarimu po svarstymo? Galime. Ačiū, pritarta po svarstymo bendru sutarimu.

15.42 val.

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 15 ir 21 straipsnių pakeitimo ir 8¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1927(2) (svarstymas)

Kitas klausimas – Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 kai kurių straipsnių pakeitimo ir 8¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1927(2). Pranešėjas Ekonomikos komiteto – B. Matelis. Taip pat kartu gal galite pristatyti ir lydimąjį? Atsiprašau, tik dėl pagrindinio projekto.

B. MATELIS (*MSNG*). Gerbiami kolegos, Ekonomikos komitetas kaip pagrindinis svarstė Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pataisas, projektą Nr. XIIIIP-1927. Komitetas atsižvelgė į Aplinkos apsaugos komiteto, Seimo Energetikos komisijos pastabas ir pritarė bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkojame. A. Skardžius pristatys Aplinkos apsaugos komiteto išvadą.

A. SKARDŽIUS (*LSDDF*). Gerbiamas pirmininke, gerbiami kolegos, Aplinkos apsaugos komiteto išvada dėl projekto Nr. XIIIIP-1927 yra pasiūlyti pagrindiniam Ekonomikos komitetui pritarti įstatymo projektui, patikslinus jį pagal Teisės departamento pastabas. Pritarta bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkojame. V. Poderys, Energetikos komisijos išvada.

V. PODERYS (*LVŽSF*). Gerbiamas pirmininke, mieli kolegos, bendru sutarimu komisija pritarė tokiam sprendimui: pritarti įstatymo projektui Nr. XIIIIP-1927 ir siūlyti pagrindiniam komitetui jį tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas, kurioms pritarė Energetikos komisija; taip pat atsižvelgiant į Teisės departamento pastabas įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1927 priėmimą derinti su įstatymų projektais Nr. XIIIIP-1835 ir Nr. XIIIIP-1836. Kaip miėnėjau, bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkoju. Diskutuoti užsirašė vienas Seimo narys – P. Saudargas. Kviečiu į tribūną.

P. SAUDARGAS (*TS-LKDF*). Dėkoju, gerbiamas posėdžio pirmininke. Gerbiami kolegos, šis įstatymo projektas nėra tiek formalus, kiek praeitas, nes kalbama apie vienos iš radioaktyvias atliekas šiandien tvarkančių organizacijų, konkrečiai Ratos, likvidavimą, uždarymą, reorganizaciją. Tačiau prieš tai, prieš pereidamas prie konkretesnių techninių praktinių dalykų, norėčiau šiek tiek pradėti nuo strateginių, kad vis dėlto mes kalbame apskritai apie didžiausią Lietuvoje problemą, mastą, projektą, kuris vykdomas šiuo metu Ignalinos atominėje elektrinėje, tai yra mūsų radioaktyviųjų atliekų, kurios yra likusios atominę elektrinę uždarius, sutvarkymą. Čia esmė turbūt yra pinigai. Ten nei daug, nei mažai – apie 2 mlrd. eurų reikia, kad tą projektą mes užbaigtume sėkmingai.

Turbūt visa ta problema užsikodavo dar Lietuvai stojant į Europos Sąjungą: sutartyje mes įsipareigojome uždaryti atominę elektrinę, Europa įsipareigojo mums duoti pinigų, tačiau kas penkerius metus vėl vyksta persvarstymas ir diskusija, ar Lietuva gaus tuos pinigus ir ar jų gaus pakankamai. Ir man, kaip paprastam eiliniam Seimo nariui, gali kilti tam tikra sąmokslo teorija, kad dažnai už dyką pinigų niekas neduoda, ypač jei kalbama apie šimtus milijonų eurų ir uždarymo projekte dalyvauja tarptautinės kompanijos, didelė dalis iš Europos, kurios yra, tiesą sakant, kilmės iš Rusijos. Čia kalbama apie nuskambėjusį „Nukemą“, „Rosatomo“ dukterinę įmonę, tai kur čia gali būti problema? Aš galiu įžvelgti, kad Europos Sąjunga nėra kažkokia beveidė, be dvasės, be asmenės. Ten, tiek Europos Komisijoje, tiek Europos Parlamente, veikia konkretūs politikai, kurie atstovauja savo valstybėms, kurie galimai atstovauja galbūt tų valstybių stambioms įmonėms, kurios labai suinteresuotos dalyvavimu projekte Lietuvoje ir gali sudaryti paprastą situaciją – mes jums pratęsimė adekvatų finansavimą, bet jūs nemeskite vieno ar kito žaidėjo iš žaidimo. Tai toks galėtų būti liūdnas vaizdas, bet čia tikrai ne mano kompetencija. Tai yra specialiųjų tarnybų ir Viešųjų pirkimų tarnybos, ir Energetikos ministerijos, ir Vyriausybės reikalas tą procesą kontroliuoti, be abejo, ir naujos mūsų Ignalinos atominės elektrinės vadovybės, generalinio direktoriaus atsakomybės klausimas. Aš tikiu, kad viskas bus išspręsta pozityviai, su kuo mažesniais nuostoliais Lietuvai.

Kalbėdamas apie šį projektą, aš vis dėlto siūlyčiau pritarti. Čia buvo bėgštavimų, kodėl mes uždarome Ratą, ji galbūt reikalinga kaip atskira, tačiau situacija yra labai paprasta: Rata užsiima sutvarkymu radioaktyviųjų atliekų, kurių kilmė ne iš atominės elektrinės. Ir tai yra pavieniai atvejai, keli per metus tikriausiai, tai yra arba atgyvenusi mokslinė laboratorinė įranga, arba atgyvenusi medicininė tyrimų įranga, bet turiu pasakyti, kad radioaktyviųjų tyrimų mokslas Lietuvoje tikrai nesiplečia, jis traukiasi. Antras dalykas, medicininė įranga taip pat vystoma visiškai kita kryptimi, nebėra tiek galbūt rentgeno aparatų naudojama, ateityje vis dėlto bus kitos technologijos ir galbūt tas kiekis dar sumažės. Tai vienas aspektas.

Antras aspektas, tos atliekos vis tiek atsiduria Ignalinos atominės elektrinės teritorijoje, atliekynuose, kurie dabar yra kaip laikinos saugyklos, pastovios saugyklos įrenginėjamos, tai vis tiek visi tie dalykai suvežami tenai. Tai klausimas, ar reikia iš tiesų dar atskiro subjekto, ar užtenka to, kad pati Ignalinos atominė elektrinė ir sutvarkytą tą vieną kitą papildomą atlieką, atsirandančią per metus. Aš čia didelės bėdos nematyčiau ir pritarčiau projekto teikėjams, kad reiktų šiam įstatymo projektui pritarti.

PIRMININKAS. Dėkojame. Daugiau diskutuoti niekas neužsirašė. Motyvai dėl viso. Nuomonė už – P. Saudargas. Jūs jau pasisakėte, nenorite, tai nuomonė prieš – J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Aš šiek tiek turiu abejonų. Kodėl? Tiesiog siūlau pamąstyti, ar nebūtų geresnis sprendimas ne Radioaktyvių atliekų tvarkymo agentūrą prijungti prie Ignalinos atominės, o atvirksčiai – Ignalinos atominę prijungti prie agentūros. Girdime ir viešojoje erdvėje, kad yra daug neskaidrumų visokių būtent atominėje elektrinėje, o darant tokią reorganizaciją būtų galimybė daug ką galbūt ten ir išspręsti, sutvarkyti.

Ši agentūra, be abejo, yra gerokai mažesnė ir visais atžvilgiais bet kokią nors įmonių grupę valdantis holdingas irgi yra maža struktūra, yra valdanti struktūra, o čia pats pagrindinis potencialus teršėjas tampa ir atsakinguoju atliekų tvarkytoju. Aš nežinau, ar čia gerai. Ar vis dėlto ne geriau būtų palikti formaliai vadovaujančią tam procesui tą dabartinę agentūrą ir *po ja* atominę elektrinę.

PIRMININKAS. Ir vis dėlto atsirado pasisakančių už – K. Mažeika.

K. MAŽEIKAI (LVŽSF). Ačiū, pirmininke. Tikrai nesiruošiau kalbėti, bet kai kolega Jurgis pradėjo kalbėti tokius dalykus, kur... Gerbiamas kolega, tiesiog rekomenduočiau nuvažiuoti pasižiūrėti, kaip ten iš tikrųjų veikia tos įmonės. Jeigu yra susitarimas, jeigu yra bendras sutarimas, bendra vizija, aš manau, kad tokių išskraipymų ar kažkokių baimių tikrai nereikia, nes tai yra kaip tik darbo efektyvinimas. Iš tiesų manau, kad šiuo atveju kažkokių abejonų tikrai neturi būti, ir kviečiu, kolegos, tikrai palaikykime ir leiskime eiti toliau ir tegul dirba.

PIRMININKAS. Dėkojame. Pasisakė visi. Balsuojame dėl šio projekto.

Balsavo 94 Seimo nariai: 89 – už, prieš nėra, susilaikė 5. Po svarstymo pritarta.

15.51 val.

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo Nr. XI-1541 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1928 (svarstymas)

Į tribūną kviečiu pranešėją B. Matelį, kuris pristatys Ekonomikos komiteto išvadas dėl šio Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo Nr. XI-1541 2 straipsnio pakeitimo projekto Nr. XIIIIP-1928. Prašau.

B. MATELIS (MSNG). Ekonomikos komitetas svarstė Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIIIP-1928. Ekonomikos komitetas nutarė pritarti Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabai, kuria siūloma šį projektą atmesti. Argumentas toks, kad prieš tai svarstytas įstatymas jau nustato radioaktyviųjų atliekų tvarkytojų skyrimo tvarką. Priėmus aną įsigaliosiantį įstatymą, automatiškai ši pataisa nebetektų galios.

PIRMININKAS. Dėkojame. Galime pritarti bendru sutarimu siūlymams? Ačiū, pritarta.

15.53 val.

Muziejų įstatymo Nr. I-930 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1733(2), Bibliotekų įstatymo Nr. I-920 6¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1734(2), Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1735(2), Profesionaliojo scenos meno įstatymo Nr. IX-2257 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1737(2) (svarstymas)

Kitas klausimas – Muziejų įstatymo Nr. I-930 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1733(2). Kultūros komiteto išvadas pristato R. Šarknickas. Prašau. Jūs visų keturių galite? Visų? Gerai.

R. ŠARKNICKAS (*LVŽSF*). Esminiai paketo siūlymai – siūloma nustatyti kadencijas visiems kultūros įstaigų vadovams regionuose. Tai reiškia, kad po vienos kadencijos vyksta konkursas, vėl dalyvauja, jeigu laimi, dirba vadovo darbą. Nacionalinių kultūros įstaigų vadovams nustatyti kadencijų ribojimą – ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės toje pačioje įstaigoje. Iki šio įstatymo įsigaliojimo 2018 m. liepos 1 d. į muziejų vadovų pareigas tam tikram terminui priimti asmenys toliau eina atitinkamos įstaigos vadovo pareigas iki šio termino pabaigos. Šių asmenų pirmą kadenciją pradedama skaičiuoti laimėjus konkursą ir priimtiems į pareigas po šio įstatymo įsigaliojimo dienos. Vadovai iki šio įstatymo įsigaliojimo į pareigas priimti neterminuotai jų sutikimu toliau eina atitinkamos įstaigos vadovo pareigas iki 2023 m. birželio 30 d. Šioje dalyje nurodytas penkerių metų laikotarpis yra laikomas pirmą atitinkamo muziejaus vadovo kadencija. Kultūros komiteto bendru sutarimu yra sutarta.

PIRMININKAS. Ačiū.

R. ŠARKNICKAS (*LVŽSF*). Aš vis tiek norėjau paaiškinti, nes prašė kolegos.

PIRMININKAS. Dėkojame, kad taip išsamiai pristatėte išvadas. Socialinių reikalų ir darbo komiteto – J. Varkalys. Yra? Yra. Jūs pristatote dviejų? Taip. Tai yra projektai Nr. XIIIIP-1733 ir Nr. XIIIIP-1734.

J. VARKALYS (*LSF*). Dėkoju, gerbiamas posėdžio pirmininke. Gerbiami kolegos, Socialinių reikalų ir darbo komitetas svarstė Muziejų įstatymo Nr. I-930 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIIIP-1733. Buvo pritarta šiam pasiūlymui. Balsavimo rezultatai: už – 9, prieš – 1, susilaikė 2.

Antra. Socialinių reikalų ir darbo komiteto, kaip papildomo komiteto, išvada dėl Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo Nr. I-920 6¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1734. Komitetas apsvarstė ir pritarė. Balsavimo rezultatai: už – 9, prieš – 1, susilaikė 2.

PIRMININKAS. Dėkoju. Z. Streikus, Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto nuomonė dėl visų keturių projektų.

Z. STREIKUS (*LVŽSF*). Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas, kaip papildomas komitetas, svarstė minėtus įstatymus. Išvados yra tokios dėl Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo. Komitetas iš esmės pritarė įstatymo projektui ir siūlo pagrindiniam komitetui jį tobulinti atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas, kurioms komitetas pritarė, ir Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pasiūlymus. Balsavimo rezultatai: už – 5, prieš – 1, susilaikė 1.

Dėl visų keturių, taip? Dėl Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymo pakeitimo projekto. Sprendimas – siūlyti pagrindiniam komitetui jį tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas, kurioms komitetas pritarė, ir Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pasiūlymus. Balsavimo rezultatai: už – 5, prieš – 1, susilaikė 1.

Dėl Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto. Išvada – siūlyti pagrindiniam komitetui jį tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas, kurioms komitetas pritarė, ir Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pasiūlymus. Balsavimo rezultatai: už – 5, prieš – 1, susilaikė 1.

Ir paskutinio aš neturiu su savimi.

PIRMININKAS. Profesionaliojo scenos meno įstatymas. Tuoju, minutę, surasime. Ten, atrodo, pritarė.

Z. STREIKUS (*LVŽSF*). Sprendimas – iš esmės pritari įstatymo projektui Nr. XIIIIP-1737 ir siūlyti pagrindiniam komitetui jį tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas ir Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pasiūlymą.

PIRMININKAS. Dėkoju. Ir A. Norkienė pristatys Socialinių reikalų ir darbo komiteto nuomonę dėl dviejų projektų, t. y. projekto Nr. XIIIIP-1735 ir projekto Nr. XIIIIP-1737. Prašau.

A. NORKIENĖ (*LVŽSF*). Dėkoju, gerbiamasis posėdžio pirmininke. Kaip papildomas Socialinių reikalų ir darbo komitetas pagrindiniam komiteto įstatymo projektui pritarė ir siūlo tobulinti atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas ir pasiūlymus bei kitus siūlymus, kuriems komitetas pritarė. Balsavimo rezultatai: už – 9, prieš – 1, susilaikė 1.

Dėl Profesionaliojo scenos meno įstatymo Nr. IX-2257 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto. Taip pat siūlome pagrindiniam komitetui įstatymo projektą tobulinti atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas ir pasiūlymus. Už – 6, prieš – 2, susilaikė 3.

PIRMININKAS. Dėkojame. Dalyvauti diskusijoje niekas neužsirašė. Iš karto pereiname prie pataisų. Pirmoji pataisa. R. Šarknicką kviečiu į tribūną. Pirmoji pataisa yra J. Razmos dėl Muziejų įstatymo projekto. Prašom pristatyti.

16.00 val.

Muziejų įstatymo Nr. I-930 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1733(2) (svarstymo tęsinys)

J. RAZMA (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, aš iš esmės nepritariu tai kadencijų rotacijų idėjai. Man keista, kodėl mes netinkamų kultūros įstaigų darbuotojų atleidimo nesprendžiame tiesiog pagal jų veiklos vertinimą. Aišku, komitetas padarė tam tikrus kompromisinius sprendimus – bent savivaldybių pavaldumo kultūros įstaigų vadovams nusprendė neriboti kadencijų, aišku, tai jau šis tas. Bet aš nemanau, kad yra būtinybė vesti kadencijas, jeigu dabartiniai vadovai yra atėję į šias pareigas konkurso būdu, be kadencijų ribojimo. Staiga po mūsų sprendimo sužino, kad jie dirba ribotą kadenciją. Ir po to turės eiti į konkursus pagal neaiškius kultūros ministrės patvirtintus reikalavimus, galbūt atsiras kažkokie naujosios viešosios vadybos testai ar dar kažkas, kas nusipelnusiam kultūros įstaigos darbuotojui, puikiai organizavusiam savo veiklą iki tol, gali būti ir sudėtinga problema. Plius, mes žinome, kaip konkursai vyksta. Deja, neretai tai tampa politiniais sandėriais, savivaldybėse neretai politinės daugumos pasidalina: man – kultūros centras, tau – bibliotekos vadovas ir t. t. Kol kas, deja, mes nesugebame užtikrinti konkursų objektyvumo, o tuos žmones, kurie pasiaukojamai dirbo už mažą atlyginimą, pastatome į sudėtingą situaciją. Aš manau, nėra jokios būtinybės tai daryti, ypač tokioje srityje kaip kultūra.

PIRMININKAS. Komiteto išvada.

R. ŠARKNICKAS (LVŽSF). Kultūros komiteto nuomonė yra nepritari. Argumentas – kai kultūros įstaigų vadovams nėra numatytos kadencijos, tada atsiranda nepotizmas, neefektyvi įstaigos veikla ir kiti dalykai.

PIRMININKAS. Dėl pataisų – R. J. Dagys. Nuomonė už.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, mes jau galime apibendrinti tam tikrą patirtį visų rotacijų, kokias savu laiku esame pasiūlę. Ir turbūt visais atvejais galime pasakyti, kad tai buvo nieko gero neduodantis eksperimentas, dėl to nei kokybė, nei kita nepasikeitė. Turbūt reikia kuo greičiau to dalyko atsisakyti, pereiti prie normalių konkursų ir vertinimo sistemos, kuri kaip tik padėtų išsaugoti tuos, kurie normaliai dirba, ir pakeisti tuos, kurie dirba prastai. Darbo vertinimas yra pagrindinis dalykas, nebijokime tos sistemos. O mes čia išradinėjame dviračius, dėl ko nukenčia kokybė, išeina žmonės, kurių paskui mes niekaip nesusiūtiname, ypač su tokiais atlyginimais, kuriuos galime jiems pasiūlyti. Pritariu kolegos J. Razmos siūlymui. Ir nustokime žaisti tuos žaidimus.

PIRMININKAS. Nuomonė prieš – J. Liesys.

J. LIESYS (LSF). Aš nežinau, kokia čia mada dabar atėjo. Mokyklų vadovų penkeri, visų penkeri, Seimo narių kadencija ketveri metai, Prezidento penkeri, ir dabar visur bus konkursai. Tai čia rinkimai. Sakykite, ar yra vadovų perteklius kaimuose, taip pat mokyklose, visi išlaiko egzaminus? Ar būtina šiandien teikti tokį svarbų Lietuvai ir valstybei klausimą? Manau, kad nereikia net gaišti laiko, balsuokite prieš. Ačiū visiems.

PIRMININKAS. Kadangi nuomonės išsiskyrė, kviečiu balsuoti dėl J. Razmos siūlymo.

Balsavo 95: už – 49, prieš – 23, susilaikė 23. Siūlymui pritarta.

Kitas klausimas – taip pat J. Razmos siūlymas dėl 3 straipsnio, bet kadangi susijęs, tai automatiškai ir šiam pritariame.

Toliau yra Seimo nario R. Šarknicko siūlymas. Gal jūs galite ir pristatyti? Čia pritarta iš dalies, tai jūs sutinkate?

R. Žemaitaitis dėl vedimo tvarkos. Prašom.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Kadangi yra pritarta kolegos J. Razmos pasiūlymui, tai aš komiteto vardu siūlyčiau imti pertrauką, nes realiai keičia visą esmę. Nėbėra pagrindo svarstyti.

PIRMININKAS. Per šoninį mikrofoną –V. Juozapaitis.

V. JUOZAPAITIS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, aš manau, kad laikas nutraukti tą chaosą. Tikrai dauguma sėdinčių Seimo narių, atleiskite, bet aš matau, kad neįsigilinę ir tikrai nelabai supranta, apie ką čia buvo kalbama dabar. Ką tik mes pritarėme J. Razmos pasiūlymui, jis iš esmės keičia viso šio paketo prasmę. Pone pirmininke, jūs turėtumėte paprašyti pertraukos ir gražinti visą šią procedūrą atgal. (*Balsai salėje*) Pranešėjas, atsiprašau, vis tiek be pirmininko leidimo jis to negalės padaryti. (*Balsai salėje*) Ne, na gali, bet ne be šito pirmininko, taip.

PIRMININKAS. Pranešėjui iš esmės ir spręsti, ar jūs prašote pertraukos, ar ne.

R. ŠARNICKAS (LVŽSF). Aš iš esmės pritariu.

PIRMININKAS. Prašote pertraukos?

R. ŠARNICKAS (LVŽSF). Taip.

PIRMININKAS. Tai Seimas bendru sutarimu gali pritari šiam prašymui. Ačiū. (*Balsai salėje*) Kadangi toks sprendimas yra priimtas, tai pagal 154 straipsnio 4 dalį, jeigu Seimas šį pasiūlymą priima, procedūra kartojama nuo įstatymo projekto svarstymo pagrindiniame komitete.

Kadangi ir lydimųjų yra, tai siūlau kartu ir lydimuosius perduoti komitetui toliau svarstyti. Dar J. Sabatauskas turi pastabų.

J. SABATAUSKAS (LSDPF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Aš norėjau paklausti, pertrauką dėl ko mes dabar darome? Ar dėl suderinimo, nes priimtas keičiantis prasmę pasiūlymas? Dėl suderinimo kitų straipsnių su šituo pasiūlymu, taip? (*Balsai salėje*)

PIRMININKAS. 154 straipsnio 3 dalis. Prašom, Vytautai.

V. JUOZAPAITIS (TS-LKDF). Aš tik primenu, kad bent pora papildomų komitetų taip pat pateikė išvadas, kurios prieštarauja pagrindinio komiteto išvadoms, ir taip pat siunčia šį projektą tobulinti. Aš manyčiau, kad mes turėsime ilgą ilgą ir nuobodų darbą vėl iš naujo pradėti šį procesą.

Tuo pačiu, užbėgdamas už akių arba šiek tiek į priekį, nes tuoj pat turėtų pirmininkas pristatyti kito įstatymo projekto išvadą, kurios aš buvau teikėjas, bet pagal Seimo statutą man nebus leista dalyvauti diskusijoje. Ir šio komiteto išvadose taip pat yra siūlymas gražinti tobulinti rengėjui. Aš tik noriu informuoti Seimą, kad nebuvo jokios mūsų komiteto pirmininko ir apskritai komiteto valios, kad bent būtume pasvarstę iš esmės tuos mano siūlymus, o jie tikrai yra labai svarbūs. Aš siūlyčiau visą tą paketą, įskaitant ir mano teiktą, gražinti komitetui vis dėlto tobulinti arba paskirti kitą komitetą, nes aš matau, kad šiame chaose Kultūros komitetas nebėra pajėgus iš tikrųjų išspręsti labai svarbius klausimus.

PIRMININKAS. Dėkoju už nuomonę. Mes pritariame patobulintam variantui pagal Statuto normą nuo 2-1a iki 2-1d.

16.10 val.

Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 1, 4 ir 9 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 4¹ ir 9¹ straipsniais įstatymo projektas Nr. XIIIIP-765(2) (svarstymas)

Toliau iš eilės einame. Kultūros centrų įstatymo Nr. IX-2395 įvairių straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 4¹ ir 9¹ straipsniais įstatymo projektas Nr. XIIIIP-765(2). Kultūros komiteto išvadas pristato R. Karbauskis. Prašau.

R. KARBAUSKIS (LVŽSF). Komitetas svarstė ir nutarė gražinti projektą iniciatoriams tobulinti atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas.

PIRMININKAS. Dėkoju. Diskutuoti... Atsiprašau, tuoj motyvus. Motyvai prieš – V. Juozapaitis. Prašau.

V. JUOZAPAITIS (TS-LKDF). Dėkoju, pirmininke. Aš dar kartą kartoju, kad šis įstatymo projektas iš esmės nebuvo svarstomas. Kultūros komiteto pirmininko, kurio nuolatinį persekiojimą aš jaučiu ir tikrai nemeilę, iniciatyva šis projektas tiesiog nebuvo svarstomas ir iš esmės į jį nebuvo atsižvelgiama nurodant, kad yra Teisės departamento pastabų.

Tai nėra motyvas nesvarstyti. Iš tikrųjų mes galime visi drauge susėdę surasti bendrą sąlyčio tašką. Tuo labiau kad tas mano projektas iš tikrųjų visus kultūros centrus reglamentuoja į vieną visumą, į vieną sistemą, ko šiandien nėra, ir Kultūros ministerija tokio projekto neteikia. Taigi jau metai, kaip tas projektas buvo užregistruotas. Aš manyčiau, kad mes geriau pasirinktume kitą

komitetą, kuris iš esmės pažvelgtų į šį procesą labiau demokratišku būdu ir reikalingu mūsų kultūros laukui. Labai ačiū.

PIRMININKAS. Visi motyvai išsakyti. Kviečiu balsuoti už komiteto nuomonę. Kas palaikote komiteto nuomonę, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, – prieš arba susilaikote.

Balsavo 105 Seimo nariai: už – 66, prieš – 25, susilaikė 14. Komiteto išvadai pritarta.

16.13 val.

Seimo nutarimo „Dėl 2019 metų paskelbimo Juozo Naujalis metais“ projektas Nr. XIIIIP-2022(2) (svarstymas ir priėmimas)

Kitas klausimas – Seimo nutarimo „Dėl 2019 metų paskelbimo Juozo Naujalis metais“ projektas Nr. XIIIIP-2022(2). Pranešėjas A. Gumuliauskas Švietimo ir mokslo komiteto, taip pat Valsybės istorinės atminties komisijos išvadas pristato.

A. GUMULIAUSKAS (LVŽSF). Komiteto išvada – pritarti Seimo kanceliarijos Teisės departamento pasiūlymui, taip pat Valstybės istorinės atminties komisijos pasiūlymui ir Kultūros komiteto pasiūlymui. Balsavimo rezultatai – bendru sutarimu už.

PIRMININKAS. Dėkojame. R. Šarknickas pristato Kultūros komiteto išvadas.

R. ŠARKNICKAS (LVŽSF). Kultūros komiteto išvada bendru sutarimu yra pritarti.

PIRMININKAS. Dėkojame. Diskutuoti užsirašė V. Juozapaitis. Prašau.

V. JUOZAPAITIS (TS-LKDF). Dėkoju, pirmininke. Gerbiami kolegos, ilgai jūsų dėmesio ne-trukdysiu. Iš tikrųjų šioje kadencijoje nedažnai tenka priiminėti nutarimus, dėl kurių nebūna gėda. Taigi labai džiaugiuosi, kad vis dėlto bent šiuo klausimu mes randame supratimą, ir aš tikiuo-si, kad ir valdančiosios daugumos kai kurių komitetų pirmininkai, kurie arba nesupranta, arba apsimeta nesuprantą kūrybos išraiškos ir priedermės, ši kartą pritaris, kad J. Naujalis – mūsų didysis kompozitorius, mūsų didi asmenybė, be kurio kūrybos ir apskritai buvimo mūsų valstybė Lietuva išties būtų daug skurdesnė.

Apskritai siūlau vis dažniau atsisukti į kūrybos žmones, į tuos, kurie kuria, o ne griaua, kurie kviečia, o ne draudžia. Turbūt pati geriausia kalba, kuri suprantama visiems, netgi atmetus ir tekstus, yra muzika. Taigi J. Naujalis yra ta asmenybė, kuri šiandien bent kelioms sekundėms, bent kelioms minutėms suvienija šį mūsų Seimą, kuriam aš linkiu, kad jūsų ranka nesudrebėtų ir paspaustumėte teisingą mygtuką, o ne tą, kuri parodys koks nors vienas iš pirmoje eilėje sėdinčių ar kur nors kitur. Pradėkime galvoti savo galva, kaip tai darė J. Naujalis ir kurio sekėjais paskui tapo visa Lietuva. Linkiu jums sėkmės!

PIRMININKAS. Dėkoju. Daugiau diskutuoti niekas neužsirašė. Dėl motyvų taip pat. Gal galime bendru sutarimu po svarstymo? Ačiū, pritariame po svarstymo bendru sutarimu. (*Balsai salėje*) Pirmininkas siūlo ypatingą skubą. Galime pritarti? Ačiū, pritarta. (*Balsai salėje*) Tuoju, minutėlę!

Pastraipsniui. 1 straipsnis. Pasiūlymų nėra. Bendru sutarimu? Ačiū, pritarta. 2 straipsnis. Pasiūlymų nėra. Bendru sutarimu? Ačiū, pritarta. (*Balsai salėje*) Dar redakcinio pobūdžio Teisės departamento pasiūlymas. Bendru sutarimu galime pritarti? Ačiū, pritarta.

Dėl motyvų niekas neužsirašė. Bendru... Atsiprašau, balsuojame.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 97 Seimo nariai – ir visi 97 už, prieš ir susilaikiusių nėra. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIIIIP-2022(2) priimtas. (*Gongas*)

16.18 val.

Teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 4, 6, 20, 28 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1947(2), Statybos įstatymo Nr. I-1240 24, 27, 28, 34 ir 37 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1948(2) (svarstymas)

Kitas klausimas – Teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 kai kurių straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1947(2). Aplinkos apsaugos komiteto išvadas pristato K. Mažeika. (*Balsai salėje*) Kartu ir dėl lydimojo.

K. MAŽEIKA (LVŽSF). Ačiū, kolega. Dėl Teritorijų planavimo įstatymo Aplinkos apsaugos komiteto sprendimas yra pritarti komiteto pagal Seimo kanceliarijos Teisės departamento ir Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pateiktas pastabas ir pasiūlymus patobulintam įstatymo projektui. Sprendimas – pritarta bendru sutarimu. Lygiai taip pat ir dėl Statybos įstatymo – pritarta bendru sutarimu.

Ir dar yra mūsų komiteto pasiūlymas dėl įsigaliojimo datos, išskyrus 3 dalį, įsigaliojimo data – 2018 m. lapkričio 1 d.

PIRMININKAS. Dėkoju. Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto išvadą gal galėtų pristatyti J. Jarutis?

J. JARUTIS (LVŽSF). Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto, kaip papildomo komiteto, išvada dėl Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 4, 6, 20, 28 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto – pritarta bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Ir dėl lydimojo Statybos įstatymo.

J. JARUTIS (LVŽSF). Taip pat ir Statybos įstatymo Nr. I-1240 24, 27, 28, 34 ir 37 straipsnių pakeitimo įstatymui pritarta bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkoju. Diskutuoti niekas neužsirašė. Motyvai. Tuoju. Dėl motyvų taip pat. Gal galime bendru sutarimu pritarti po svarstymo? Ačiū, pritarta.

16.20 val.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 3, 12, 15, 16, 20, 25 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 16¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIII-502(3)ES (svarstymas)

Kitas klausimas – Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 kai kurių straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 16¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIII-502(3)ES. Aplinkos apsaugos komiteto išvadas pristato V. Vingrienė. Prašom.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Gerbiami kolegos, Aplinkos apsaugos komitetas svarstė Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo pakeitimo projektą. Įvertino Seimo kanceliarijos Teisės departamento, taip pat Seimo narių pateiktus pasiūlymus ir pritarė bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkoju. Diskutuoti užsirašė S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (LSF). Gerbiami kolegos, atrodo mažmožis ir klausimas, bet labai sveikinu šiuo atveju valdančiuosius už iniciatyvą, bet kartu norėčiau paklausti, ką veikia jūsų Aplinkos ministerija ir konkrečiai aplinkos viceministras D. Krinickas? Į dalį iš jūsų kaip vienmandatininkus turbūt kreipėsi dalis Lietuvos įmonių, o ta dalis yra 2 tūkst. įmonių, kurios arba gamina, arba importuoja produkciją. Jie gal importavo arba pakuotes, kurios turi metalo, arba kažką gamino su metalu šiek tiek anksčiau ir pateko į vadinamąjį „Metrailo“ skandalą 2013–2015 metais. 2013–2015 metais „Metrailo“ įmonė neteikė Aplinkos apsaugos agentūrai ataskaitų, ir labai sveikintina, kad įpareigojama šituo įstatymu teikti ataskaitas, bet tai įvyko 2015 metais. 2 tūkst. Lietuvos įmonių šį gruodį buvo įpareigtos sumokėti 20 mln. eurų taršos mokesčių už tai, kad įmonė „Metrailo“ 2013–2015 metais nesutvarkė metalo atliekų, kurias įmonės buvo jai perdavusios.

Labai žmoniškai tai paaiškinu. Įsivaizduokite situaciją, kad jūs nuvarote automobilį į autoservisą tam, kad pakeistų tepalus. Autoservisas pakeičia tepalus, bet išpila juos į griovį, aplinkosaugininkai vis negali metus, dvejus, trejus patikrinti, ar tas autoservisas sutvarkė tuos tepalus. Po ketverių metų supranta, kad visgi nesutvarkė. Ir 100 eurų jūs sumokėjote už tepalų pakeitimą autoservisui, bet ateina Aplinkos ministerija ir sako, ne, ne, mielieji, jūs 100 jau sumokėjote, bet dabar jūs sumokėkite 2,5 tūkst. eurų mums, Aplinkos ministerijai, o konkrečiai Vilniaus regiono Aplinkos apsaugos departamentui. Į tokią kuriozišką situaciją šiandien yra patekę penktadalis Lietuvos gamintojų, importuotojų ir penktadalis Lietuvos gamintojų, importuotojų yra 2 tūkst. Lietuvos įmonių. Gruodžio mėnesį joms yra išsiųsti mokestiniai pavedimai apmokėti už jau įgyvendintas sąlygas ir Aplinkos ministerija tiesiog nesusitvarkė.

Kas vyksta po to? Penktą mėnesių Aplinkos ministerija imituoja taikos derybas su gamintojais, importuotojais už nesutvarkytas metalo atliekas, penktą mėnesių yra apsimitinėjama ir terminui pasibaigus išsiunčiami inspektoriai, jie jau pradeda rašyti protokolus, bausti įmones, kitos

įmonės negali dalyvauti viešuosiuose pirkimuose dėl to, kad Aplinkos ministerija iš esmės nerado sprendimo. Tai aš labai sveikinu gerbiamą Virginiją, gerbiamą K. Mažeiką, kad pateikė šią įstatymo projektą, bet aš labai klausiu... (*Balsai salėje*) Ministras, kuris ruošia atsakymus savo interpeliacijos tekstui, ar jis padarė su savo viceministru išvadas po „Metrailo“ skandalo? Gerbiamieji, „Metrailo“ skandalas įvyko prieš penketą metų, šiandien Seimo narių dėka mes turime įstatymo projektą, bet Aplinkos misterija yra visiškai pasyvi. Dar kartą sveikinu už iniciatyvą, kviečiu jai pritarti, nes sąžiningas verslas neturi kentėti už nesąžiningai dirbančio verslo nuodėmes.

PIRMININKAS. Dėkojame. Daugiau diskutuoti niekas neužsirašė. Turime du pasiūlymus. Į tribūną kviečiu Virginiją pristatyti komiteto nuomonę, kartu ir savo siūlymus.

Pirmasis siūlymas dėl 2 straipsnio. Ar yra 10 Seimo narių, kurie palaiko? Yra 10 narių. Tai, Virginija, prašom pristatyti savo pirmąjį siūlymą dėl 2 straipsnio.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Pasiūlymas buvo: pasitelkus ekspertus, specialistus ir reikiamų žinių, patirties turinčius ekspertus vertinti patikrinimo duomenis. Tai pasiūlymas buvo „nešališkus ekspertus“, įvertinant tai, kad nešališkumo principas yra vienas iš svarbesnių aspektų, juo labiau valstybės tarnyboje, stengiantis išvengti situacijų, kad ekspertai gali atstovauti tam tikrai tyrimų suinteresuotai grupei. Todėl pateiktas toks pasiūlymas, ir komitetas šiam pasiūlymui pritarė. Taigi kviečiu pritarti.

PIRMININKAS. Dėl pataisų nuomonė už – M. Puidokas.

M. PUIDOKAS (LVŽSF). Manau, kad turi būti sudarytos visos įmanomos sąlygos aplinkos apsaugos valstybės kontrolės institucijoms ir pareigūnams atlikti patikrinimus, prireikus nustatyti, ar laikomasi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų. Taip pat privalo būti sudaryta galimybė pasitelkti ekspertus, tai ir buvo minėta, visų pirma, nustatant girtumą turi būti palengvinta protokolo surašymo tvarka, o svarbiausia sutvarkyti absurdai, pretenzijos ar ieškiniai dėl padarytos žalos gamtai pateikimo procedūrose. Taigi gamtą saugoti būtina, manau, ne tik deklaracijomis ir gražiais žodžiais, bet visų pirma veiksmais, todėl tai realiai savo darbe atliekantiems pareigūnams turi būti atrištos rankos daryti tą darbą, kuris jiems yra patikėtas. Tai kviečiu palaikyti.

PIRMININKAS. Nuomonės prieš nėra. Gal galime bendru sutarimu pritarti šiam siūlymui? Ačiū, pritarta.

Toliau kitas siūlymas yra dėl 3 straipsnio.

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Kitam siūlymui komitetas nepritarė ir aš pati atsisakyčiau, gal galima tada ir nebalsuoti?

PIRMININKAS. Atsisakote?

V. VINGRIENĖ (LVŽSF). Taip.

PIRMININKAS. Ačiū. Motyvai dėl viso. J. Razma – nuomonė už.

J. RAZMA (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, kviečiu pritarti šiam projektui, nes čia yra vienas medžiotojams labai svarbus punktas. Priėmus tą projektą, aplinkos apsaugos inspektoriai galės tikrinti medžiotojų blaivumą. Todėl rezultatai tik pagerės ir bus medžiojama tai, ką reikia medžioti. Taigi kviečiu pritarti.

PIRMININKAS. Kadangi dėl motyvų prieš niekas neužsirašė, gal galime bendru sutarimu?

Jurgis siūlo balsuoti. Prašom balsuoti dėl projekto. Kas pritariate – už, kas turite kitą nuomonę – prieš arba susilaikykite.

Balsavo 99 Seimo nariai: už – 94, prieš nėra, susilaikė 5. Po svarstymo pritarta.

16.29 val.

Gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1650(2) (svarstymas)

Kitas klausimas – Gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1650(2). Socialinių reikalų ir darbo komiteto išvadas pristato A. Norkienė. Kviečiu į tribūną.

A. NORKIENĖ (LVŽSF). Socialinių reikalų ir darbo komitetas gegužės 25 dieną svarstė Gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą. Šio projekto esmė, kad institucijos, vykdančios nelegalaus darbo, nedeklaruoto darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos kontrolę, turi galimybę naudoti asmens veido atvaizdą. Bendru sutarimu pritariame komiteto patobulintam įstatymo projektui ir komiteto pasiūlymams, kad įstatymo įsigaliojimas būtų nuo rugpjūčio 1 dienos, ir visos institucijos, atliekančios nelegalaus darbo kontrolę, kiek būtina asmens tapatybei nustatyti, galėtų naudoti veido atvaizdą.

PIRMININKAS. Dėkojame. Į tribūną kviečiu L. Talmontą, kuris pristatys Žmogaus teisių komiteto išvadą.

L. TALMONT (LLRA-KŠSF). Ačiū, pirmininke. Gerbiami Seimo nariai, Žmogaus teisių komitetas svarstė įstatymo projektą Nr. XIIP-1650 ir pasiūlė pagrindiniam komitetui projektą tobulinti pagal Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabą.

Balsavimo rezultatai: už – bendru sutarimu.

PIRMININKAS. Dėkojame. Dalyvauti diskusijoje ir dėl motyvų niekas neužsirašė. Gal galime pritarti bendru sutarimu po svarstymo? Ačiū, pritarta.

16.31 val.

Šeimos kortelės įstatymo projektas Nr. XIIP-4130(2), Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4131(2) (svarstymas)

Kitas klausimas – Šeimos kortelės įstatymo projektas Nr. XIIP-4130(2). Socialinių reikalų ir darbo komiteto išvadas pristato R. J. Dagys. Prašom.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, komitetas svarstė Lietuvos Respublikos šeimos kortelės įstatymą ir nori atkreipti dėmesį, kad kai kurios išvados, padarytos Vyriausybės, yra dar anos kadencijos, todėl į tai reikėtų žiūrėti būtent per tą prizmę. Komitetas iš esmės patobulino įstatymo projektą. Šeimos ir vaiko gerovės pakomitetis irgi parengė naują įstatymo versiją, kuriai pritarė Socialinių reikalų ir darbo komitetas. Visi balsavo už. Dar atitinkamai parengė ir Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, kuriam komitetas irgi pritarė.

PIRMININKAS. Dėkojame. Biudžeto ir finansų komiteto išvadą kas galėtų? Gal pirmininkas? Taip, gali pirmininkas. Kviečiu į tribūną S. Jakeliūną.

S. JAKELIŪNAS (LVŽSF). Biudžeto ir finansų komitetas nusprendė, kad reikėtų pasiūlyti pagrindiniam komitetui gražinti projektą iniciatoriams tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento ir Vyriausybės pastabas bei siūlymus. Šiai nuomonei buvo pritarta bendru sutarimu. Tiesa, šis sprendimas buvo dar 2016 metais, todėl neprisiimu moralinės atsakomybės už jį. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkoju. Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto – G. Kinduryš. Prašom.

G. KINDURYS (LVŽSF). Gerbiamieji, Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas kaip papildomas svarstė šį projektą 2016 metų gruodžio mėnesį ir priėmė sprendimą bendru sutarimu siūlyti pagrindiniam komitetui Šeimos kortelės įstatymo projektą gražinti iniciatoriams tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento, Vyriausybės ir Europos teisės departamento prie Teisingumo ministerijos pastabas.

O lydimasis – Vietos savivaldos įstatymo 3 ir 7 straipsnių pakeitimo – irgi buvo 2016 metų gruodžio mėnesį svarstytas, ir bendru sutarimu nutarta siūlyti pagrindiniam komitetui Vietos savivaldos įstatymo atitinkamų straipsnių pakeitimo įstatymo projektą gražinti iniciatoriams tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pastabas, derinant su Lietuvos Respublikos šeimos kortelės įstatymo projektu.

PIRMININKAS. Dėkojame. Dalyvauti diskusijoje kviečiu gerbiama Seimo narį R. J. Dagį.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, svarstome įstatymo projektą, kuris ilgai tęsiasi, todėl komiteto išvados yra gana skirtingos. Nuo kai kurių išvadų jau praėjo daugiau negu metai ir daug kas keitėsi politiniame gyvenime. Komitetas iš principo nusprendė, kad reikia svarstyti Šeimos kortelės įstatymą. Tai yra gera praktika, taikoma daugelio valstybių. Ir štai keletas argumentų, kodėl mes tą turėtume daryti. Tiesą pasakius, pakomitetis kartu su komitetu organizavo svarstymą su verslo visuomene, savivaldybių asociacijomis ir nevyriausybinio sektoriumi, turėjo iš

dalies net ir tarptautinę konferenciją Rytų ir Baltijos regiono valstybių. Joje irgi buvo pristatyta šeimos kortelės idėja. Tai iš principo geras dalykas, mūsų kaimynai ir latviai, ir lenkai turi. Tas, jų vertinimu, tikrai pasiteisina.

Kokia jos prasmė ir esmė? Šiaip kortelė yra sugalvota tam, kad būtų galima tikslingiau kooperuoti ir valstybės, ir privataus sektoriaus pastangas pagelbėjant šeimoms, daugiavaikėms šeimoms, šeimoms, kurios augina neįgalius vaikus, jų buityje arba dėl galimybės gauti vienokias ar kitokias paslaugas. Užuoat lėšas išsklaidžius, tokiu būdu yra mėginama sutelkti bendrų sprendimų labui.

Yra numatytas trijų lygmenų kortelės veikimas. Šiaip jina yra vienoda ir galioja per visą Lietuvą. Visi ją turės. Daugiavaikės šeimos ir šeimos, kurios augina neįgalius vaikus, galės ja naudotis. Daugiavaikė jau bus nuo trijų vaikų. Tie trys lygiai yra tokie. Pirmas yra tai, ką pati valstybė garantuoja, kokias nuolaidas, naudojantis paslaugomis ir taip toliau, yra numatę pagal mūsų galiojančią tvarką. Antras lygmuo yra tai, ką pavyksta susitarti valstybei su įvairiais tinklais, kompanijomis, kurios taiko tam tikras nuolaidas šeimoms. Ir trečias yra savivaldybės lygmuo, kai galima savivaldybės teritorijoje susitarti, kad kokios nors paslaugos veikia būtent tos savivaldos gyventojams. Labai platus spektras įvairiausių iniciatyvų ir galimybių ir atlaisvina įvairiausių veikimo būdus, kad būtų galima labiau padėti ir parodyti tam tikrą dėmesį šioms šeimoms.

Kartu tai ir pagarbos šeimai visuomenės išraiška, būtent toms, kurios nusprendžia auginti didesnę šeimą, turėti daugiau vaikų, arba toms, kurios turi neįgalius vaikus, tai parodymas joms dėmesio ir bendro solidaraus veikimo. Šita kortelė, kaip sakiau, bus vienoda, ir manau, kad tai bus neblogo paskata visiems labiau atkreipti dėmesį į visų šitų problemų sprendimą. Iš tų šalių, kurios ją įvedė, iš tikrųjų negirdėjau kokių nors neigiamų aspektų, dėl kurių būtų galima tuo suabejoti.

O kokia bus praktika, pamatysime. Šiuo metu įstatymas apima aštuonis straipsnius, yra įdėti bendrieji principai, jų, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija mano, pakanka. Būtų gerai, kad mes priimtume iki išeidami atostogauti, nes ir kortelių gamybai, ir susitarimui su savivaldybėmis, o jos ir prižiūrės, praktiškai realizuos šitą tvarką, reikia laiko, parengti visus reikiamus dokumentus, galų gale net ir kortelėms atspausdinti reikia atitinkamų konkursų, sureguliuoti tam tikrą norminę bazę duomenų apsaugos ir taip toliau. Siūlyčiau nedelsti, nes tai iš tikrųjų pasiteisinęs ir geras dalykas daugelyje Europos Sąjungos valstybių.

PIRMININKAS. Dėkojame. Diskutuoti kviečiu R. Tamašuniene.

R. TAMAŠUNIENĖ (LLRA-KŠSF). Ačiū, gerbiamasis pirmininke. Mielieji Seimo nariai, iš tikrųjų Šeimos kortelės įstatymo projektas užregistruotas praeitoje kadencijoje, labai gražiai pristatė kolega Seimo narys R. J. Dagys pačią esmę šitos kortelės. Po svarstymo pasikeitė tiek pagrindinio komiteto nuomonė, tiek Vyriausybės, kuri realiai praeitą kadenciją tikriausiai nesuprato esmės, kad tai bus savanoriška ir solidari akcija. Akcija, rodant pagarbą šeimai, gausiai šeimai Lietuvoje, tai yra trys plius – trys ir daugiau vaikų, taip pat šeimoms, auginančioms neįgalius vaikus.

Ta akcija mes kviečiame visus, tiek valstybę – parengėme katalogą savo paslaugų, kurias valstybė teikia gausioms šeimoms, pradėdant nuo išmoky, baigiant paslaugomis, kurios teikiamos galbūt konkrečiai seniūnijose. Antras, be abejo, pakviestas verslas. Taip pat noriu padėkoti Socialinių reikalų ir darbo komitetui, kuris organizavo diskusijas su verslo atstovais. Jie suprato, kad tai yra geranoriškumo principais teikiamas įstatymo projektas, ir jie iš tiesų nori plėtoti socialiai atsakingą verslą. Labai džiugina, kad didelės įmonės, įmonės, kurios turi savo tinklus visoje Lietuvoje, yra suinteresuotos turėti šeimos kortelės logotipą. Tai rodo, kad jie yra atsakingi, kad jiems rūpi Lietuvos demografinė padėtis, jie taip pat nori, kad Lietuvoje tėvai augintų daugiau vaikų. Tai kalba apie mūsų visų ir visos šalies ateitį.

Taip pat buvo paminėtas savivaldybių vaidmuo, kad savivaldybių tarybos bus paskatintos ieškoti būdų išsiskirti šalies mastu ir pasiūlyti dar įdomesnių ar patrauklesnių paslaugų šeimoms. Pavyzdžiui, galbūt atsidarys koks nors sporto... ar jau veikiantis sporto kompleksas, kuris teiks nuolaidą, arba kavinė, restoranas, kuris pakvies daugiavaikę šeimą nemokamos arbatos, kartu gal ką ir nusipirks daugiavaikė šeima. Rodys dėmesį būtent toms šeimoms su vaikais.

Manau, kad tai labai puiki proga valstybei kiekvienais metais rodyti dėmesį šeimai ir tuo formuoti šeimos politiką, t. y. kad mes tą katalogą galėtume kas metus papildyti vis nauja paslauga daugiavaikėms šeimoms. O čia mes turime iš tikrųjų daugiau galimybių: daugiau muziejų atver-

tų duris, daugiau meno ir muzikos mokyklų būtų pasiekiamos daugiavaikėms šeimoms, jų vaikams, būtų pasiekiamos sporto mokyklos. Tai galima daryti per pavėžėjimą, tai galima daryti per apmokėjimą. Tokių galimybių yra daug. Aš tikiuosi, kad mes vis papildysime kortelę.

Šiaip pataisų labai daug. Iš tikrųjų pakomitetis labai padirbėjo, bet aš neprieštarauju toms pataisoms. Man atrodė, galbūt mano išsamesnis buvo įstatymo projektas, tačiau frakcijos vardu mes pritarėme, kad vis dėlto pati idėja pradėtų gyventi. Labai tikiuosi Seimo narių palaikymo. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Daugiau diskutuoti niekas neužsirašė. Motyvai dėl viso. Nuomonė už. R. J. Dagys jau viską pasakė. Prieš – M. Majauskas. M. Majauskas – prieš. Prašom.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju, pirmininke. Man pati idėja atrodo graži, bet šiek tiek priemena sovietinius laikus. Jeigu prisiminsite, daugiavaikėms šeimoms buvo duodami talonėliai prieš šventes ir šiaip, eidavo į specialias parduotuves, galėdavo nusipirkti žirnelių, majonezo, mandarinų. Tai irgi labai panaši idėja, bet vis dėlto man atrodo labiau primenanti praeitį.

Šiandien, man atrodo, daugiau reikia kalbėti tiesiogiai apie paslaugas, arba paslaugas visoms šeimoms, kalbėti apie tai, jog galėtų lengviau įsidarbinti, gauti auklę, jeigu reikia, vaikams prižiūrėti. Kalbėti apie tai, jog šeimos galėtų vesti vaikus į darželius, kad kiekviena šeima turėtų galimybę palikti vaiką ir kuo greičiau grįžti į darbą arba sudaryti galimybes dirbti namuose. Man atrodo, reikia labai konkrečių, pamatuojamų sprendimų, kuriais mes galėtume paskatinti jaunas šeimas grįžti į darbą ir auginti vaikus. O čia atrodo tiesiog labai platus gerų norų ir gerų palinkėjimų įstatymas.

PIRMININKAS. Dėkoju. Dar mačiau, kad nuomonę prieš išsakyti užsirašė A. Navickas.

A. NAVICKAS (TS-LKDF). Sveiki. Turbūt mano seneliai buvo tremtiniai ir neaugau toje šeimoje, kur žirnelius dalino šeimoms ar ne šeimoms. Šis atvejis man visiškai nesuprantamas. Iki šio argumento, iki šio pasisakymo tikrai negalvojau kalbėti, bet šeimos kortelė tai yra labai normalus – iš esmės būtent pilietinę visuomenę skatinantis ir socialinį verslą skatinantis mechanizmas, kuris galioja daugelyje pasaulio valstybių, Europos valstybių. Man labai patinka Lenkijos pavyzdys, nes Lenkijoje labai pabrėžta, kad tai nėra kokia nors išmalda, o tai yra būtent įvertinimas, kad vaikų auginimas yra visuomenei naudingas darbas. Ir iš esmės, aš nežinau, šiuo atveju tai tikrai netrukdo nei auklių paramai, tai netrukdo kitiems dalykams. Tai yra būtent mechanizmas, pasiūlymas, kuris yra nuostabus bendradarbiavimo tarp valstybės institucijų ir nevyriausybinų organizacijų arba privataus verslo pavyzdys. Man šiuo atveju tai tikrai nekvepia žirneliais.

PIRMININKAS. Dėkoju. Kadangi motyvai skiriasi, kviečiu balsuoti dėl šio įstatymo projekto, kartu ir dėl lydimojo.

Balsavo 103 Seimo nariai: 93 – už, prieš – 2, susilaikė 8. Po svarstymo pritarta.

16.47 val.

Farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 19, 33, 35, 35¹, 59¹, 68¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo aštuntuoju¹ skirsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1744(2) (svarstymas)

Kitas klausimas – Farmacijos įstatymo Nr. X-709 kai kurių straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo aštuntuoju¹ skirsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1744(2). Sveikatos reikalų komiteto išvadas pristato A. Kubilienė. Prašom.

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Sveikatos reikalų komitetas svarstė šį projektą kaip pagrindinis komitetas ir pritarė komiteto patobulintam įstatymo projektui ir komiteto išvadai. Balsavimo rezultatai: už – 6, prieš – 3, susilaikė 2.

PIRMININKAS. Dėkojame. Paskui pakviesime dar dėl kito, lydimojo. Sveikos gyvensenos komisija – D. Šakalienė. D. Šakalienę kviečiu pristatyti Sveikos gyvensenos komisijos išvadą.

D. ŠAKALIENĖ (LSDPF). Atsiprašau, kolegos, kad užtrukau. Komisijos sprendimas buvo pasiūlyti pagrindiniam Sveikatos reikalų komitetui Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 19, 33, 35, 35¹, 59¹, 68¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo aštuntuoju¹ skirsniu įstatymo projektą Nr. XIIIIP-1744 gražinti iniciatoriams patobulinti. Bendru sutarimu – už.

PIRMININKAS. Kviečiu diskutuoti. Užsirašęs buvo A. Matulas, bet netyčia išsitrynė, tai vis tiek kviečiu į tribūną. Prašom.

A. MATULAS (TS-LKDF). Gerbiamas pirmininke, gerbiami kolegos, aš išsityniau dėl to, kad užsirašyčiau frakcijos vardu, nors frakcija turi ir kitų nuomonių.

Išties teikiamas įstatymo projektas, manau, sukelia dvejų minčių, nes prieš tai, bent jau dvi kadencijas iš eilės, kolegos liberalai teikė panašius įstatymų projektus ir ministerijos darbuotojų tarnybos vieningai pateikė argumentus, kad negalima plėsti vaistų prekybos degalinėse, parduotuvėse, nes gali sukelti vaistaligę, sukelti vidaus organų tam tikras patologijas. Bet dabar mes matome, kad tie patys žmonės, kurie dirba tose pačiose tarnybose, jau teikia kitas išvadas. Matyt, yra padarytas tam tikras politinis sprendimas. Komiteto posėdžio metu, tiek Seime pristatant įstatymo projektus vis dėlto mes neišgirdome rimtų argumentų, kodėl reikia leisti prekiauti tam tikrais vaistais, pavyzdžiui, parduotuvėse. Buvo teigiama, kad padidins prieinamumą, bet, kolegos, visuose tinkluose yra vaistinės, kurios dirba tokį pat laiką. Iš esmės jokio prieinamumo padidinta nebus, bet tiesiog bus vaistai parduodami ne taip saugiai.

Lieka vienas dalykas, lyg ir argumentas, kad žmonės galėtų įsigyti tam tikrų vaistų galbūt įstaigose, kurios dirba visą parą – tai degalinėse. Iš esmės ta problema egzistuoja. Jūs užsukite į bet kokią degalinę ir paklauskite operatorių, ar pravažiuojantys žmonės klausia nakties metu, vakare, savaitgalį kokių nors vaistų. Taip, klausia keleto vaistų nuo skausmo, nuo skrandžio rūgštingumo, virškinimo, nuo sausų akių sindromo. Iš esmės jeigu mes leistume, prirtartume įstatymo projektui tokiam, koks dabar yra, išties atsirastų rizika, kad mes sunaikinsime paskutines mažąsias vaistines. Šiuo metu apie 18 % yra mažų vaistinių, kurios jau įsikūrė ne tik kaimuose, nes jau kaimuose seniai nėra vaistinių. Yra įsikūrusių nemažuose miesteliuose, tokiuose kaip Ariogala ir panašiai. Jos dabar dirba mažu pelningumu. Rentabilumas ten yra 1–1,5 %. Jūs įsivaizduojate, jeigu sumažės apyvarta, tada dvi išeitys – arba reikia kelti vaistų kainas, kad išsilaikytų, arba jos turės užsidaryti. Užsidarius toms paskutinėms apie 260, atrodo, privačių nedidelių vaistinių, vadinasi, tose vaistinėse nebus galima nusipirkti net kompensuojamųjų vaistų. To tikslo, kurio siekia ministerija, iš esmės rezultatas bus priešingas – tiesiog sunyks paskutinės vaistinės.

Dėl ligoninių vaistinių, kad dienos stacionaruose ligoninių, kurios turi dienos stacionarus, kad ten būtų galima prekiauti, parduoti vaistus dienos stacionarų lankytojams, pacientams, čia kaip ir logiška.

O dėl prekybos nuotoliniu būdu šiandien dar yra iš esmės nepasiruošta. Todėl aš visiškai pritariu ir Sveikatos reikalų komitetas daugumos balsais pritarė kolegos R. Martinėlio siūlymui, kad būtų atidėtas nuotolinės prekybos leidimas iki 2021 metų ir kad nebūtų leista prekiauti vaistais mažmeninėje prekyboje, kur yra prekiaujama alkoholiu. Iš esmės tai, ką aš ir sakiau, kad dauguma tinklų, dauguma parduotuvių prekiauja alkoholiu, tai turi apsispręsti – arba keli vaistai, arba alkoholis. Tada atsirastų galimybė galbūt vienoje, kitoje degalinėje, kurios įsikūrusios prie didžiųjų trasų, ir įsigyti keletą tų vaistų. Aš manau, kad šitam įstatymo projektui, jeigu nebus pritarta kolegos R. Martinėlio siūlymui, pritari negalima, o jeigu bus pritarta kolegos R. Martinėlio siūlymui, tai iš esmės galima tokiam įstatymo projektui pritari.

Dar vienas dalykas rodo, kad demokratijos mūsų parlamente ir komitetuose trūksta. Prieš dvi savaites mes komitete svarstėme, kaip ir sakiau, kolegos R. Martinėlio pataisas. Rodos, 7 balsais už pritarėme. Dabar praeitą savaitę buvo pateiktos pataisos, kurios vėl sugražina viską į pirmąją padėtį ir jau dabar už komiteto... į darbotvarkę klausimas buvo įtrauktas iš esmės slapta, nes darbotvarkėje nebuvo. Tiesiog buvo svarstomos pataisos kai kurių daugumos kolegų ir jau dabar 4 komiteto balsais (komitete yra 11 žmonių), 4 komiteto balsais už, 1 susilaikius ir 1 – prieš buvo pritarta jau toms pataisoms.

Kolegos, kokia čia yra demokratija? Aš tikrai raginu visus pritari kolegos R. Martinėlio pataisoms ir tada tas įstatymo projektas, manau, atitiks tam tikrus lūkesčius ir, be abejo, nesukels tam tikrų komplikacijų, nes parduotuvėse prekiauti vaistais, kad ir su tais dabar įvestais kai kuriais apribojimais, yra nepaprastai rizikinga. Ir šiandien jums visiems Seimo nariams, mačiau, yra išplatintas profesorius Š. Tarasevičiaus straipsnis, kreipimasis su prisegtais tam tikrais moksliniais straipsniais, iš kurių akivaizdžiai matyti, kad vaistų vartojimas, kad ir, atrodo, paprastų, nekaltų vaistų vartojimas – ibuprofeno, paracetamolio – gali sukelti labai dideles sveikatos pasekmes. Ačiū.

PIRMININKAS. Dėkojame. Daugiau diskutuoti niekas neužsirašė. Turime nemažai pasiūlymų. Pirmasis... (*Balsas salėje*) Pranešėja, taip... A. Kubilienę kviečiu dar į tribūną. Pirmasis pasiūlymas yra J. Razmos. Iš esmės aštuoni pasiūlymai, atrodo, jeigu gerai suskaičiavau, ir tarpusavyje susiję. Gal galite visus ir pristatyti vienu kartu? Dėkui.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Gerbiamieji kolegos, iš tiesų čia mano visi pasiūlymai susiję ir, kai jau balsuosime dėl kitų, tikrai balsuoti nereikia. Aš vis dėlto siūlau Seimo nariams atsikvošėti ir suvokti, kad vaistai yra ypatinga prekė, kad ir dėl paprastesnių vaistų reikalinga farmacininko konsultacija, patarimas. Dabar siūloma pagrindiniame projekte laisvai paleisti tų nereceptinių vaistų prekybą visuose kioskuose, degalinėse, prekybos centruose, o tai, aš manau, tikrai sukels daugiau žalingų pasekmių nei kokių nors teigiamų.

Čia kalbama, kad ta konkurencija numuš tų vaistų kainas. Aš labai abejoju, ar kur nors „Maximoje“, kai tam pačiam pastate yra Eurovaistinė, kad staiga „Maximoje“ pasirodys pigesnių paracetamolių ar kokių nors espumizanų. Teikiant tą projektą, deja, nebuvo atlikta kaštų ir naudos analizė, o jeigu ji būtų atlikta, aš manau, parodytų būtent tas gresiančias žalingas pasekmes, kai praradusios dalį pajamų mažiau parduodančios ne pagrindinius vaistus vaistinės turės kelti svarbių žmonėms vaistų kainas, kad užsidirbtų kokias nors pajamas, ir žmonėms svarbūs vaistai tada pabrangs. Čia jau kolega minėjo, kad mažosios miestelių vaistinės gali ir nebeišlaikyti to mūsų sprendimo ir nieko gero čia nebus.

Aš vis dėlto kviečiu vaistų neprilyginti saldainiams ir kokiems nors limonadams, o vis dėlto palikti taip, kaip dabar yra, nesvaičiojant čia apie kokius nors vartotojų interesus ir kainų mažėjimus. Aš suprantu, kad sveikatos apsaugos ministras vaistines yra padaręs pagrindiniu savo priesū ir vis teikia naujus projektus, bet aš siūlau nepasiduoti šitai isterijai.

PIRMININKAS. Komiteto išvada.

A. KUBILIENĖ (*LVŽSF*). Komiteto išvada – nepritarti. Argumentai yra tokie, kad iš esmės siūloma leisti prekiauti vaistais tiktai vaistinėse ir drausti kitoms mažmeninėms prekybos įmonėms. Ir noriu atkreipti dėmesį dar į tai, kad vaistinių preparatų mažmeninėms prekybos įmonėms siūloma leisti parduoti tik labai ribotą vaistinių preparatų asortimentą. Tai bus atskiras sąrašas.

PIRMININKAS. Dėkojame. Dėl J. Razmos siūlymo nuomonė už – R. J. Dagys.

R. J. DAGYS (*TS-LKDF*). Gerbiami Seimo nariai, šiaip esu labai nustebęs, kad žalieji pateikė būtent tokį įstatymo projektą, nors sprendžiant iš ikirinkiminių ir kitokių kalbų net nekvepėjo tokių interesų atstovavimu. Manau, kad mes turime susimąstyti, ką mes svarstome? Vaistai nėra saldainiai. Bet kuris vaistas yra iš principo nuodingas. Jis padeda nuo vienos ligos, bet gali kenkti visiškai kitiems. Nes jeigu tai būtų saldainiai, mes juos valgytume kiekvieną dieną. (*Balsai salėje*) Šiuo atveju susimąstykime, ką darome: mes patikime tuos vaistus bet kam prekiauti, visiškai bet kam, neturintiems žalio supratimo, kam duoti, o kam neduoti, naudinga tai ar nenaudinga. Tai yra didelė rizika.

Kitas dalykas. Taip mes suduodame tam tikrą smūgį smulkioms vaistinėms, kurios išnyks, gali išnykti, ypač kaimiškose teritorijose. O kas vietoj jų atsiras po to? Tie patys prekybos centrai su kioskeliais, su paracetamoliu. O kaip kiti vaistai? Kas jiems juos parduos? Ką mes darome šiuo atveju? Kieno interesams mes atstovaujame? Čia tikrai ne kainų mažinimas, gerbiamas Gražuli, nebent savo asmeniniams interesams jūs ir atstovaujate. Bet žmonės čia niekuo dėti visiškai. Aš manau, tie, kurie bent jau šiek tiek studijavo ką nors, nors ką nors mokėsi, bent biologijos pamokas lankė, negalėtų tam pritarti.

PIRMININKAS. Dėl pataisų. Nuomonė prieš – M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (*TS-LKDF*). Iš tiesų mokiausi ne biologijos, mokiausi finansų Australijoje. Ten ant kiekvieno kampo parduotuvėje gali nusipirkti vaistų nuo skrandžio rūgštingumo, vaistų nuo galvos skausmo ar apskritai nuskausminančių, nereceptinių, ir ten problemos nėra. Lygiai taip pat ir nemažai Vakarų šalių, kur tokia galimybė yra. Man atrodo, labai svarbu atskirti tai, ką daro vaistinės, ir tai, ką daro parduotuvės. Vaistininkai iš tikrųjų Lietuvoje yra kvalifikuoti teikti daug daugiau paslaugų ir daryti daug daugiau, negu dabar jie daro. Mes juos esame pavertę tokiais elementariais prekybininkais, bet jie gali ir skiepyti, gali ir konsultuoti, gali atlikti įvairią kitą veiklą. Ir, man atrodo, reikia stengtis koncentruoti, kad jie darytų tą darbą, kurį geriausiai išmano. O dėl

nereceptinių vaistų, kaip ir minėjau, palikti galimybę žmonėms, grįžtantiems vėlai po darbo, užsukti į parduotuvę kieme ar kur nors gatvėje ir nusipirkti tabletes nuo rūgštingumo ar nuo galvos skausmo, nebūtina važiuoti į vaistinę ir ieškoti naktį dirbančios vaistinės tam, kad būtų galimybė nusipirkti.

PIRMININKAS. Kadangi nuomonės išsiskyrė, kviečiu Seimo narius balsuoti dėl J. Razmos siūlymo. Kas pritariate J. Razmos siūlymui, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, prieš arba susilaikote.

Balsavo 93 Seimo nariai: už – 23, prieš – 35, susilaikė 35. Visiems siūlymams nepritarta.

Kiti siūlymai. Seimo nariai... Replika po balsavimo. Prašom. E. Gentvilas.

E. GENTVILAS (LSF). Replika po balsavimo. Man patinka, kaip susiklostė šis balsavimas, nes liberalai ir praėjusioje kadencijoje, ir šioje teikė projektus. Man tik neaiški valstiečių pozicija, kodėl tyčiojasi iš mano projekto, balsavo prieš ir atmetė be teisės tobulinti. Šiandien, kai jau teikiate patys, viskas gerai. Mes buvome nuoseklūs, palaikėme jūsų poziciją, bet prašytume jūsų nuoseklumo opozicijos atžvilgiu ateityje.

PIRMININKAS. P. Gražulis.

P. GRAŽULIS (MSNG). Taip pat noriu pasakyti repliką gerbiamam R. J. Dagiui. Aš manau, jūs visą laiką raginate žmones pasitikėti, būti atsakingesnius, kaip sakoma, kad nebūtų reguliavimo, kad nebūtų draudimų. Tikrai, jeigu bus galimybė įsigyti binto, kokių nors vaistų nuo rūgštingumo ar galvos skausmo kolonėlėje, kai vaistinės jau nedirba, nakties metu, o didelė dalis kuro degalinių tikrai dirba visą naktį, bus tik lengviau žmonėms. Aš manau, geras sprendimas, reikia jam pritarti. Nedarykime, pone Rimantai, problemos ten, kur jos nėra. Kokius jūs čia interesus turite, aš nežinau.

PIRMININKAS. Kadangi buvo paminėta pavardė, R. J. Dagys. Prašom.

R. J. DAGYS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos iš daugumos, kurie balsavote prieš šią pataisą, jeigu iškiltų kokių nors sveikatos problemų, kreipkitės į gerbiamą P. Gražulį, jis viską jums paaiškins, pasakys diagnozę, ką reikia gerti, kokias tabletes.

PIRMININKAS. Dėkojame už pasiūlymus – įvairius ir keistus.

Toliau žiūrime. Seimo nariai S. Tumėnas ir A. Gumuliauskas siūlo irgi įvairius pakeitimus, tačiau, kaip matau, komitetas nepritarė. Ar jūs norite pristatyti, ar atsiimate? Prašom, Stasy.

S. TUMĖNAS (LVŽSF). Tik trumpai. Kadangi komitetas nepritarė, čia, matyt, vilčių yra mažai. Mūsų žiūros taškas yra panašus kaip pono R. J. Dagio, panašus yra žiūrėjimas, ir mes esame tos pozicijos, kad vaistai vis dėlto yra... Reikia skirti vaistų pardavimą nuo limonado pardavimo ar duonos pardavimo, tai yra padidinto jautrumo prekė. Mes tais siūlymais norėjome tiesiog atkreipti dėmesį ir Seimo, ir Sveikatos reikalų komiteto, kad ateityje bent jau būtų daugiau išgirsta netinklinių vaistinių nuomonė, mažųjų vaistinių, kurių yra mažai išlikę. Ir tie senieji specialistai mažųjų vaistinių turi nuostabių įvairių gerų pasiūlymų, bet, deja, jie yra ignoruojami ir neišgirstami. Mūsų pasiūlymai irgi yra... Pavyzdžiui, parašyta, kad iki 16 metų vaistai būtų parduodami. Tai mes dabar pakėlėme kartelę, kad stiprūs gėrimai parduodami nuo 20 metų, o vaistus leidžiame iki 16 metų. Noriu pasakyti, kad Tarptautinėje vaiko teisių konvencijoje yra parašyta, kad vaikas yra asmuo iki 18 metų, jeigu atskirais atvejais yra nenusakoma kitaip. Tai manome, kad čia yra prieštaravimų.

Tais siūlymais mes norime mažinti vaistų prieinamumą, nes tikrai pritariu gerbiamojo R. J. Dagio nuomonei, kad vaistai neturėtų būti kaimo parduotuvėlėse prie gėrimų. Nesvarbu, kad tie vaistai yra nereceptiniai, bet, pavyzdžiui, paracetamolį sumaišius su stipriu gėrimu, mirtis ištiks tą patį vakarą.

PIRMININKAS. Laikas!

S. TUMĖNAS (LVŽSF). Mūsų tokie jums neatrodė rimti pasiūlymai, bet mūsų buvo toks žiūrėjimo kampas.

PIRMININKAS. Tai aš dar kartelį klausiu, ar jūs prašote balsuoti, ar atsiimate savo siūlymus?

S. TUMĖNAS (LVŽSF). Tai atsiimsime, nes beviltiška.

PIRMININKAS. Atsiimate. Supratau. Dėkojam.

Žiūriu kitus siūlymus. Seimo nario R. Martinėlio. Ar yra 10 palaikančių? Yra.

Seimo nary, prašom pristatyti savo siūlymą.

R. MARTINĖLIS (*LVŽSF*). Ačiū, pirmininke. Pasiūlymas mano, kad prekyba negalima medikamentaisi tose parduotuvėse, kurios turi licenciją prekybai alkoholiu, trumpai apibūdinant. Iš tikrųjų bus prekyba galima degalinėse, kurios veikia visą parą, ir tikrai prieinamumas pakankamas, aš manau, o įstaigos, kurios prekiauja alkoholiu, kaimuose dirba labai trumpai. Per tą laiką faktiškai dirba ir vaistinės. Aš manau, kad tai yra visiškai nepriimtina, ir siūlau, kad būtų neprekiuojama medikamentais.

PIRMININKAS. Dėkojame už pristatymą. Motyvai už – J. Razma.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Gerbiami kolegos, nors nepritarėte mano radikalesnei pataisai, kviečiu bent pritarti kolegos R. Martinėlio pasiūlymui. Tai iš tikrųjų tam tikrais atvejais, kai būtų susiaurintas pardavimų vietų skaičius, liktų degalinės, gal dar kitos alkoholiu neprekiuojančios vietos, šiek tiek vis dėlto tą vaistų prekybą ne vaistinėse sumažintų ir spęstų bent tą klausimą, kai rajonuose iš tiesų kartais nėra visą parą budinčios vaistinės. Žmonėms palengvinti vieną kitą preparatą būtų galima nusipirkti degalinėse, jų tinklas tikrai yra pakankamas ir žmogus nesunkiai čia išspręstų tą problemą. Kviečiu pritarti šiai pataisai.

PIRMININKAS. Nuomonė prieš – M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (*TS-LKDF*). Iš tikrųjų nėra blogas siūlymas, tai yra kompromisinis variantas. Tai yra tikrai geriau negu tai, kaip galioja dabar, kai yra absoliutus draudimas ir tik vaistinės gali prekiauti, šiuo atveju tos įstaigos, kurios neprekiavo alkoholiu. Bet reikia suprasti, kas po tuo paslėpta, t. y. kad nė vienas prekybos centras negalėtų to daryti. Vis dėlto, jeigu einame, eikime iki galo ir priimkime tokį įstatymą, kokio iš tikrųjų reikia, ir taip, kokia praktika yra taikoma Vakaruose. Bet vėlgi, jeigu bus priimtas kompromisinis variantas, tai yra tikrai geriau, negu yra dabar.

PIRMININKAS. Kadangi nuomonės išsakytos, kviečiu balsuoti dėl R. Martinėlio siūlymo.

Balsavo 98 Seimo nariai: už – 45, prieš – 27, susilaikė 26. Siūlymui nepritarta.

Yra to paties Seimo nario antras siūlymas. Prašau pristatyti. Dešimt Seimo narių tikrai, ma-tau, yra, jie leis.

R. MARTINĖLIS (*LVŽSF*). Ačiū, pirmininke. Mano antras pasiūlymas yra toks. Skamba taip, kad įstaigos nėra įrengtos tame pačiame pastate ar tuo pačiu adresu, kuriuo yra išduota vaistinės veiklos licencija.

Trumpai apibūdinsiu. Sakykim, prekybos centre, ar tai „Akropolis“, ar koks kitas prekybos centras, kuriame tuo adresu jau yra vaistinė, prekių salėje prekiauti medikamentaisi negalima. Es-mė yra ta, kad vaistinė dirba iš esmės visą laiką to prekybos centro, ir visi žmonės, kurie nori įsi-gyti medikamentų, jų gali įsigyti vaistinėse. Privalumas tas, kad prekyba vaistinėje turės dar ir farmacinę paslaugą – vaistininkas galės patarti įsigyti ne tik mažą kiekį medikamentų, bet vaisti-nėse galima įsigyti absoliučiai visą spektrą.

Aš manau, kad tai yra logiškas sprendimas, ir siūlau pritarti.

PIRMININKAS. Nuomonė už – J. Razma.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Vėlgi šis pasiūlymas šiek tiek mažina galimybę pirkti ne vaistinėse vais-tus, bent jau didžiuosiuose prekybos centruose, kur žmonių srautai išties nemaži, kur yra kartais ir ne viena vaistinė. Ten vis tiek vaistų klientai nusipirks vaistinėse. Šiuo atveju tai geriau negu nieko. Todėl kviečiu pritarti.

PIRMININKAS. Motyvai prieš – S. Jovaiša.

S. JOVAIŠA (*TS-LKDF*). Ačiū. Ir pirmu atveju, kurį mes atmetėme, ir dabartiniu atveju dėl siū-lymo mes galvokime, kas yra naudingiau žmogui, o kas naudingiau prekybininkams.

Kitas dalykas. Gali būti ir skirtingas darbo laikas tų įstaigų – vaistinės ir parduotuvės, o žmo-gus, eidamas prekybos centre pro kasą, kokį paprastą vaistuką pasiims. Vaistinė tikrai labai nenu-kentės. Jeigu norės konsultacijos, užeis į tą pačią vaistinę. Taigi aš nematau čia problemų, kad būtų viename pastate prekiaujama ne vienoje vietoje.

PIRMININKAS. Nuomonės išsiskyrė. O komiteto nuomonė buvo nepritarti, ar ne?

Kviečiu balsuoti dėl R. Martinėlio siūlymo. Kas pritariate, balsuokite už, kas turite kitą nuo-monę, – prieš arba susilaikykite.

Balsavo 94 Seimo nariai: už – 34, prieš – 17, susilaikė 43. Siūlymui nepritarta.

Ir paskutinis R. Martinėlio siūlymas. Prašau pristatyti.

R. MARTINĖLIS (LVŽSF). Daugiau mano siūlymų nėra.

PIRMININKAS. Trečias siūlymas, kuriam komitetas pritarė. (*Balsai salėje*)

R. MARTINĖLIS (LVŽSF). Čia ir buvo.

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Čia ir buvo tas.

R. MARTINĖLIS (LVŽSF). Čia ir buvo tas pasiūlymas, kuriam komitetas pritarė.

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Anas dubliuoja tą.

PIRMININKAS. Bet jis gautas po išvados, tai reikia, kad Seimas pritarėtų.

R. MARTINĖLIS (LVŽSF). Tada siūlyčiau Seimui tikrai balsuoti dėl mano pasiūlymo ir pritarti jam, nes, dar kartą pakartosiu, iš tikrųjų, sakykim, prekybos centruose esančios begalės parduotuvėlių iš esmės visos galės prekiauti medikamentais. Sakykim, *bulkučių* kioskas galės prekiauti medikamentais, realiai absoliučiai visur, prekiaudami kojineėmis ar dar kuo nors, kiekviename kioskelyje bus vaistai. Ar tai yra logiška, kai yra normali vaistinė, kur gali žmogus gauti farmacinę paslaugą iš vaistininko ir įsigyti visą spektrą medikamentų, ne tik tai, kas yra būtiniausių sąraše? Aš tikrai nematau čia logikos, kad iš esmės kiekviename kioskelyje būtų prekiaujama su *bulkutėmis* ar kojineėmis, sakykim, medikamentais, kai yra vaistinės. Siūlyčiau pritarti mano pasiūlymui.

PIRMININKAS. Motyvai už – R. Žemaitaitis.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, gerbiamas pirmininke. Mieli kolegos, čia tam tikri aiškūs dalykai yra. Mes atidarome didelę Pandoros skrynią, kad kiekvienas taškas, kuris kuo nors užsiima, ar tai bus malkomis, ar tai bus drabužiais, ar maistu, ar bakalėja prekiaujanti įmonė, ar mes turėsime vos ne Tymo turgų, Kalvarijų turgų, galės prekiauti. Ar jūs įsivaizduojate, kaip šitą bus galima kontroliuoti? Jeigu kontroliuosime, tai kokie kaštai bus? Vaistų kaštai kils iš tikrųjų ir vaistai kiek pabrangs. Aš tikrai siūlau pritarti kolegoms R. Martinėlio siūlymams.

PIRMININKAS. Motyvai prieš – P. Urbšys.

P. URBŠYS (MSNG). Gerbiami Seimo nariai, tie, kurie prieštaraujate, kad atsirastų galimybė nereceptiniais vaistais prekiauti ne tik vaistinėse, iš tikrųjų galite pritarti tam siūlymui. Bet kažkodėl tie, kurie dabar pateikė argumentus, kodėl negalima prekiauti kitose vietose, o tik vaistinėse, nutyli vieną esminį faktą, tai daugiau liečia prekybos centrus. Prekybos centruose, visi žinote, yra įsitvirtinę ne kas kita, o stambių vaistinių tinklai. Pagal šią siūlomą pataisą yra taip, kad jeigu prekybos centre yra vieno ar kito stambaus vaistinių tinklo vaistinė, vadinasi, negali atsirasti jokios kitos lentynos. Tai akivaizdžiai atitinka stambių vaistinių interesus ir galima juos pridengti, kaip mes norime. Bet tie, kurie mano, kad vis dėlto alternatyvų sukūrimas gali išjudinti kainų monopolizavimą ir būtent jas priartinti prie žmonių sveikatos poreikių, manau, galėtų balsuoti ir prieš šitą siūlymą.

PIRMININKAS. Kadangi nuomonės išsiskyrė, kviečiu balsuoti dėl Seimo nario R. Martinėlio siūlymo. Kas pritariate, balsuokite už, kas nepritariate, – prieš arba susilaikykite. Aš tik atkreipčiau dėmesį, kad komiteto nuomonė – pritarti.

Balsavo 94 Seimo nariai: už – 37, prieš – 11, susilaikė 46. Nepritarta.

Žiūrime, kas čia dar liko. Seimo narių A. Verygos ir R. Karbauskio siūlymas. (*Balsai salėje*) Komiteto nuomonė?

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Pritarti.

PIRMININKAS. Ar Aurelijus norėtų pristatyti projektą?

A. VERYGA (LVŽSF). Labai trumpai. Gerbiami kolegos, vienas iš esminių dalykų, kuris čia siūlomas, tai paankstinti datą, nuo kada būtų galima įteisinti nuotolinę prekybą vaistais, ir buvo išsakomi argumentai, kad sistema yra nepasiruošusi, kad reikėtų tą datą atidėti iki 2021 metų. Aš noriu priminti kolegoms, kad ši nuostata nėra prievolė. Tos įstaigos, kurios bus pasiruošusios, galės realizuoti tokią nuostatą, o ministerija įsipareigoja iki numatytos pasiūlytos datos parengti visus reikalingus teisės aktus. Siūlyčiau pritarti datų korekcijai.

PIRMININKAS. Nuomonė prieš dėl šio siūlymo – A. Matulas.

A. MATULAS (TS-LKDF). Gerbiami kolegos, čia ir išaiškėja, kokią mes čia demokratiją šiandien turime. Aš jau iš kelių Valstiečių ir žaliųjų frakcijos narių šiandien girdėjau, kas dėjosi pas

juos frakcijoje ir koks spaudimas buvo daromas kolegai R. Martinėliui dėl tų pataisų. Kaip sakiau, buvo pritarta kolegos R. Martinėlio pataisai, kad būtų atidėtas įsigaliojimas iki 2021 metų, mes pritarėme, rodos, 7 balsais. Praeitą savaitę klausimas įtrauktas į darbotvarkę prieš posėdį, 4 balsavus už, mums net nedalyvaujant su kolege Irena ir kitais, nes buvome komandiruotėse ir visa kita, pritarta 4 balsais jau dabar pataisoms, kurios atkelia tą įsigaliojimą. Akivaizdu, kad šiandien elektroninė sveikata neveikia taip ir čia bus daug daugiau problemų. Kolegos, siūlau, išgilinkite, tikrai blogai, kada ekonomistas aiškina apie tai, kad vaistų prekybą reikia plėsti, krepšininkas aiškina, kad einant pakeliui prie kasos nusipirkti vaistą visai nieko blogo. Ar jūs žinote, kad žmogus, gerai užvalgęs ir įkalęs porą butelių alaus, dar porą paracetamolio, rytoj turėdamas kepenų nepakankamumą jau gulės ligoninėje. Ar jūs suprantate šituos dalykus, ar ne? Vaistinėje teikiama farmacinė rūpyba, paaiškinama, dėl ko perki, kiek, kokią dozę vartoti. Tai ką mes čia dabar darome, kas čia kam atstovauja?

PIRMININKAS. Nuomonė už – P. Gražulis. (*Triukšmas salėje*)

P. GRAŽULIS (*MSNG*). Gerbiamieji Seimo nariai, man atrodo, kad mes čia lygioje vietoje kažkaip paslydome ir sukeliame tokias diskusijas. Kas neturite išvažiavusių giminių, artimųjų į Angliją? Jūs pažiūrėkite, vis dėlto valstybė ir turtinga, ir demokratinė. Kas nebuvo Jungtinėse Amerikos Valstijose? Paimkite papildus, maisto prekių parduotuvės Amerikoje pilnos papildų įvairiausių, ir neišmirė Amerika, neišsinoūdijo.

Antras dalykas, galų gale baikime su tais draudimais, pakalbėkite su savo artimaisiais, kurie išvykę į Angliją. Nueini į vaistinę, nuo visų skiepijimų tave paskiepija vaistinėje, nereikia eiti į kažkokią polikliniką. Pas mus čia žmogų varo, reikia ar nereikia, visais klausimais į polikliniką arba į ligoninę. Kitas dalykas, elementariausi tyrimai. Aš kalbu iš principo, atlaisvinkite, išlaisvinkite tą mediciną ir leiskime vaistinėms, kaip sakoma, nebijokime žmogaus, kad jis toks nesąmoningas, tas žmogus, kad išgers alkoholio ir iš karto paims paracetamolio. Ar jis dabar namie neturi paracetamolio? Baikime lygioje vietoje ginčytis. Balsuokime už ir eikime prie kitų klausimų.

PIRMININKAS. Nuomonės išsiskyrė, todėl kviečiu balsuoti dėl Seimo narių A. Verygos ir R. Karbauskio siūlymo. Kas palaikote, balsuokite už, kas turite kitą nuomonę, – prieš arba susilaikykite.

Balsavo 95 Seimo nariai: už – 66, prieš – 12, susilaikė 17. Pasiūlymui pritarta.

Motyvai dėl viso.

A. KUBILIENĖ (*LVŽSF*). Aš atsiprašau, Sveikatos reikalų komitetas svarstė ir Sveikos gyvensenos komisijos pasiūlymą.

PIRMININKAS. Komitetas pritarė tobulintam įstatymo projektui.

A. KUBILIENĖ (*LVŽSF*). Taip. Ai, nepritarė, teisingai, nepritarė.

PIRMININKAS. Teisingai, komitetas nepritarė.

A. KUBILIENĖ (*LVŽSF*). Nereikia balsuoti?

PIRMININKAS. Motyvai dėl viso. Nuomonė už – M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (*TS-LKDF*). Gerbiami kolegos, akivaizdu, kad yra daug aistrų dėl šio įstatymo projekto. Man atrodo, kad dažnai įvairūs pokyčiai kelia nerimą ir baimes, bet pasižiūrėkime į Vakarų Europos Sąjungos šalis, kur absoliuti dauguma turi būtent tokią sistemą, kur tu gali ar degalinėje, ar vadinamojoje *Corner Store* – nedidelėje parduotuvėje savo kieme, šalia kažkur nusipirkti nereceptinių vaistų. Tai daroma ir tai nesukelia jokių problemų. Taip, yra tam tikros rizikos, pavyzdžiui, dėl paracetamolio – didelis paracetamolio kiekis gali būti labai pavojingas ir net yra didelė rizika, kad žmogus gali mirti suvartojęs. Todėl siekiant įgyvendinti efektyvias savižudybių prevencijos programas Vakaruose tu negali nusipirkti didesnio kiekio paracetamolio tablečių. Tokius dalykus reikėtų įgyvendinti Lietuvoje. Bet dėl nereceptinių vaistų pardavimo liberalizavimo iš tiesų reikėtų žengti tą žingsnį ir pasimokyti iš Vakarų šalių. Ačiū.

PIRMININKAS. Nuomonė prieš – R. J. Dagys.

R. J. DAGYS (*TS-LKDF*). Smagu klausyti buhalterijos bakalaurą turintį žmogų, kalbantį apie Vakarų patirtį. Bet net ir buhalterijos mokslai turėtų leisti suprasti, kad jeigu centruose ir leidome prekiauti visose parduotuvėse, nes tokios pataisos perėjo, aš galėsiu paracetamolio nusipirkti ir kojinių parduotuvėje, ir kitose parduotuvėse, ir galų gale viskas bus kartu sudėta į krūvą, niekas

mano tos dozės nežiūrės, tai yra akivaizdu. Gal vis dėlto reikėtų profesionalesnės diskusijos. Aš tiesiog nustebęs dėl gerbiamo A. Verygos – jis visą laiką prieš narkotikus kalbėjo ir panašiai, dabar mes turėsime daug derinių įvairiausių.

Pavyzdžiui, galbūt bus galima pavadinti mišinį – ibuprofenas plius starka – pono Gražulio vardu. Geras toks dinamitas. Arba paracetamolį su viskiu sumaišius galima skelbti net naujų pavadinimų konkursą. Ką mes čia darome? Net elementari gerbiamo R. Martinėlio pataisa, sureguliuojanti tuos dalykus, buvo atmesta. Man atrodo, mes paprasčiausiai jau prarandame protą pavasarį, turbūt reikia baigti sesiją, nes net ir tie specialistai, kurie ką nors mėgina, bent jau turi išsilavinimą, tiesiog pamiršta, ką jie dabar daro. Pamiršta, kad tai vaistai, tai yra ne saldainiai, tai yra nuodai, kuriuos mes legaliai leidžiame parduoti. Nuodai. Visi vaistiniai preparatai yra nuodai. Kas bent kiek susidūrė su ta sritimi... Čia ne kokių nors psichologų išmąstymai, bet tai yra elementari biochemija, chemija ir panašiai, kas tuos dalykus žino.

Aš tikiuosi, kad vis dėlto iki priėmimo valdančioji dalis nepasiduos gerbiamojo P. Gražulio naujo preparato poveikiui ir tiesiog priims tokius sprendimus, kuriais bent jau racionaliai siūlomas tam tikras kompromisas. Bet tokiam pasiūlymui dabar pritarti būtų tiesiog negerbti tų žmonių, kurie profesionaliai tuos dalykus sprendžia...

PIRMININKAS. Laikas!

R. J. DAGYS (*TS-LKDF*). ...ir siūlo apsaugoti mūsų sveikatą.

PIRMININKAS. Kadangi nuomonės išsiskyrė, kviečiu balsuoti dėl šio projekto. Kas palaiko, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, – prieš arba susilaikote.

Balsavo 87 Seimo nariai: 57 – už, prieš – 4, susilaikė 25. Po svarstymo pritarta.

Replika po balsavimo – V. Juozapaitis.

V. JUOZAPAITIS (*TS-LKDF*). Aš tik norėjau gerbiamų kolegų, kurie kvestionuoja mūsų visų išsilavinimus, atkreipti dėmesį, kad jeigu kada nors bus kalba apie kokį nors projektą paskelbti kokio nors muziko metais ir jeigu jūs neturėsite aukštojo muzikinio išsilavinimo, diplomo, jūs neturėsite teisės diskutuoti ir kalbėti. Ir šiaip turbūt priimant į Seimą pirmiausia reikėtų patikrinti muzikinę klausą, nes ji yra absoliučiai koreliuojanti ir su sveika mąstysena, ir logika.

Kolegos, suprantu, reikia diskutuoti, reikia ginčytis, bet ribą užsibrėškime, nes gėda patiems prieš save. Tai viena moteris aiškina, kad kūrybininkai užsiima ne kūryba, kiti dar kvestionuoja. Kas čia per sambūris? Baikime vieną kartą turgų!

PIRMININKAS. Dėkojame.

Ir E. Gentvilas.

E. GENTVILAS (*LSF*). Mes, kaip Liberalų frakcija, palaikėme dėl prekybos liberalizavimo, jau prieš tai replikavau, mūsų pozicija seniau tokia buvo. Tačiau negalėjome balsuoti dėl viso projekto, nes čia įrašytas ligoninių vaistinių tinklo sukūrimas. Taigi paties projekto viena dalis mums visiškai priimtina, de ja, kita dalis kitaip atrodo, todėl susilaikėme.

PIRMININKAS. Paskutinė replika – A. Matulas. Prašom.

A. MATULAS (*TS-LKDF*). Gerbiami kolegos, kad ir kaip būtų, koks fonas būtų, tikrai galime atiduoti duoklę ir pagirti liberalus, kurie ir anksčiau, kitose kadencijose, ir dabar laikosi nuoseklios politikos. Visų kitų nesuprantu. Mes samdome ekspertus, skaitome, klausome ir dabar vadovaujamės kažkieno nurodymu, prievarta. Man labai keista Sveikos gyvensenos komisija sukurta. Žinau, Sveikos gyvensenos komisija vienbalsiai nutarė nepritarti šiam įstatymo projektui. Ponas D. Kepenis visur aiškina, kuo mažiau vaistų vartoti, žirnius lesti, plaukyti, bėgioti, šaltame vandenyje mirkti ir panašiai. Komiteje ir dabar abudu sėdi, visi vienbalsiai balsuoja. Kas čia vyksta, kolegos? Ar mes galime nuosekliai mąstyti, ar visuomenei šnekame apie sveiką gyvenseną, o čia dabar bruksime, kaip sakė, kasoje nusipirksime vaistų pakelėje ir su kuo nors gersime?

PIRMININKAS. Dėkoju. Diskusijas baigėme.

Toliau posėdžiui pirmininkauja Seimo Pirmininko pavaduotoja I. Degutienė.

PIRMININKĖ (**I. DEGUTIENĖ**, *TS-LKDF*). Gerbiami kolegos, darbotvarkės 2-8b klausimas – projektas Nr. XIIP-1745. Dar vienas Farmacijos įstatymo kai kurių straipsnių pakeitimo ir ketvirtojo skirsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas. Kviečiu A. Kubilienę. Svarstymas.

17.31 val.

Farmacijas įstatymo Nr. X-709 2, 8, 19, 24, 25, 26, 27, 29, 33, 61, 62, 64, 65 straipsnių ir priedo pakeitimo ir ketvirtojo skirsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo Nr. XIII-738 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1745 (svarstymas)

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Sveikatos reikalų komitetas, kaip pagrindinis komitetas, svarstė šią projektą. Sprendimas yra gražinti įstatymo projektą Nr. XIIIIP-1745 iniciatoriams tobulinti. Už – 5, prieš – 5, susilaikė 1.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Motyvai dėl viso. Nėra norinčių kalbėti. Ar galime bendru sutarimu pritarti komiteto nuomonei gražinti iniciatoriams tobulinti? Ne? Balsuojame.

Balsavo 90 Seimo narių: už – 37, prieš – 28, susilaikė 25. Komiteto nuomonei nepritarta.

Dabar reikia apsispręsti, kuriam komitetui siūlome. Gerbiama A. Širinskienė.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Aš tiesiog siūlyčiau patikėti Teisės ir teisėtvarkos komitetui.

PIRMININKĖ. Yra siūlymas projektą atiduoti svarstyti Teisės ir teisėtvarkos komitetui. Ar pritariate tam? (*Balsai salėje*) Pritariate? Pritarta. Projektas Nr. XIIIIP-1745 gražintas Teisės ir teisėtvarkos komitetui svarstyti.

17.34 val.

Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-866 (svarstymas)

Sveikatos draudimo įstatymo 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-866. Svarstymas. Kviečiu Sveikatos reikalų komiteto narį A. Vinkų. Pirmininke, prašom jus, nes nėra A. Vinkaus.

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Ačiū, pirmininke. Sveikatos reikalų komitetas, kaip pagrindinis komitetas, svarstė šią projektą. Sprendimas yra Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą atmesti atsižvelgiant į Vyriausybės išvadoje išdėstytus argumentus. Pritarta bendru sutarimu.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Motyvai dėl viso. Nėra norinčių kalbėti. Ar galime pritarti komiteto išvadai? (*Balsai salėje*) Bendru sutarimu pritarta komiteto išvadai projektą atmesti.

17.35 val.

Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1292(2) (svarstymas)

Sveikatos draudimo įstatymo 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1292(2) svarstymas. Kviečiu R. Martinėlį, Sveikatos reikalų komitetas. Replika po balsavimo?

A. NORKIENĖ (LVŽSF). Ne, čia dėl šio projekto.

PIRMININKĖ. Kaip?

A. NORKIENĖ (LVŽSF). Frakcijos vardu prašome pertraukos, nes iškilo kai kurių klausimų, norime dar padiskutuoti.

PIRMININKĖ. Nieko aš negirdžiu, ką jūs kalbate.

A. NORKIENĖ (LVŽSF). Prašome frakcijos vardu pertraukos.

PIRMININKĖ. Iki kada?

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Iki kito posėdžio.

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, yra siūlymas daryti Sveikatos draudimo įstatymo 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto svarstymo pertrauką iki kito posėdžio. (*Balsai salėje*) Kokio 16?.. (*Balsai salėje*) Aš noriu gerbiamos kolegės paprašyti įvardinti įstatymo projektą, nes dabar kiekvienas kalba, kaip interpretuoti. (*Balsai salėje*)

A. NORKIENĖ (LVŽSF). Jūs ką tik paskelbėte, dėl 16 straipsnio prašome pertraukos.

PIRMININKĖ. Sakau, Sveikatos draudimo įstatymo 16 straipsnio...

A. NORKIENĖ (LVŽSF). Taip, jūs minėjote 17 straipsnį, todėl mes ir sakėme, kad 16.

PIRMININKĖ. Supratau. Ačiū. Ar galime bendru sutarimu pritarti pertraukai iki kito posėdžio? (*Balsai salėje*) Balsuojame, jeigu nesutinkate.

Balsavo 88: už – 63, prieš – 16, susilaikė 9. Pertrauka iki kito posėdžio.

17.37 val.

Labdaros ir paramos įstatymo Nr. I-172 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-1628(2) (svarstymas)

Labdaros ir paramos įstatymo 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-1628(2) svarstymas. Kviečiu G. Vaičekauską, Audito komitetas.

G. VAIČEKAUSKAS (LSF). Ačiū, ponai pirmininke, ačiū, mieli ponai. Paskaitysiu Audito komiteto sprendimą. Audito komitetas, kaip pagrindinis komitetas, svarstė Labdaros ir paramos įstatymo Nr. I-172 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIIIP-1628 ir iš esmės pritarė iniciatorių pateiktam projektui, todėl bendru sutarimu (už – 4), priėmė sprendimą pritari Audito komiteto išvadoms ir patobulintam įstatymo projektui Nr. XIIIIP-1628. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkui. Motyvai dėl viso. Nėra norinčių kalbėti. Gal galime bendru sutarimu pritari po svarstymo? (*Balsai salėje*) Pritarta po svarstymo bendru sutarimu Labdaros ir paramos įstatymo 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui.

17.39 val.

Statistikos įstatymo Nr. I-270 12 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIII-957 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2148(2) (svarstymas)

Statistikos įstatymo 12 straipsnio pakeitimo įstatymo pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2148(2). J. Varžgalys, Biudžeto ir finansų komitetas. Gerbiamasis pirmininkas S. Jakeliūnas.

S. JAKELIŪNAS (LVŽSF). Dėkoju, gerbiamoji pirmininke. Biudžeto ir finansų komitetas įvertino šį įstatymo projektą, kadangi tai yra techninis dalykas, pripažinti netekusiu galios, todėl buvo pritarta bendru sutarimu. Niekam nekilo jokių abejonių, kad tai tikrai yra pamatuotas ir reikalingas sprendimas. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Norinčių kalbėti nėra. Gal galime bendru sutarimu pritari? Pritarta bendru sutarimu Statistikos įstatymo 12 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIII-957 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektui.

17.40 val.

Asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2273 (pateikimas)

Asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2273. Pateikimas. Kviečiu vidaus reikalų ministrą E. Jankevičių.

E. JANKEVIČIUS. Ačiū, gerbiama pirmininke. Teisingumo ministras, bet prieš tai dirbęs Vidaus reikalų ministerijoje.

PIRMININKĖ. Atsiprašau, teisingumo ministras.

E. JANKEVIČIUS. Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiama Seimo nariai, prieš kelias savaites teikia įstatymų projektus, susijusius su asmens direktyvos reglamento įsigaliojimu. Dabar perkėlėme direktyvą į nacionalinę teisę. Iš esmės projektai yra labai identiškai, apie tą patį.

Įstatymo projektu siūloma reglamentuoti duomenų valdytojų ir duomenų tvarkytojų pareigas, nustatyti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos įgaliojimus šio įstatymo laikymosi priežiūros srityje.

Gerbiamieji Seimo nariai, prašau iš tikrųjų pritari po pateikimo ir, gerbiama pirmininke, jeigu neprieštarausite, skubos tvarkai. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Jūsų nori paklausti du Seimo nariai. Pirmasis – A. Anušauskas.

A. ANUŠAUSKAS (TS-LKDF). Gerbiamas ministre, šiaip keista matyti iš Teisingumo ministerijos, aš suprantu, projektas rengtas anksčiau, bet ar jis vertas pateikti – 28 pastabos mūsų Teisės departamento, tai yra rekordas. Teisingumo ministerija turėtų išsiskirti, juk teisėkūros procesas vis dėlto yra jos arkliukas. Atrodo labai keistai. Galbūt reikėjo ne pristatyti, o tiesiog parengti antrą variantą?

E. JANKEVIČIUS. Ačiū gerbiama Seimo nariui už klausimą. Vėlgi tik devynios šalys įgyvendino šitas nuostatas. Mes skubame ir labai prašome Seimo pritarti po pateikimo. Taip, pastabų yra labai daug, kadangi didelės apimties ir svarbus įstatymo projektas. Mes komitetuose labai atidžiai vertinsime, tikrai viską įvertinsime ir susitarsime, nebus likusių pastabų.

PIRMININKĖ. Klausia S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (LSF). Gerbiamas ministre, nežinau, gal jūs atsakysite ir į nelabai susijusį klausimą. Ne per seniausiai Teisėjų taryba nusprendė, kad žurnalistai, kurie nori filmuoti arba įrašinėti medžiagą, įskaitant bylas, turi pateikti visą informaciją, taip pat savo namų adresą, ir nuskaltėliai, kurie yra baudžiami, turi teisę sužinoti. Į tai plačiai reagavo žurnalistų bendruomenė. Ar šiuo įstatymu bus kaip nors paliestos žurnalistų teisės ir apsauga, ar neįmanoma įtraukti šito klausimo? Dėkoju.

E. JANKEVIČIUS. Įstatymai, susiję su reglamento įgyvendinimu, padės žurnalistams išspręsti šituos klausimus. Kai jie visi bus įgyvendinti, tikrai atsiras daugiau aiškumo.

PIRMININKĖ. Dėkoju, ministre, jūs atsakėte į visus klausimus. Motyvai dėl viso pateikto įstatymo projekto. V. Kamblevičius – už.

V. KAMBLEVIČIUS (TTF). Ačiū. Mieli kolegos, pirmą kartą girdžiu, kai ministras taip nuoširdžiai prašo padėti, kad būtų įgyvendintos jo svajonės. Aš siūlau už tai balsuoti. *(Juokas salėje)*

PIRMININKĖ. Dėkui. Prieš nėra norinčių kalbėti. Gal galime bendru sutarimu pritarti projektui po pateikimo? Projektui Nr. XIII-2273 pritarta po pateikimo. Kaip pagrindinis komitetas – Teisės ir teisėtvarkos komitetas, kaip papildomas – Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas. Svarstymas numatomas birželio 26 dieną.

17.45 val.

Mokėjimų įstatymo Nr. VIII-1370 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1092 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-2197, Mokėjimo įstaigų įstatymo Nr. XI-549 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1093 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-2198, Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo Nr. XI-1868 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1094 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-2199, Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 47 straipsnio ir 1 priedo pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1095 1 straipsnio pakeitimo ir 2 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIII-2200, Bankų įstatymo Nr. IX-2085 56, 72 ir 77 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1098 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-2201, Centrinų kredito unijų įstatymo Nr. VIII-1682 40, 54 ir 60 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1099 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-2202, Kredito unijų įstatymo Nr. I-796 49, 60 ir 66 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1100 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-2203, Draudimo įstatymo Nr. IX-1737 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1107 6, 9, 40, 74, 76, 77, 80, 82, 85 straipsnių pakeitimo ir 78 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIII-2204 *(pateikimas)*

Kol kas nėra krašto apsaugos ministro, gal palauksime, kol jis ateis, todėl dabar V. Ažuola kviečiu į tribūną pateikti aštuonis projektus: Nr. XIII-2197, Nr. XIII-2198, Nr. XIII-2199, Nr. XIII-2200, Nr. XIII-2201, Nr. XIII-2202, Nr. XIII-2203, Nr. XIII-2204. Tai yra Mokėjimų įstatymo pakeitimo įstatymo 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir visi mano išvardinti lydimieji. Prašom.

V. AŽUOLAS (LVŽSF). Teikiu aštuonis įstatymų projektus, kurie iš tikrųjų suderintų, techniškai būtų suderinti įstatymų projektai: Lietuvos banko įstatymų paketas, Mokėjimų įstatymų paketas ir Draudimo įstatymo nuostatos. Kadangi kartu su kolega buvau vienu pagrindinių šiuos

paketus kuruojančių asmenų, tai iškilo, jau tuos įstatymų paketus priėmus, tam tikri nesusipratiškai – dėl įsigaliojimo datos, nuostatų, kitų dalykų. Juos reikia būtinai suderinti ir tą suderinimą reiktų padaryti iki šio mėnesio galo, kad visi įstatymai sklandžiai galėtų įsigalioti.

Norėčiau pabrėžti, kad teikiamais projektais nėra nustatomi jokie nauji ar panaikinami seni reikalavimai, o tiesiog anksčiau priimtų, bet dar neįsigaliojusių įstatymų nuostatos techniškai priederintos prie šią savaitę priimto Lietuvos banko įstatymo nuostatų. Atsižvelgdami į tai, kad šias suderintas nuostatas reikia inkorporuoti į balandį priimtus įstatymus iki jų įsigaliojimo ir reikia projektus priimti dar šio Seimo pavasario sesijoje, projektų rengėjai prašo projektus svarstyti skubos tvarka. Tad trumpai būtų tiek.

PIRMININKĖ. Dėkoju už visų aštuonių projektų pateikimą. Niekas nenori jūsų klausti. Motyvai dėl visų projektų. Ar galime bendru sutarimu po pateikimo visiems aštuoniems projektams pritarti? (*Balsai salėje*) Dėl visų aštuonių balsuojame tada, jeigu reikalaujate. Prašom balsuoti. Kas pritariate, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 86 Seimo nariai: už – 83, prieš nėra, susilaikė 3. Visiems aštuoniems įstatymų projektams pritarta. Pagrindinis komitetas dėl visų projektų – Biudžeto ir finansų komitetas. Svarstymas numatomas birželio 19 dieną.

17.47 val.

Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 1, 10, 42, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 65¹, 67, 68, 69, 70, 72 ir 77² straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 61¹ straipsniu ir priedais įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2286, Tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo Nr. I-555 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2287 (*pateikimas*)

Dabar grįžkime prie darbotvarkės 2-14a ir 2-14b klausimų. Atvyko krašto apsaugos viceministras V. Umbrasas. Kviečiu pateikti Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 1, 10, 42, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 65¹, 67, 68, 69, 70, 72 ir 77² straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 61¹ straipsniu ir priedais įstatymo projektą Nr. XIIIIP-2286 ir lydimąjį Tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIIIP-2287. Prašau į tribūną viceministrą.

V. UMBRASAS. Laba diena, gerbiama posėdžio pirmininke, gerbiamieji Seimo nariai. Teikiu minėtų KASOKTI ir Tarptautinių operacijų ir pratybų bei kitų bendradarbiavimo renginių įstatymo pakeitimo įstatymo projektus, keičiami tie straipsniai, kuriuos paminėjo gerbiama posėdžio pirmininkė.

Šiuose projektuose yra numatomi pakeitimai, susiję su karių tarnybinio atlyginimo skaičiavimo sistemos ir karių socialinių garantijų paketo tobulinimu. Šis įstatymo projektas parengtas įgyvendinant Vyriausybės programos nuostatą dėl karių atlyginimo vidurkio padidinimo iki 30 % ir karių socialinių garantijų ir tarnybos sąlygų gerinimo. Prieš mažiau kaip dvi savaites Seimas pritarė Lietuvos kariuomenės principinei struktūrai ir krašto apsaugos sistemoje tarnaujančių ribiniam skaičiui 2019–2024 metais. Tam, kad 2024 metais pasiektume Seimo nustatytą minimalią tarnaujančių karių ribą – 14 tūkst. 500, per ateinančius šešerius metus kasmet į Lietuvos kariuomenę privalome priimti apie 800 profesinės karo tarnybos karių, tačiau, atsižvelgdami į tai, kad kasmet į atsargą išeina 300–400 karių, priimamų į profesinę karo tarnybą skaičius turėtų būti ne mažesnis kaip 1 tūkst. 100. Atlikus analizę, kaip kariai vertina tarnybos sąlygas, ir įvertinus esamą Lietuvos kariuomenės komplektavimo ir karių motyvavimo sistemą, buvo nuspręsta, kad pagrindinės komplektavimo ir motyvavimo sistemos pertvarkos kryptys turėtų būti tarnybinio atlyginimo apskaičiavimo sistemos tikslinimas ir karių socialinės paramos paketo tobulinimas.

Siūlomais įstatymų projektų pakeitimais siekiame trijų pagrindinių tikslų. Pirmas, pakeisti karių tarnybos apmokėjimo sistemą, padarant ją labiau motyvuojančią, sudarančią palankias sąlygas pritraukti ir išlaikyti karius krašto apsaugos sistemoje.

Antra. Reglamentuoti karių tarnybos apmokėjimą įstatyme vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimu suformuluota doktrina, kai reglamentavimas iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų perkeliamas į įstatyminių reglamentavimą.

Trečia. Gerinti karių socialinę apsaugą tobulinant karių socialinių garantijų paketą.

Norėčiau trumpai pristatyti numatomus pagrindinius pakeitimus. Įstatymo projekte siūlomi pakeitimai susiję su karių tarnybinio atlyginimo sistemos apskaičiavimu.

Pirma. Subalansuotas tarnybinio atlyginimo augimas su laipsnio augimu, tikslinami koeficientai, jų didėjimo laikas. Iki šiol turime situaciją, kai karių tarnybinis atlyginimas nustoja didėti anksčiau, negu kad karys gali siekti aukštesnio laipsnio.

Antra. Įvedamas papildomas tarnybinio atlyginimo augimo dydis, kai tarnybinis atlyginimo koeficientas nustoja augti turint tarnybinį laipsnį. Šiuo metu karių tarnybinis atlyginimas esant tam pačiam laipsniui didėja tik tam tikrą laiką, todėl ilgiau tuo pačiu laipsniu tarnaujantys kariai negali tikėtis tarnybinio atlyginimo didėjimo. Tai ypač aktualu kariams specialistams, kuriems kartais dirbtinai keliamas laipsnis, nes tik tokiu būdu galima užtikrinti jo tarnybinio atlyginimo didėjimą ir išlaikymą kariuomenėje.

Iš viso karių tarnybinis atlyginimas turėtų didėti iki 30 %. Pokyčio įgyvendinimas numatomas iki 2020 metų, karių tarnybinį atlyginimą didinant 2018 metais ir 2019 metais po 10 %, o 2020 metais – 5 % iš krašto apsaugos sistemai suplanuotų skirti asignavimų. 2017 metais karių tarnybinis atlyginimas jau buvo padidintas 5%.

Tik noriu atkreipti dėmesį, kad kariams tarnybinis atlyginimas augs skirtingai. Tikslus augimas priklausys nuo laipsnio ir jį turint išstarnauto laiko. Didžiausias augimas bus jaučiamas tose laipsnių kategorijose, kur yra didžiausias karių trūkumas, nutekėjimas, tai yra eiliniai, vyr. eiliniai ir grandiniai, taip pat vyr. leitenantai, kapitonai, majorai.

Karių tarnybos apmokėjimą reglamentuojant įstatyme numatoma perkelti esmines nuostatas dėl priedų ir išmokų mokėjimo, kurį šiuo metu reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai.

Pažymėtina, kad naujų priedų ir išmokų kategorijų nenumatoma įvesti. Siūlomais pakeitimais tik perkeliama reglamentavimas iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų į įstatymo projektą. Vienintelis pakeitimas šioje srityje – atkuriamas prieš krizę nustatytas dydis už vadų atsakomybę.

Tobulinant karių socialines garantijas, įstatymo projekte numatyta sudaryti galimybę atsargos kariams, sužeistiems dėl priežasčių, susijusių su karo tarnyba ar kario statusu, gauti iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų apmokamas sveikatos priežiūros paslaugas, neapmokamas iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo Lietuvos nacionalinės sistemos sveikatos priežiūros įstaigose. Nustatyti daugiau vienkartinį kompensacijų kariams, sužeistiems dėl tarnybos priežasčių, yra įteisintos papildomos vienkartinės kompensacijos, mokamos kariams dėl sveikatos sutrikimo, susijusio su kario tarnyba ar kario statusu, kai po gydymo neliko liekamųjų reiškinių arba nesumažėjo tinkamumas tarnybai pagal sveikatos būklę. Sutrumpinti kompensacijų, mokamų karių sveikatos sutrikimo ar žūties dėl priežasčių, susijusių su karo tarnyba ar kario statusu, atvejais, išmokėjimo terminus nuo buvusių 30 mėnesių iki 12 mėnesių.

Įteisinti materialinių pašalpų mokėjimą visiems kariams, t. y. kariams savanoriams, kitiems aktyviojo rezervo kariams, nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos kariams, taip pat asmenims, atliekantiems alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, taip pat šeimos nariams kario mirties atveju. Šiuo metu teisę į šias pašalpas turi tik profesinės karo tarnybos kariai ir kariūnai.

Suvenodinti karių, pasiūstų į užsienio institucijas tarnybos ir mokymosi tikslais, ir jų sutuoktinių, kurie yra profesinės karo tarnybos kariai, garantijas būti perkeltiems į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą. Užtikrinti privalomosios pradinės karo tarnybos karių teisę į tėvystės atostogas.

Įgyvendinus numatomus pakeitimus, tikimės pritraukti daugiau personalo į profesinę karo tarnybą, išlaikyti esamą, motyvuoti karius siekti karjeros, užtikrinti geresnę socialinę apsaugą, garantijas tiek tarnaujantiems, tiek į atsargą išėjusiems kariams. Pakeitimų įgyvendinimas numatytas iš krašto apsaugos sistemai skiriamų asignavimų. Siekiame, kad siūlomi įstatymo projekto pakeitimai įsigaliotų nuo šių metų liepos 1 dienos, todėl prašome svarstyti skubos tvarka. Tikimės Seimo pritarimo teikiamam įstatymo projektui.

Atsižvelgiant į atliekamus įstatymo projekto pakeitimus, atitinkamai tikslinamas ir Tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymas, kuriame pateikiama nuoroda į KASOKTĮ dėl karių tarnybos apmokėjimo. Vėlgi apmokėjimas perkeliamas iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės lygmens į Krašto apsaugos sistemos organizavimo karo tarnybos įstatymą. Tik tiek dėl to antro projekto. Dėkoju už dėmesį.

PIRMININKĖ. Ačiū už išsamų pristatymą. Jūsų nori paklausti trys Seimo nariai. Pirmasis – M. Majauskas.

M. MAJAUSKAS (TS-LKDF). Dėkoju, viceministre. Iš tiesų įstatymas neblogai parengtas ir tikrai jame yra gerų dalykų. Vienas iš jų yra atlyginimų, algų diferenciacija, kuri paskatintų karius siekti geresnių rezultatų ir motyvuotų. Jūs paminėjote vieną svarbų momentą ir čia yra šiek tiek nerimo. Jūs kalbėjote apie dirbtinai keliamus laipsnius siekiant užtikrinti motyvaciją. Ar dabar algos kėlimas netaps kompensacija už nepaskirtą laipsnį? Gal verta didinti ribinius laipsnių skaičius, kad kariai, atitinkantys reikalavimus, gautų tuos laipsnius, o ne kelerius metus lauktų laipsnio pakėlimo su didesne alga?

V. UMBRASAS. Iš tikrųjų teisinga pastaba, gerbiamasis Seimo nary, bet aš kalbėjau apie praeitį. Dabar būtent ir numatoma, kad nebūtų šitų dirbtinų dalykų išlaikant tam tikrą kario motyvaciją, sakykim, kario, kuris turi tą patį laipsnį jau daug metų, galbūt jis yra geras specialistas ir jis reikalingas kariuomenei, tačiau dėl tam tikrų dalykų nei jis pats nesuinteresuotas, nei galbūt jis netinka, kad jam pakeltų aukštesnį laipsnį, o čia jam atsiranda tam tikra motyvacija likti ir tęsti savo darbą kaip kariui specialistui.

Iš tikrųjų tas koeficientų kėlimas nėra didelis, jis bus pradėtas 2019 metais tikrai, jeigu bus priimtas šis įstatymo projektas, ir priklausomai nuo... Jis pradėdamas tik tada, kai karys išstarnauja su tuo laipsniu jam numatytus metus, ir paskui arba turi gauti aukštesnį laipsnį, arba lieka su tuo pačiu laipsniu. Pagal Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymą kiekvienas karys su tam tikru laipsniu turi išstarnauti tam tikrus metus. Koeficientas priskiriamas tik po to ir, kaip minėjau, tai yra motyvacinė priemonė, kad žmogus, geras specialistas liktų toliau kariuomenėje.

PIRMININKĖ. Klausia E. Pupinis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Gerbiamasis viceministre, kaip tik norėčiau paklausti apie specialistus. Iš tikrųjų svarbu, kad kariuomenėje taip pat būtų aukšto lygio specialistai ir kai rinkoje yra tam tikrų specialistų deficitas arba aukštas atlyginimo lygis, iš tikrųjų pagal bazinį atlyginimo lygį gana sudėtinga išlaikyti juos kariuomenėje. Noriu paklausti, ar nemanote, kad vis dėlto reikėtų ne tik taikant bazinius koeficientus, bet ir atsižvelgiant į rinkos pasiūlymą, t. y. kiek darbo rinkoje kainuoja vienas ar kitas specialistas, nes iš esmės taip gali būti, pavyzdžiui, kibernetinės atakos arba informacinių technologijų saugumas taip pat reikalauja tam tikrų žinių. Kaip jūs sprendžiate tas problemas?

V. UMBRASAS. Iš tikrųjų įstatymo projektas ir numato tokį lankstesnį apmokėjimą, kad galėtume geriau reaguoti į tai, kas vyksta, kaip jūs sakote, ir darbo rinkoje. Deja, tikrovė yra tokia, kad kariuomenę palieka profesionalūs žmonės dar ir dėl to, kad ieško geresnių sąlygų, geresnio apmokėjimo sąlygų. Tas atlyginimų pakėlimas ir susijęs būtent su tuo, kad norime išlaikyti profesionalus, išlaikyti kariuomenę, išlaikyti karius ir dar užauginti iki tiek, kiek Seimo yra patvirtinta, kaip minėjau.

Artimiausiais metais numatytas smarkus profesinės tarnybos karių augimas. Todėl čia yra tam tikrų priedų. Tik jie perkeliama iš Vyriausybės nutarimo, jie visi išlieka. Kaip minėjau, tik už vadų atsakomybę šiek tiek didėja, bet skaičius tokių vadų yra labai nedidelis, sakykime, gal keliasdešimt žmonių. Kiti priedai išlieka, ir tada yra galimybė mokėti jiems toliau už ypatingą specifiką, už kvalifikacines kategorijas, už, kaip sakiau, laipsnį, jeigu žmogus nedaro karininko karjeros, bet tiesiog yra specialistas. Taip, būtent dėl to tai ir yra daroma, kad išsilaikytume, išlaikytume rinkos spaudimą.

PIRMININKĖ. Klausia V. Kamblevičius.

V. KAMBLEVIČIUS (TTF). Ačiū. Iš tikrųjų noriu paklausti, ar tiesa, kad Lietuvoje tarp puskarininkio ir generolo yra didžiausias skirtumas visoje Europoje? Kiek gauna algos į rankas puskarininkis ir generolas?

V. UMBRASAS. Puskarininkis yra puskarininkis, turbūt niekur Europoje ir niekur NATO šalyse generolas negauna tiek, kiek puskarininkis. Sakykim, šių metų statistika: į rankas (atsiprašau, tik generolo turbūt neturiu, bet pulkininko turiu) eilinis kareivis, jūreivis vidutiniškai gauna (čia nuo daug ko priklauso) 604 eurus, o pulkininkas gauna 1 tūkst. 742 eurus. Nemanau, kad čia būtų labai dideli skirtumai. Atsiprašau, dabar generolo tiksliai nepasakysiu, bijau improvizuoti, neturiu su savimi. (*Balsai salėje*) Ne, tikrai ne tiek.

PIRMININKĖ. Ačiū, galėsite komitete paklausti, pasitikslinti. Užtenka. Labai ačiū, atsakėte į visus klausimus. Dabar motyvai dėl viso. J. Jarutis. Dėkoju, viceministre.

J. JARUTIS (LVŽSF). Ačiū, posėdžio pirmininke. Ačiū, viceministre, už pristatymą. Iš tikrųjų Seimas, vykdydamas partijų susitarimą, dviem metais anksčiau, ne nuo 2020 metų, o nuo 2018 metų, priėmė sprendimą skirti 2 % nuo bendrojo vidaus produkto. Tų 2 % turbūt pati svarbiausia dalis yra kariai, žmonės, jų socialinės garantijos, jų saugumas, motyvacija eiti tarnybą ir siekti karjeros. Investuokime pirmiausia į žmones, o į techniką vėliau. Kviečiu palaikyti šį pasiūlymą. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Nėra norinčių kalbėti prieš. Galime bendru sutarimu pritarti? Balsuojame? Prašom.

Balsavo 86 Seimo nariai: už – 84, prieš nėra, susilaikė 2. Kaip pagrindinis komitetas – Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas. Svarstymas numatomas birželio 21 dieną.

18.03 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-2309 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Dabar toliau rezerviniai klausimai. Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas. Pateikimas. R. Sinkevičius.

R. SINKEVIČIUS (LSDDF). Ačiū, gerbiama posėdžio pirmininke. Siūlau papildyti pavasario sesijos darbų programą Politinių partijų įstatymo projektu Nr. XIIIIP-2266, įrašyti į programą ir svarstyti.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Jūsų niekas nieko nenori paklausti. Ar galime po pateikimo pritarti bendru sutarimu? Pritarta.

Svarstymas. Nėra norinčių kalbėti. Galime pritarti? Pritarta.

Priėmimas. Balsuojame. Kas pritariate Seimo nutarimui, balsuojate už, kad turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 76 Seimo nariai: už – 69, prieš – 2, susilaikė 5. Seimo nutarimas priimtas. (*Gongas*)

18.04 val.

Politinių partijų įstatymo Nr. I-606 2 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2266 (pateikimas)

Gerbiamas kolega, dabar prašau pristatyti Politinių partijų įstatymo 2 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIIIIP-2266. Pateikimas.

R. SINKEVIČIUS (LSDDF). Labai ačiū. Įstatymo projekto rengimą paskatino kontroversiška, orientuota į praeitį šiuo metu egzistuojanti valstybės biudžeto asignavimų, skirtų politinėms partijoms, paskirstymo sistema. Šiuo metu numatyti politinių partijų finansavimo paskirstymo pagrindai neatitinka įstatymuose apibrėžtų šio finansavimo tikslų. Taip pat daugelyje Europos Sąjungos ir kitose demokratinėse valstybėse taikomi kiti pagrindiniai biudžeto lėšų paskirstymo politinėms partijoms kriterijai. Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Čekijoje, Estijoje, Graikijoje, Islandijoje,

Ispanijoje, Italijoje, Japonijoje, Jungtinėje Karalystėje, Juodkalnijoje, Kroatijoje, Makedonijoje, Naujojoje Zelandijoje, Norvegijoje, Olandijoje, Pietų Korėjoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Serbijoje, Slovakijoje, Suomijoje, Švedijoje, Vengrijoje ir kitur pagrindinis valstybės lėšų paskirstymo kriterijus yra parlamente turimų narių skaičius. Taip pat naudojami ir įvairūs papildomi kriterijai. Turtiniausiose demokratinėse valstybėse numatytas visų politinių partijų valstybinio finansavimo rėmimas. Taigi būtina tobulinti politinių partijų finansavimo sistemą, kad valstybės biudžeto asignavimai būtų paskirstyti pagrįstais finansavimo tikslais.

Šiuo projektu iš esmės yra siūloma pakeisti porą punktų ir nustatyti, kad du trečdaliai valstybės biudžeto skirtų asignavimų būtų paskirstomi politinėms partijoms proporcingai jų narių, išrinktų Lietuvos Respublikos Seimo nariais, skaičiui ir vienas trečdalis asignavimų – politinėms partijoms proporcingai jų narių, išrinktų savivaldybių tarybų nariais, skaičiui. Taip pat numatytas atvejis, kad jeigu politinė partija ar jos frakcija Seime suskyla ir registruojama nauja politinė partija, turinti daugiau partijos narių Seimo narių nei buvusi partija, valstybės biudžeto asignavimų dalis, paskirta už išrinktus Seimo narius, padalinama tarp šių abiejų parlamentinių partijų proporcingai pagal esamą jų narių skaičių Seime. Tai tiek trumpai.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Jūsų nori paklausti nemažai Seimo narių. G. Skaistė. Nematau, nėra. J. Sabatauskas. Nėra. E. Pupinis klausia.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Gerbiamas kolega, čia turbūt jūs šiek tiek prisitaikote sau tą įstatymo projektą. Jeigu jūs kalbėjote apie valstybės lėšų padalinimą, atsižvelgiant į pagrindinį kriterijų – parlamentarų skaičių Seime, tai gal turite pavyzdžių, kai pinigai yra dalinami *eigoje*, jei partija suskyla ir Seimo nariai išsivaikšto po kelias frakcijas? Ar yra tokių pavyzdžių, ar čia jau jūsų išradimas? Ačiū.

R. SINKEVIČIUS (LSDDF). Na, aš nepasakyčiau, kad ką nors asmeniškai sau aš čia bandau pritaikyti. Aš tik bandau pritaikyti įstatymines nuostatas, kurios labiau atitiktų demokratinius principus, skaidrumą ir dalinimąsi, kas yra labai svarbu socialdemokratinėje ideologijoje. (*Balsai salėje*)

PIRMININKĖ. A. Salamakinas. Nematau. A. Anušauskas.

A. ANUŠAUSKAS (TS-LKDF). Iš tikrųjų jūsų išvardintose valstybėse, beje, parlamentai renkami pagal sąrašus. Didžiulis skirtumas nuo to, kokia sistema egzistuoja Lietuvoje. Jūs siūlote nustoti vertinti partijų surenkamų balsų skaičių, o vertinti tik perbėgėlius iš vienos frakcijos į kitą. Aš suprantu, kai mokinių krepšelis seka paskui moksleivį. Bet dabar jūs norite, kad ir pinigai, skiriami parlamentinėms partijoms už iškovotas vietas, sektų paskui parlamentarą, kuris bėgs iš frakcijos į frakciją. Šiuo atveju vis dėlto paaiškinkite, kodėl jūs nenorite, kad būtų paliktas, nes jūs išbraukėte visą sistemą, ir skaičiavimas nuo rinkėjų balsų.

R. SINKEVIČIUS (LSDDF). Žiūrėkite, jūs sakote, kad pinigai sektų dabar paskui parlamentarą ir pagal savivaldybės tarybos narį. Bet jūs taip pat sakote, kad pinigai šiuo išvardintu atveju seka paskui rinkėją. Tai ar taip, ar taip, tie pinigai seka, tik, matyt, šiuo atveju sekimas vieno masto ir skaičiavimas daug sudėtingesnis, sekimas kito masto irgi yra ne be trūkumų.

Aš skaičiau Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadas. Taip, ten yra pastabų. Aš nesakau, kad čia pateikta pati idėja yra bloga, bet nesakau, kad ji yra negalima tobulinti.

PIRMININKĖ. S. Gentvilas.

S. GENTVILAS (LSF). Gerbiamas Rimantai, iš tikrųjų šmaikšti jūsų idėja, bet prisimenant šio ryto Prezidentės kalbą apie politinių partijų stiprinimą, kaip manote, na, politologiškai, Prezidentė labai politologinę kalbą šiandien pasakė ir jinai išsiskyrė iš kito konteksto, kaip paveiktų politinių partijų stabilumą ir ideologinę kryptį toks sprendimas? Aš suprantu, kai yra pagal rinkimų balsų skaičių, tai iš esmės įpareigoja partijas laikytis į rinkėją orientuotos politikos, o toks skirstymas lyg ir nuplauna tą atsakomybę kiekvienais metais. Kaip tai paveiktų politinių partijų ideologinę prizmę, stabilumą? Šiandien mes irgi tokie truputį abejojantys, kas čia jus suskaldė iš vidaus.

R. SINKEVIČIUS (LSDDF). Labai ačiū, gerbiamas Simonai. Turiu pasakyti, kad stabilumas gerai, bet konkurencija, ko gero, yra geriau. Šiuo atveju pasinaudojusios galėtų gauti tam tikrą finansavimą ir tos politinės partijos, kurios šiandien jo negauna, nes kai kurios turi ir Seimo narių nedidelį skaičių, ir turi savivaldybės tarybos narių. Taigi atsirastų dar didesnė konkurencija ir, matyt, iš to išaugtų kas nors gero.

PIRMININKĖ. Klausia S. Jovaiša.

S. JOVAIŠA (*TS-LKDF*). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiamas kolega, grįžkime prie pirminio varianto. Partija dalyvauja rinkimuose ir jau turi kokį nors biudžetą, ar ne? Dabar visi kartu dalyvaujate, jūsų tiek išrenkama. Ar tie, kurie išeina, nelieta išskolinę tam pirminiam variantui partijos ir neturi gražinti pirmiausia tos skolos, o paskui pretenduoti į tai, ką iškovojo partijos branduolys? Čia iš tikrųjų gali labai kuriozinių dalykų pasitaikyti. Pagal šią įstatymą sugalvos kokia nors dalis atskilti, susiviliojusi nemažu biudžetiniu kapšu ateinantiems rinkimams, ir prasidės vaikščiojimas vieni nuo kitų.

R. SINKEVIČIUS (*LSDDF*). Sutinku su jumis ir su pačia jūsų išsakyta mintimi, kad toks perbėgėliškumas iš vienos partijos į kitą nėra skatintinas dalykas ir nėra pats geriausias pavyzdys mūsų visuomenei ir rinkėjams. Šiuo atveju tai yra smerktinas pavyzdys, bet teisinių instrumentų, kaip apriboti tokius dalykus, mes kol kas nesiuolome. Bet kaip finansavimo neperskirstyti ar numatyti periodiškumą, dėl šio įstatymo galėtų būti teikiami pasiūlymai ir jie galėtų būti vertinami.

PIRMININKĖ. Klausia E. Gentvilas.

E. GENTVILAS (*LSF*). Žinodamas socialdemokratų polinkį į solidarumą, debatus ir ypač *socialdemokratdarbiečių* polinkį į šitas vertybes, noriu paklausti pirmą klausimą: ar su ponu G. Palucku derinote, suderinote šituos dalykus prieš atimdami iš jų pinigus?

Antras dalykas. Ką jūsų partija ir frakcija darys, jeigu, priėmus šią įstatymą, tarkim, keturi Seimo liberalai nutars papildyti J. Oleko frakciją? J. Oleko frakcijoje bus 12 Seimo narių, o jūsų frakcijoje liks 11 ir jūs vėl nieko negausite.

R. SINKEVIČIUS (*LSDDF*). Mes džiaugsimės, jeigu liberalai kaip nors atsisakys savo liberalių idėjų ir pereis prie socialdemokratinėms idėjų. Matyt, jūs paklauskite G. Palucko, ar būsite tinkami.

O manęs klausėte, ar suderinau su G. Palucku. Kaip žinoma, teisine prasme neturiu privilegijos ir privalomumo tą daryti, o moraline prasme nemanau, kad to reikia.

PIRMININKĖ. Klausia V. Kamblevičius. (*Balsas salėje*)

R. SINKEVIČIUS (*LSDDF*). Aš tikiu, kad G. Paluckas nori pasidalinti tuo, ką turi. (*Balsai salėje*)

PIRMININKĖ. Nebėra V. Kamblevičiaus. Išsibraukėte, taip? Tada R. J. Dagys.

R. J. DAGYS (*TS-LKDF*). Ačiū už tokį žaismingą pateikimą. Įdomiausia bus pažiūrėti, kaip mūsų didžiausia frakcija balsuos, kaip jie savo perspektyvą mato, ar vieningą, ar ne. Bet klausimas turbūt susijęs, nes jūs krepšelio principą iš esmės siūlote su Seimo nariu arba tarybos nariu. Kaip dabar bus su tais, kurie normaliai gali išsikelti kaip pavieniai kandidatai, nepriklausantys kokiam nors politinei partijai? Kaip tas krepšelis jiems? Jie nešiosis tą krepšelį ar gaus tą finansavimą, ar negaus? Kaip čia dabar, jūsų manymu, turėtų būti? Lygiai taip pat ir savivaldybės lygmeniu.

R. SINKEVIČIUS (*LSDDF*). Žiūrėkite, o šiuo metu patys išsikėlę gauna ką nors? (*Balsai salėje*) Tai koks klausimas? (*Šurmuly salėje*)

PIRMININKĖ. Dėkoju, atsakėte į visus klausimus. Gerbiamas pranešėjas, ačiū, jūs atsakėte į visus klausimus. Dabar po pateikimo vienas – už, vienas – prieš. J. Bernatonis – už.

J. BERNATONIS (*LSDDF*). Dėkoju, pirmininke. Mieli kolegos, aš matau, kad priimtas projektas labai linksmas, tačiau šiandien situacija tikrai nelinksmas: visus biudžeto pinigus pasidalina septynios partijos, daug politinių partijų, kaip žinote, Prezidentė minėjo, kad yra 24, yra diskriminuojamos. Pagal šią siūlomą modelį lėšas iš biudžeto, atsižvelgus į tai, kokie pasiekimai rinkimuose, gaus jau 17 partijų, vadinasi, jau didesnis ratas partijų turės biudžetinį finansavimą.

Taip pat galbūt kolegos konservatoriai nepaskaitė projekto, ten kalbama apie išrinktus Seimo narius ir išrinktus tarybų narius, taigi paskui bėgiojančius jokie krepšeliai nebėgios, o kitas dalykas, čia kalbama ne apie lėšų paskirstymą išrinktiems piliečiams, o kalbama apie būdą, kaip tos valstybės dotacijos paskirstomos politinėms partijoms. Kalbėti apie save išsikėlusius ar politinius judėjimus yra ne į temą, reikalingi kiti įstatymai, todėl aš siūlau balsuoti už.

PIRMININKĖ. J. Razma – prieš.

J. RAZMA (*TS-LKDF*). Nors projektas čia taip linksmas pristatomas, bet aš manau, kad jis gana svarbus mūsų politinės bendruomenės perspektyvai. Manau, kad jis dar labiau paskatins įvairius perbėgėlius, susiskaldymus, taip sakant, negerbimą rinkėjų nuomonės, kurią jie išreiškė balsuodami už vienos ar kitos partijos sąrašą. Siūlau projektui nepritarti, išlaikyti dabartinį principą, finansuojant politines partijas, kai rinkėjas, balsuodamas rinkimuose kartu už tą ar kitą partijos sąrašą, ir nulemia, kokiam partijai jis skiria ir biudžetinį finansavimą.

Dabar norima, kad nulemtų perbėgėlių gausa, ne rinkėjas, o perbėgėlių gausa. Nereikėtų autoriams čia aiškinti, kad jie labai jau čia susirūpinę kai kuriomis smulkiosiomis partijomis, kurios vieną kitą tarybos narį turi kažkur savivaldybėje, na, akivaizdu, kad čia yra rūpinimasis savimi. Gerbiamieji, jeigu jau apsisprendėte atskilti, kurti kitą partiją, ne tą, už kurią balsavo rinkėjai, tai jau ir žinojote tokio atsiskyrimo aplinkybes. Matyt, pasiplanavote, kad iš to buvimo valdančiojoje koalicijoje pakankamai gėrybių nusigriebsite, ir jau galėtumėte nebepretenduoti į tą biudžetinį finansavimą? Kviečiu tuos, kurie nepalaiko tokių atskilėlišių tendencijų, vis dėlto nepalaikyti šio projekto.

PIRMININKĖ. Balsuojame. Kas pritariate projektui, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 81 Seimo narys: už – 47, prieš – 19, susilaikė 15. Po pateikimo pritariama. Kaip pagrindinis komitetas numatomas Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas. Numatoma svarstyti birželio 28 dieną.

Replika po balsavimo – gerbiamas J. Bernatonis.

J. BERNATONIS (LSDDF). Kaip pagrindinį siūlome Biudžeto ir finansų komitetą, nes tai yra finansavimo klausimai. *(Balsai salėje)*

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, vienas siūlymas – Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas, paprastai visada taip būdavo, o kitas siūlymas – Biudžeto ir finansų komitetas. Taigi alternatyvus balsavimas. Kas už Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetą, Biudžeto ir finansų komitetas. Alternatyvus balsavimas. Kas už Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetą, balsuojate už, kas už Biudžeto ir finansų komitetą, balsuojate prieš.

Balsavo 80 Seimo narių: už – 28, prieš – 52. Taigi pagrindinis komitetas – Biudžeto ir finansų komitetas. Svarstymas numatomas birželio 28 dieną. Replika po balsavimo – E. Gentvilas.

E. GENTVILAS (LSF). Kai vidury dienos Seimo posėdyje pavagia iš vienos partijos pinigų, tai ir galioja tautos pasakymas: „Čia jokios apgaulės, tik rankų miklumas ir valstiečių parama.“ *(Balsai salėje)*

18.21 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIII-2308 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, keliaujame toliau. Kviečiu į tribūną R. Žemaitaitį pateikti Seimo nutarimą dėl papildymo Lietuvos Respublikos pavasario sesijos darbų programos.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, gerbiama pirmininke. Gerbiamas kolega Jonai, pristatysiu, ką aš noriu. Noriu pateikti Politinių partijų įstatymo dviejų straipsnių pakeitimą. Politinių partijų atstovai dalyvavo prieš keletą savaitių forume ir visi sutarėme, kad narių skaičius politinei partijai įkurti turėtų būti mažinamas nuo 2 tūkst. iki 1 tūkst. Ir vienas procentas, kad būtų galima gauti valstybės finansavimą. Ryšium su tuo, su besikuriančiais judėjimais, komitetais, kad žmonės negali realizuoti savo idėjų, savo minčių, noriu, kad Seime atsirastų grįžtų nauja buvusi idėja, buvęs teisės akto reglamentavimas ir pradėtume diskutuoti iš naujo.

PIRMININKĖ. Dėkui. Nėra norinčių klausti. Ar galime pritari po pateikimo? Pritarta. Svarstymas. Pritarta.

Priėmimas. Balsuojame.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 76 Seimo nariai: už – 48, prieš – 4, susilaikė 24. Seimo nutarimas priimtas. *(Gongas)*

18.23 val.

Politinių partijų įstatymo Nr. I-606 5 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-2261 (pateikimas)

Vėl kviečiu R. Žemaitaitį pateikti Politinių partijų įstatymo 5 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą.

R. ŽEMAITAITIS (*TTF*). Dar syki ačiū, gerbiama posėdžio pirmininke. Gerbiami kolegos, aš jau prieš tai, kai pristačiau nutarimo projektą, pristačiau, kad steigėjų užtektų 1 tūkst. narių, o kad gautų dotaciją, būtent užtektų 1 %. Turime tokių situacijų, kad ir Seime buvo, ir ne viena partija irgi taip pat išgyveno savivaldos rinkimuose, jie turėjo po atstovą, o Seime neperėjo 5 % ribos, o mes turėjome tris vienmandatininkus. Aš prisimenu Rimą, Antanas buvo ir Konstantas Ramelis, kaip pavyzdys. Buvo ir kitų politinių partijų. Todėl išties kalbama apie partinę discipliną, kalbama apie tai, kad visą atsakomybę turi prisiimti ne komitetas, ne judėjimai, ne dar kažkokie laikini dariniai, o tik politinė partija. Ir per politines partijas galima organizuoti valstybės valdymą ir kartu kelti atsakomybę. Todėl siūlome ir siūlau pažeminti tą kartelę.

PIRMININKĖ. Dėkui. Jūsų nori paklausti septyni Seimo nariai. Pirmasis E. Pupinis.

E. PUPINIS (*TS-LKDF*). Ačiū. Gerbiamas kolega, jūs tada ir siūlykite, kad komitetui būtų prilyginami partijoms, o ne atvirkščiai, kad būtų didinamas partijų skaičius. Aš norėčiau paklausti, kaip tai koreliuoja su žmonių lūkesčiais, nes kai nuvažiuoji į susitikimus, žmonės paprastai būna nepatenkinti, kiek šitų partijų gali būti, kodėl jų tiek daug. Iš tikrųjų gal reikia ieškoti viduriuko, o ne stengtis dauginti partijų, o atvirkščiai, galbūt šiek tiek įreiminti į partinį lygį reikalavimus komitetams ir visiems laisviems piliečiams, kurie dalyvauja rinkimuose. Ačiū.

R. ŽEMAITAITIS (*TTF*). Kolega, kaip žinote, komitetų dar nebuvo ir komitetai žmonėms yra dar nepriimtini, kaip ir judėjimai nėra priimtina, nes politinės partijos Lietuvoje veikia 28 metus. Komitetai viso labo tik ketveri metai. Tokį pat klausimą galėsite užduoti po kitų metų savivaldos rinkimų, kai kiekvienoje savivaldybėje bus įkurta po 10 komitetų, o dalyvaus tik keturios arba penkios parlamentinės partijos. Apie tai ir reikėtų kalbėti.

Dabar dėl tūkstančio narių. Mes turime didžiuosius miestus, kai įkuriamas judėjimas. Judėjimas suformuojamas iš 200 žmonių, finansavimas netaikomas pagal Politinių partijų finansavimo kontrolės įstatymą, o judėjimo steigėjai, naudodamiesi visuomenės eteriu, sako: mes kurtume politinę partiją, mes prisiimtume tą atsakomybę, bet 2 tūkst. narių mes nesurenkame. Tai čia toks yra diskusinis dalykas. Todėl noriu, kad komitete, plenarinių posėdžių salėje, Seime mes apie tai diskutuotume, darytume konferencijas ir iki kitų rinkimų tai būtų išdiskutuota ir priimtas vienoks ar kitoks sprendimas.

PIRMININKĖ. Klausia A. Anušauskas.

A. ANUŠAUSKAS (*TS-LKDF*). Gerbiamas kolega, žinote, gal ir būtų galima svarstyti, tačiau jūs minite tuos žmones, kurie sako: mes tūkstančio, 2 tūkst. narių nesurenkame. Tai ir tūkstančio jie nesurinks, nes ateina 100 žmonių su po dešimt įgaliojimų kišenėse ir kuria partiją. Jų niekad nebūna tiek. Aš manau, kad tegul tada ateina 200 narių po 10 įgaliojimų, jūs nesiūlytote keisti tos normos, ir kuria partiją. Aš manau, kad šiuo atveju kartelė yra visiškai normali. Gal pasiūlykite pirmiausia, kad bent į pirmą steigiamąjį susirinkimą susirinktų tas tūkstantis, tada būtų galima, ko gero, svarstyti.

R. ŽEMAITAITIS (*TTF*). Kolega, geras pasiūlymas. Kaip suprantu, jūs pritarate mano siūlymui, įregistruosite pasiūlymą, kad steigiamajame susirinkime ir būtų tūkstantis narių, o kitą pasiūlymą registruosime kartu, kad būtent nebūtų tų įgaliojimų.

PIRMININKĖ. Klausia P. Čimbaras.

P. ČIMBARAS (*LSDDF*). Ačiū, posėdžio pirmininke. Gerbiamasis pranešėjau, kaip supratau, jūs rengiatės kurti naują partiją, nes, ko gero, jau su ta partija jūs turite problemų, kaip mes turėjome su Darbo partija, ir jūs mažinate tą kartelę. Bet, kaip jūs puikiai suprantate, anksčiau irgi buvo tas tūkstantis steigėjų, ir dabar jūs norite tą kartelę pamažinti, bet mes norime kaip tik stiprinti tradicines partijas, kad jų būtų kuo mažiau, bet jos būtų tvirtos ir gintų valstybės vertybes. Bet pas mus jų prisikuria ir, ko gero, mes pirmaujame Europoje pagal partijų skaičių, todėl žmonės mumis nepasitiki. Kaip jūs manote, kai partijų daug, ar tai yra gerai?

R. ŽEMAITAITIS (*TTF*). Ačiū, kolega Petrai. Tai jums atsakymas iškart dėl informacijos. Lietuva – mes esame žemiau nei vidurkis pagal politinių partijų skaičių, tai mums dar toli gražu iki Europos vidurkio, jei skaičiuotume vienam gyventojui ir kiek yra kuriama. Mes būsimė pirmaujantys Europoje kitų metų savivaldos rinkimuose pagal judėjimus ir komitetus, tą aš jums galiu garantuoti, nes jau dabar kiekvienas Seimo narys po penkis savo komitetus kuria.

Antras dalykas, tai nėra gimęs pasiūlymas, kaip jūs kalbate, įkurti kokią nors politinę partiją. Ši idėja ir šis projektas gimė po visų parlamentinių partijų debatų forume, kai mes nusprendėme, kad tokiam pasiūlymui reikėtų pritarti, t. y. visos politinės partijos pasisakė už tokių įvedimą. Vienos pasisakė už tai, kad būtų net mažinamas mažesnis procentas, kitos pasisakė, kad būtų mažinamas perėjimas net į Seimą mažesnis. Aš paėmiau tą diplomatinį optimaliausią variantą.

PIRMININKĖ. Klausia K. Mažeika.

K. MAŽEIKA (LVŽSF). Ačiū, pirmininke. Petras paklausė, bet aš norėjau paklausti, kolega, galbūt jūsų partijoje dabar narių sumažėjo, ir jūs tiesiog, kad išliktumėte kaip parlamentinė partija, dėl to to ir siekiate? Galbūt yra koks asmeninis motyvas?

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ačiū, kolega. Man pradėjus pirmininkauti politinėje partijoje „Tvarka ir teisingumas“ buvo 13 tūkst. 500 narių, dabar mes turime 13 tūkst. 427. Tai mums dar iki tūkstančio toli gražu. Bet aš žiūriu į regionus, aš žiūriu į didžiuosius miestus ir žiūriu tą problemą, kuri yra, ir galiu pasakyti kitą įdomų dalyką, siūlyčiau ir jums, kolegos, pasižiūrėti, kaip kai kurie dabar rajonų ar regionų merai judėjimus kuria regionų ir miestų pagrindu. Penkių savivaldybių merai nusprendžia kurti judėjimą. Tai kaip jums atrodo? Kokią atsakomybę turės? Ar judėjimas turi, ar politinė partija turi atsakomybę? Tik per politinę partiją šiandien įmanomas valdymas tiek parlamente, tiek Vyriausybėje. Tai šiandien mes turime visi susitarti, ir klausimas yra, ar mes norime į žaidimą įtraukti daugiau žmonių ir kad daugiau atstovų dalyvautų? Aš manau, kad šiandien mes turėtume apie tai kalbėti ir leisti jiems dalyvauti kartu su mumis politiniams valdyme.

PIRMININKĖ. Klausia N. Puteikis.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Gal žinote, kaip yra didžiosiose Vakarų demokratijos valstybėse – Prancūzijoje, Vokietijoje?

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Ten yra, matot, irgi regioniniai rinkimai, vienas dalykas. Yra mišrios rinkimų sistemos, kur vienmandatės, pavyzdžiui, ta pati Latvija. Mes turime regionų principu. Procentai yra mažesni ir politinių partijų yra daug daugiau, ir galimybė gauti finansavimą iš valstybės yra daug didesnė. Tokiu atveju mes kaip ir uždarome ratą. Gerai, aš puikiai prisimenu užpraeitą kadenciją – kolegą Rimą, kolega Antanas sėdi, K. Ramelio nebėra. Aš labai puikiai prisimenu: trys atstovai – trys žmonės. Ir finansavimas toje vietoje baigiasi, ir jie negali pretenduoti į valstybės finansavimą. Jie tik gauna finansavimą pagal savivaldos rinkimus. Dabar lygiai taip pat mes turime kolegą Naglį – Centro partijos pirmininką. Kai kuriose savivaldybėse turite, esate Seimo narys. Jis negali, bet, tarkim, partija irgi turi. Mes turime kolegą L. Balsį – lygiai taip pat. Jie turi tuos 2 tūkst. narių. Jie tikrai juos surinks, tik klausimas yra, kiek savivaldoje jie turi narių ir kiek ne. Mes čia tam ir turime susirinkti ir diskutuoti. Tam bus komitetas, tam reikia daryti konferencijas ir pasižiūrėti geriausią praktiką.

PIRMININKĖ. J. Bernatonis.

J. BERNATONIS (LSDDF). Gerbiamas kolega, jūs siūlote tokį variantą (aš turiu omeny partijos narių skaičių), kuris vėlgi siūlo atvirkštinį procesą. Mes kaip tik prieš keletą metų didinome reikiamą skaičių tam, kad stiprintume politines partijas. Dalis partijų, kurios turi tūkstantį narių, jau buvo likviduotos. Beje, aš noriu pasakyti, kad jeigu idėjos geros, mūsų, socialdemokratų, pavyzdys parodė, kad susirinko per 4 tūkst. steigėjų, ir nebuvo jokios problemos. Bet aš noriu jūsų paklausti ne apie tai. Jūs siūlote įvesti 1 % barjerą, kad partija gautų biudžetinį finansavimą. Galbūt jūs pritarumėte prieš tai pateiktam projektui, kur apskritai visoms partijoms, kurios turi išrinktus savo narius, siūlomas biudžetinis finansavimas be jokio 1 % barjero. Tada ir Centro partija, ir Žaliųjų partija taip pat gautų biudžetinį finansavimą.

R. ŽEMAITAITIS (TTF). Kolega, pritarčiau iš dalies. Prieš tai susilaikiau ir pasakysiu dėl ko. Aš esu šalininkas prieš dėl teisės, kad žmogus, išrinktas pagal vieną politinę partiją, galėtų lakstyti per kitas politines partijas ir... (*Balsas salėje*) Ne, ne, aš tik sakau, dėl ko aš laikausi to motyvo – išrinko tas, finansavimą gauna tas. Mes turėtume tada kalbėti... (*Balsas salėje*) Viskas. Tada tvarka.

Antras dalykas, kad visi turėtų gauti. Tame forume irgi buvo tokių klausimų iškelta ir, tarp kitko, G. Kirkilas, man atrodo, apie tai kalbėjo. Aišku, į pasiūlymą galima tą dalyką įtraukti. Bijau dėl kolegos Gedimino, bet man atrodo, kad lyg ir buvo kolegos pasakyta.

PIRMININKĖ. Dėkui. Atsakėte į visus klausimus.

Dabar vienas – už, vienas – prieš. N. Puteikis – už.

N. PUTEIKIS (LVŽSF). Dėkui „Tvarkos ir teisingumo“ partijos pirmininkui už demokratinę iniciatyvą ir bandymą Lietuvą prilyginti senoms Vakarų valstybėms, kuriose tos kartelės ir finansavimo, ir barjero peržengimo yra mažesnės. Kolegos kitų partijų ir ypač didžiųjų partijų atstovai, aš jus raginu – nesielkite kaip didieji prekybos tinklai, kurie iš esmės nebepalieka vietos nei smulkios, nei vidutinėms parduotuvėlėms. Leiskite demokratijos šventę, išplėskite tas ribas. Galbūt ir jus rinkėjai kada nors sumažins ir jūs atsidursite žemiau tų dabartinių 3 %, ir prisiminsite šią dieną. Aš siūlau vis dėlto sekti Prancūzijos, Vokietijos pavyzdžiu ir atsižvelgti į R. Žemaitaičio tikrai demokratišką ir puikiai parengtą pataisą.

PIRMININKĖ. J. Razma – prieš.

J. RAZMA (TS-LKDF). Aš suprantu, kad kolegai Remigijui gal gresia kažkokie išsiskaidymai – iš vienos pusės, R. Paksas su P. Gražuliu, iš kitos pusės – jo kažkokie šalininkai. Bet tie argumentai, kad štai padiskutavome vienoje laidoje ir pagalvojome, kad reikia mažinti barjerus, man atrodo nerimtai. Vis dėlto ir pastarasis parlamentinis tyrimas parodė, kad mums reikia ne taip kažkaip greitosiomis, o rimtai pasvarstyti, kokia situacija yra su partijų finansavimu, ką čia reikia daryti, kad būtų daugiau skaidrumo ir mažiau tikimybių kokiems nors netinkamiems ryšiams. Manau, kad šitie pasiūlymai tikrai to klausimo nesprenžia visiškai, ir nemanau, kad politinės sistemos perspektyvai yra naudinga paskatinti atsiradimą dar smulkesnių partijų, galinčių pretenduoti ir į biudžetinę finansinę paramą. Vargu ar tokios partijos galės prisiimti reikiamą atsakomybę, ar sugebės parengti rimtas programas, išugdyti žmones užimti svarbias politines pareigas. Manau, kad čia yra ne tas kelias, kad mes turėtume skatinti dar didesnę partijų smulkėjimą. Kaip tik, aš manau, reikia rūpintis partinės sistemos stiprinimu per gausesnių partijų stiprinimą ir jų veiklos reglamentavimo tobulinimą.

PIRMININKĖ. Balsuojame. Kas pritariate, balsuojate už, kas turite kitą nuomonę, balsuojate prieš arba susilaikote.

Balsavo 73 Seimo nariai: už – 22, prieš – 10, susilaikė 41. Po pateikimo nepritarta.

Dabar turime apsispręsti. Alternatyvus balsavimas: balsuojantys už – gražinti iniciatoriui tobulinti, balsuojantys prieš – atmesti.

Balsavo 72 Seimo nariai: už – 52, prieš – 20. Projektas gražinamas iniciatoriui tobulinti, tiksliau, iniciatoriams.

18.37 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-2313 (pateikimas, svarstymas ir priėmimas)

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. XIII-1031 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP- 2313. Pranešėja – A. Širinskienė.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Gerbiami kolegos, norėčiau pateikti nutarimo projektą, kuriuo siūloma Lietuvos Respublikos Seimo statuto 145 straipsnio pakeitimo projektą įtraukti į pavasario sesijos darbų programą.

PIRMININKĖ. Dėkui. Nėra norinčių jūsų paklausti. Ar galime po pateikimo pritarti bendru sutarimu? Pritarta.

Svarstymas. Pritarta.

Priėmimas. Balsuojame.

Šio nutarimo priėmimas

Balsavo 64 Seimo nariai: už – 60, prieš nėra, susilaikė 4. Seimo nutarimas (projektas Nr. XIIIIP-2313) priimtas. (*Gongas*)

18.39 val.

Seimo statuto „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 145 straipsnio pakeitimo“ projektas Nr. XIIIIP-939 (pateikimas)

Vėl kviečiu A. Širinskienę pateikti Seimo statuto „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto Nr. I-399 145 straipsnio pakeitimo“ projektą.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Norėčiau pristatyti Lietuvos Respublikos Seimo statuto 145 straipsnio pakeitimo projektą. Kartu su kolega V. Baku, su kuriuo kartu registravome šį projektą, siūlome keisti minėto straipsnio 3 dalį ir suteikti galimybę Seimui *in corpore* pasisakyti dėl ekspertinės išvados.

Kviečiu pritarti ir mielai atsakysiu į jūsų klausimus.

PIRMININKĖ. Dėkui. Nėra norinčių jūsų... Atsirado vienas – S. Jovaiša. Atsiprašau.

S. JOVAIŠA (TS-LKDF). Labai atsiprašau. Ačiū, posėdžio pirmininke. Ką reiškia dėl ekspertinės išvados? Į kurią pusę mes čia turėsime?.. Prašau paaiškinti plačiau.

A. ŠIRINSKIENĖ (LVŽSF). Kaip žinote, pagal esamą reguliavimą, pasiūlius Seimo narių grupei, yra privalu atlikti teisės akto ekspertinį vertinimą. Tiek kituose Seimo statuto straipsniuose, tiek ir Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra gana aiški nuostata, kad jeigu Seimo narių grupė ar Seimo narys turi kažkokią iniciatyvą, tą iniciatyvą gali kvestionuoti arba turėti ir Seimas *in corpore*. Šiuo atveju, kada mes kalbame apie ekspertinio vertinimo reguliavimą, tiesiog yra toks reguliavimas, kad, pareiškus nuomonę Seimo narių grupei, Seimas neturi teisės *in corpore* pasakyti savo nuomonės, tai yra pritarti poreikiui ekspertinio vertinimo ar jam nepritarti.

Mes su kolega siūlome įvesti tokį reguliavimą, kad Seimas turėtų galimybę išreikšti savo poziciją dėl ekspertinio vertinimo būtinumo. Iš tiesų, įvertinus Teisės departamento pastabas, yra svarstyтина, ar turėtume keisti 3 dalį, ar papildyti 2 dalį. Šiandien aš įregistravau pasiūlymą, orientuotą į 2 dalį, bet manau, kad mes komitete, tiesiog įvertinę Teisės departamento pastabas, tą juridinės technikos problemą išspręstume.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Jūs atsakėte į visus klausimus. Dabar po pateikimo vienas – už, vienas – prieš. Už – nėra, prieš – J. Razma.

J. RAZMA (TS-LKDF). Čia dar vienas tokios paslėptos politinės cenzūros atvejis siūlomas, kai Seimo dauguma galės nuspręsti, ar ta ekspertinė išvada – lydintysis dokumentas, ar ne, ar ji patinka valdantiesiems, ar nepatinka. Kažkokios nepalankios ekspertinės išvados dėl jų projekto, jau, matyt, nulems, kad ta vertinimo išvada bus metama į šiukšlių dėžę ir netaps lydimuoju dokumentu. Tai aš kviečiu nepritarti tokiam nedemokratiškam siūlymui, beje, netiesiogiai varžančiam ir opozicijos teises, tuo labiau kad tikrai čia tokios būtinybės nėra, nebuvo tų ekspertinių išvadų prašymų gausos. Vienu, antru atveju tai buvo iškilę, bet tikrai tai nėra kažkokia problema, dėl ko reikėtų eiti tokiu antidemokratišku keliu.

PIRMININKĖ. J. Bernatonis – už.

J. BERNATONIS (LSDDF). Jeigu aš teisingai supratau šį projektą, tai pasiūlymas yra labai racionalus, nes nepriklausomos išvados prašymas, kuris užtrunka, kaip žinote, reikia viešuosius pirkimus daryti ir t. t., nestabdys pačių procedūrų. Abudu procesai vyks lygiagrečiai, o jau į priėmimą mes eisime su ta nepriklausoma išvada ir spėsime Seime, ar atsižvelgti į ją, ar turėti kitą nuomonę. Todėl čia kaip tik palengvina procedūras Seime ir nestabdo procesų tais atvejais, kai priimti pataisas yra svarbu.

PIRMININKĖ. Balsuojame. (*Balsas salėje: „Dėl vedimo tvarkos!“*) J. Razma – dėl vedimo tvarkos.

J. RAZMA (TS-LKDF). Aš matau, kad Seimo nariai yra pervargę ir komentuoja ne tai, kas parašyta. Aš frakcijos vardu prašau pertraukos iki kito posėdžio, nes tai, ką J. Bernatonis komentavo, čia visiškai ne taip parašyta. (*Balsai, juokas salėje*)

PIRMININKĖ. Siūlymas yra, bet vis tiek reikia balsuoti. Balsuojame. Kas už pertrauką?

Balsavo 65 Seimo nariai: už – 18, prieš – 41, susilaikė 6. Pertrauka iki kito posėdžio. (*Plojimai*)

Aš čia dėl protokolo ir Dokumentų skyriui noriu pasakyti, kad projektus Nr. XIIIIP-2309, Nr. XIIIIP-2308 ir Nr. XIIIIP-2313 reikia sujungti.

18.45 val.

Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Sveikos gyvensenos komisijos nuostatų patvirtinimo“ projektas Nr. XIII P-2160 (pateikimas)

Na, o dabar rezervinis 4 klausimas – Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Sveikos gyvensenos komisijos nuostatų patvirtinimo“ projekto Nr. XIII P-2160 pateikimas. Kviečiu D. Kepenį.

D. KEPENIS (LVŽSF). Gerbiama pirmininke, mielieji kolegos, teikiu jūsų sprendimui Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Sveikos gyvensenos komisijos nuostatų patvirtinimo“ projektą Nr. XIII P-2160. Dokumentą jūs turite. Jau apie tai buvo kalbėta, matyt, cituoti ir platinti turbūt nebereikia. Jeigu turite klausimų, prašom, mielai atsakysiu.

PIRMININKĖ. Dėkoju pranešėjui. Jūsų klausia A. Matulas.

A. MATULAS (TS-LKDF). Gerbiamas kolega, jau aš prieš tai šnekėjau, tam tikru momentu džiaugiasi, kad atsirado tokia komisija, ir galvoju, kad jūs tam tikrą patirtį įdėjęs perkelsite į tam tikrą teisinę bazę, ir Lietuva pasidarys sveikesnė. Man patiko jūsų ryžtas, jūsų ir profesoriaus A. Kirkučio ryžtas vis dėlto sveikinti žmones be vaistų. Ir įstatymo projektui jūs vieningai nepritarėte, kad būtų plečiama vaistų prekyba, bet dabar kažkaip ir komitete...

PIRMININKĖ. Kolega, klauskite.

A. MATULAS (TS-LKDF). Klausiu. Ir komitete, ir dabar štai šiandien Seime jūs balsavote už tai, už įstatymo projektą, kad parduotuvėse, visur būtų galima prekiauti vaistais. Kaip čia tą jūsų poziciją paaiškinti – Sveikos gyvensenos komisijos ir jūsų kaip primininko?

D. KEPENIS (LVŽSF). Ačiū už klausimą. Iš tiesų aš neabejoju, kad ateityje vaistų mums reikės kur kas mažiau, nes mes jų vartojame gerokai per daug. Tačiau aš pasikloviau tyrimu, kurį atliko Sveikatos ministerija ir pateikė, kad daugiau negu 60 % Lietuvos gyventojų pageidauja didesnio prieinamumo vaistų, ypač tų, kurie galbūt nepavojingi arba nereceptiniai. Pasikloviau jų apklausą ir palaikiau. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkui. Nėra norinčių daugiau jūsų klausti. Ačiū pranešėjui. Dabar motyvai dėl viso. Gal galime bendru sutarimu? Ar A. Matulas nori būtinai kalbėti? Prašom, už.

A. MATULAS (TS-LKDF). Aišku, kad reikia pritarti, kolegos.

PIRMININKĖ. Gerbiamas Kepeni, galite grįžti į savo vietą.

A. MATULAS (TS-LKDF). Aišku, kad reikia pritarti. Jeigu tokią komisiją įsteigėme, reikia pritarti ir nuostatams, ir tikrai linkiu sėkmingo darbo. Bet, gerbiamas Kepeni, jeigu jūs vadovausitės apklausos rezultatais ir visuomenės norais, tai gal jums pateikti informaciją, kiek žmonių norėtų, kad alkoholi būtų galima įsigyti naktį arba vakare vėlesnėmis valandomis, tai ten bus ir 70, ir 90 %. Jeigu jūs tokiais kriterijais vadovausitės, tai, neduok Dieve, neduok Dieve.

PIRMININKĖ. Gerbiami kolegos, ar galime bendru sutarimu pritarti Seimo nutarimui po pateikimo? Pritarta. Pagrindinis komitetas – Sveikatos reikalų komitetas, bet čia mums nenurodyta data, kada svarstyti. Gal galima rudens sesijoje, ar jūs dabar turite? (*Balsai salėje*) Gerbiama pirmininke Kubiliene, ar šią sesiją galima, aš tada pasižiūrėsiu grafiką kada, ar jūs pati turite kokį siūlymą?

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Galime ir nukelti.

PIRMININKĖ. Kaip sakote?

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Galime ir nukelti, nes iš tikrųjų dabar labai didelis...

PIRMININKĖ. Į rudens sesiją?

A. KUBILIENĖ (LVŽSF). Taip.

PIRMININKĖ. Jeigu jūs neprieštaraujate, tai tada svarstymas numatomas rudens sesijoje. Gerbiami kolegos, lygiai 18 val. 50 min. Darbotvarkė turėtų būti baigta, bet yra dar du rezerviniai, kurie yra protokoliniai, būtent peticijos. Ar mes juos paliekame, ar pabaigiame dabar? (*Balsai salėje*) Pabaigiame. Gerai. Dėkoju. Čia tikrai, man atrodo, ilgai neužtruks, porą minučių.

18.49 val.

Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Antano Algimanto Miškinio peticijos“ (projektas Nr. PNP-53) priėmimas

Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Antano Algimanto Miškinio peticijos“ projektas. Kviečiu P. Čimbarą.

P. ČIMBARAS (LSDDF). Ačiū, pirmininke, ačiū, Seime, kad pratęsete darbą. Norėčiau pristatyti A. Miškinio peticiją, kurią nutarėme atmesti, kuria buvo siūlyta pakeisti Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statutą ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymą, suvienodinant sąlygas, kurioms esant, karo tarnybos pareigūnai turi netekti savo laipsnio.

Komisija priėmė sprendimą atsižvelgusi į Krašto apsaugos ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos pateiktą nuomonę. Manytina, kad nėra būtina suvienodinti vidaus tarnybos pareigūnų ir karių laipsnių atėmimo sąlygas, nes Konstitucijoje įtvirtinta diferencijuota civilinių valstybės institucijų, karinių bei sukarintų valstybės institucijų samprata sudaro teisinę prielaidą teisės aktais diferencijuoti, reguliuoti santykius, susijusius su civilinių valstybės institucijų ir karinių bei sukarintų valstybės institucijų veikla. Todėl labai prašyčiau pritarti komisijos išvadai ir priimti Seimo protokolinį nutarimą atmesti peticijoje pateiktą pasiūlymą. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Motyvai dėl viso? Ar galime bendru sutarimu pritarti Peticijų komisijos išvadai? Pritarta komisijos išvadai prašymą atmesti.

18.51 val.

Seimo protokolinio nutarimo „Dėl Alberto Kučinsko peticijos“ (projektas Nr. PNP-54) priėmimas

Ir dar vienas Seimo protokolinis nutarimas dėl A. Kučinsko peticijos.

P. ČIMBARAS (LSDDF). Ačiū, pirmininke. Balandžio 11 dieną iš esmės išnagrinėjo A. Kučinsko peticiją, tačiau sprendimą atmesti joje pateiktą pasiūlymą priėmė tik gegužės 30 dieną. Peticijoje pateiktas pasiūlymas yra toks: inicijuoti Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus, išplečiant baudžiamosios bylos atnaujinimo instituto taikymą dviem atvejais: kai byla išnagrinėjo neteisėtus sudėties teismas ir dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo proceso įstatymo pritaikymo.

Komisija tikrai labai atsakingai ir detalai nagrinėjo šią peticiją ir priėmė sprendimą atmesti peticijoje pateiktą pasiūlymą. Jį detalai išanalizavo Teisingumo ministerija, taip pat Seimo Žmogaus teisių komitetui buvo pateiktos Lietuvos teisės instituto, Mykolo Romerio universiteto ir Vilniaus universiteto teisės fakultetų nuomonės, kuriose teigiama, kad esamas reglamentavimas užtikrina asmenų teisę prašyti atnaujinti baudžiamąją bylą nepažeidžiant baudžiamosios bylos atnaujinimo kaip išimtinai taikomo baudžiamojo proceso instituto, iš esmės – ir paskirties.

Norėčiau paminėti ir tai, kad šis pareiškėjas kreipėsi ne tik į mūsų komisiją, bet ir į Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetą bei Žmogaus teisių komitetą. Kiek mums žinoma, abu komitetai nesėmė iniciatyvos inicijuoti peticijoje pateikto pasiūlymo įgyvendinimo.

Todėl labai prašyčiau pritarti komisijos išvadai ir priimti Seimo protokolinį nutarimą atmesti peticijoje pateiktą pasiūlymą. Ačiū.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Niekas nenori nieko kalbėti. Galime bendru sutarimu pritarti komisijos išvadai peticiją atmesti?

Seimo pareiškimų mes neturime. Registruojamės.

Užsiregistravo 60 Seimo narių. 2018 m. birželio 12 d. vakarinį plenarinį posėdį baigėme. (Gongas) Gero vakaro!

PAVARDŽIŲ RODYKLĖ

- Adamkus Valdas 7
Anušauskas Arvydas 33, 34, 38, 39, 73, 78, 81
Armonaitė Aušrinė 41, 42
Ažubalis Audronius 33, 38
Ažuolas Valius 73
- Bakas Vytautas 84
Balakauskas Osvaldas 33
Balsys Linas 82
Baranauskas Antanas 32
Basanavičius Jonas 7
Baškienė Rima 7, 12, 32
Bernatonis Juozas 79, 80, 82, 84
Bidlauskas Vytautas 38
Bobelis Kazys 28
Bogušis Vytautas 38
Brežnevas Leonidas (Brežnev Leonid) 38
Butkevičius Algirdas 48, 51
- Čimbaras Petras 81, 86
- Dagys Rimantas Jonas 25, 56, 61, 62, 63, 65, 66, 69, 70, 79
Degutienė Irena 46, 52, 70
Den Siaopinas (Deng Xiaoping) 44
Dumbrava Algimantas 29
- Gentvilas Eugenijus 13, 38, 44, 66, 70, 79, 80
Gentvilas Simonas 46, 48, 51, 59, 73, 78
Glaveckas Kęstutis 12, 13, 26, 44
Gorbačiovas Michailas (Gorbačov Michail) 36
Gražulis Petras 27, 36, 65, 66, 69, 70, 83
Grybauskaitė Dalia 7
Gryzlovas Borisas (Gryzlov Boris) 13
Gumuliauskas Arūnas 34, 35, 37, 39, 58, 66
- Jakeliūnas Stasys 13, 14, 61, 72
Jakubynas Kęstutis 33
Jankevičius Elvinas 72, 73
Jarutis Jonas 46, 47, 59, 77
Jovaiša Eugenijus 45
Jovaiša Sergejus 67, 79, 84
Juozapaitis Vytautas 57, 58, 70
- Kamblevičius Vytautas 35, 44, 73, 76, 79
Karbauskis Ramūnas 57, 68, 69
Kasčiūnas Laurynas 32, 33, 34, 35
Kauneckas Sigitas 36
Kenedis Džonas Fidžeraldas (Kennedy John Fitzgerald) 19
Kepenis Dainius 70, 85
Kindurys Gintautas 30, 61
Kirkilas Gediminas 82
Kirkutis Algimantas 85
- Kreivys Dainius 40, 41, 48, 51
Krinickas Dalius 59
Kubilienė Asta 63, 65, 68, 69, 70, 71, 85
Kubilius Andrius 13, 44, 47, 49, 50
Kučinskas Albertas 86
Kukuraitis Linas 16, 29, 30, 31
- Landsbergis Vytautas 7
Laurinskas Leonas 33
Lazutka Romas 21, 24, 27, 29, 31
Liesys Jonas 56
- Maironis 36
Majauskas Mykolas 13, 25, 26, 40, 63, 65, 67, 69, 76
Maniokas Klaudijus 24, 27
Martinėlis Raimundas 52, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71
Masiulionis Algirdas 38
Masiulis Kęstutis 34, 36, 39
Matelis Bronislovas 52, 53, 54
Matulas Antanas 63, 64, 68, 70, 85
Mauricas Žygimantas 19, 30, 31
Mažeika Kęstutis 51, 54, 58, 59, 60, 82
Mickevičius Adomas (Mickiewicz Adam) 33, 36, 38
Miliūtė Rūta 43
Miškinis Antanas Algimantas 86
- Naujalis Juozas 58
Navickas Andrius 63
Nekrošius Arvydas 46
Neverovičius Jaroslavas (Neverovič Jaroslav) 48
Norkienė Aušrinė 55, 60, 61, 71
- Olekas Juozas 79
- Paksas Rolandas 83
Paluckas Gintautas 79
Peresas Šimonas (Peres Shimon) 41, 44
Petkus Viktoras 36, 38
Plumpa Petras 36
Poderys Virgilijus 31, 41, 42, 46, 47, 49, 50, 51, 53
Pranckevičius Arnoldas 18, 27
Pranckietis Viktoras 7
Puidokas Mindaugas 32, 60
Pupinis Edmundas 43, 76, 78, 81
Puteikis Naglis 82, 83
- Ragaišis Romualdas 33
Ramelis Konstantas 81, 82
Razma Jurgis 12, 13, 54, 56, 57, 60, 65, 66, 67, 79, 83, 84
- Sabatauskas Julius 13, 57, 78
Sadūnaitė Nijolė 35

- Salamakinas Algimantas 78
Sasnauskaitė Eleonora 38
Sasnauskas Julius 33, 37, 38
Saudargas Paulius 53, 54
Selezniovas Genadijus (Selezniov Genadij) 13
Sinkevičius Rimantas 77, 78, 79
Sinkevičius Virginijus 35, 39, 40, 41, 42, 43, 44
Skaistė Gintarė 78
Skardžius Artūras 49, 53
Skvernelis Saulius 14, 26, 27, 28, 29
Statkevičius Algirdas 33
Steponavičius Gintaras 42, 43
Streikus Zenonas 55
Strolys Marius 7, 12
Subačius Kęstutis 38
- Šakalienė Dovilė 12, 63
Šakalys Vladas 33
Šapoka Vilius 16, 26, 32
Šarknickas Robertas 54, 55, 56, 57, 58
Šimonytė Ingrida 45
Širinskienė Agnė 71, 83, 84
- Talmont Leonard 61
Tamašunienė Rita 28, 62
Tarasevičiaus Šarūnas 64
Terleckas Antanas 33, 34, 35, 36, 37
Tomilinas Tomas 27
Trachimas Romas 38
Tučkus Andrius 38
Tumėnas Stasys 34, 40, 41, 66
- Umbrasas Vytautas 74, 76, 77
Urbšys Povilas 37, 38, 39, 68
- Vaičekauskas Gintaras 72
Varkalys Jonas 55
Varžgalys Juozas 72
Vasiliauskas Vitas 12, 13
Veryga Aurelijus 68, 69, 70
Vingrienė Virginija 30, 59, 60
Vinkus Antanas 71
Volungevičius Jonas 33
- Žemaitaitis Remigijus 56, 68, 80, 81, 82, 83

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
Tel. (8 5) 239 6060, faks. (8 5) 239 6289, el. p. *priim@lrs.lt*
Interneto puslapis *www.lrs.lt*